

LOUIS BROMFIELD

EL DORADO

LOUIS BROMFIELD
EL DORADO

LOUIS BROMFIELD

EL DORADO

ROMAN

Traducere de C. IOSIF

EDITURA CONDOR — HYBRIS
București, 1982

Redactor : AURELIAN MICU-ANDĂ

Tehnoredactor : TEO CRIȘAN

Titlul original : Mc Leod's Follies

Cu cît treceau anii, doamna McLeod își dădea seama că are tot mai puțină nevoie de somn : de aceea își făcu obiceiul să se scoale devreme, puțin după răsăritul soarelui, și să lucreze la cartea ei. Faptul acesta îi îngăduia să consacre în fiecare zi cîte două ceasuri cărții și cîte un ceas pentru baie, pentru toaletă și pentru a da dispozițiunile necesare întregii zile, dispozițiuni pe care le lua împreună cu Aida. Aida era bucătăreasa, de aproape treizeci de ani în casa McLeod, adică dinainte de ziua nenorocită cînd J.E. McLeod avusese primul atac de inimă, boală ce-l dusesese la groapă, lăsînd Scutul și Drapelul — pe atunci cel mai însemnat ziar din Platteville — fără director.

Doamna McLeod nu avea copii, așa încît s-ar fi putut crede că măsurile ce trebuiau luate în fiecare dimineață erau un lucru destul de simplu ; totuși nu era așa. În primul rînd, casa era foarte mare și destul de prost întreținută ; în al doilea rînd, mai era și Jane Baldwin, nepoata dinspre soț, fata unei surori a lui J.E. McLeod. Fata locuia împreună cu mătușa și avea obiceiul să se încurce în nesfîrșite complicații sentimentale și romantice. După aceea, erau cerșetorii, care-și petreceau noaptea și uneori chiar o parte din zi în subsolul casei. Și în sfîrșit : rubedeniile Aidei, numeroase și de culoare întunecată, care o considerau pe doamna McLeod ca pe un fel de divinitate a familiei, avînd puterea să le risipească necazurile. Putea întotdeauna să le dea ceva de mîncare cînd le era foame, să se ducă la judecătorel care trebuia

să-i judece pe acei ce se trezeau luni dimineața în închi-soare, să-i ajute la pregătirea lecțiilor pe acei membri ai familiei ce aveau înclinări intelectuale și urmau școlile.

Toate acestea, împreună cu alte încurcături, alcătuiau grijile casei McLeod ; nu reprezentau însă decît începutul zilei doamnei. De obicei, casa aceea mare, cunoscută sub numele de „Trăznaia lui McLeod“, adormea la opt și jumătate dimineața și reîncepea să trăiască seara, cînd doamna se întorcea sfîrșită de oboseală, dar fericită — de la redacția ziarului Scutul și Drapelul ; adeseori mai aproape de ora nouă seara decît de ora șase după amiază. În tot acest răstimp, doamna McLeod aparținea ziarului și orașului Platteville.

Atunci cînd Aida venise din cartierul negru, avea treizeci de ani : era o femeie înaltă, cu pieptul plin, doinică de viață și bogată în admiratori. Avusese un bărbat pier-de-vară, mort într-o circiumă în același an în care domnul McLeod plecase dintre cei vii din pricina bolii de inimă ; iar cele două văduve rămăseseră singure în imensitatea casei celei mari din St. Anthony Street. De atunci, viețile lor se depănau împreună, iar legăturile dintre ele — după atîția ani — erau mai de grabă acelea ale unor prietene gata să-și ierte una alteia cîte ceva, decît acelea dintre stăpîină și slugă.

De altfel nu prea era mult de iertat din nici o parte. Cel mai rău lucru pentru care doamna McLeod o putea muștra pe Aida, era tirania acesteia ; și cel mai rău lucru de care se pufea plînge bucătăreasa, era zăpăceala stăpîinei și prietenei sale. De multă vreme nu mai fusese vorba de leafă ; cele două femei trăiau într-o deplină comunitate. Cînd aveau bani, cheltuiau amîndouă ca și cînd ar fi fost milionărese ; cînd nu aveau, se întreceau amîndouă să facă planuri pentru a scăpa de creditori și pentru a face economie ; și aceasta nu atît pentru a ajunge la sfîrșitul lumii, cît pentru a-i hrăni pe cerșetorii găzduiți în pivniță și ca să nu scadă nivelul meselor, unele dintre cele mai bune din toată regiunea de Sud-Vest. Doamna McLeod avea obiceiul să spună : „Se poate face economie la orice, numai la mîncare nu“. Iar Aida, pe vremea cînd era tînără, adăuga la această maximă cîteva cuvinte pentru ea :

„Și la iubire“ ; acum era însă bătrână, ca și doamna McLeod și nu mai trebuia să le dea bani îndrăgostiților platonici din cartierul negru. Cu timpul, ziarul Scutul și Drapelul ajunsese din ce în ce mai puțin răspândit, iar reclamele tot mai rare, așa încît erau tot mai puțini bani pentru doamna McLeod.

Din fericire, exista Scutul și Drapelul ; într-adevăr, dacă uneori nu prea aveau bani, ziarul reprezenta un fel de credit. De multe ori datoriile la băcan sau la măcelar erau plătite cu reclame gratuite în coloanele ziarului ; și se întîmpla chiar că pînă și instalatorul trebuia să fie plătit cu un sfert de coloană în paginile ziarului, pentru reparațiile făcute la conducta de apă și la robinete.

Casa fusese construită pe la începutul secolului XIX de tatăl lui J.E. McLeod, vestitul „Jack Cangurul“, din cîștigurile realizate cu vînzarea bumbacului, a vitelor și a terenurilor, și încă de multă vreme, pe cînd casa, grindă cu grindă, cărămidă cu cărămidă, își înălța măreția stil rococo în acel oraș de graniță format din bordeie, cîrciumi și căsuțe modeste, locuitorii din Platteville o botezaseră „Trăznaia lui McLeod“. După aproape șaizeci de ani, cu toate că pe Main Street și în cartierele Alamo se înălțau vreo sută de case mai frumoase și mai mari, numele acesta li rămăsese.

Deși clădirea era uriașă, în interior avea de fapt foarte puțin spațiu, pentru că atît arhitectul cît și „Jack Cangurul“ dovediseră un gust pronunțat pentru măreț și fantastic. Camerele erau puține, dar uriașe, și un spațiu enorm fusese risipit într-un număr nesfîrșit de turnulețe, verande, scări și colțuri în stil baroc. Casa se înălța pe un teren foarte mare și plătit foarte scump (deși avea multe ipoteci), înconjurat de un gard vechi de lemn, dărăpănat, în mijlocul unei vegetații bogate, crescută la întîmplare, de liliac, merișor și magnolii, umbrite de plopuri uriași și bătrîni ce presărau la sfîrșitul verii o ploaie de puf alb pe iarba neîngrijită.

Odată, e mult de atunci, „Trăznaia lui McLeod“ fusese centrul districtului Platteville ; dar puțin cîte puțin, în cei șaptezeci de ani în care orașul se întinsese, centrul se mutase, iar turnulețele fantastice și verandele priveau acum ca o panoramă de magazine, depozite de benzină,

birturi economice și depozite de cărbuni. Zugrăvirea din nou a „Trăznăii lui McLeod“, cu toate colțurile și reliefurile ei, ar fi costat o mică avere ; și nici chiar mirajul unei reclame gratuite nu îndemnase vreodată pe vreun zugrav să se apuce de această lucrare costisitoare, așa încît de douăzeci de ani nici o bidinea nu mai atinsese zidurile, iar bucăți de reliefuri și de cornișe se desprinseseră de pe ziduri și căzuseră sfărîmate.

Ca o garnizoană neîncetat asediată, care rezistă vitejește, doamna McLeod și cu Aida împărțeau casa cea veche cu singurul lor oaspete, nepoata doamnei.

Locuitorii mai curioși din Platteville ar fi spus că doamna McLeod e prea de tot sentimentală și că toate necazurile ei veneau din romantismul și din lipsa ei de bun-simț. Într-adevăr, încă din tinerețe fusese o ființă deosebită : o femeie care iubise cu patimă și fusese iubită la fel ; o femeie care își găsisse fericirea deplină cu un singur bărbat. Era fata unui crescător de vite din Calamons County ; la nouăsprezece ani se îndrăgosti de ochii luminoși și albaștri, de mustățile groase și de statura zveltă a lui J.E. McLeod, și îl luase de bărbat. Timp de cincisprezece ani, pînă în ziua cînd el își dăduse sufletul, fusese fericită cu el ; iar după aceea, de treizeci de ani, era fericită cu amintirea lui. Cînd soțul ei se prăpădi, văduva se hotărî să ducă singură mai departe ziarul pe care el îl iubise aproape tot cît o iubea pe ea, și să nu plece niciodată din casa aceea fantastică, numită „Trăznaia lui McLeod“ ; ci să o locuiască mai departe, pînă la moarte, cu toate că se părăginea tot mai mult.

Poate era o sentimentală, însă avea gînduri sănătoase ; iar banii nu aveau în ei înșiși nici o însemnătate pentru ea. Își purta rochiile — moderne sau nu — pînă se rupeau fișii-fișii. Era primitoare și-i plăcea să mîrînce bine, iar Aida se îngrijea de aceasta cu o cheltuială necrezut de mică. Toată viața ei — în care nu știuse ce este vacanța — și-o petrecuse între „Trăznaia lui McLeod“, redacția și tipografia ziarului. Se ofilise, căci din ziua morții lui J.E. McLeod nu mai avusese nici timp, nici motiv să se facă atrăgătoare. După moartea lui, ajunsese un fel de mașină destinată să continue ideile lui J.E., preocupată

de bunăstarea oraşului Platteville, singurul oraş pe care-l cunoscuse vreodată şi pe care-l iubea tot atît cît îl iubea pe J.E. McLeod. Şi, în treizeci de ani, „Trăznăia lui McLeod“, Scutul şi Drapelul şi risipa ei, mincaseră toată averea rămasă.

Era înaltă, slabă şi foarte dreaptă. În tinereţe fusese o frumuseţe, vestită în Calamons County şi în toată regiunea; iar acum, cînd era bătrînă, cu toate grijile, cu toată îmbrăcămintea neîngrijită şi cu toată nepăsarea ei, rămăsese o femeie frumoasă, deşi frumuseţea ei stătea acum mai mult în glas, în ochi şi în expresia chipului, decît în trăsături.

Deşi faţa ei era zbircită şi obrajii căzuţi, iar părul îi ieşea în şuviţe răzvrătite, dintr-o pălărie veche şi deformată, avea în ea ceva ce atrăgea atenţia şi te făcea să sput în gînd: „Trebuie să fi fost o femeie frumoasă“.

Cît timp J.E. McLeod nu suferise încă atacurile de inimă, care-l uciseră, doamna McLeod nu se gîndise nici cînd că ar putea scrie altceva decît o biată scrisoare; dar cînd el, îmbolnăvinduse, trebui să stea în pat zile întregi, soţia fu nevoită, ca să-l liniştească, să se ducă la redacţie şi să se ocupe de ziar. Şi cum J.E. era unul dintre acei oameni care fac totul singuri, ea trebui să înveţe, de la o zi la alta, multe lucruri. Scria chiar articole de fond, socotite de unii mai bune decît ale soţului ei. Iar după moartea lui, se gîndi să scrie un roman despre el şi despre familia lui; despre locuitorii din Calamons County şi din Platteville, despre viaţa pionierilor pe marile cîmpii prăfuite în timpul verii şi acoperite de noroi în timpul iernii, unde îşi petrecuse toată viaţa.

Odată început, îşi dădu seama că are destul de puţin timp pentru scris: trebuia să scrie în ceasurile cele mai ciudate, dimineaţa de tot sau seara tîrziu, şi cînd se sfîrşea un capitol, îl puneă într-un plic albastru şi îl închidea într-un geamantan vechi de piele de bou, în podul uriaş al „Trăznăii lui McLeod“.

Era din cîmpie, care zvîcnea în singele ei, aşa cum mustea în seva plopilor bătrîni ce-şi fremătau frunzele chiar în faţa ferestrei. Nu ştia ce va face cu romanul, după ce-l va fi terminat. Simţea numai că trebuie să-l scrie. Şi nimeni nu ştia nimic despre el, afară de Aida.

Nici chiar nepoata ei, Jane Baldwin, nu bănuia că timp de două ceasuri, înainte ca ea să fie trezită de zbîrnitul fioros al deșteptătorului, doamna McLeod lucrase cu stăruință în cămăruța de la etaj unde fusese biroul lui J.E. McLeod, și unde stiloul, pipa și punga lui de tutun rămăseseră neatinse, întocmai așa cum le lăsase în seara cînd îl fulgerase moartea. O cămăruță pe care doamna McLeod nu-i îngăduia Aidei să o curețe și să o deretice; o ținea închisă cu cheia, loc sfînt, ca și apartamentul Prințului Consort la Osborne.

La ora opt, în dimineața zilei ce trebuia să însemne începutul unei revoluții în viața sa, doamna McLeod părăsi biroul lui J.E., după ce scrisese două ceasuri. Închise ușa cu cheia și coborî să ia micul dejun, la care Aida era mare meșteră. Plăcinte și șuncă prăjită în unt (plătită cu două anunțuri în coloanele ziarului); o șuncă rumenită de jur împrejur și trandafirie la mijloc. Marmeladă de fragi (uscate la soare pe acoperișul porticului din spatele „Trăznăii lui McLeod“), franzeluțe proaspete, miere, gelatină de mure, ochiuri la capac și o cafea dumezeiască; o cafea cu aromă mai minunată decît toate parfumurile Arabiei.

Cu timpul, Aida ajunsese atît de grasă și de rotofec pe cît se uscase doamna McLeod; și cînd intra, venind de la subsol și aducînd o farfurie cu plăcinte aurii, corpul ei rotofei umplu cu totul ușa. Pentru ea, doamna McLeod — acum îmbătrînită și zbîrcită — era încă tinăra drăgălașe în serviciul căreia intrase atunci cînd J.E. era încă om voinic și sănătos, cu mustățile răsucite în sus și cu o şuviță de păr pe frunte. Privind-o pe Aida, nimeni nu și-ar fi putut închipui că era în stare să-și bată capul cu gînduri. Într-adevăr, acestea nu făceau parte din firea ei; obiceiul de a se gîndi mult îi venise în timpul lungilor ani de singurătate bolnăvicioasă în imensitatea „Trăznăii lui McLeod“. Visul ei ar fi fost să aibă o căsuță comodă, cu perdele luminoase la ferestre și cu un sistem de încălzit care să nu se strice, să nu fie murdar și să nu coste scump. În schimb, trebuia să locuiască într-un mauseu vast ca un muzeu din secolul XIX, cu ferestre uriașe și cu perdele de catifea, cu mobile grele și cu covoare

înflorite. Dintr-un anumit punct de vedere, faptul că era o casă mare și importantă, deși rău întreținută, îi plăcea ; era însă o casă în care avea mult de lucru și Aida simțea neîncetat o spaimă nelămurită că într-o zi sau alta clădirea s-ar putea prăbuși, îngropându-le sub dărîmături pe ea, pe doamna McLeod și pe domnișoara Jane. În așteptare, era mereu îngrijorată din pricina tirajului tot mai scăzut al ziarului, de prietenia domnișoarei Jane cu acel pierde-vară de băiat al Bătrînului Dougherty, șeful Partidului Democrat, și își făcea griji pentru oamenii din subsol și pentru perspectiva că într-o zi sau alta va trebui să împartă cu doamna McLeod o celulă la închisoarea din Platteville. Păstra însă pentru ea aceste griji, căci știa că doamna are și ea destule la birou.

Totuși, atunci cînd intră în sufragerie, chipul ei de culoarea cafelei cu lapte era voios, și spuse zimbînd, ca în fiecare dimineață, de treizeci de ani :

- Nădăjduiesc, doamnă, că ați dormit bine.
- Foarte bine, Aida, foarte bine.

Nu era adevărat. Stătuse trează cîteva ceasuri, frămîntată de gîndul banilor ce trebuiau plătiți la tipografie, și întrebîndu-se dacă va izbuti să scape de la falimentul Bazarului Filman's sumele ce le avea de primit pentru reclamele făcute. Dar treizeci de ani răspunsese mereu „Foarte bine, Aida, foarte bine“, și acum era prea tîrziu să mai schimbe, chiar dacă se simțea obosită.

Aida așeză farfuriile pe masă, spunînd cîteva cuvinte, așa cum obișnuia întotdeauna să vorbească cu doamna McLeod. O întrebă :

— Îmi închipui că acum cartea a ajuns destul de groasă, nu ?

— Da, merge bine. Mai am puțin pînă la sfîrșit.

— Unde ați ajuns acum ?

— Acolo unde bunicul domnului McLeod a fost prins de o furtună de zăpadă, pe cînd avea optzeci și șase de ani.

— Atunci trebuie să fiți foarte aproape de sfîrșit.

— Da, foarte aproape.

Aida mai aruncă o privire stăpînei sale :

— Nu mincați franzeleuța astăzi, doamnă ?

— Ba da, Aida ; știi că o mănînc întotdeauna la urmă.

Aida se făcu că socotește după ceva în uriașul bufet de stil gotic. Cînd își scoase capul afară, spuse :

— Poate cartea pe care o scrieți ne va face din nou bogate doamnă.

— Nu-ți face prea mari speranțe, Aida, rîse doamna. Poate va fi o altă „Trăznaie a lui McLeod“, mare și goală.

— Ce titlu va avea ?

— Nu m-am gîndit încă.

Cred că „Trăznaia lui McLeod“ ar fi un titlu bun.

Doamna puse furculița pe masă. Nu avea poftă de mîncare, dar se îndopase ca să-i facă plăcere Aidei. Nu prea ascultase pînă atunci vorbăria negresci, însă prin norul de gînduri ce o învăluiau, ultima frază îi ajunsese la ureche. Aida, cu capul în bufet, își arăta numai spatetele lat, în rochia de bumbac, iar glasul ei părea că vine din lăuntruul mobilei gotice, ca glasul unui oracol însoțit de ecou.

Ani de-a rîndul, doamna McLeod se gîndise în fel și chip la titlul cărții, și iată că Aida îl găsise : „Trăznaia lui McLeod“ ! Chiar așa ! Un titlu ce avea în el un ecou de măreție, îmbrățișînd și cuprinzînd o epocă întregă, închizînd în el toată viața bogată și fantastică a regiunii în perioada premergătoare clipei în care se opriseră imigrările în Comitat ; perioada în care Platteville era un mare oraș deschis, plin de oameni voinici, tărcati și colorați, cu obiceiuri și gusturi primitive ; perioade în care nu erau încă cluburi feminine, conferințe în serie, greci conducători de restaurant și irlandezi politicieni, ca de pildă Bătrînul Dougherty. Viziunea aceasta stîrni în doamna McLeod un val neașteptat și dureros de melancolie. I se păru dintr-odată că vede Platteville-ul așa cum era cu cînzeci de ani mai înainte, atunci cînd, tînără, vioaică și neastîmpărată, venea în oraș cu bunicul ei, pe un căluț tărcat pe care-l chema Satana, străbătea strada principală și trecea prin fața circiumilor și a prăvăliilor să-l lege pe Satana de inelul de fier de la El Dorado, circiumă și local de dans ținute de tatăl Mariei Cashouse, cîmărită neîncetat de speranța de a-l întîlni pe tînărul J.E. McLeod pe scările ziarului Scutul și Drapelul.

Pe atunci era un oraș frumos ; nu prea mare și nici prea bogat, dar curat și însufletit, unde toți cetățenii erau liberi și în cea mai mare parte cinstiți. Nu era orașul strălucitor de astăzi, dominat de Bătrînul Dougherty, care — ca un păianjen în mijlocul pinzei sale — cerea tributuri de la fiecare circiumă și de la fiecare bazar, însușindu-și banii strînși pentru îngrijirea străzilor și pentru construirea canalelor. Nu, viața aceea de odinioară părea acum un vis. Tot ce va fi fost urît, necinstit sau stricat, dispăruse din imaginea rămasă acum în creierul de șaiszecișapte de ani al doamnei McLeod. Dorea cu deznădejde să poată schimba viața de acum, să facă o cruciadă pentru a mătura murdăriile și pentru a-l doborî pe Bătrînul Dougherty din situația lui. Ar fi dorit să mai organizeze odată un Comitet de Veghe, cum făcuse bunicul ei atîția ani înainte, în timpul imigrărilor dinspre cimpie, cînd Platteville era copleșit de tot felul de indivizi îndoielnici, jucători, oameni de afaceri certați cu legea și șarlatani. Astăzi, viața era aproape tot atît de imorală ca și atunci, și poate mai rău, fiindcă viciile și nedreptățile nu mai erau fățișe și libere ca atunci, ci ascunse și josnice. Scoase un oftat atît de adînc, încît Aida o întrebă :

— Ce aveți, doamnă ? Vreo plictiseală ?

— Nu, n-am nimic.

Nu spusese bucătăresei că ofta fiindcă n-avea un băiat, un flăcău voinic, cu pumnii zdraveni ca toți cei din familia McLeod și ca rudele ei, un băiat care ar fi putut conduce ziarul și ar fi făcut o campanie pentru a biciui oameni ca Bătrînul Dougherty. Avea în schimb drept tovarăși numai pe Jane Baldwin și pe Willie Ferguson, un bătrîn reporter, sfîrșit și nenorocit, care nu avea altă dorință decît să se poată îmbăta simbătă seara, îndată după ce ziarul intra la mașină.

Aida, privind-o pe furiș, îi întrerupse încă odată gîndurile :

— Fac prinsoare că domnișoara Jane a adormit din nou. Ar fi trebuit să coboare de zece minute. N-am văzut de cînd sînt o somnoroasă ca ea.

— E tinăra, Aida. Tinerii au mai multă nevoie de somn decât bătrînii ca noi. Poate ai face mai bine să te duci să vezi dacă n-a adormit iar.

Aida se îndreptă spre uşe, dar se opri în mijlocul camerei :

— Doamnă, ce-i povestea asta de dragoste cu tînărul Dougherty ?

— Cred că nimic serios. Cine ţi-a spus ?

— Doamne sfinte, doamnă ! Tot oraşul vorbeşte. De aceea îi e mereu aşa de somn : în fiecare seară se plimbă cu acel pierde-vară alb.

— Nu trebuie să vorbeşti aşa, Aida.

— La urma urmei nu-s decât nişte irlandezi ticăloşi şi nu pot crede că o fată ca domnişoara Jane să intre într-o asemenea familie. Ce-ar spune sărmanul ei bunic dacă ar trăi ? Parcă nu i-ăr fi lăsat o situaţie frumoasă !

Doamna oftă din nou şi spuse :

— Vezi, Aida, lucrurile nu mai sînt aşa cum erau odinioară. Dealtfel pe noi nu ne priveşte ce face domnişoara Jane. Iar familia Dougherty e bogată şi Mino Dougherty nu e om rău, ca bătrînul. E chiar un băiat chipeş.

— Nu înfăţişarea lui îmi dă de gîndit. Da, e destul de frumos, răspunse Aida cu un fel de dispreţ şi apoi izbucni : Cei din familia Dougherty sînt oameni răi. Bani ! Văd că noi ieşim din încurcătură şi fără să-i avem, nu-i aşa ? De ani de zile nu mai avem o para !

Ar fi trebuit să-i bage în creierul obtuz al Aidei că în loc de bani avuseseră ceea ce cîştigaseră prin coloanele de reclame ale ziarului Scutul şi Drapelul ; şi că nici sistemul acesta nu putea continua la nesfîrşit. Ziarul putea muri dintr-o clipă într-alta şi atunci sărmana Aida ar fi văzut ce înseamnă să n-ai bani.

Aida deschise uşa şi tocmai atunci Jane Baldwin, co-directoarea ziarului Scutul şi Drapelul, intră în cameră. Nu era prea înaltă, şi uşa foarte mare o făcea să pară încă şi mai mică. Drăguţă, cu părul auriu şi cu ochii albaştri, cu o gură încăpăţînată, avea un născior ridicat în sus, care se încreţea cînd rîdea. Avea douăzeci şi trei de ani, dar părea de optsprezece, şi din pricina aceasta Aida se purta întotdeauna cu ea ca cu o fetiţă cu mintea copilărească.

Intră grăbită, puțin plictisită, deoarece o muștra conștiința pentru că după ce se trezise, oprise soneria deșteptătorului și se întorsese cu bună știință pe partea cealaltă să adoarmă iar; se mai temea și de muștrările Aidei, fiindcă nu fusese la masă când se scosese plăcintele din cuptor.

— Nu știu ce mi s-a întâmplat, șopti în timp ce se așeza. Trebuie să fie din pricina primăverii. Altă dată n-am să mai întârziu.

Aida refuză cu demnitate să răspundă, dar ieși legănându-se, din cameră, cu o izbucnire mai elocventă decât orice răspuns, și se duse să încălzească plăcintele pentru vinovată. Domnișoara Jane mînca mult, față de statura ei.

— Nu înțeleg, se plîngea ea după ce bucătăreasa ieși, ce drept are Aida să se poarte cu mine ca și cum mi-ar fi mamă.

Doamna McLeod rise :

— Nu-i place cînd vine cineva tîrziu la masă. Toate bucătăreșele bune sunt la fel. Aida e o adevărată artistă.

Ar fi voit să o întrebe pe Jane dacă în ajun ieșise iar seara cu Mino Dougherty. O auzise întorcîndu-se acasă după miezul nopții, cînd ea era încă trează, pradă gîndurilor ce o frămîntau. Uneori Jane îi spunea cînd se duce cu tînărul; dar din cinci ori îi spunea o singură dată, ceea ce dovedea că avea ceva pe conștiință. Nu încăpea înădîr că fata se rușina de doamna McLeod că iese la plimbare cu fiul Bătrînului Dougherty. Dar mătusa ei îngîndurată, fiindcă știa că Jane e încăpățînată, foarte mult deosebită de felul cum erau fetele pe vremea sa. Cu toată statura ei mărunță și cu toată tinerețea ei, Jane nu avea nimic duios sau drăgăstos.

— Cred că va trebui să mă duc astăzi la nunta lui Starburger, spuse tînăra. Va fi unul dintre evenimentele de lume cele mai mărețe pe care le-a văzut vreodată orașul nostru.

— Și nu uita că astăzi este corespondența provinciei.

— Măcar de-aș putea uita !

Tăcerea căzu între cele două femei. Nici una, nici cealaltă nu știau ce să spună, deși fiecare știa ce gîndea cealaltă. Amîndouă se gîndeau la Dougherty. Bătrîna îl privea

cu dușmănie, fiindcă era fiul acelui bătrîn stricat ; dar avea și alte obiecții. Îi dispăcea în special gîndul că o fată din familia McLeod, venită în Platteville de multă vreme și crescută odată cu orașul, să se mărite cu băiatul unui politician ridicat din nimic. N-avea nevoie să-i spună Janei aceasta, deoarece fata știa bine totul. Crescuse într-un rancho al familiei McLeod și știa ce înseamnă propria-i familie. Mai știa că și dacă erau săraci, nici unul dintre ei n-ar fi făcut vreun lucru necinstit pentru bani. De mai bine de cînzeci de ani tot districtul avusese ochii ațintiți asupra tribului McLeod și se bizuise pe ei în tot ceea ce privește ordinea, datoria și buna gospodărie publică. Acum însă toate acestea se schimbaseră ; Platteville, dezvoltîndu-se, părea că nu mai are nevoie de familia McLeod și de obiceiurile ei învechite. Acum erau demodați, așa cum era demodată „Trăznaia lui McLeod“, ajunsă într-o stare tristă de decădere în mijlocul plopilor bătrîni.

Doamna McLeod tuși, dădu scaunul înapoi și se ridică în picioare, spunînd :

— Acum plec. În dimineața aceasta trebuie să văd o mulțime de oameni. Apoi se întoarce și strigă spre ușa bucătăriei : Aida !

Un glas îi răspunse :

— Viu, doamnă ; și silueta cunoscută apăru în prag.

— Mă întorc la cină. Se întoarce șovăind spre nepoată : Dar tu, Jane ?

Jane înghiți și răspunse :

— Măînc în oraș !

Doamna McLeod nu spuse nimic, dar Aida nu se putu stăpîni :

— Ai să-ți distrugi stomacul, domnișoară Jane mîncînd tot timpul pe unde se întîmplă... tot felul de porcării. Arăți foarte rău de cîțva timp încoace. Dacă ai fi fata mea, ți-aș da o porție bună de sulfat de sodiu și de magnezie.

— Las-o în pace, Aida ! o mustră doamna McLeod. Și Aida se întoarce în bucătărie, fără să spună nimic ce se putea înțelege, dar bombănind și pufnind ca un vulcan.

Continuă să mormăie și să vorbească în sinea ei, în timp ce făcea alt cuptor de plăcinte și altă omletă. Nu pregătea însă pentru ea acest supliment de mîncare ; ea

n-ar fi mâncat decît după ce toți locatarii, văzuți și nevăzuți ai casei erau hrăniți. Cînd sfîrși de gătit, încărcă o tavă uriașă cu plăcinte, marmeladă, ouă, franzeluțe și cafea, și după ce împinse ușa bucătăriei cu piciorul, coborî treptele verandei din spatele casei, se întoarse și coborî treptele de afară ce duceau la subsol. În asemenea împrejurări era întotdeauna nevoită să iasă afară ca să coboare la subsol; scărița interioară era prea strîmtă pentru a îngădui trecerea unei tăvi așa de mari și așa de încărcate.

Ajunsa în subsol puse tava pe o masă de lemn grosolan și strigă :

— Ei ! Ieșiți afară ! Masa e gata !

După o clipă, apărură două siluete, venind din camera caloriferului. Una era a unui bărbat încovoiat și cărunț de vreo șaizeci de ani, îmbrăcat cu haine uzate. Cealaltă era a unui tînr de vreo nouăsprezece ani, îmbrăcat cu haină de postav albastru, grosolan, pătată de grăsime. Văzînd tava cu mîncări calde, ochii lui albaștri sclipiră de bucurie.

— Ascultați, le spuse Aida. Mai bine mîncăți-le cît sînt calde. Dacă nu vă ajunge, n-aveți decît să bateți în tavan. Bucătăria mea e chiar deasupra.

Sui scara, iar după puțin timp zgomotul loviturilor în podea o făcu să pregătească din nou plăcinte la cuptor.

În vestibulul uriaș, doamna McLeod luă dintr-un cuier de lemn sculptat în formă de trunchi de arbore pe care se cățarau ursuleți, un pardesiu bleumarin, ros pe la cusături, și o blăniță de vulpe roșie, jupuită toată. Pe ciuful de păr își puse o pălărioară pe care se înălța o pană prinsă prost. Apoi deschise serviciu descusută de piele (care pentru ea era un fel de marcă de fabrică), să vadă dacă are destulă hîrtie și destule creioane, și aruncînd o privire fugară în oglindă, se întoarse și ieși. În timp ce cobora alea năpădită de buruieni, între două garduri vii de arbuști țepoși, silueta doamnei McLeod avea în ea ceva aproape fantomatic, ca și cum „Trăznaia lui McLeod” ar fi fost un loc vrăjit unde timpul stătea pe loc.

Era silueta unei femei îmbrăcate cu lucruri vechi demodate ca și ea însăși. Întîlnind-o cînd ieșea pe porțiță, ai

fi putut-o crede o fantomă, fără lumina din ochii ei. Privirea unei persoane care la şaizeci şi şapte de ani era încă plină de viaţă; privirea unei persoane care, deşi nu se îndepărtase niciodată de Platteville mai mult de cîţiva kilometri, nu lăsa să-i scape nimic din ceea ce se întîmpla în jurul ei şi ştia aproape tot ce se poate şti despre oameni.

Se pregătea de obişnuita plimbare de dimineată, în timpul căreia aduna ştiri pentru reportaje. De ani de zile hotărîse astfel: dimineata se ducea să viziteze unele prăvălii şi centre de afaceri; Jane vizita după amiază altă serie de întreprinderi, iar Willie Ferguson se ocupa de cartierul gării şi al magazinelor, în afară de Franklin Street cu casele ei sinistre, închise şi întunecate ziua, luminoase şi zgomotoase în timpul nopţii. Nu era bine să-l trimiţi pe Willie prin Franklin Street. Cu mulţi ani înainte îi dăduse voie; dar din trei vizite, două se sfîrşeau cu o beţie cumplită a redactorului, care dispărea apoi cite două zile; atunci, Myrtle soţia lui Willie, devenea isterică, şi întrecaga redacţie era dată peste cap cîteva zile. Aşa încît de multă vreme Franklin Street cu excepţia răstimpurilor de sîmbătă de la şase după amiază, pînă luni la ora nouă, nu mai făcea parte din domeniul supus stăpînirii lui Willie. Ceea ce făcea în acest răstimp îl privea numai pe el, atîta vreme cît nu stînjenea activitatea ziarului Scutul şi Drapelul.

Doamna McLeod ştia, dintr-o lungă experienţă, unde să culeagă informaţii. La agenţiile de pompe funebre afla despre morţi şi despre accidente. Hostetter era un cioclu modern, avînd şi o capelă mortuară, se îmbrăca elegant şi îşi spunea „antreprenor“. Agenţia lui nu dădea niciodată multe anunţuri, afară de cîte un anunţ mortuar. Biroul, un fel de sală de aşteptare pentru barca lui Charon, era drapat în violet şi negru, avînd un covor verde închis şi un birou de mahon, îndărătul căruia stătea chiar domnul Hostetter, îmbrăcat întotdeauna impecabil în negru. Locul şi persoana cam mieroasă a domnului Hostetter avuseseră întotdeauna un efect deprimant asupra doamnei McLeod. Atmosfera grea a localului te făcea nu numai să simţi moartea aproape, dar o făcea să semene cu o

ceremonie pompoasă și plătitoare, ca primirea unei persoane oficiale. De la domnul Hostetter nu aflai niciodată nici cea mai mică birfeală sau cea mai mică informație. În rolul de asistent al lui Charon, care părea să-l țină departe de viață s-ar fi spus că nu avea nici o legătură omenească cu concetățenii lui. De aceea vizita era întotdeauna scurtă.

Domnul Hostetter se ridică și înaintă să o primească, frecându-și mâinile. Primirea aceasta o turbura întotdeauna puțin, căci i se părea că ochii verzi ai anteprenorului o priveau ca pe o viitoare clientă. Nu o singură dată gândise în sinea ei : „Cînd voi muri, nu va putea cede să i se achite factura prin publicarea unor reclame ; Scutul și Drapelul va muri odată cu mine“.

— Ce mai nou, domnule Hostetter ?

— Nimic, doamnă McLeod. Nimic de ieri, de la înmormîntarea lui Jones. Ați putut merge ?

— Nu, la ora aceea nu sînt niciodată liberă.

— Păcat ! A fost una dintre cele mai frumoase înmormîntări văzute vreodată în Platteville.

— Nu-mi plac prea mult înmormîntările, spuse doamna McLeod îndepărtîndu-se încet către ușe.

Prevenitor, căci chiar reclama unui ziar ce stă să moară, ca Scutul și Drapelul, are oarecare preț, domnul Hostetter se repezi să-i deschidă.

— Nu trebuie să priviți înmormîntările în felul acesta. Nu sînt decît o trecere printr-o porțiță.

— Poate ai dreptate, domnule Hostetter, dar... Nu voia să spună că nu-i plăcea felul lui mîeros de a pregăti această trecere. Dar, în sfîrșit am atît de lucru. Și nu-mi place să mă gîndesc la ziua de mîine.

— Bună ziua, domnă McLeod.

— Bună ziua, domnule Hostetter.

Odată în stradă, inspiră cu lăcomie aerul proaspăt și uscat, căruia îi datora Platteville renumele său. Puse creionul la loc, închise servieta și se îndreptă spre cea mai apropiată prăvălie, agenția de pompe funebre a lui Jim Newman.

Jim făcea parte din generația ei și din aceeași tradiție, așa încît lingă el se simțea la îndemînă, și se apropia de

local fără groaza care-i pătrundea în oase cînd deschidea ușa prăvăliei lui Hostetter. Îl cunoștea pe Jim de cînd era copil. Venise din Calamons County, cel mai apropiat sat de ferma tatălui ei. Agenția lui Jim ocupa o clădire veche, simpatică, de cărămizi roșii, puțin retrasă de la stradă, cu un grajd alături, pentru caii de culoarea abanosului și pentru dricurile negre. Lucrul acesta îi plăcea doamnei McLeod; simțea că mai erau încă pe lume cel puțin o pereche de cai care ar fi putut-o duce cu demnitate la groapă. Gîndul de a fi dusă spre veșnicie în autocarul funerar al domnului Hostetter îi făcea greață.

Deschizînd ușa, îl găsi pe Jim cu o jumătate de duzină de prieteni în jurul unei sobe de tuci. Aerul era cald și plin de fum de tutun și de miros nelămurit de dezinfectant, însă mirosul acesta puțin acru nu se simțea mai mult decît mirosul de bere în prăvălia lui Hostetter. Făcea parte din local și nu avea nimic sinistru în el. Prietenii erau toți cam de vîrsta lui Jim, adică trecuți de șaizeci de ani; oameni de la țară, cu aceleași amintiri din copilărie ca ale doamnei McLeod. Îi cunoștea pe toți. Veneau din ranchos și din fermele de la țară. Veniseră în oraș fiindcă era sîmbătă, folosindu-se de automobilele lor vechi. Unul dintre ei, Sam Henderson, om încăpățînat, nici nu voia însă să audă de automobil. Străbătea cele douăzeci de mile dintre casa lui și oraș într-o caretă trasă de o pereche de cai suri tărcăți, de care era foarte mîndru. Cînd o văzură intrînd, toți o salutară. Sam zvîrli o gură de scuipat amestecat cu zeamă de tabac în scuipătoare plină de nisip de lingă sobă și strigă :

— Hello, Vinia ! De cîte ori te vîd, ești tot mai tînără !

Jim îi spuse lui Sam Henderson să se scoale și să-i dea scaunul, căci aici doamna McLeod nu stătea niciodată în picioare, cum obișnuia să facă în anticamera paradisului de la Hostetter ; aci ședea la pălăvrăgeală. Culegea frînturi de informații, știri despre nașteri, despre morți și despre logodne din toate părțile întinsei provincii. Scotea creionul și foile de hîrtie și zmingălea cu scrisul ei neciteț o informație după alta despre marea și bogata regiune pe care o iubea atît.

Jim Newman era gras. Cînd şedea pe scaun, burta îi atîrna înainte, rezemîndu-se de genunchi. Nu se scula cînd o văzu pe doamna McLeod intrînd : se ridica şi îşi mişca burta de pe genunchi cît putea mai rar. Se mîngîia să zimbească şi să întrebe .

— Ce mai nou, Vinia ?

— Nimic, răspunse doamna McLeod.

Sam Henderson îi dădu o ţigară mexicană şi i-o aprinse spunînd :

— Fata lui Henry Goddard s-a logodit cu băiatul lui Jim Wolson.

— Care ?

— Aceea care a făcut şcoala de coafură la St. Louis.

— Asta înseamnă că probabil va uita să se facă coafeză şi se va ocupa cu broderiile, spuse Jim.

Din servieta roasă ieşiră hîrtii şi un creion.

— Cum merge baraca ?, întrebă Sam.

— Aşa şi-aşa, răspunse doamna McLeod, continuînd să scrie.

— Ai avea nevoie de un tînăr să te ajute, se amestecă Jim în vorbă. Nu mai sîntem tineri, ca odinioară... Nici chiar d-ta, Vinia...

— Şi cum să-l găsesc ?

— Încearcă cu rugăciunile, o sfătui Hal Pierce. Metodistii organizează un mare pelerinaj spre Little Canyon. Ai putea să te duci să-l rogi pe pastor să pună o vorbă pentru d-ta.

Rînd pe rînd îi dădură informaţii despre viaţa de la ţară, şi doamna McLeod lua notiţe despre tot. Scutul şi Drapelul era un bun ziar provincial ; nu uita niciodată să publice informaţii ce priveau oraşelele şi satele, iar abonamentele de la ranchos şi ferme nu lipsiseră niciodată. Era ţara ei şi lumea ei. Le cunoştea. Numai în oraş ziarul ei părea cam învechit şi cam gol. Doamna McLeod nu înţelesese niciodată pe greci şi pe irlandezi. Nu izbutea să înţeleagă şi nici să iubească pe toţi oamenii aceia care se îmbulzeau în oraş. În timp ce-şi zîmgea notiţele, cei cinci prieteni vechi de la ţară continuară să glumească cu ea, fumînd şi scuiپînd de departe în scuiپătoare. Toţi o cunoşteau de cînd **era** fetiţă ; iar acum, cînd era bătrînă

ca și ei, se purtau cu ea ca și cum toți ar fi fost încă ștregarii, iar ea frumoasa satului, culegînd informații despre tot ce se întîmplase. Știau că pardesiul ros, blana roasă, pălărioara caraghioasă cu pană erau puțin ridicole ; dar știau și cită tărie, cită dreptate, cită cinste și cită integritate se ascundeau sub această înfățișare ciudată. Și toți fuseseră prieteni cu J.E. McLeod și cunoșteau mîndria ciudată și neînfrîntă și dirzenia ce caracterizau pe membrii acestei familii ; chiar și pe Jane Baldwin, care se dusesse la școală într-un oraș din Est.

— Sînt contagioase, obișnuia Jim Newman să spună despre mîndria și încăpățînarca familiei McLeod. Toți cei ce intră în familia aceasta dau dovadă de ele... deși Vinia McLeod are destul și de la familia ei.

Cînd i se păru că adunase destul material din pălăvrăgeala din jurul sobei, doamna McLeod se ridică, spunînd :

— Băieți, acum mă duc. Dacă se întîmplă ceva mai de seamă, scrieți-mi. Și ieși salutată de un cor de „La revedere, Vinia, toate cele bune“.

Străbătu spațiul îngust din fața casei, simțindu-se înviorată, însă abia fu din nou în stradă, și deprimarea o învălui ca un nor. Era întotdeauna plăcut să se ducă la Jim Newman mai ales sîmbăta, cînd prietenii de la țară veneau în Platteville ; însă ceea ce avea să înfrunte acum nu era menit să-i liniștească sufletul. Trebuia să se ducă la Palatul de Justiție, atît de melancolic, și la poliție ; după aceea trebuia să treacă pe la Bătrînul Dougherty și, dacă-i mai rămîne timp, să se ducă pe la Maria Gashouse. Singurul loc unde putea nădăjdui să găsească puțină prietenie și simpatie.

Pe stradă, din trei persoane, una o saluta cu un „Bună ziua, doamnă McLeod“. Altă dată îi cunoștea pe toți locuitorii orașului ; acum aproape numai pe cei mai în vîrstă. Dintre aceștia, unii o găseau caraghioasă ; și toți tinerii, fără deosebire, aveau această părere despre ea. Cel puțin jumătate dintre cei ce o salutau erau negri ; unii de vîrsta ei, alții mai bătrîni. Străbătu Louisiana Street și intră pe Main Street, strada elegantă a orașului, de care își amintea de pe cînd era o străduță prăfoasă.

nepavată, mărginită de circumi și de case de joc. Acum era la fel cu strada principală a mii și mii de orașe americane, plină de prăvălii și de bazaruri, de cinematografe și de birouri, de automobile ce staționau. Vederea acestei străzi, mai mult decât orice alt lucru din oraș, o făcea pe doamna McLeod să-și simtă bătrînețea. De câte ori o vedea, simțea o ușoară strângere de inimă și avea un sentiment duios de nostalgie dureroasă.

Nu dorea prea mult să se ducă la Bătrînul Dougherty, însă palatul lui era pe strada pe care trebuia să treacă pentru a se duce la Maria Gashouse ; și se gândi deodată că dacă s-ar duce numaidecît la Maria, s-ar simți mult mai voioasă. Se hotărî să se ducă mai tîrziu la Tribunal, care pînă atunci își va sfîrși probabil ședința și va fi închis pînă luni ; apoi s-ar duce la poliție, unde — cu puțin noroc — nu va avea de copiat decât lucruri obișnuite.

Dacă s-ar fi putut, ar fi dorit să se ferească de drama și de mizeria a tot ceea ce venea în legătură cu poliția ; în special constatarea felului cum se petreceau toate sub administrația Bătrînului Dougherty și a acoliților lui, o umplea de milă și de deznădejde.

Totuși, un bun reporter nu putea ocoli un asemenea spectacol. Știa că abonaților ziarului le plăceau povestirile despre furturi, crime și răpiri ; și uneori i se întîmpla să dea la poliție peste cîte o întîmplare plină de umanitate ; știa bine că acestea erau singele necesar vieții și răspîndirii ziarului.

Nici omenie și nici măcar inteligență nu se puteau găsi la Tribunalul închisorii. Bill Flynn, judecătorul, i se păruse întotdeauna mai degrabă un om care se folosește de mizeriile omenești decât un magistrat. Era nespus de rău cu bieții nenorociți ce veneau la Platteville să caute de lucru ; nu haimanale ce cunoșteau orașul și știau să se furișeze, ci oameni cinstiți ce căutau de lucru ca să poată trăi. Bill Flynn nu făcea nici o deosebire între cerșetorul de meserie și omul cinstit care căuta o ocupație. Nici unul dintre aceștia nu găsea nici cea mai mică înțelegere, deoarece fiecare dintre ei însemna bani în punga cliții lui Dougherty. Acuzația de „vagabondaj” îi aducea faloase mai mari decât orice alt lucru. Orice străin fără

ocupație putea fi trimis la închisoare două-trei luni ; nefericitul săpa șanțuri, căra cărămizi, aduna gunoarele și murdăriile prin orașul Platteville ; dar munca lui nu aducea nici o economie contribuabililor, deoarece Bătrînul Dougherty storcea Primăriei sume foarte mari și încasa banii pentru el. În toate și pentru toate era un sistem nerușinat, căci în felul acesta cetățenii din Platteville se vedeau lipsiți de o posibilitate de muncă ce altfel li s-ar fi convenit lor. Doamna McLeod știa totul ; însă nu știa în ce fel s-ar putea schimba această situație rușinoasă. Nu poți aduce învinuiri, dacă n-ai dovezi și bani să le susții.

Rumegîndu-și gîndurile și temerile, părăsi Main Street și coti în ulița Cherokee, luînd cel mai scurt drum spre Dougherty. Ulița era strîmtă și întunecoasă ; aci se afla restaurantul „La albinele harnice” și berăria „Eureka”, două localuri ce atrăgeau prin prețurile lor scăzute pe nenorociții de coate-goale. Depărtîndu-se în linie dreaptă de malul fluviului, aceștia veneau aci ca albinele ațrase de lucernă ; iar cîcă Dougherty, știind aceasta, își trimețtea mereu paznicii să-i culeagă alți lucrători învinuiți de „vagabondaj”. Doamna McLeod apuca întotdeauna pe drumul acesta, nu numai fiindcă era mai scurt, dar fiindcă i se întîmpla adesea să dea peste cîte un nenorocit pe care îl putea preveni din timp să plece din oraș. Cotînd în ulicioară, uită de deprimarea ei și privi împrejur cu grijă, să descopere vreun nenorocit în căutare de lucru.

Mai înainte de-a fi făcut o sută de metri, văzu venînd spre ea un zdrențăros de vîrstă mijlocie, vădit în mizerie. Avea barbă lungă și purta o pălărie de fetru, care fusese cîndva de un verde aprins, însă ploaia, vîntul și soarele îi dăduseră o culoare gălbuie. Hainele erau roase, umflate la coate și genunchi. În privirea descurajată era o expresie de oboseală, de deznădejde și de groază, ca în privirea unui animal care a avut multe de îndurat vreme îndelungată. Doamna McLeod cunoștea semnele acestea. De mai bine de o mie de ori i se întîmplase să dea peste astfel de oameni, în ultimii trei-patru ani.

Îl privi în timp ce venea spre ea, și cînd era tocmai să treacă de ea, îi spuse cît putu mai vioi :

— Bună ziua.

— Bună ziua.

— Ești fără lucru ?

— Da, doamnă. Nu cumva îmi puteți da vreo indicație ? În glasul lui era un accent de disperare. Ori ce fel de lucru.

— Nu. Însă e mai bine să umbli prin orașul acesta după lucru.

— De ce ? Nu vreau decît să lucrez.

— Firește, dar orașul acesta nu este pentru dumneală. Dacă te vede vreun polițist, te arestează pentru vagabondaj și atunci va trebui să lucrezi două luni pentru comună.

Omul o privi ca și cum aceste cuvinte ar fi însemnat pentru el o lovitură definitivă. Doamna McLeod continuă :

— Ascultă. Te învăț eu ce trebuie să faci. Mergi drept înainte, pînă la prima stradă pe dreapta ; cînd vei ajunge în virful dealului, cotește din nou la dreapta, și după ce vei străbate două terenuri virane, vei găsi o casă mare, cu o curte uriașă. E singura casă mare pe strada aceea, deci nu te poți înșela. Ajuns acolo, du-te la ușa de serviciu. Vei găsi o negresă. Spune-i că te-a trimis doamna McLeod. Îți va da mîncare și vei putea să faci și o baie, să-ți calci hainele și să stai ascuns pînă se înnoptează, cînd vei putea pleca din oraș.

Omul o privi fără să vorbească, cu o înfățișare nedumerită.

— Dacă te oprește cineva (vreau să spun vreun polițist) — adăugă repede doamna — spune-i că faci un drum pentru doamna McLeod. Ai înțeles bine ?

— Foarte bine, răspunse celălalt.

Ea îi repetă încă odată, rar, sfaturile : apoi adăugă :

— Dacă te rătăcești, întreabă pe oricine unde e „Trăznaiă” lui McLeod“. Așa i se spune casei. Oricine va ști să te îndrepte.

— Bine, doamnă. Omul păru puțin nedumerit, însă își ridică pălăria și murmură : Mulțumesc, doamnă ! Apoi își continuă drumul spre deal. Cîteva clipe, doamna McLeod rămase nemișcată, să vadă dacă mergea în direcția arătată. Într-un timp, omul se întoarse să privească îndărăt, cu o înfățișare de uimire. Văzînd că doamna se oprise acolo, își scoase iar pălăria.

Întilnirea aceasta o întâri oarecum. Dacă omul trecea de Main Street, era probabil că va ajunge teafăr la Aida, care-l va ascunde în subsol ; iar la lăsarea nopții va putea pleca din oraș cu un tren local sau cu unul dintre trenurile de marfă din timpul nopții. Doamna McLeod știa mersul trenurilor. Tom Higgins, cantonierul, o informa regulat. Știa toate locurile unde se opreau trenurile să ia apă sau își încetineau mersul. Acestea făceau parte din sistemul născocit de ea și de Aida. Bucătăresei îi plăcea tot ce mirosea a taină și îi plăcea să aibă vagabonzi în subsol. (Îi ținea acolo și încuia ușa scării din interior). Însă mai mult îi plăcea să dea de mâncare oamenilor prost hrăniți de săptămîni de zile. Aceasta costa bani și își avea riscurile sale ; iar dacă șleahta lui Dougherty ar fi aflat vreodată despre existența „Gării subterane” din „Trăznaia lui McLeod”, s-ar fi putut ajunge la încurcături serioase.

Cele mai ciudate tipuri se adăposteau acolo : oameni care, prin mijlocirea Aidei, împrumutau cărți prăfuite din biblioteca clasică a lui J.E. ; cutare care spunea că fusese director de bancă ; altul care fusese profesor și un al treilea care se dădea drept conte spaniol. Cea mai mare parte a acestor refugiați erau descoperiți de doamna McLeod în partea orașului situat de-a lungul fluviului ; alții erau aproape întotdeauna scăpați din ghiarele poliției pe ulița Cherokee. Dacă trecea vreo zi fără să trimită pe cineva la „Trăznaia lui McLeod”, Aida rămînea dezamăgită și mîhnită.

Ajungînd în piața Tribunalului, prima persoană pe care o zări doamna McLeod fu Sam Hildreth, polițistul a cărui grijă era să înhațe vagabonzii de pe ulița Cherokee. O salută cu glas tare :

— Bună ziua, doamnă McLeod.

Auzindu-i glasul, ea tresări și roși tare, pe cînto răs-pundea :

— Bună ziua.

— Păreți foarte grăbită. Arde undeva ?

Simți cum îi bate inima tare și trebui să recurgă la toată putere ei de voință ca să-și stăpînească glasul, cînd răspunse :

— Nu, dar simbăta e o zi foarte încărcată.

Se grăbi până ce ajunse lângă fântâna ridicată în mijlocul pieții, în amintirea soldaților și marinarilor, și aci se întâlni cu un alt individ, care-și ridică pălăria și o întrebă politicos :

— Iertați-mă, doamnă, n-ați putea să mă ajutați să iau o cafea ?

Era un tânăr în haine de stofă cenușie, pline de pete ; iar pălăria pe care o ținea în mână era decolorată și fără panglică. Faptul că îi vorbise o uimi, deoarece de obicei indivizii de soiul acesta nu-și pierdeau vremea cu ea, judecînd desigur după îmbrăcămintea ei modestă că nu făcea să-i ceară ceva. Mai întotdeauna ea era aceea care vorbea întii.

Deschise grăbită geanta de piele, scoase o monedă și în timp ce i-o întindea iar el îi mulțumea, își dădu deodată seama că semăna mult cu J.E. McLeod cînd era tânăr. Nu avea mustăți, nici şuvița de pe frunte, dar în chipul lui și chiar în linia maxilarelor și în privirea ochilor albaștri-cenușii era ceva care-i aduse aminte imaginea lui J.E., așa cum îl vedea de obicei, cu atîția ani înainte, pe treptele redacției Scutul și Drapelul.

Privi repede înapoi și-i spuse :

— E mai bine să-mi ascuți sfatul și să pleci de aci înainte de a fi arestat pentru vagabondaj.

— Mulțumesc doamnă, am să fac așa cum spuneți.

Ea mai făcu cîțiva pași, în așa fel încît fîntîna să-i ascundă privirile lui Sam Hildreth, oprit acum în fața bodegii lui Hennesey.

— Ascultă, îi spuse ; și îi dădu aceleași indicații ca și celuilalt.

Tînărului parcă nu-i păsa de ceea ce spunea ea. Ducea mereu privirile de la polițist la ea. Îl interesa atît de puțin, încît pe neașteptate ei i se păru că vorbește singură și se întrerupse, întrebîndu-l :

— Mă ascuți ?

— Da, doamnă.

— Bine, atunci grăbește-te și șterge-o înainte ca polițistul acela să te vadă, căci altfel vei sta două luni în închisoare.

— Mulțumesc, doamnă.

Doamna McLeod se îndreptă grăbită, întorcându-se de două ori să privească sfioasă înapoi. Când ajunse la colț, își dădu seama că tinărul stătea tot lângă fântână și-l privea pe Sam Hildreth.

„Ce Dumnezeu are ?“, se întreabă singură „S-ar spune că dorește să fie arestat și pus la răcoare“.

Continuă să se gîndească în timp ce mergea spre biroul Bătrînului Dougherty. În tinărul acela era ceva ciudat. Nu numai asemănarea cu J.E... Avea și o înfățișare hotărîtă, aproape autoritară. Îi lipsea expresia aceea deznădăjduită și abătută a celor mai mulți vagabonzi, iar hainele lui, deși murdare și necălcate, nu erau haine de cerșetor. Meseria de reporter pe care o făcea de treizeci de ani îi ascuțise spiritul de observație. Accentul tinărului îi dovedise că venea din Est ; iar cînd îi spusese „Mulțumesc, doamnă“, ca orice cerșetor, i se păruse că aceste cuvinte erau lipsite de sinceritate. Parcă ar fi fost un actor, — și un actor diletant — care repetă un rol învățat pe dinafară.

„Ei !“ gîndi cu filozofie, dacă vrea să fie prins, treaba lui. Fac prinsoare că nu știe cît de aspru se poartă poliția cu vagabonzii aci în Vest“. Era totuși puțin neliniștită de teamă că păruse neroadă și de gîndul că tinărul rîdea acum de ea în spatele ei.

Biroul Bătrînului Dougherty era în vîlul clădirii care-i purta numele, singurul zgîrie-nori din tot orașul, puînd fi văzut de la o depărtare de zece mile pe vremea senină. Pe ușa cu geamuri erau scrise cuvintele : „W. Dougherty & Fiul, antreprenori“. „Fiul“ însemna Mino Dougherty, cel ce se plimbă cu Jane. Într-un oraș în creștere, făceau multe afaceri ca antreprenori ; însă doamna McLeod știa prea bine că nu acesta era izvorul cel mai de seamă al cîștigurilor lui uriașe. Acestea aveau de obicei o origine nu tocmai curată, fie că erau bani plătiți de oameni nevoiași, ca bietele femeii ce locuia acolo întune-coase de pe Franklin Street, fie că era vorba de mici în-vîrteli publice. Bătrînul Dougherty avea în mînă Partidul Democrat ; iar în Platteville, Partidul Democrat era totul.

Urcînd scările cam obosită, începu să se gîndească ce frumos ar fi să înceapă o campanie pentru liberarea oraşului de banda aceea, pentru a doborî clica Bătrînului Dougherty şi a o sfărîma. Cîtea mereu că directori de ziare din alte state ale Statelor Unite duceau campanii pentru curăţirea oraşelor lor. Se gîndi nedesluşit la medalii şi la premii date unor ziarişti pentru servicii aduse statelor lor. Lucruri la care visa, la care se gîndea uneori noaptea cînd nu putea să doarmă. Bunul simţ îi răspundea însă întotdeauna : „Nu poţi face aceasta cu o foaie învechită ca Scutul şi Drapelul. Ar trebui mulţi bani, multă energie şi multă influenţă ; şi tu n-ai nimic din toate acestea. Eşti bătrînă, obosită şi încărcată de ipotecă“.

Uneori, cînd se simţea neobişnuit de bine şi de tare, se gîndea că romanul va rezolva totul. Vedeă „Cartea“ — cum îi spunea Aida — terminată şi vîndută unui editor. O vedeă răspîndindu-se în toată ţara ca o ştafetă grecească. Îşi amintea că auzise vorbindu-se despre averi cîştigate de unii scriitori din vînzarea romanelor unor case de filme, şi cîteodată, chiar în clipele de optimism nemărginit, i se întîmpla să acopere pagini şi pagini de cifre bazate pe ipotetica avere pe care i-ar fi adus-o cartea. Cu banii ce nu existau, cumpăra în gînd alte linotipuri, repara vechea rotativă, zugrăvea de două ori „Trăznaia lui McLeod“ şi plătea doi-trei reporteri care s-o ajute în campania împotriva Bătrînului Dougherty.

Dar cînd clipele acestea de optimism şi de înflăcărare treceau, îşi dădea seama că toate erau visuri şi nebunie, iar cifrele o prostie. Orice ar fi spus Aida despre părţile pe care le citise, romanul era învechit şi prea lung ; şi de fapt, pe nimeni nu l-ar fi interesat povestea unei familii de pionieri. Mai rău încă, ştia că din pricina timidităţii care o chinuise încă de cînd era fetiţă, pentru tot ce făcea ea însăşi, n-ar fi avut niciodată curajul să trimită vreunui editor paginile manuscrise ce umpleau vechiul geamantan de piele de bou din podul „Trăznăii lui McLeod“. Nici un editor nu şi-ar fi luat pe cap plictiseala să le citească pînă la capăt.

În biroul său, Bătrînul Dougherty dicta cîteva scrisori, pentru a încheia activitatea săptămîinii înainte de a pleca la

pescuit. Înalt și gras, roșu la față, avea o ceafă de taur, un spate de atlet și ochi irlandezi albaștri și pătrunzători. Părul îi încărunțise și smocuri negre îi acopereau dosul palmelor lui mari. Era urît : un tip de spaniol ieșit din mlaștinile Irlandei ; în forța animală a trupului său era însă o anumită măreție ; și din cînd în cînd, ochii lui mici albaștri, clipeau în așa fel încît să-l dezarmeze chiar pe cel mai rău dușman al lui. Avea un temperament de artist ; artist din aceia inflăcărați care, în ultimii ani ai secolului trecut, colindau teatrele de Vest declamînd melodrame irlandeze, violente și sentimentale.

Cînd ușierul intră să-i vestească vizita doamnei McLeod, Dougherty șovăi o clipă, gîndindu-se ; apoi spuse secretarului său :

— Mai bine s-o primesc și să scap cît mai repede de ea. Poștește-o înăuntru și după aceea poți pleca.

O cunoștea destul de bine. Mai venise și altădată la el, să-i ceară informații asupra construirii străzilor, sau asupra planurilor aripii Dougherty din localul Partidului Democrat. Șovăise acum, nu fiindcă se temea de ea : cum s-ar fi putut teme un om puternic ca el de o bătrînă caraghioasă, proprietara unui ziar ce sta să moară, ca Scutul și Drapelul ? Nu-i era frică de ea, însă în fața ei simțea o strîngere nelămurită, pe care, cu toată șiretenia lui, nu o putea înțelege. Știa că doamna McLeod făcea parte dintr-o lume ce apunea. Era respectabilă și puțin cam fantastică ; cinstită și dîrză. Acestea nu erau însă motive suficiente pentru ca fața zbîrcită și ochii ei albaștri, limpezi, sub pălăria caraghioasă cu pană, să-l facă întotdeauna să se înfiorase în sinea lui. Dougherty era un cinic conștient de necinstea lui ; și obișnuia să-și spună sieși că, dacă n-ar fi luat-o el, bucățica ar fi ajuns în mîinile altora : prin urmare nu îl mustra conștiința la vederea doamnei McLeod. Poate neliniștea aceea ușoară pornea de la faptul că era vorba de o femeie : o femeie bătrînă și urîtă, deși odinioară fusese drăguță și poate chiar frumoasă. Dacă directorul ziarului Scutul și Drapelul ar fi fost un bărbat, Bătrînul Dougherty i-ar fi dat o țigară, bătîndu-l cu palma pe umăr și l-ar fi trimis la pîmbare îndopat cu

pălăvrăgești în loc de informații. Dar cu o femeie ca doamna McLeod ?...

Ușa se deschise și ea intră sfioasă, oprindu-se o clipă în prag să privească silueta greoaie și grosolană a bătrînului rezemat nepăsător de scaunul turnant.

— Bună ziua, doamnă McLeod. Luați loc. Cu ce vă pot fi de folos ?

Doamna McLeod înaintă și se așază ; și dintr-odată nu mai fu în stare să-și amintească de ce venise acolo și ce dorea să-l întrebe. Ieșind din biroul lui Jim, își adunase tot curajul și se hotărîse să-l întrebe pe șleau de ce lucrările noului apeduct mergeau atît de încet și costau atît de mult. Mai voia să-l întrebe și de ce felinarele cele noi de pe Hillyard Street nu erau încă instalate. Și se mai gîndea să protesteze împotriva brutalității poliției și a magistraților față de vagabonzi, al căror număr — cu toate acestea — era tot mai mare.

Acum însă toate îi fugiseră din minte. Își dădea seama că în această privință, informațiile trebuiau luate de la primar și de la Consiliul comunal ; acesta ar fi fost singurul răspuns pe care i l-ar fi dat Dougherty, deși ar fi putut răspunde mai bine decît toți ceilalți ; era foarte sigură de aceasta. Înțelegea acum că dacă i-ar fi pus asemenea întrebări, el s-ar fi purtat cu ea ca față de o proastă ce era. Vederea corpului acela voinic și a figurii aceleia mari și compacte o făcea însă să-și dea seama de propria-i slăbiciune feminină. Cunoștea foarte bine această senzație, care o trădase nu numai o singură dată. Fără slăbiciunea aceasta, ar fi fost o ziaristă și o directoare de ziar destul de bună.

Se așază pe marginea scaunului și spuse încet :

— Nimic deosebit. Am trecut numai pentru a afla dacă din întîmplare aveți vreo noutate. Și, pe neașteptate, dori să-l lingusească pe omul acela tiranic și necinstit pe care-l disprețuia din tot sufletul. Spre marea ei rușine, se auzi spunînd aceste cuvinte :

— Cred că directorii de ziare ar trebui să aibă legături mai strînse cu persoanele influente din oraș.

Bătrînul Dougherty zîmbi :

— Mulțumesc pentru compliment, doamnă McLeod. Își scoase țigara de foi din gură și întorcându-se în scaun strigă : Mino, vino aici o clipă. Apoi, întors spre ea : Mino știe mai bine decît mine ce se întîmplă. Eu m-am cam lăsat de afaceri.

Din camera alăturată un glas răspunse :

— Vin îndată ; acum telefonez.

Bătrînul Dougherty continuă să o măsoare pe doamna McLeod :

— E drăguță verișoara care lucrează cu d-voastră la ziar.

— E o nepoată, lămuri doamna McLeod ; nepoata mea, fata Hallyei Baldwin. Hally era din familia McLeod. Sora lui J.E. Și în clipa aceea își dădu seama că toate amănuntele acestea nu-l puteau interesa pe un nou-venit în regiune, ca Bătrînul Dougherty ; și simți din nou că e o neroadă.

— Frumoasă fată, spuse celălalt. Lui Mino i s-au cam aprins călcîiele după ea. Sîmbăta trecută a dus-o să danseze la „Ulmul“. Am băut un pahar de bere împreună.

Doamna McLeod simți un fel de junghi în stomac. Jane nu-i spusese că se dusese la „Ulmul“. Lucrurile trebuie să fi ajuns mai departe decît știa ea.

Răspunse cu glasul slab :

— Da, a fost crescută la Wellesley, în Est.

— Păcat că nu aveți un bărbat să vă ajute să dați puțină viață ziarului. Nu v-ați gîndit niciodată să-l vindeți ?

Doamna simți că roșește. Individul acesta făcea acum pe protectorul cu ea, purtîndu-se ca și cum ea ar fi fost una dintre figurile caraghioase ale orașului. Răspunse :

— Nu, și cred că nu mă voi gîndi niciodată la aceasta. Cînd a murit J.E., i-am făgăduit să mă ocup de ziar.

Dougherty strivi mucusul țigării și aprînse alta.

— Oricum, dacă vreodată, vă trece prin gînd să-l vindeți, spuneți-mi și mie. Mi-ar plăcea să am un ziar al meu. Sînt coproprietar la Gazeta, dar mi-ar face plăcere să am un ziar cu totul al meu. De cîtăva vreme

mă gîndesc la aceasta. Și dealtfel sînt prea multe zîare la Platteville, care nu-i un oraș tocmai mare.

I se păru că simte un fel de ameteală, căci pentru prima oară înțelese deplin că dacă lucrurile vor merge tot atît de rău, într-o zi sau alta va trebui să vîndă, cu sau fără voie, Scutul și Drapelul, iar monstrul acela bătrîn l-ar fi cumpărat la ce preț ar fi vrut. Scutul și Drapelul, ziarul pe care J.E. îl iubise atît și aparținuse întotdeauna familiei McLeod, să sfîrșească în mîinile Bătrînului Dougherty !

Ușa se deschise și Mino Dougherty intră. Doamna McLeod abia îl cunoștea, dar îl ținea mînte de cînd era copil. Îl văzuse crescînd hoinărind prin oraș, apoi îl văzuse cînd se întorsese de la Universitate și din cînd în cînd la adunările politice ; dar acum, văzîndu-l intrînd, înțelese că nu-l văzuse cu adevărat pînă atunci, fiindcă îl socotise întotdeauna drept unul dintre cei patruzeci de mii de locuitori din Platteville, pe cînd acum îl privea ca pe „tînărul“ Janei.

Și văzu un tînăr care era o reproducere în mai bine a Bătrînului Dougherty ; mai bine chiar decît ceea ce trebuie să fi fost bătrînul înainte de a fi ajuns atît de gras, de greoi și de păros. Înalt și zvelt, cu părul negru ondulat și cu ochii albaștri ; și era elegant. Cînd se apropie și o salută, zîmbetul lui era plin de sinceritate simpatică. Văzîndu-l doamna McLeod gîndi : Zău, nu pot spune că Jane greșește. Gura era poate puțin prea senzuală și unghiul bărbiei era atît de precis încît dădea o impresie de încăpăținare ce putea semăna cu cruzimea. Și poate era puțin prea sigur de sine, avînd un nu știu ce comun. Nu puteai spune însă că n-ar fi într-adevăr un tînăr frumos.

— Bună ziua, doamnă McLeod. spuse intrînd ; și străbătu camera, ca să-i stringă mina. N-avem des plăcerea să vă vedem.

— Te-am chemat să ne spui dacă ai vreo știre care ar putea-o interesa pe doamna, spuse tatăl.

Mino zimbi :

— Nu cunosc multe întâmplări despre care d-voastră sau Jane să nu fiți informate. De câte ori știu ceva, o înștiințez pe Jane.

— Da, mi-a spus, minți doamna McLeod. Jane nu-i pomenise niciodată nimic asemănător; avusese însă un instinct de apărare, mai ales pentru că cei doi păreau că o socotesc pe Jane ca făcând parte din familia lor. Nu putea să-i lase să creadă că Jane nu-i spusese nimic.

— E totuși banchetul în aer liber organizat de Partidul Democrat, adăugă Mino. Tocmai facem planuri mărețe. Veți putea scoate o bună jumătate de coloană. Se îndreaptă spre ușă. O secundă. Mă duc să aduc un program. După o clipă se întoarce cu un program scris la mașină. Anul acesta banchetul va fi la Millersville. Vor fi premii pentru cei ce vor prinde mai mulți pești și pentru cel mai mare pește; și o cupă de aur pentru cel mai frumos copil și un concurs de frumusețe pentru înotători; călătorie gratuită cu autobuzul... și multe alte lucruri. Le va întrece pe cele dinainte!

Doamna McLeod luă foaia, o îndoi și o puse în geantă. Apoi se ridică tot cu simțămîntul ciudat că se purtau cu ea ca față de o nebună bătrînă și murmură sfioasă:

— Nu vreau să vă fac să mai pierdeți timp.

— Mai dați pe la noi din cînd în cînd, spuse bătrînul ridicîndu-se să o însoțească. Îmi face întotdeauna plăcere să vă văd.

După ce ușa se închise, tatăl și fiul se priviră zîmbind.

— Nu strică să fim drăguți cu bătrîna asta nebună, spuse Dougherty. Nu ne costă nimic și e mai bine să o avem de partea noastră. Chiar și gazetuța ei ne-ar putea aduce plictiseli.

Mino răspunse:

— Cu atît mai mult, cu cît în scurt timp va face parte din familie.

— Ți-a spus da fata?

— Nu încă, dar va spune.

— Bagă de seamă, nu face vreo prostie, cum ai făcut cu fata lui Ritchie.

— N-ar fi ușor, chiar dacă aș vrea, rîse Mino. Nu știi ce fel de fată e Jané.

Doamna McLeod părăsi casa Dougherty cu un sentiment de deprimare. Deși soarele strălucea — soarele puternic din Sud-Vest, uneori așa de vesel și de binefăcător, alteori atît de arzător și de neîndurat — nu-și dădea seama. Dacă ar fi întrebat-o cineva cum e vremea, ar fi răspuns că cerul e acoperit și soarele ascuns, căci în ea soarele se stinsese.

Se rușina de propria-i feminitate și slăbiciune; se rușina că cei doi Dougherty, tată și fiu, își bătuseră joc — într-un anumit fel — de ea. Nu știuse niciodată cum să se poarte cu oamenii nesinceri și cruzi; în fața lor simțea că se prosteste și mintea ei nu era în stare să li se adapteze. Își spusese singură de mai multe ori: „Împotriva focului, trebuie să lupți cu focul. Ca să prinzi un hoț, trebuie să fi hoț!“ Dar de cîte ori încercase să întrebuițeze metode machiavelice, nu izbutise, și în cele din urmă i se îmfundase, simțindu-se și puțin caraghioasă. Altă dată puțin îi păsase de lucrul acesta; acum însă îi dădea impresia că e bătrînă, obosită și descurajată. Și se rușina că fusese atît de slabă și atît de femeie încît să-l găsească simpatîc pe un hoțoman ca Mino Dougherty, cînd îl privise cu ochii Janei.

Plecase de la „Trăznaia lui McLeod“ cu gîndul să se ducă să o vadă pe Maria Gashouse în Franklin Street, dar acum, pe cînd mergea pe Main Street, aproape fără să vadă persoanele care-i zîmbeau și o salutau, i se părea zadarnic. Ce folos să încerce să descopere dovezile ticăloșiilor celor doi Dougherty, dacă era de ajuns ca aceștia să vorbească zece minute cu ea, ca să o dezarmeze?

Ar fi renunțat, dacă n-ar fi fost vorba chiar de Maria. Oricum, femeia aceasta îi fusese întotdeauna simpatîcă. Era în ea o anumită dîrzenie, un simț al realității nepervertit de cinism, din care ea însăși își sorbea energie. Se gîndi că Maria Gashouse nu era o ființă neroadă și sentimentală, cu capul în nori, ca ea care scria romane și le ascundea timidă în geamantane. Maria Gashouse umbla întotdeauna cu picioarele pe pămînt.

Iar Maria putea avea noutăți, știri din acelea din lumea îndoielnică, ce nu puteau fi aflate în alt loc din Platteville.

Ajunsa la colț, cotea aproape fără să-și dea seama spre fluviu și spre Franklin Street. În direcția aceea, strada era cu fiecare pas tot mai murdară, mai neîngrijită, tot mai josnică. Până și copacii păreau mai obosiți și mai îmbătrâniți decât sicomorii, stejarii și plopii ce se înălțau în partea de sus a orașului.

Franklin Street mergea de-a lungul fluviului ; o stradă mai degrabă scurtă, cu trei grupe de case, într-un cartier inundat cam la fiecare trei ani, când fluviul se revărsa umflat de ultimile ploi de iarnă. Inundația se retrăsese de puțină vreme, lăsând în urma ei un strat gros de mîl, care uscîndu-se umplea aerul de un miros greu de putregai. Pentru a apăra de noroi încălțămîntea cu tocuri înalte a femeilor de stradă ce locuiau acolo, fuseseră puse scînduri : doamna McLeod o luă de-a lungul acestor scînduri, trecînd prin fața a zece sau douăsprezece case murdare și neîngrijite, cu ferestre mari la fațade. Acum toate erau închise : însă doamna McLeod știa că se vor deschide după apusul soarelui.

Atunci beznă de pe Franklin Street, cufundată acum în umbră, se schimba în veselie nebună și gălăgioasă, acompaniată de sunetul pianelor mecanice ce rîzbea pe ferestrele închise.

Cea din urmă casă din strada aceea era deosebită de celelalte din două motive : mai întîi fiindcă fusese zugrăvită de curînd în alb și galben, și apoi pentru că într-o parte era lipită de o clădire mare cu un singur rînd, pe care se citea inscripția pictată în litere uriașe, repetate de becuri electrice : El Dorado, Bar și local de dans. Casa avea aceeași arhitectură ciudată ca și celelalte ; aceeași, la drept vorbind, care caracteriza uriașa „Trăznaia lui McLeod“ : nu făcea însă nici o încercare să se ascundă după obloane. Căci Maria Gashouse, proprietăreasa, era singura locatară din acest cartier care funcționa în chip legal. Vederea clădirii joase, cu firma El Dorado, bar și local de dans, trezi în doamna McLeod un noian de amintiri, ducînd-o înapoi la copilăria ei, pe vremea cînd

Platteville era un oraș de graniță deschis tuturor, cu o circiumă El Dorado, unde se dansa, pe Main Street, acolo unde acum se înălța palatul Dougherty : un local în fața căruia era un stilp de care erau legați caii negustorilor de vite. Maria Gashouse era fata proprietarului primului El Dorado, și dusesese acum tradiția în cealaltă parte a orașului.

Doamna McLeod trecu prin curtea noroioasă pe o punte de scînduri și sună, nu fără să simtă o ușoară emoție. În tot cartierul și în localul Mariei era un aer de libertate, un nu știu ce sălbatic și neimblînzit, care-i răscolea întregul ei romantism. De pe cînd era fetiță, în timp ce-l aștepta pe tatăl ei în fața Băncii Fermierilor, ascultase cîntecele, strigătele și muzica sălbatică ce veneau de la primul El Dorado de pe Main Street. Mai tîrziu, de-a lungul vieții, avusese clipe în care simțise o dorință aprigă să vadă, cel puțin odată, ce fel de viață era îndărătul ușilor unui local de felul acesta. Nu fusese însă niciodată în stare să o vadă în toată desfășurarea ei. Atunci cînd era copilă, ar fi fost cu neputință să se ducă într-un asemenea local ; iar după ce se căsătorise, îi fusese și mai cu neputință să se ducă, ea, soția primului cetățean al orașului și proprietar al ziarului Scutul și Drapelul. Deși era ziaristă și proprietara unui ziar nici acum nu se putea libera de prejudecățile unei doamne din timpurile de odinioară.

De aceea, cînd ușa se deschise și o văzu pe Minnie, negresa cameristă a Mariei Gashouse, încă neîmbrăcată pentru primire, purtînd un șorț cenușiu și vechi de pinză decolorată, simți o ușoară tresărire la această fugară atingere cu viața dinlăuntrul unui local ca El Dorado, și spuse :

— Bună ziua Minnie. Doamna McGovern s-a sculat ?

— Tocmai se îmbracă. Poftiți.

— Nu vreau să o stînjenesc.

— N-o stînjieneți deloc ; îi face întotdeauna plăcere să vă vadă. Ce face Aida ?

— Foarte bine, răspunse doamna McLeod intrînd.

— Transmiteți-i omagiile mele. Nu-mi mai vorbește de cînd lucrez pe Franklin Street.

— Aida e cam ciudată, observă cu bunătate doamna McLeod.

Minnie deschise larg ușa și o conduse pe doamna McLeod în salonul Mariei Gashouse, spunându-i :

— Luați loc. Apoi, tocmai când ieșea, se întoarse :
Doriți puțină bere, sau cafea ?

— Cafea, Minnie.

— Doamna McGovern vine îndată.

— Mulțumesc.

Văzuse de multe ori camera aceea. De atunci de când își dăduse seama că nu-l mai poate trimite pe bietul bețivan bătrîn de Willie Ferguson în cartierul acesta și se hotărîse să se ducă ea însăși, venise mereu la Maria Gashouse să ia informații și fusese primită în salon ca un oaspete însemnat. Încăperea era destul de mare, și avea un cămin cu o poliță sculptată în multe compartimente mici, pe fiecare dintre acestea fiind pus cîte un obiect de porțelan pictat de mînă. În fața oglinzii, un mănunchi prăfuit de ierburi nemuritoare din Pampas ; în partea cealaltă, un portret al lui Knobly McGovern, boxer de mîna treia, care timp de douăzeci de ani fusese soțul Mariei Gashouse, și peste tot pe unde soția lui ținuse un local public, își luase sarcina să-i dea afară pe scandalagii. Portretul era o mărire pictată de mînă a fotografiei unui bărbat cu mustați mari, cu urechile blegi și nasul turtit și cu o privire melancolică în ochii albaștri. Doamna McLeod nu-l văzuse niciodată, dar înfățișarea lui îi plăcea. Semăna cu nenumărați oameni pe care-i văzuse pe Main Street cînd era fetiță.

Restul camerei era încărcat cu mobile ce semănau cu acelea din salonul „Trăznaiei lui McLeod“ : scăunele aurite, perne brodate, un divan mare de lemn de nuc, o masă sculptată din lemn de tek, cu catifea deasupra, un album și un palmier prăfuit. Camera părea învăluită în lumina slabă ce pătrundea prin crăpăturile obloanelor.

Minnie se întoarse după puțin timp, aducînd cafeaua și cîteva felii de pîine prăjită unse cu unt ; pe cînd mîncea și bea, doamna McLeod simți că mintea ei începe să se trezească, iar imaginația ei romantică să lucreze amețitor.

Oare ce se putuse întâmpla — se întreba — în camera aceea ciudată cu obloanele închise ? Pe cine mai primise Maria în afară de ea ? Cum fusese de fapt domnul McGovern, cu chipul lui turtit și cu ochii prea albaștri, de copil ? Mai mult de orice se întreba însă cât de departe mersese Maria Gashouse. Casa ei nu era ca celelalte de pe aceeași stradă. În chip oficial era un local de dans, funcționând cu autorizație în regulă ; și totuși...

Vecinătatea era îndoielnică, și nu putea crede că Maria Gashouse, cu tot felul ei prietenos de a se purta, nu-și virise nasul și în alte afaceri decît-localul ei. Era sigur că între Maria și Bătrînul Dougherty trebuia să fie vreo înțelegere. Încet-încet, începu să se indigneze și tot odată se trezi vechea-i dorință de a-l demasca și de a-l doborî pe bătrîn. Poate că Maria ar fi putut să-i dea ajutor și informații. Avea un singur lucru de făcut ; să-și ia inima în dinți și să se destăinuiască Mariei.

Abia sfîrșise cafeaua și ușa cea mare se deschise și intră Maria Gashouse. O femeie voluminoasă, atît de grasă și de voinică încît în localurile îndoielnice din Memfis, Natchez și New Orleans se spunea că la început chiar ea însăși zvirlea afară pe clienții nedorîți. Se mai spunea că înfățișarea plouată a răposatului McGovern nu se datora atît nereușitei carierei de boxeur, cît isprăvilor soției sale. Chiar acum mai era ceva puternic în femeia aceea de vreo șaizeci de ani, care intra în salonul ținut în semi-intuneric, după obiceiul burghez. Era măreață și impresionantă. Împreună cu ea intră parcă și altceva în cameră : ceva mare și sălbatic, plin de viață. Se îmbrăcase cu o rochie de casă, de catifea purpurie, și purta pantofi roșcați împodobiți cu pene de struț. Corpul ei strîns într-un corset vechi, foarte înalt, se revărsa în toate părțile. Avea părul roșcat de culoarea mahonului și chiar la ora aceea timpurie pieptănătura ei era o clădire complicată de șuvițe, bucle și cocuri strînse sus de un pieptene de broască țestoasă împodobit cu briliante. Tot tabloul avea ceva strălucitor și aprig, rămasă-și din vremurile cînd Platteville era un oraș foarte primitiv.

Zimbea, arătându-și cele două rinduri de dinți falși și salutînd-o pe doamna McLeod, care puse ceașca jos, se ridică pe jumătate, puțin sfioasă, și răspunse :

— Bună ziua, Maria

Cu mulți ani înainte, pe cînd doamna McLeod era o fetiță și-l aștepta pe tatăl ei să-și sfîrșească treburile, ca să se întoarcă cu el la rancho, se jucase împreună cu Maria pe micul teren viran din fața cîrciumii El Dorado. Terenul acela era acum un parc cu un monument înconjurat de ploi, dedicat soldaților și marinarilor, iar ele două trecuseră de șaizeci de ani. Doamna McLeod îi spusese întotdeauna Maria, ca atunci cînd erau copii ; dar cealaltă, după ce se întorsese din diferitele-i peregrinări, îi spusese întotdeauna „doamna McLeod“ fostei sale prietene din copilărie. Lucrul acesta o cam plictisea pe doamna McLeod, însă nu îndrăznise să se plîngă, de teamă să n-o pună pe Maria în incurcătură.

— De ce n-a deschis obloanele proasta de Minnie ? spuse Maria. Nu vezi nici să-ți bei cafeaua. Deschise fereastra și împinse cu putere obloanele. Zgomotul făcut de oblonul trîntit de perete fu auzit pe toată Franklin Street.

Apoi femeia se așeză și-i oferi vizitatoarei o țigare. Doamna McLeod nu fuma de obicei, fiindcă nu-i plăcea, iar țigările costau bani, de care avea nevoie pentru a ține în viață Scutul și Drapelul și pentru plata dobînzilor nesățioase ale ipotecilor puse pe „Trăznaia lui McLeod“ ; cînd venea la Maria Gashouse, fuma însă întotdeauna, căci i se părea că fumul le apropie mai mult.

— Cîm merge ?, întrebă Maria.

— Foarte bine, mulțumesc.

— Și Scutul și Drapelul ?

— Și el e bine.

Maria Gashouse desluși în glasul prietenei sale o umbră de oboseală și de deznădejde și-i spuse :

— Ceea ce-i trebuie ziarului dumitale, doamnă McLeod, este o transfuzie de sînge nou. Nu mai sîntem tinere ca odinioară.

— Și unde l-aș putea găsi ?

— Dumnezeu, răspunsul nu-i ușor. Păcat că n-ai avut un băiat să te ajute. Temîndu-se să nu fi atins sensibilitatea doamnei McLeod, adăugă : nici eu n-am avut... cel puțin n-am avut nici unul care să fi trăit. Da, firește, de vreme ce n-ai avut, se cuvine să duci mai departe singură ziarul.

— Nepoată-mea Jane lucrează și ea la Scutul.

— Da, am văzut-o de cîteva ori pe stradă. Mi se pare că-i cam increzută.

— A fost crescută în Est ; dar nu de aceea e increzută.

— Ceea ce îți trebuie e un tînăr voinic, cu mușchi de oțel și care să știe ce are de făcut.

— O, da, știu.

Urmă o tăcere puțin încurcată. Apoi Maria continuă :

-- Săptămîna aceasta n-am nici o informație pentru d-ta. Nu s-a petrecut nimic de seamă prin părțile noastre.

Doamna McLeod tuși ; apoi își luă avînt :

— N-am venit să iau informații, ci pentru altceva. O pauză ucidătoare.

— Ce anume ?, întrebă Maria. Nu trebuie să te sfiiești de mine.

— Uite... M-am gîndit, și mi se pare că orașul acesta are nevoie de o purificare strașnică.

— Foarte adevărat. Dar în ce fel ?

Mîinile doamnei McLeod îi tremurau.

— M-am gîndit că dacă aș putea începe o campanie în Scutul și Drapelul... știi, citînd fapte, etc... în legătură cu corupția, despre șperțurile ce se dau și despre felul în care sînt risipiți banii contribuabililor...

— Ai vrea să-l ataci pe bătrînul Dougherty și pe clica lui ?

— Da ; cred că așa ar trebui să fac.

Maria Gashouse zîmbi. Un zîmbet aspru, plin de dinți falși, de experiență și de cunoașterea unei lumi păcătoase care n-o putuse învinge niciodată pe ea, fiindcă ea era o materialistă, și nu o sentimentală ca doamna McLeod.

— Și cine ar putea face acest lucru ? D-ta, cu verișoara d-tale increzută și cu bătrînul bețivan de Willie Ferguson ?

— Ei... ar putea fi sprijinită și de alții... cetățeni cinstiți, ca d-ta și, ca mine, indignați din pricina sistemelor acestea rușinoase.

— Adevărat ? După mine nu te poți încrede în cetățenii cinstiți, decât dacă ai ceva să le oferi. Trebuie un șef bun și o organizație bună, și ceilalți te vor urma poate. Mi s-a întâmplat să văd alte campanii de felul acesta în regiunea Mississippi, dar prea puține au ajuns la un rezultat apreciabil. Tocmai atunci când ai nevoie de ei, cetățenii de treabă se dau înapoi. Eu am respectat întotdeauna legea, fiindcă mi-am dat seama că e mai bine și costă mai puțin, și în bani și în necazuri. De aceea nimeni n-a izbutit să mă gonească din vreun loc. Și mie mi-ar plăcea să văd că se face curățenie. A trebuit să pun la punct unele lucruri cu Bătrînul Dougherty, și nu-mi poate face nimic pe cale legală... cu desăvîrșire nimic.

Doamna McLeod respiră adînc.

— Vrei să spui că ai fi dispusă să mă ajuți ?

— Fără îndoială, dacă am găsi mijlocul potrivit. Nu poți crede însă că Scutul și Drapelul ar putea fi o armă potrivită. Bătrînul Dougherty l-ar vîri în buzunar cît ai clipi din ochi. Și e zadarnic să vorbești cu Hoppins, de la Cronica zilnică, fiindcă este proprietarul a jumătate din casele acestui cartier. Veșnic aceeași poveste. Îți spun că am văzut atîtea... Mai întotdeauna pungașii sînt prea bine organizați și multe orașe nu doresc să se facă o „curățenie“, de teamă să nu piardă cîțiva gologani în felul acesta.

Doamna McLeod tăcea, și Maria Gashouse continuă înfierbîntîndu-se :

— Nu spun că nu e multă lume josnică în cartierul acesta ; însă nu prețuiește mai puțin decît ticăloșii care trăiesc pe spinarea ei. Chiar acum plătesc o sumuliță...

— De ce ?, întrebă doamna McLeod. Firma d-tale e recunoscută legal.

— Puțin se sinchisește Bătrînul Dougherty, izbucni cealaltă, dar se liniște îndată. Iartă-mă că vorbesc așa, doamnă McLeod ; însă lucrurile acestea mă scot din sărite.

— Înțeleg. Dar spune-mi ce ți s-a întâmplat.

Maria Gashouse își trase scaunul lângă doamna McLeod.

— Dacă îți spun, trebuie să-mi dai cuvîntul d-tale că nu te vei folosi de aceasta în ziarul d-tale. O femeie în situația mea nu-și poate îngădui luxul să se ciocnească cu Bătrînul Dougherty... cel puțin pînă nu are în mînă tot ce trebuie ca să-l poată distruge.

— Firește că tot ce-mi vei spune rămîne între noi.

— Dacă tipărești ceva, răspunse Maria, voi nega că ți-am spus un singur cuvînt. Aprinse o țigară și continuă : Vezi, mi-a plăcut întotdeauna Platteville, de cînd eram ielită ; iar cînd muri sărmanul McGovern, m-am hotărît să părăsesc New Orleans și să vii să mă așez aci, deschizînd un bar cu local de dans, așa cum avusese tata. Îmi plăcea gîndul să-mi petrec bătrînețele aci. Aruncă altă privire doamnei McLeod și continuă : Întotdeauna am ținut localuri ocrotite de lege ; așa e și cu El Dorado. Nu e într-o parte prea frumoasă a orașului, dar nimeni nu poate spune că e ceva neregulat.

Cîteva clipe făcu rotoagoale de fum, ca și cum ar fi șovăit să continue. Apoi reîncepu :

— Bătrînul Dougherty a stors gologani de la Mamie Farnoy, de la Estella Laverne și de la alte fete care locuiesc prin părțile aceștea, ca să nu le sîciie, și abia am deschis eu El Dorado, cînd unul din șleahța lui veni să-mi ceară să plătesc o contribuție săptămînală pentru Fondul Orfelinatlui Orașului : așa se cheamă venitul acesta special. L-am întrebant : De ce ? N-am nici o nevoie să fiu ocrotită. El Dorado e un simplu debit de băuturi și un local de dans. Pentru ce să cer ocrotire ? Individul plecă, și după două zile veni în local un grup de flăcăi și trîntiră o bătaie în care îmi sparseră pahare și alte lucruri de vreo două sute de dolari. Trîmisei pe Minnie să caute un polițist și telefonai și la Poliție dar gardianul care trebuia să fie la colț nu era acolo, iar cînd sosiră polițistii, bătaușii dispăruseră. Asemenea lucruri nu mi se întîmplaseră niciodată pînă atunci în localurile mele săptămîna următoare se întîmplă la fel, și apoi din nou, pînă cînd fui chemată de primar (unul dintre oame-nii de paie a lui Dougherty) să-mi spună că, dacă se mai

petrec dezordini, va fi silit să închidă localul El Dorado, deoarece calcă regulamentul poliției.

Tăcu iar; chipul ei era acum roșu de minie și de indignare.

— Și ce-ai făcut?, întrebă doamna McLeod.

— Ce era să fac? Când omul Bătrînului Dougherty a venit iar la mine, am plătit contribuția pentru orfelinat. Strivi mucusul țigării. Lucrul acesta mă înfurie la nebunie.

Pe vremea când d-ta și cu mine eram miciute, doamnă McLeod, era obiceiul să se spună că Platteville e un oraș deschis, plin de haimanale; dar în comparație cu ceea ce este acum, era o grădiniță de copii. Ori unde te îndrepti, dai peste unul din clica lui Dougherty care săvârșeste vreun abuz. O adevărată rușine să vezi un oraș frumos ca al nostru intrat pe miinile unei bande de politicieni murdari. Ar trebui făcut într-adevăr ceva pentru a pune capăt acestei stări de lucruri; dar cine e în stare să facă ceva?

— Nu știu, răspunse obosită doamna McLeod. Aș vrea ca J.E. să fi trăit acum.

Citva timp Maria Gashouse și directoarea Scutului rămaseră tăcute, gînditoare. Amîndouă se gîndeau la vremurile cînd, în timpul imigrării, nu exista încă Palatul Dougherty pe Main Street, iar în fața parcului era un șir de cîrciumi și de localuri de dans, și exista o comisie de supraveghere care dădea fiecăruia un teren. J.E. McLeod retrăi în amintirea celor două femei, sever, einstit, bun cetățean, răpus de moarte în puterea vîrstei. Ce putea face însă văduva lui fără parale și numai cu puterile ei, ale bătrînului bețivan Willie și ale nepoatei Jane?

În cele din urmă, doamna McLeod spuse:

— Mda, gîndește-te, Maria: mă voi gîndi și eu și poate vom găsi mijlocul să ne luptăm cu el.

— Să mă gîndesc? Dar acesta e singurul meu gînd: să fac curățenie și să fac din nou din Platteville un oraș așa cum trebuie. N-am fost însă niciodată invineșă și nu doresc să fiu acum.

Pe neașteptate, doamna McLeod simți o izbucnire de iubire față de Maria Gashouse și de simpatie pentru

dirigenia ei. Amîndouă femeile aparțineau unor vremuri cînd viața era simplă, sănătoasă și plăcută. Și își dădu seama deodată, cu un sentiment de deznădejde, că Maria Gashouse era, ca și ea, o rămășiță, o relictă. O clipă înțelese chiar că amîndouă trebuiau să pară destul de caraghioase celor mai mulți locuitori din Platteville ; adevărate ciudățenii pentru cei tineri.

Oftă și se ridică în picioare.

— Bine, Maria ; dacă n-ai alte știri, plec.

— N-am altele ; și bagă de seamă să nu sufli nimic din ceea ce ți-am spus.

— Ai cuvîntul meu.

Merseră împreună spre ușa mare de nuc.

— Vino oricînd vrei. De obicei dorm pînă la zece și jumătate ; însă după aceea mă apuc de lucru. Nu e ușor să conduci singură un local ca acesta. Nu mi-am dat seama de ajutorul pe care mi-l dădea McGovern, decît după ce a murit.

Trecură în vestibul și Maria Gashouse o însoți pînă la ușă.

În lumina puternică ce venea din stradă, cu toată înfățișarea ei voinică, părul vopsit și pieptănătura complicată, cu tot fardul și cu toată pudra, părea îmbătrînită, obosită și zbîrcită.

— Salută-l din partea mea pe Willie Ferguson, îi spuse doamnei McLeod. Îi simt lipsa ; dar nu-i spune, rogu-te, căci altfel îi va veni gust să-și reînceapă vizitele pe aci.

— Atît ar mai lipsi ! răspunse doamna McLeod.

Palatul de Justiție era o clădire melancolică, zidită pe la 1880, în acelaș stil pompos și încărcat ca și casele de pe Franklin Street și ca și „Trăznaia lui McLeod“. Pînă cu doi ani înainte avusese un acoperiș frumos de aramă, din care Bătrînul Dougherty scosese zece mii de dolari. În aula lui se desfășura toată viața oficială a districtului ; și cînd doamna McLeod intră și străbătu coridoarele luminoase și mirosind tare de fumul acru de tutun și de sculpătoare necurățite, fu salutată de crescătorii de vite și de rancheros veniți în oraș să plătească taxele, să înregistreze acte, sau să stabilească

hotarele diferitelor proprietăți. Mulți se opreau să-î vorbească spunându-i „doamnă McLeod” și cîteodată „Vinia”. Schimbare strîngerii călduroase de mină și trei sau patru o invitare să vină la ei la țară pentru o săptămînă, două. Nu primi însă invitațiile, răspunzînd că ar fi bucuroasă dacă le-ar putea primi, dar era ocupată toată săptămîna cu ziarul, iar Duminica era foarte obosită și trebuia să-și spele părul și să se îngrijească puțin de casă.

Pierdu în felul acesta puțin timp, așa încît atunci cînd ajunse în sala de ședințe, judecătorul Flynn plecase. Ajutată de grefier, trecu în revistă tot ce se făcuse în cursul dimineții, mulțumind în gînd lui Dumnezeu că nu fusese de față la interogatoriile amintite simplu și cu zgîrcenie în registru. Nimic nou : un caz nenorocit de beție, bătaie conjugale, adultere, furturi și în sfîrșit trei cazuri de „vagabondaj”, ceea ce însemna alți trei lucrători închiși ce vor lucra pentru Bătrînul Dougherty. După ce își însemnă faptele, puse la loc în servietă hîrtia și creionul, o închise bine, mulțumi grefierului și plecă.

Ieși pe sub ușa împodobită cu struguri, străbătu coridorul ce mirosea a putregai, și se îndreptă spre biroul poliției. Aci, ca și în Palatul de Justiție, se bucura de toate privilegiile ziariștilor. Îi cunoștea pe toți „băieții” și îi simpatiza pe cei mai mulți. Știa că șeful, Harvey Bingham, nu era un mieluşel, altfel n-ar fi rămas în postul acela ; în orele libere însă era un om de treabă, nu era rău și avea opt copii de crescut. Harvey Bingham îi plăcea : îl cunoscuse întotdeauna, și înaintea lui îi cunoscuse pe tatăl și pe mama lui. Era localnic, nu un nou venit ca Bătrînul Dougherty și cei din șleahta lui, toți oameni stricați. În fond, Harvey nu era om rău : era numai un om care lua lucrurile ușor. Dacă Bătrînul Dougherty și banda lui nu și-ar fi întins plasa peste tot orașul, Harvey ar fi fost un cetățean simplu și drept.

Îl găsi în camera unde se aduceau arestații pentru stabilirea identității, stînd la birou cu picioarele puse pe masă.

— Noroc, Vinia ! îi spuse cînd o văzu intrînd ; și își lăsă picioarele jos. Cum merge ?

— Ca de obicei.

Alți doi polițiști o salutară, zîmbind, așa cum făceau întotdeauna văzîndu-i silueta subțire, părul ciufulit și îmbrăcămintea demodată.

— Tocmai mă pregăteam să mă duc la masă, continuă șeful. Ce pot face pentru d-ta ?

— Am venit numai să aflu noutățile.

— Nici una ; vechea poveste.

Doamna McLeod luă registrul și începu să-l citească în grabă. Șeful se ridică și își puse pălăria.

— Bine, Vinia : dacă nu-ți pot fi de folos, mă duc să înghit ceva.

— Fă cum crezi, răspunse doamna McLeod fără să ridice privirea.

Continua să copieze din registru. Auzi ușa închizîndu-se, și apoi, după un anumit timp, își dădu seama că intrase un alt polițist, împreună cu un arestat. Unul dintre gardieni se așeză automat lîngă ea la birou, deschise un registru și luă un toc. Nimic nou în toate acestea. Stînd atît de mult de vorbă cu Maria, Doamna McLeod își dădea seama că se făcuse tîrziu ; iar ediția de sîmbătă seara, cu toate corespondențele din provincie, era întotdeauna o mare încurcătură. Scrise deci mai departe, aproape fără să audă răspunsurile date de cel interogat despre identitatea lui.

Auzi nedeslușit numele „Thomas Richardson“, locul de unde venea „New York“, vîrsta „douăzeci și nouă de ani“, locul de naștere „Boston, în Massachussetts“, profesiunea „ziarist“, învinuirea „vagabondaj“.

La cuvîntul „ziarist“ doamna McLeod ridică privirea și văzu, în fața polițistului ce scria în registru, pe tînărul lăsat lîngă fîntina monumentală închinată soldaților și marinarilor. Gîndi : Mare nătărău ! I-am spus că dacă se tot învîrtește pe acolo va fi agățat ! Totuși nu reuși să se supere pe el. Acum, din profil, nu i se mai părea că seamănă deloc cu J.E. : era însă tipul de tînăr pentru care avusese slăbiciune de cînd fusese fetiță.

În trăsăturile feței și în forma umerilor, era ceva ce-i dădea ei o conștiință puternică despre propria-i feminitate ; și iată că, de treizeci de ani împliniți, Vinia McLeod, cea mai feminină dintre toate femeile Sudului,

conducea un ziar, se ciorovăia cu bărbații și se prefăcea că este ea însăși un bărbat. Atîția alți bărbați — de pildă chiar Bătrînul Dougherty — aveau bărbia puternică și umerii lați, tinărul acesta avea însă în el altceva — cum avusese și J.E. — : o anumită liniște, care îi făcea mai atrăgătoare trăsăturile feții și forma umerilor. Liniștea aceea senină, care odinioară îi îngăduise lui J.E., dezarmat, să domine o circiumă întreagă plină de jucători și de oameni de la graniță ce urlau cît îi ținea gura. Iată ce-i amintea de J.E. în tinărul acela. Nu o asemănare adevărată cu soțul ei mort de treizeci de ani, ci aceeași seninătate.

În timp ce îl privea, tinărul întoarse capul, și recunoscînd-o, îi zîmbi și o salută :

— Noroc ! Un zîmbet prietenesc, aproape diăgăstos ; chiar surîsul pe care l-ar fi putut aștepta de la un fiu, dacă ar fi avut unul.

— Noroc ! îi răspunse ; și încercă să-i spună din ochi :
Ți-am spus ce ți se va întîmpla !

Agentul așezat la birou ridică privirea și întrebă :

— Îl cunoașteți pe arestat, doamnă McLeod ?

Ea răspunse repede :

— Nu. Dar azi dimineată mi-a cerut de pomană.

— Ar fi trebuit să-mi spuneți numaidecît.

— N-am avut timp. Sînt atît de grăbită.

Simți că roșește și se aplecă iar pe foaia pe care scria.

Cu o anumită răutate, agentul așezat la birou îi spuse tinărului :

— Cred că va trebui să stai la răcoare duminică. Azi e sîmbătă, și pînă luni nu mai e nici o ședință.

Tinărul nu răspunse, și doamna McLeod înțelese că celor doi agenți le era necaz pe el fiindcă era tînăr și simpatic, pentru felul lui de a se purta și pentru că se vedea de la început că nu e un nătărău. În înfățișarea lui era ceva tăios și provocător, un fel de sfidare și de dispreț, care nu i-ar fi priit la Platteville — doamna McLeod era sigură. Liniștea lui făcea ca purtarea sa să pară și mai sfidător, accentuîndu-i înfățișarea provocatoare. Cei doi agenți zîmbeau, ca și cum ar fi gîndit : Te facem noi

să-ți pleci capul, tinere. Orașul nostru e vestit prin puterea lui de a-i face pe tipii ca tine să-și mai lase nasul în jos.

— Du-l afară Jim, și închide-l, spuse cel care era așezat.

Doamna McLeod ridică privirea. Era gata să spună „Lăsați-mă să-i vorbesc o clipă“, dar își mușcă limba, zîmbind : Dacă vorbesc cu el, agenții ar putea bănui ce se întîmplă la mină în subsol și totul va fi distrus. Ar fi vrut să întrebe dacă îi putea trimite cărți sau ceva deosebit de mîncare, gătit de Aida, însă nu îndrăzni.

Cînd polițistul ieși cu el afară, doamna întrebă :

— Unde a fost arestat ?

Agentul de pe scaun zîmbi :

— În parc, lângă fîntîna monumentală. Parcă a vrut cu tot dinadinsul să fie înhățat. S-a virit în sufletul lui Sam Hildreth. Mare nătăraș trebuie să fie să umble prin centrul unui oraș ca Platteville ! Mi se pare într-adevăr cam prost.

Doamna McLeod își puse foile de hîrtie și creionul în servieta voluminoasă și o închise. Nu, firește că nu era un nătăraș, dar nu-l putea trăda.

— Avem noi grijă să-l punem să muncească, urmă polițistul. Mi se pare destul de voinic. Avem nevoie de oameni ca el pentru săparea canalului cel nou de pe Bellmere Avenue.

Ducîndu-se spre redacție, doamna McLeod nu izbuti să-l alunge pe tînăr din mînte, tot timpul drumului. Ar fi fost într-adevăr păcat să vezi un tînăr atît de simpatîc sîpînd două luni la canale.

Trecuse de ora unu cînd doamna McLeod ajunse la redacția ziarului Scutul și Drapelul din Platteville și trecu prin fața ghișeului îndărătul căruia Myrtle, soția lui Willie Ferguson, ședea pentru a primi abonamentele și a încasa puținii bani pentru reclamele publicate în ziar. Casierita era o femeie rea și colțoasă, întruchiparea integrității nedezmîntite și încezute a femeilor din vremea ei. Purta o bluză albă învechită, cu guler înalt, o fustă cu buzunare mari și mîneci scurte de alpaca neagră. Pe nasul ei subțire jucau o pereche de ochelari prinși cu un lînțișor de aur de un nasture al bluzei. Ochelarii îi folosea numai pentru

cifre și socoteli ; de aceea, cînd vorbea cu un abonat sau cu cineva venit pentru un anunț, era nevoită să-și aplece capul înainte și să privească peste sticlele ochelarilor.

Văzînd-o pe doamna McLeod că intră roșie la față și nepăsătoare, Myrtle se mulțumi să-i spună „Bună ziua“, pe un ton brusc : dar glasul ei voia să însemne mult mai mult. Voia să-i spună fără cuvinte : Leafa soțului meu și a mea n-a fost plătită de două săptămîni. Nu s-a plătit lumina. N-am izbutit să iau nici o para acout de la bătrînul Weissman. Și tu probabil ai colindat orașul, rumegînd în creierul tău nebun vreo nouă idee.

Dar doamna McLeod, recunoscătoare că Myrtle îi spunea toate acestea numai în gînd, se grăbi să treacă, de teamă să nu-și schimbe gîndul și să nu fie mai deslușită. Fu deci foarte bucurioasă cînd, ajungînd la scara ce ducea la redacție, auzi trîntindu-se ușa în urma ei, în timp ce Myrtle rămînea pradă gîndurilor ei melancolice.

Scutul și Drapelul ocupa aceeași clădire construită în chip special cu șaptezeci de ani înainte, pe vremea întemeierii ziarului, de tatăl lui J.E. Alte clădiri mai mărețe și mai moderne se ridicaseră pe marginea Pieții : clădiri ce stringeau căsuța de cărămizi roșii cu două caturi în îmbrățișarea neîndurătoare a progresului neîngăduitor. Fațada cu tablă mare, pe care era scris cu litere aurite, acum decolorate, Scutul și Drapelul din Platteville, avea ceva ciudat și trist. Arhitectura aparținea firește altor vremuri ; printre surorile sale mai moderne, apărea puțin ca o frumusețe de pe la 1860 într-o horă țărănească.

La parter, în dosul birourilor administrației, învechitele mașini tipografice uruiau și bîzîiau pînă tîrziu, în timp ce la etajul de deasupra, vechiul și prețiosul linotype făcînea, topînd și turnînd literele lui vrăjite, îndărătul polițelor la care Zimmerman, bătrînul zețar, pregătea corecturile, punea în pagini și scotea greșelile, de la nouă dimineața pînă la șase după masă.

La etajul al doilea, la față, cu ferestrele dînd spre piață, era o încăpere mare cu o cămăruță într-un colț. Aceasta din urmă era Sancta Sanctorum a doamnei McLeod ; de acolo conducea destinele ziarului Scutul și Drapelul, în felul ei nelămurit și distrat. Aci primea reclamele și încerca să pună ordine într-o contabilitate

care de treizeci de ani nu avusese niciodată un bilanț precis. În încăperea cea mare erau șiruri de rafturi pline cu ziare prăfuite, și o masă lungă cu numere din cotidienele admirate de J.E. și care procurau Scutului, cu o întârziere de două zile, cea mai mare parte dintre știrile interne și externe. Într-o parte, de-a lungul peretelui, erau birourile celorlalți redactori : Jane, nepoata doamnei McLeod, și Willie Ferguson : unul curat și îngrijit ca Jane însăși, celălalt o învălmășeală de foi de hirtie, corecturi, mucuri de țigări, creioane, borcănase cu gumă de lipit, agrafe pentru hirtie și pachetele de gumă de mestecat. Aceeași neorânduială care-l caracteriza și pe Willie.

Încăperea mirosea a clei, a praf și a fum de țigare stătut, cu care se amesteca uneori și un miros îndepărtat de latrină sau un parfum ușor de whisky, venit din sticla ținută de Willie în ultimul sertar al biroului. În fond era un loc murdar și prietenos, unde se respira atmosfera a cincizeci de ani de ziaristică intimă și învechită.

Cu toate că birourile Janei și al lui Willie Ferguson erau apropiate, legăturile dintre cei doi erau foarte puține. Rareori schimbau vreun cuvânt care nu privea ziarul și editarea lui. Jane socotea necuviincios haosul biroului lui Willie, considerându-l pe Willie însuși drept un bețivan bătrîn ; la rîndul lui, Willie socotea că Jane e încrezută și că avea purtări reci și disprețuitoare, deprinse în colegiul unde studiasă. După părerea lui — pe care nu se sfia să și-o arate, atunci cînd mintea îi era îmboldită de sticla de whisky — locul femeilor, chiar al Viniei McLeod, era acasă, nu într-un loc ca redacția unui ziar, unde zilnic erau în contact cu nenumărate întîmplări josnice și vulgare, pe care o femeie n-ar fi trebuit nici să le cunoască. Willie era bătrîn și înăcrît, și fusese crescut în marea tradiție a cavalerismului meridional. Era nestrămutat în credința că pînă și o mamă cu zece copii n-ar fi trebuit să arate, chiar față de soțul ei, că știe în ce fel fuseseră făcuți acești copii.

Nu-i plăcea să audă cuvinte ca „nelegitim“, „răpire“ și „sedusă“, în gura unei tinere ca Jane ; și de vreo două ori fusese surprins de doamna McLeod pe cînd

ștergea aceste cuvinte din informațiile în care se găseau, numai fiindcă nu trebuiau să cadă sub ochii Janei sau să ajungă la urechile ei ; un gest simbolic al acelui cavalerism nu tocmai plăcut, de care Jane nu voia să audă. În sufletul lui n-o iertase niciodată pe văduva lui J.E. pentru că îi luase rubrica Franklin Street și fiindcă se ducea ea însăși la Maria Gashouse ; această supărare se născuse atât de nemulțumirea că-i luase lui rubrica, ci din groaza de a și le închipui pe Lavinia McLeod și pe Maria Gashouse stînd împreună de vorbă într-o casă de pe Franklin Street.

Era un omuleț mic, slab și mușchiulos, cu ochii albaștri, batjocoritori și cu mustați mari lepoase, pîrînd întotdeauna că se pierde în hainele prea largi. De obicei era mai degrabă acru, acea acreală plăcută pe care o au anghinarii în oțet ; dar erau și clipe în care minia îi răscolea corpul lui mic de bătrîn, într-o frămîntare care semăna mai mult cu mofturile unui copil decît cu minia unui bărbat.

Cînd doamna McLeod deschise ușa redacției, găsi atmosfera încărcată de acea încordare ce nu te poate înșela, care urma de obicei după o ceartă între nepoata Jane și Willie Ferguson. Mai erau și alte două semne mai lămurite : Willie își întărîta minia cu o dușcă bună de whisky, iar Jane își trăsese scaunul în așa fel încît să-i întoarcă de tot spatele dușmanului ei. În fața ei, pe birou, era un cartonaș cu tartine și o sticlă cu cafea.

— Nu te duci la masă ?, întrebă doamna McLeod.

— Nu, trebuie să sfîrșesc redactarea corespondenței din provincie.

Willie se ridică, își săltă pantalonii prea lungi și prea largi și își încheie haina roasă, spunînd :

— Mda, mă duc să mînînc ceva cald , nimic nu strică mai mult stomacul decît mîncările reci și apa murdară.

O clipă așteptă, privind spatele Janei cu o ușoară expresie de speranță pe chipul supt : speranța că o va face să-i răspundă. Dar Jane părea că nu auzise cuvintele lui, și speranța dispăru de pe chipul lui Willie, făcînd loc unei expresii de descurajare acră și caraghioasă, obișnuită

la el. Nu știu ce să facă altceva decât să trîntească ușa cînd ieși.

După ce Willie ieși, Jane lăsă creionul și spuse :

— Nu înțeleg de ce îl ții aci pe bețivanul acesta bătrîn.

— Nu e chiar așa rău, răspunse mătușa.

— N-ar putea fi mai rău. Nu e niciodată în toate mințile. Nu-și aduce aminte de nimic, strică toate informațiile și-mi cade pe nervi.

— Lucra și cu J.E. Nu-l pot da afară.

Jane vorbi atunci înțîia oară aspru mătușii ei :

— Ziarul nu va putea merge bine cîtă vreme redacția va fi plină de vechituri. Va merge din ce în ce mai rău.

Doamna McLeod o privi o clipă dojenitor :

— Și ce s-ar întîmpla cu Willie dacă l-am da afară ? Nu e în starc să facă altceva.

— S-ar putea duce la azilul de bătrîni.

— Nu, n-ar putea. Pentru el aceasta ar însemna moartea. Jane nu răspunse, și doamna McLeod adăugă : Și Myrtle ? Gîndește-te la situația ei !

Jane își luă creionul și începu iar să lucreze ; dar doamna McLeod rămase cîțva timp în picioare în spațele ei. Apoi adăugă :

— Vezi, tu nu poți înțelege mîndria lui Willie. Nu ești încă destul de bătrînă, ca să înțelegi cum era Platteville odinioară și provincia de demult.

Jane n-avea însă nimic de spus. Ridică din umeri și își văzu de treabă. Mătușa intră în cămăruța ei și închise ușa : singurul semn de dezaprobare pe care cei din redacție o vedeau făcîndu-l vreodată. Cînd doamna McLeod închidea ușa cămăruței, însemna că lucrurile nu merg prea bine.

Dar nu închisese ușa bine din pricina celor spuse de Jane : își dădea foarte bine seama de ceea ce gîndea nepoata ei. Înțelegea că Jane era tînără, ambițioasă și nerăbdătoare, avînd asprimea și lipsa de îngăduință a tineretii ; și înțelegea de ce bietul bețivan de Willie era înfuriat, plictisit și înăcrit de propria-i slăbiciune și de faptul că nu izbutise în viață. Nu-l puteai critica prea

mult pentru sticla de whisky din ultimul sertar al biroului.

Era îngândurată din pricina Janei : Jane și Mino Dougherty. Știa că Jane minca la birou, fiindcă dorea să poată pleca mai devreme ; și bănuia că era nervoasă nu din pricina copilărilor lui Willie, ci din pricina conștiinței sale încărcate.

Doamna McLeod nu era nici pe departe în stare să facă ceea ce se numește un proces intelectual : avea însă instinct din belșug. Dezordonată din punct de vedere intelectual și foarte sensibilă, știa atâtea lucruri din instinct. Ceea ce o neliniștea era greutatea de a se înțelege cu nepoata ei. Nu numai din pricina marei deosebiri de vîrstă ci din pricina deosebirii de creștere și din alte puncte de vedere. Jane și toată generația ei o intimidaseră întotdeauna și o speriaseră puțin. Nu pricepea bine ce înțelegeau cînd vorbeau de îndrăgostire ; și în sufletul ei nu înțelegea cum se poate îndrăgosti un bărbat de o creatură așa de aspră și de sigură de ea însăși ca Jane. Vedea că e destul de drăguță și avea chiar un anumit farmec. Firește că un bărbat putea fi atras de chipușorul ei frumos și de corpul ei elegant, dar mai erau atâtea alte lucruri care, cu timpul, aveau poate mai multă însemnătate decît calitățile fizice. Iubirea pentru doamna McLeod, fusese întotdeauna ceva dulce și duios, în care intra un sentiment de umilință și de adorație. Și nu i se părea cu putință ca un bărbat să poată simți duioșie și adorație pentru o ființă atît de dezghețată și de plină de încredere în ea, ca Jane. Cît despre sentimentele de duioșie și de umilință sau admirație din partea Janei, pentru vreun bărbat oarecare, acestea i se păreau de neînchipuit. Știa că nepoata ei o socotea învechită și sentimentală. O socotea în sinea ei nebună pentru că se încăpăținase să țină în viață Scutul și Drapelul, ruinîndu-se puțin cîte puțin, numai fiindcă iubise un bărbat mort de acum treizeci de ani. Și Jane avea idei noi, strălucite, moderne, cîștigate — în cea mai mare parte — în orașul unde studiasă, idei asupra libertății și independenței femeii și asupra a ceea ce numea ea „dreptul femeii de a-și trăi viața“. Doamna McLeod nu se temea că Jane ar putea

fi sedusă nici chiar de un tânăr frumos ca Mino Dougherty, care avea reputația de a fi Don Juan-ul orașului Platteville. Nu, Jane nu avea niciodată de suferit din prea mare slăbiciune, dar putea să aibă de suferit din pricina prea marii sale nepăsări și îndrăzneli.

Simțea că trebuie să facă ceva pentru fată, că trebuia să-i dea vreun sfat scos din lungii săi ani de experiență și de observații; dar habar n-avea cum trebuie să procedeze, fiindcă orice i-ar fi spus Janei, ea ar fi socotit-o tot o bătrână neroadă. Ceea ce o neliniștea mai mult decît orice, era faptul că atunci cînd Mino Dougherty intrase în biroul tatălui său, iar ea îl văzuse pentru întâia oară cu ochii Janei, i se păruse un tânăr frumos, simpatic și atrăgător — cu toate prejudecățile ei împotriva familiei Dougherty și a partizanilor acesteia. Roșind puțin, gîndi: La vîrsta ei, eu aș fi putut să fiu sedusă de un tânăr ca Mino Dougherty.

Ceasuri întregi ar fi rămas pe gînduri la biroul ei vechi cu rulou, dacă zbirniitul telefonului n-ar fi făcut-o să tresară. Se îndreptă, luă receptorul și auzi un glas care întrebă:

— Doamna McLeod?

— Da.

— Aci e Tom Higgins.

— Vorbește, Tom.

— S-a întîmplat o ciocnire de trenuri la două mîle de Spoonerville și am crezut că e bine să vă înștiințez la timp, pentru ziar. Azi dimineață, după ce a trecut Willie pe aci.

— Sînt morți?

— Nu; era un tren de marfă. Mecanicul și-a rupt o mîină și fochistul un picior.

— Cum îi cheamă?

— Nu știu încă. Vă telefonez îndată ce voi afla.

— Mulțumesc, Tom.

— La revedere.

— La revedere.

Telefonul acesta o liniști întrucitva, fără să știe de ce. Toți încercau, în orașul acesta, să o ajute: oameni ca Tom Huggins, paznicul sălii de așteptare de la gară, îi

telefona să-i dea informații. Aceștia erau adevărații reporteri ai ziarului Scutul și Drapelul : reporteri fără leafă. Și totuși o ajutau. Era ceva ce nu putea înțelege Jane, cel puțin deocamdată : îi lipsea acel fel de înțelegere ce vine cu vîrsta și cu experiența. Jane însă nu știa că lumea îi înapoiază tot ceea ce îi dai cu prietenie, bunătate și înțelegere.

Privirea i se opri în clipa aceea la deșteptătorul pus pe partea de sus a biroului, și văzu că e ora două : avea mai puțin de un ceas pentru a pune în ordine informațiile care ar fi putut găsi loc în ediția de simbătă seara.

Deschise servieta, scoțind foile de hirtie acoperite cu însemnările zningălite în grabă, și întorcîndu-se pe vechiul scaun turnant al lui J.E., începu să lucreze bătînd cu un deget pe literele bătrinei zgomotoase mașini de scris.

Nu avea multe informații : de fapt mai nimic, afară de puținele mărunțișuri aflate la Poliție, la Palatul de Justiție și la agenția de pompe funebre a lui Jim Newman. „Bucata” cea mai lungă era aceea pe care trebuia să o scrie despre programul banchetului în aer liber oferit de cei doi Dougherty în fiecare an acoliților lor și familiilor acestora. Informația aceasta umplu jumătatea de coloană de care avea nevoie pentru încheierea ziarului. Făgăduise să nu se folosească de povestirea Mariei Gas-house, care ar fi impresionat orașul și ar fi stîrnit un adevărat scandal. Deprimată, simțea acum că n-ar fi fost niciodată în stare să se folosească de această povestire. Era prea bătrînă, obosită și istovită. Tocmai în dimineața aceea pornise cu gîndul să înceapă o campanie pentru purificarea orașului, și iat-o scriind la mașină programul banchetului, ceea ce îi folosea lui Dougherty, în loc să-l lovească.

Pe cînd sfîrșea de scris, telefonul zbirnii din nou ; auzi în receptor glasul lui Willie Ferguson. Își începuse „sfîrșitul săptămînii” mai devreme decît de obicei : glasul lui și felul în care pronunța cuvintele, arătau că se amețise puțin.

— Am ceva strașnic. Nu voi putea veni la ziar decît tîrziu.

— Despre ce este vorba ?, întrebă doamna McLeod.

— Aci în vecini o femeie tocmai naște. Până acum a născut trei gemeni și doctorul Harlet spune că mai vin și alții.

— Cum o cheamă ?

— **Maria Kowlski...** k de la Kaiser, o de la O Harra, w de la Willie, l de la Livorno, s de la sare, un alt k, i de la idiot.

— Foarte bine.

— Bărbatul ei lucrează în fabrica Chain ; adresa e Franklin Street, no. 62. Il cheamă John...

— Am înțeles. Telefonează îndată ce se vor naște și ceilalți.

— Bine.

— Unde te pot chema, la nevoie ?

O clipă de șovăire ; apoi un glas slab spuse :

— La Maria Gashouse.

— Foarte bine.

Dintr-o dată se simți din nou descurajată. Willie își călcase cuvântul și se dusesse la localul Mariei Gashouse înainte ca ziarul de simbătă seara să fi intrat în mașină.

Începu iar să bată literele mașinii : „Doamna Maria Kowlski, locuind pe Franklin Street, No. 62, a născut astăzi patru gemeni. Bărbatul ei lucrează în întreprinderile Chain din Platteville. Doamna Kowlski va fi după cît se pare, cîștigătoarea premiului oferit de W.M. Dougherty familiei care va fi avut cei mai mulți copii în anul 1927”.

Tocmai termina, cînd linotipistul Alf Kyman își băgă pe ușa chipul ascuțit care — sub sprincenele zbîrlite — îi dădea înfățișarea unui corb flămînd, și întrebă :

— Mai e material, doamnă ?

— Numai acesta, răspunse doamna întinzîndu-i informația cu banchetul și aceea cu ciocnirea de trenuri. Și apoi mai este o femeie care a născut patru copii... trei s-au născut și al patrulea e pe drum ; de aceea am scris patru gemeni.

— Străină ?

— Da, poloneză.

— Atunci mai bine să așteptăm înainte de a culege informația. S-ar putea să aibă mai mulți.

— Bine. Pune informația deoparte.

Știrea aceasta neobișnuită îi învioră întrucîtva mintea. și după zece minute telefonă la localul Mariei Gashouse și-l ceru pe Willie, spunîndu-i :

— Ziarul intră în mașină. Mai sînt și alții ?

— Cinci ! răspunse Willie triumfător ; doctorul spune că s-a terminat. Tocmai sărbătorim evenimentul.

Doamna McLeod străbătu în grabă camera și-l chemă pe Alf, strigîndu-i tare, ca să acopere țacănitul lino-typului :

— Sînt cinci ! O naștere quintuplă !

— Vedeți că aveam dreptate ?, strigă Alf.

Închizînd ușa, își aminti de fraza asupra premiului oferit de W.M. Dougherty. Avusese de gînd să-l atace, și în schimb Scutul și Drapelul din seara aceea nu era altceva decît o foaie a familiei Dougherty, pusă să-i facă cea mai mare reclamă bătrînului.

În timp ce doamna McLeod lucra îndărătul ușii închise a cămăruții sale, Jane continua să-și scrie coloana ei despre viața mondenă și să pună la punct corespondența din provincie. Căsătoria nu avea loc înainte de ora patru ; ea se dusesse însă pe la doamna Vanderpool, mămă miressei, și obținuse toate informațiile necesare : împodobirea casei, lista invitaților, descrierea darurilor, menu-ul. Restul îl scoase din propria-i închipuire, folosind frazele înflorite care, după părerea mămăușii Vinia, plăcea cititorilor. Toate frazele pe care le scria i se păreau groaznice și-i era rușine că le scrie. Doamna Vanderpool fusese neghioabă și plicticoasă, și repetase neîncetat : „Te rog să fii atentă. D-voastră ziariștii faceți atîtea greșeli“. Oricum, slavă Domnului !, putea să se scutească de a lua parte la nuntă și să o vadă pe Mazel Vanderpool zîmbind proteste în rochia ei de mireasă, lui Herman Starburgher, plin de furuncule, sub pergola de trandafiri și de liliac. La ora patru va putea să se întilnească cu Mino și să meargă cu el în automobil la Millersville și să ia cina la hotelul unde se și dansa de obicei.

Sfîrșind cu nunta, se ocupă de corespondența din provincie. De la început, de cînd venise să lucreze la Scutul și Drapelul, obișnuia să taie și să corecteze neîndu-

rătoare aceste corespondențe, schimbînd cuvintele și frazele pentru a întrebuița altele mai moderne, condensînd și distrugînd perioadele înflorite ce făceau pasiunea mătușilor și ale văduvelor care în fiecare săptămînă, din fiecare colț al provinciei, se osteneau să trimită reportajele acelea. Doamna McLeod, prinsă de ocupațiile sale, le publicase întotdeauna fără să le citească măcar; și își dădu seama de nelegiuirea săvîrșită de nepoata ei numai cînd Scutul și Drapelul începu să primească un val de proteste de la corespondenți și de la prietenii lor. Atunci îi spuse Janei :

— Nu te îngriji de stilul lor. Și așa corespondențele nu le citesc decît ei singuri. Au scris întotdeauna așa și acesta este stilul care le place.

— Dar sînt și negramaticale, protestă Jane.

— Și ce importanță are gramatica ? Nu putem jigni sentimentele lor. Le place, cum îți place și ție, să vadă tipărit ceea ce au scris.

— Și totuși gramatica are însemnătate. E unul dintre lucrurile cele mai însemnate din lume.

Dar mătușa Vinia zîmbise, spunînd :

— Fii bună și lasă-le în pace. Îngrijește-te numai de ortografie, căci ajunge.

Cînd mătușa Vinia vorbea așa, Jane n-o putea suferi, mai cu seamă pentru că atunci cînd mătușa era drăguță, zîmbitoare și hotărită, nepoata avea senzația că ea este nemaipomenit de tînără și de proastă. Se simțea aproape mai rău decît dacă ar fi strigat la ea, cum făcea Aida. După această discuție, lăsă în pace corespondențele, corectînd numai ortografia.

Firește, nu era plăcut pentru ea să citească : „D-na Curtis s-a dus duminică la ferma lui Henry Billings și a primit două șunci și ouă, darul mărinimosului Henry“. Sau : „Doamna Bert Peare a născut un copil drăgălaș. Felicitările noastre, Bert !“

Sau de pildă :

„Se așteaptă dintr-o clipă într-alta ca domnișoara Elvira Sefton să-și anunțe logodna cu Homer Banks“.

Cînd se întorsese acasă de la colegiu, corespondența aceasta de provincie îi dăduse un anumit sentiment de

superioritate ; în ultima vreme însă și acesta dispăruse, lăsînd în loc numai o plictiseală cumplită. Aceasta era lumea ei. Crescuse în mijlocul ei. Îi cunoștea pe toți, a doua și a treia generație a pionierilor care, dintr-un loc pustiu și sălbatic, făcuseră o regiune bogată și înfloritoare. Dacă mama ei, rămasă acasă la ferma sa lângă Pottstown, ar fi scris o corespondență, aceasta ar fi fost întru totul la fel cu acelea pe care în fiecare săptămînă trebuia să le citească și să le corecteze cîte o jumătate de zi.

De aceea numai rareori se rușina că este ceea ce Maria Gashouse și cu Aida numeau „încezută”.

N-ar fi fost așa, dacă n-ar fi fost și nefericită. Și era nefericită din mai multe pricini : fiindcă după război ferma de lângă Pottstown dădea tot mai puține cîștiguri, fiindcă ea însăși nu făcea parte dintre cetățenii orașului Platteville și nu reușea să se adapteze la acel mediu destul de deosebit : și mai ales fiindcă simțea că nu se putea fixa nicăieri. Uneori stătea multă vreme trează în camera uriașă pe care o ocupa în „Trăznia lui McLeod”, gîndindu-se : Am douăzeci și doi de ani și n-am făcut nimic. Lucrez la un ziar vechi și învechit, unde n-am nici măcar o leafă regulată. N-am nici rochii frumoase, și nimic altceva. Nu m-am măritat încă. Voi ajunge o mătușică bătrînă și șicilitoare, care-și va petrece zilele într-un birou, ca Myrtle Ferguson.

Nu dorea totuși să se instaleze, măritată, într-o căsuță oarecare din Platteville. Dorea o casă mare și două automobile, și destui bani ca să-și poată ajuta părinții și ferma din Pottstown, locul pe care îl iubea mai mult decît orice pe lume. Dorea să aibă bani și să fie cineva. Fusesse destulă vreme săracă. Privind înapoi, îi era acum de anii aceia petrecuți în Est, cînd trebuise să lucreze în sala de mese a colegiului, pentru a contribui la plata taxelor și a întreținerii sale.

Ambiția o făcea nefericită. Voise să plece la un colegiu în Est, în loc să meargă la Universitatea de Stat, ca celelalte fete din județ. Dorise să cîntărească lumea. Dar în cele din urmă nu reușise. Trăise numai puțină vreme singură și se întorsese mai descurajată decît dacă n-ar fi văzut și alte locuri.

Mai nefericită era însă din pricina lui Mino Dougherty. Se îndrăgostea de el, ceea ce de fapt n-ar fi voit. Știa că aceasta e o trădare față de mătușa Vinia, față de părinții și de ideile lor, ba chiar o trădare de ea însăși. Uneori, cînd se afla cu el într-un restaurant, se rușina gîndindu-se la acei ce o puteau vedea împreună cu el.

Înșela pe mătușa Vinia și pe Aida, fiindcă îi era rușine. Și totuși nu se putea împiedica să meargă cu el. De cităva vreme luase chiar obiceiul să rămînă privind îndelung în gol, încercînd fără voia ei să vadă ochii albaștri și zîmbetul acela simpatic, batjocoritor și puțin pervers. Și auzea mereu un glăscior groaznic care-i spune : Dacă te măriți cu Mino Dougherty, vei putea avea o casă foarte frumoasă și două automobile, și vei putea să te plimbi la New Orleans, la St. Louis și chiar la New York. Vei fi cineva. Și în scurtă vreme vei izbuti să faci în așa fel încît nimănui să nu-i pese că este băiatul Bătrînului Dougherty.

Nu o ceruse încă în căsătorie ; și Jane se temea că dacă o va cere, îi va răspunde „da“, din pricina părului său negru, a ochilor albaștri și a zîmbetului său. Și din pricina banilor, cu care ar fi putut face tot ce-i plăcea. Aceste două motive o făceau să se simtă rușinată și nefericită.

Noaptea nu adormea, gîndindu-se : Am împlinit douăzeci și doi de ani și n-am făcut nimic.

La ora cinci făcu ordine pe birou, închise sertarele și se duse să-și așeze părul și să-și pună pălăria la oglinjoara opacă, reclamă a țigărilor de foi Reiselman. Se mișcă nervoasă, temîndu-se să nu vadă ușa deschizîndu-se și pe Willie Ferguson intrînd înainte de plecarea ei. Dorea cu deznădejde să plece de la redacție fără să o vadă pe mătușa Vinia și fără să îndure vreo observație acră de la Willie ; De aceea se grăbi cît putu de mult. Cînd se întoarse, îl văzu însă în prag pe Willie care, împleticindu-se puțin, o privea cu expresia batjocoritoare a ochilor săi de bețiv și se întreba cam răgușit :

— Mergem la plimbare, hai ?

Ea își dădu capul pe spate și nu-i răspunse ; dar glasul bețivanului continuă :

— Bine faci că te porți frumos cu tinărul Dougherty ; nu vei ajunge la nimic bun.

Jane simți cum i se roșesc obraji de minie nestăpânită și spuse :

— Am eu grijă de mine. D-ta gîndește-te la ce faci d-ta, bătrîn nătărău și bețiv.

Nu primi însă alt răspuns decît un rîs răgușit și glasul bețivului care spunea :

— La vîrsta d-tale și eu făceam pe grozavul ; dar am coborît din nori. Așteaptă să ai un bărbat și o duzină de copii. Așteaptă să ajungi la vîrsta mea. Atunci vei vorbi altfel.

Jane se pregăti să răspundă, însă ușa cămăruței se deschise și mătușa Vinia intră cu părul mai ciufulit ca oricînd, cu fața și miinile pătate din pricina încercărilor făcute de a schimba panglica mașinii de scris. Apariția aceasta tocmai în clipa cînd încerca să o șteargă, fu o lovitură pentru Jane ; și mai rău fu însă cînd mătușa Vinia o întrebă :

— Vii acasă la cină ?

Răspunse răstit fără să vrea :

— Știi prea bine că nu. N-ai auzit cînd i-am spus azi dimineață Aidei ?

Mătușa Vinia nu-și pierdu cumpătul și răspunse potolit :

— Se vede că am uitat.

Deschizînd ușa, Jane mai auzi încă glasul răgușit.

— Fetișo, nu trebuie să vorbești cu tonul acesta mătușii Vinia.

Fata nu știu ce să răspundă și trînti ușa, ceea ce o făcu să se simtă mai prost ca oricînd.

Pe cînd cobora scările, lacrimile îi inundară obraji abia pudrați : lacrimi de minie, de rușine și de umilință.

În redacție, doamna McLeod tocmai îi spunea lui Willie Ferguson :

— Las-o în pace, Willie ; e o fată bună.

— Prea e mîndră.

— Îmi aduc aminte, Willie, de pe cînd erai și d-ta mîndru. Îmi amintesc de pe cînd erai cel mai mare hoț de inimi din district.

Cuvintele acestea îi făcură plăcere lui Willie. Chipul îmbătrinit și zbîrcit se încreți într-un zîmbet. Izbucni într-un hohot de rîs, care ar fi vrut să fie batjocoritor, și scoase din sertarul biroului sticla de whisky.

— Nu luați o înghițitură, doamnă ? E simbătă seara.

Împotriva obiceiului, doamna McLeod îi răspunse :

— Nu zic nu.

Bătrîna rotativă continua să duduie la etajul de dedesubt. Doamna McLeod își terminase lucrul și se simțea obosită, îmbătrînită și deprimată.

Willie scoase două pahare de carton, turnă în amîndouă băutura și îl ridică pe al lui. O expresie ciudată apărui în ochisorii albaștri și spuse :

— În amintirea lui J.E.

Sorbi paharul dintr-o înghițitură și adăugă :

— Totuși whisky-ul nu are gustul lui adevărat în pahare de carton.

Din pricina lacrimilor care-i șterseseră fardul, Jane fu nevoită să se oprească în Boston Square și să intre la un coafor de doamne să-și refacă fața. Lucrul acesta o întîrzie și contribui să-i înrăutățească starea de spirit, nu tocmai veselă nici pînă atunci. Mino aștepta în automobilul lui cel nou cu două locuri, de culoare verde deschisă, oprit în fața palatului Dougherty. Vederea automobilului, nou și clipitor, și vederea tinărului ce sărea jos zîbindu-i, îi dădură un simțămînt de bucurie. N-ar fi putut spune ce-i făcuse mai multă bucurie : tinărul sau automobilul nou.

— Îmi pare rău că am întîrziat, spuse, cerîndu-și iertare, dar azi toate mi-au mers pe dos.

— Te pot aștepta oricînd, dacă te pot vedea.

— Nu-mi plac complimentele.

Se urcară amîndoi în automobil și el porni motorul.

— Ești fata cea mai ciudată pe care am cunoscut-o vreodată.

— De ce ?

— Îmi spui întotdeauna lucruri neplăcute. Te porți mereu rău cu mine.

— Iartă-mă ; dar frazele acelea mi se par luate din filme,

De fapt, nu-i plăceau complimentele. Ba chiar îi plăceau ; i se părea însă că el vorbise la fel cu alte-o sută de fete. Instinctul îi spunea că Mino era un asemenea bărbat ; mai rău chiar ; era simpatic tocmai fiindcă era așa. I se păru vulgar faptul că-i plăceau complimentele acelea ; și totuși, auzindu-le de la el, o măguleau. Iar în sinea ei avea o înclinare nefericită să spună lucruri nepăcute persoanelor care-i plăceau mai mult.

După o clipă adăugă :

— Și apoi, astăzi sînt rău dispusă.

— De ce ?

— Fiindcă de cînd m-am trezit azi dimineață, toate mi-au mers pe dos.

— Ce anume, de pildă ?

— Nimic ; n-are importanță.

Nu putea și nu voia să-i spună că dimineața începuse cu strigătele Aidei. Nu voia nici să-i povestească vreunul din incidentele din timpul zilei, fiindcă povestirea lor ar fi însemnat să o trădeze pe mătușa Vinia. Acesta era unul dintre lucrurile ce tulburau prietenia ei cu Mino : să nu poată fi sinceră cu el, să nu i se poată destăinui fără să-și trădeze mătușa și toată familia McLeod. Își spunea în sinea ei : Mai curînd mi-aș tăia o mîină.

— Nu te pot ajuta în nici un fel ? o întrebă tinărul.

— Nu.

Tinărul zimbi, folosind înșelătoria aceasta, care o dezarma întotdeauna :

— Îți va trece cînd vom ajunge la Millersville și vom lua un aperitiv.

— Poate.

— În orice caz e o zi minunată.

Era adevărat. Ziua era cum nu se poate mai frumoasă, iar ea simțea aproape fizic frumusețea aceea. Începutul verii îmbrăcase în verde cîmpiile și malurile pîrîiașelor și ale șanțurilor. O seară în care fiecare trebuia să simtă bucuria de a trăi, așa cum o simțea Mino ; în schimb ea stătea lingă el potrivnică și supărată. Străbătura o parte din drum fără să vorbească, peste cîmpia presărată cu ferme ce ducea spre un șir de dealuri pe care apusul le făcea să scînteieze ca opalul ; și în timp ce automobilul

gonea, starea ei de spirit se schimbă. Încordarea nervilor se potoli și o cuprinse un simțămînt ușor de pace.

În clipa aceea Mino spuse :

— Mătușa d-tale a venit azi dimineată pe la noi.

Bănuî un accent de dispreț în glasul lui și înțelese că Mino zîmbea ; nu voi încă să-l privească, de teamă să nu-și piardă stăpînirea asupra ei însăși. Întrebă cu oarecare asprime :

— Care mătușă ? Doamna McLeod ?

— Da ; nu știam că ai altele.

— Am mătuși în toată provincia. Familia mea e așezată aci de foarte multă vreme. Voise să-i spună o obrăznicie în schimbul batjocurii lui, însă aproape numaidecît îi păru rău.

— Ne face plăcere să o vedem, continuă tînărul.

— Da ; sînt sigură că atunci cînd pleacă rîdeți de vă prăpădiți în spatele ei.

De data aceasta tînărul nu-i răspunse. Însă după ce conduse un timp în tăcere, îi spuse :

— Ești una din femeile cele mai puțin binevoitoare pe care le-am cunoscut vreodată. Nu știu de ce mă interesez de d-ta ; poate fiindcă ești așa de frumoasă.

— Mulțumesc.

— Și fiindcă în fond știu că nu ești așa cum vrei să pari.

— Știu cu cum sînt într-adevăr ! și ar fi yoit să adauge : Sînt egoistă, răutăcioasă și circotașe ; nu voi însă să-i dea această satisfacție.

— Un bărbat care ar ști cum să se poarte, te-ar face mai maleabilă.

Fraza i se păru destul de insultătoare, așa încît n-o putu răbda. Ochii i se umplură de lacrimi și acestea o orbiră, iar minia o cuprinse din nou. Izbucni :

— Dacă nu încetezi să vorbești despre mine, săr jos și mă duc acasă.

Lică odată el nu răspunse, însă spre uimirea ei duse automobilul pe marginea drumului și opri motorul ; apoi îi spuse :

— Ascultă, trebuie să ne înțelegem. N-are rost să ne ducem la Millersville dacă trebuie să ne certăm toată seara.

¶.

— Eu nu mă cert.

— Nu știu dacă aceasta înseamnă a se certa sau nu, dar e sigur că nici unul dintre noi nu se distrează.

— Iartă-mă. Voi încerca să fiu mai bună ; dar e și vina d-tale.

— Se poate.

Îi luă mîna. Mîna lui era frumoasă, mare și liniștitoare.

— Voi fi bun și eu, dacă vrei.

Jane răspunse încă neîmblînzită :

— Bine. E destul să nu vorbești pînă ce ajungem la Millersville.

— Ne-am înțeles.

Mino porni automobilul și conduse tăcut ; iar ea începu să se gîndească la ceea ce o frămînta de atîtea ori noaptea, cînd nu dormea ; că era o prostie să-l mai întîlnească, de vreme ce știa că din legătura lor nu va putea ieși nimic bun. Își spuse că aceasta va fi ultima oară, că la sfîrșitul serii va rupe orice legătură cu el și poate că atunci își va regăsi liniștea și chiar firea i se va îmblîzi. Și toți vor fi fericiți ; mîtușa Vinia, Aida, și pînă și urîciosul de Willie Ferguson.

Tăcură vreo jumătate de ceas, cînd, odată ajunși la poalele dealurilor, ea spuse aproape fără să vrea :

— Îmi place regiunea aceasta ; n-o voi părăsi niciodată.

— Nici chiar ca să te duci iar în Est ?

— Nu. Acolo e prea mare îmbulzeală. Numai aci se respiră în voie.

— Da, e mai mult spațiu.

Spațiu ! Nu era în stare oare să vadă altceva ? Îi veni să ridă disprețuitoare, însă se stăpîni. Ce putea ști un nou-venit despre o regiune unde fiecare piatră și fiecare pomîșor avea oarecare legătură cu familia McLeod.

Cînd începură să suie dealurile spre Millersville, Jane uită de ceartă, iar reaua dispoziție îi dispăru. Dealurile acelea aveau ceva ce ușurau întotdeauna sufletul acelora care zi de zi, an de an, trăiau pe cîmpia nesfîrșită. Vechii crescători de vite și familiile lor, socotiseră întotdeauna dealurile ca un loc de refugiu sufletească ; și se duceau, în zilele de sărbătoare, să facă plimbări și să pescuiască

În lăcușoarele ascunse în văile cele mai îndepărtate. Dealurile aveau asupra lor o înrîurire de vrajă ; și tocmai această vrajă încinta acum sufletul și mintea Janei. Erau aci copaci robuști și flori sălbatice, precum și foarte multe animale, tot sălbatice. Prima adiere a verii dăduse o culoare deosebită dealurilor ce străluceau în lumina apusului.

Suiră mai departe în tăcere ; ajunseră pe neașteptate pe creasta unei înălțimi și văzură jos Millersville cu cringurile lui, hotelul și o tabără pentru turiști pe malul lăcușorului ; în umbrele amurgului ce cuprindeau valea cea mică, lacul avea o culoare închisă de safir. Un loc cunoscut foarte bine de Jane, de pe cînd era fetiță. Millersville și lacul făceau parte din tradiția familiei McLeod, căci acel Miller care descoperise lacul și construisese hotelul, era fratele bunicii Janei. Familia locuia tot acolo, iar Ira Miller, nepotul întemeietorului conducea hotelul și tabăra de turiști, care aduseseră belșugul locului acestuia. Jane cunoștea lacul albastru și adînc, și toți copacii cringurilor de pe mal ; iar acum, în timp ce coborau șoseaua în serpentină ce ducea jos, privea această îi goni neliniștea și îi aduse în loc un val de amintiri plăcute. În clipa aceea nu se mai simți supărată pe Mino, nici pe mătușa Vinia, nici pe ea însăși și nici măcar pe bătrînul bețivan de Willie Ferguson. În lumina apusului simți pe neașteptate înflorindu-i sufletul, precum și o bunătate ce semăna cu iubirea pentru toți acei pe care-i cunoștea. Și se simți fericită fiindcă era tinără.

Mai înainte ca amurgul ce cuprinsese vîlceaua să se fi schimbat în întuneric, luară o barcă de la Ira, să vîslească pe lac, vorbind puțin, dînd cîte o lovitură de lopată de-a lungul malului, printre nuferi, deșteptînd păsările ce zburau înspăimîntate scoțînd strigăte în timp ce barca aluneca printre trestii. Și Jane simți că-l privește pe Mino Dougherty așa cum nu-l privise pînă atunci, cercetîndu-l pe furiș, întrebîndu-se cum arăta atunci cînd nu făcea pe increzutul pentru a le impresiona pe femei, întrebîndu-se ce anume dorea de la ea, ce avea în el care o făcea să simtă nevoia să-l vadă cu orice preț și de ce se gîndise uneori că într-o clipă de slăbiciune ar fi putut

chiar să se mărite cu el. Îi ştia defectele : era cu mult prea vesel, se îndrăgostea uşor ca o pisică, nu era prea bine crescut. O plictisea faptul că el nu-i vorbea niciodată despre teatru, despre cărţi, despre problemele sociale, sau despre politică, afară de lumea restrînsă a oraşului Platteville, a cărei politică o cunoştea chiar prea bine. Nu era în stare să vorbească despre altceva decît despre ceea ce îl interesa atunci şi despre ceea ce făcuse în ziua aceea. Trăia fără să privească împrejur, fără să pretuiască toate lucrurile subtile pe care ea învăţase să le admire în Est. Şi îşi repeta sieşi că nu s-ar fi putut mărita niciînd cu un bărbat fără nici un fond de cultură, căci printre visurile ei de mărire era şi proiectul de a avea un salon ca acela de altă dată. Îşi închipuia că ar înviora societatea din Platteville, căci ar putea organiza conferinţe, expoziţii de pictură, concerte simfonice ; că ar fi... : Uită toate acestea, într-o străfulgerare neaşteptată pricinuită de o privire aruncată de Mino pe cînd îşi întorcea capul să îndrepte barca. Mino îşi scosese haina, suflecîndu-şi mincile cămăşii, şi vîslea cu uşurinţa cuiva care-şi cunoaşte corpul şi îi ştie puterile : a cuiva în care trup şi suflet sînt deplin armonizate, fără complicaţiuni, fără temeri, fără prostii. În clipa aceea Jane gîndi : „Se potriveşte cu lacul acesta dintre copaci, ca animalele sălbatice ce trăiesc aci. Mult mai bine decît mine“. Din pricina aceasta o fermeca. De aceea era încîntător : fiindcă era un animal sănătos şi puternic. Îşi dădu seama atît de lămurit de faptul acesta, încît se ruşină la gîndul a ceea ce înseamnă cu adevărat iubirea ; se ruşină fiindcă se crezuse deasupra acestui fel de emoţii. Şi se înspăimîntă. În timp ce el împingea lin barca grea pe apele transparente, văzu în el ceva ce o făcu să simtă dorinţa să plîngă.

Apoi clipa aceea de revelaţie trecu şi îndată izbuti să-şi amintească ceea ce i se revelase. Îl auzi spunîndu-i :

— E mai bine să ne întoarcem şi să mergem să luăm un aperitiv.

Şi fiindcă umbra spaimei sale o mai copleşea încă, răspunse grăbită :

— Da, se face întuneric.

Schimbind direcția bărcii, tânărul văli în tăcere, mângîindu-se să zîmbească de două ori, ca și cum ar fi vrut să spună că era o seară frumoasă și că se simțea fericit văzînd-o în fața lui. Apropiîndu-se de micul debarcader îi spuse :

— Mai tîrziu trebuie să te întreb ceva.

Fără voie inima îi zvîcni. Nu dorea să fie cerută în căsătorie de Mino, fiindcă ar fi trebuit să-l refuze. Și totuși gîndul era plăcut și ispititor. Ar fi voit să-l mai vadă ; dacă el o cerea în căsătorie, trebuia totuși să-i răspundă „da” sau „nu”. Și nu putea spune da. Erau prea multe motive împotriva. Iar dacă spunea nu, ar fi trebuit să renunțe să-l mai vadă, ceea ce o mîhnea. Se simți cum roșește și, mulțumînd în gînd umbrei amurgului răspunse :

— Foarte bine.

Cînd ajunseră la debarcader, văzură că tot terenul din fața hotelului era plin de automobile de toate felurile. Jumătate din tineretul „de familie” din Platteville venise aci pentru dansul de sîmbătă seara.

O lume pe care ea n-o cunoștea prea bine, căci înainte de a se duce la colegiu trăise aproape mereu în rancho, văzînd numai familiile vechilor crescători de vite ; iar de cînd se întorsese acasă și venise la Platteville să lucreze cu matusa Vinia, cunoscuse prea puțină lume, deoarece se simțea o străină, neadaptabilă, aproape ca și cum ar fi fost în altă țară. Lumea acelor automobile nu era lumea de la țară, ci aceea de la oraș : fii de bancheri, de avocați și de industriași, printre care nu se simțea niciodată la îndemină. Apoi lumea vilegiaturiştilor, pentru care nici ea nici familia ei și nici chiar matusa Vinia nu fuseseră vreodată destul de bogate.

De aceea, cînd intră în sala cea mare de mese, se simți sfioasă și încurcată : sfioasă fiindcă vedea adunat tot tineretul din Platteville, și încurcată fiindcă aceștia o vedeau cu băiatul Bătrînului Dougherty. Luă însă o înfățișare de sfidare, plină de minie împotriva sentimentului ei de rușine.

Luară un aperitiv și dansară ; apoi vărul Ira Miller veni și le arătă măsuta lor. Era un om voinic, de aproape șaizeci de ani, tăiat dintr-o bucată, cu miinile și picioarele

groase, părul cărunt și ochii albaștri pătrunzători. Moștenise Millersville și hotelul cel mic în cele mai rele condiții și trăise aproape douăzeci de ani într-o modestie mediocră, vinînd, pescuind, cultivînd puțin pămînt și aducînd pe lume opt copii : o viață idilică, foarte apropiată de aceea a plantelor și a animalelor. Și iată că, ajuns la o anumită vîrstă, automobilele îi aduseseră belșugul la Millersville și în micul hotel părăginit de pe marginea lacului. În serile de vară, venea lume din Platteville și chiar din orașe mai îndepărtate ; venea lume să-și petreacă sfîrșitul săptămîinii pescuind și vîslind ; și venea lume să locuiască în tabăra turiștilor, care crescuse tot mai mare, pînă ce umpluse tot cîrîngul din spatele hotelului. Tatăl lui Ira fusese primul alb care descoperise lacul și acum, după șaiszeci și cinci de ani, Ira trăgea foloase instinctului care îl îndemnase pe tatăl lui să se așeze acolo.

Ira o sărută pe Jane, cerîndu-i vești despre familie și despre mătușa Vinia ; apoi îi spuse :

— Nu trebuie să pleci pînă nu treci pe la bucătărie și să-i dai bună seara Elbei. Sîmbătă seara e foarte ocupată, căci veghează să meargă toate strună.

Cînd Ira se îndepărtă, Mino spuse :

— Îmi face întotdeauna plăcere să-l văd pe Ira. Mi se pare un personaj dintr-un film ce se petrece în Vest.

Masa fu bună : un păstrăv prins de Ira în heleșteul săpat în spatele pădurii și o bucată minunată de mușchi. Băură bere de St. Louis ; apoi dansară iar, și în cele din urmă Mino spuse :

— Să ne plimbăm puțin cu barca pe lună.

Și Jane gîndi pesimistă : „Acum îmi va face cererea, iar eu nu-l pot opri. Of, de ce nu pot rămîne lucrurile mai departe tot așa ?”

Pe lac, vîsliră multă vreme fără să vorbească, tăcuți din pricina frumuseții nopții ; Jane gîndi însă mai departe : „Ce-i răspund dacă mă cere în căsătorie ? Ce să-i spun ?” Nu voia să-l ia de bărbat. Nu putea. Dar...

Îl auzi pe Mino spunînd cuvintele :

— Ți-am spus că vreau să te întreb ceva.

Și îi răspunse scurt :

— Ce anume ?

— Ți-ar plăcea un post bun la Gazeta ?

Întrebarea o făcu să tresară și se gândi : „Ce ciudat fel de a începe“. Spuse însă :

— Ce vrei să spui ?

— Că pot face să ai un post bine plătit. M-am gândit de mult. La Scutul și Drapelul nu poți ajunge departe. Nu-mi place să te văd pierzându-ți timpul pentru un ziar învechit și care stă să moară.

Mindria Janei se aprinse. Se simți pe neașteptate cuprinsă de minie. Simți nevoia să plîngă și chiar să-l bată pe Mino, și încercînd să se stăpînească, protestă :

— E un ziar destul de bun. Pentru nimic în lume n-aș părăsi-o pe mătușa Vinia.

Și în clipa aceea înțelese că într-adevăr aceasta era tot ceea ce voise Mino să-i spună ; că nu gîndise niciodată să o ia de soție ; și în penumbra tainică pe care razele lunii n-o împrăstiau de tot, simți că obrații i se aprind de minie, ca și cum tînărul ar fi insultat-o.

— Nu știam, răspunse umil Mino. Credeam că ți-ar fi făcut plăcere.

— Nici cu vîrful ghetei n-aș atinge un ziar murdar ca Gazeta.

Mino nu-i răspunse. Însă Jane fu sigură că el înțelesese tîlcul cuvintelor ei : că nu ar fi dorit să aibă nici o legătură cu un ziar care aparținea familiei Dougherty. Tre-cuse măsura : trecuse într-adevăr măsura, dacă șleahta aceea, cu Mino cu tot, îndrăznea să-i ofere ceva ei, unei McLeod ! Era prima dată cînd făcuse aluzie la faptul că ea era o McLeod, iar el fiul Bătrînului Dougherty ; că ea se trăgea din acei ce creaseră regiunea pe cînd el nu era altceva decît copilul unui politician ticălos și indoielnic, nou-venit aci.

Tînărul tăcu, mîrginindu-se să îndrepte barca spre micul debarcader. Cînd ajunseră, spuse cu un glas ciudat :

— Cred că ar fi mai bine să ne întoarcem acasă.

— Cum vrei.

Din tonul lui înțelesese că îl jignise.

Se întoarseră împreună la automobil. Împreună, unul lîngă altul, se întoarseră la Platteville. Nu schimbă însă nici un singur cuvînt de-a lungul drumului ; și cînd în

sfârșit ajunseră în fața „Trăznăii lui McLeod“, el sări jos, deschise ușa și o ajută să coboare. Apoi, fără să spună un cuvânt, îi deschise poarta aproape scoasă din închișori : fata îi spuse atunci :

— Nu-i nevoie să vii pînă la ușă.

Însă tînărul îi răspunse :

— Nu te voi lăsa în nici un caz să mergi singură pe alee printre tufișuri.

Jane simți dintr-odată nevoia să plîngă și să strige : „Ara fost o proastă. Nu trebuie să ne certăm. Nu trebuie !“ Nu spuse însă nimic și intră în curte, cu o demnitate începătoare, despre care inima ei îi spunea că e cu desăvîrșire caraghioasă.

Ajunși la ușă, în timp ce ea puneă cheia în broască, Mino îi spuse :

— Mătușa d-tale n-ar trebui să adăpostască vagabonzi în subsol. Într-o zi sau alta unul dintre ei ar putea încerca să o omoare.

Fata nu putu răspunde decît un melodramatic :

— Ce vrei să spui ?

Mino se mulțumi să-și scoată pălăria, murmurînd „Noapte bună“, așa încît ei nu-i rămăsese decît să deschidă ușa și să intre în casă.

Abia în vestibulul luminat cu gaz aerian își dădu seama că nu o întrebasese ca întotdeauna : „Ce faci joi ?“ Sau : „Cînd ne vedem ?“ Îi spuse numai „Noapte bună“, și plecase.

Atunci gîndi : „Cum Dumnezeu a aflat despre cerșetorii din subsol ? Trebuie să fi știut întotdeauna. Iar acum îi va face neplăceri mătușii Vinia“. În sufletul ei era însă sigură că Mino nu va face una ca aceasta.

Sus, în camera ei, după ce se dezbrăcase și se întinsese în patul uriaș de lemn de nuc, nu izbuti să adoarmă : era frămîntată de gîndul a ceea ce dorea în viață. Fusesse o zi îngrozitoare și totul îi mersese pe dos încă de dimineață. Ceea ce îi spusese Mino cu privire la vagabonzii din subsol începuse să o îngrijoreze atît de mult, încît nu reuși să se liniștească pînă ce nu cobori din pat și nu încuie ușa cu cheia : nu mai făcuse niciodată acest lucru de cînd venise să locuiască în Trăznaia lui McLeod. Și dintr-odată avu închipuiri tulburătoare de indivizi ciudați, cerșetori cu

obraji acoperiți de peri țepoși, ce colindau prin încăperile mari ale casei cele vechi.

Ajunsa acasă, doamna McLeod mîncase într-o doară una dintre mesele cele mai îngrijit pregătite de Aida. îndurînd neîncetatele muștrări ale bucătăresei pentru nepăsarea ei și pentru lipsa de poftă de mîncare : așa încît sfîrșitul cinei și, odată cu el, sfîrșitul muștrărilor fu o ușurare. Înainte de a-i spune „noapte bună“ Aidei, îi vorbi despre tînărul pe care îl văzu la poliție.

— Păcat că l-ați zărit înaintea lor, spuse negresa. E dureros să vezi un tînăr voinic agățat de banda Bătrînului Dougherty.

Cînd Aida se duse la culcare, doamna McLeod stinse toate luminile, afară de aceea din vestibul, și urcă la etaj să facă o baie și să-și spele părul cărunț și fin. I se părea că nu mai fusese niciodată atît de obosită și stătu un ceas în apa caldă, gîndindu-se la ceea ce s-ar fi întîmplat, acum cînd lucrurile mergeau așa de rău cu ziarul, dacă ea și-ar fi pierdut puterile de care avea mai multă nevoie ca oricînd.

După ce se culcă, nu adormi pînă ce auzi zgomotul motorului în fața porții și apoi pe acela al ușii ce se închidea. Se ridică și cabori în vestibul, cu gîndul să-i spună Janei „noapte bună“. Un gînd duios, căci știa că Jane e nefericită ; însă în gîndul acesta nu era și curiozitate, deoarece știa cu cine își petrecuse seara nepoata ei. Străbătînd vestibulul uriaș, se simți cuprinsă iar de dorința să o ajute pe fată, fără să știe în ce fel. Cînd ajunse la ușa Janei, o auzi suspinînd și se opri puțin speriată și nesigură. Nu avusese niciodată copii, așa încît nu știa cum săr se poarte. O clipă i se păru chiar că Jane era mai înțeleaptă și avea mai multă experiență decît ea. Mai la urmă, fata fusese într-un colegiu din Est și făcea parte dintr-o generație care știa ce voia și cum să obțină aceasta, într-un fel pe care ea nu-l cunoscuse nicidecînd. Rămase multă vreme nemișcată, și, în cele din urmă, copleșită de sentimentul propriei sale nerozii și neputințe, se întoarse în camera ei.

Dar nu putu dormi. Stătu trează în întuneric, apăsată de propria-i oboseală și de preocupările ce o frămîntau. Se gîndi la șleahța lui Dougherty, la Jane, la facturile pentru

hîrtia de ziar care trebuiau plătite de mult, la ipotecile pe „Trăznaia lui McLeod“, la tînărul chipeş arestat la poliţie şi care îşi va petrece duminica în închisoare, la ceea ce îi spusese Maria Gashouse ; iar amintirea Mariei o făcu să-şi aducă aminte cum era oraşul pe vremea cînd amîndouă erau fete. Şi îşi spuse : „Se vede că îmbătrînesc“, căci i se părea acum mai plăcut să admire trecutul decît să privească prezentul şi să facă proiecte pentru viitor.

Amintirea trecutului deveni atît de stăruitoare, încît se ridică, puse pe ea o rochie de stofă cenuşie şi, luînd cheia unei casete de lac chinezesc pe care i-o dăruise cu mulţi ani înainte verişoara Elena, misionară în China, coborî încă odată în vestibul, aprinzînd chibrite ca să-şi lumineze drumul. Odată ajunsă în josul scării, se îndreptă spre biroul lui J.E., deschise uşa şi aprinse vechea lampă de gaz aerian. Se așeză în fotoliul de piele roasă şi rămase o clipă cu ochii aţintiţi la biroul de mahon, la tocul lui J.E., la pipa lui de spumă de mare şi la tăviţa de creioane : toate rămase întocmai cum le lăsase el cu treizeci de ani mai înainte. Şi amintirile fericirii ei de odinioară o răpiră, făcînd-o să se simtă iar tînără, umilă şi mulţumită. Ştia că avusese ceea ce puţine femei cunoscuseră : o fericire deplină, o iubire întreagă şi veşnică : iubirea care dorea cu deznădejde să o întîlnească şi Jane, însă pe care fata, atît de tînără şi încăpăţînată, nu ştia să o preţuiască şi nici să o înţeleagă ; o iubire căreia Jane i-ar fi spus sentimentală şi nesuferită.

Învierera vechilor amintiri îi alungă oboseala ; scoase dintr-un sertar un teanc de hîrtii şi un creion (nu unul din creioanele sfinte ale lui J.E., ci al ei) şi începu să lucreze la carte.

Scria acum repede şi nestăpînită — cu o putere şi o uşurinţă nemaicunoscute nicicînd pînă în seara aceea — paginile finale ale cărţii în care picurase sfioasă toată bogăţia amintirilor şi experienţei sale, toate tradiţiile şi tot focul şi patima pe care treizeci de ani de văduvie nu le stinsese, negîndindu-se niciodată, în umilînţa ei, că viaţa meschină pe care o trăise la Platteville, nu era, în esenţă, deosebită de aceea a lumii largi din afară. Scria fiindcă

trebuia să scrie, fiindcă simțea în ea ceva ce trebuia spus. Era o recoltă coaptă de multă vreme.

Începuse de multă vreme cartea, rușinându-se de pretenția ei : ea, Lavinia McLeod, îndrăznea să se creadă scriitoare ! Voise să scrie numai ceea ce știa și ceea ce îi amintea de viața de odinioară ; și fără să vrea, ceea ce scria devenise un roman al cărui erou principal era J.E., și scrisese mereu, pînă ajunsese foarte lung : sute de pagini ascunse în vechiul geamantan de piele de bou, sus, în mansarda prăfuită a „Trăznăii lui McLeod“. Nimeni nu-l va vedea înainte de moartea ei, nici chiar Jane. Cartea era, într-un anumit fel, creatura maternității ei neimplinite, asupra căreia revărsase toată dragostea rămasă fără obiect după moartea lui J.E., afără de Aida și de Jane, de cerșetorii nenorociți găzduiți în subsol și de săracii din Platteville, ca și de vreun individ ciudat, rămășiță a altor vremuri, ca Maria Gashouse sau sărmanul bețivan de Willie Ferguson.

Continuă să scrie pînă ce întunericul, dincolo, de ferestre, începu să se risipească într-o ușoară lumină cenușie. Atunci se simți pe neașteptate sfîrșită, o sfîrșeală pe care n-o mai simțise pînă atunci : ca și cum tot sufletul i s-ar fi golit. Obosită, puse paginile manuscrisului în sertar, împreună cu creionul, se ridică și stînsese lampa. Acum i se făcuse frig, și în timp ce urca scările, se gîndi că frigul era grozav de neplăcut și se gîndi la frigul pe care să-l îndure săracii fără adăpost. Aceasta îi aminti de tînărul care fusese arestat și în clipa aceea îi trecu prin minte o idee atît de firească încît fu uimită că nu-i venise mai înainte. Avea putința să-l scape ; avea mijlocul să-l cruce de dormitul în fiecare noapte în închisoare, să-l scape de măturatul străzilor, de spălatul canalelor și de căratul gunoaielor. Era ziarist. Îi oferea deci un post, așa încît să nu mai fie fără lucru. Nu era prea tîrziu, căci, din fericire, ședințele judecătoreiei erau suspendate pînă luni. Harwey Bingham, șeful poliției, îi era prieten vechi ; o va ajuta desigur să descurce lucrurile. Nu-i putea da leafă mare tînărului ; aceasta nu putea avea însă mare însemnătate pentru el. Desigur că va fi bucuros să împartă ciștiguri

săptămânale ale Scutului și Drapelul. Era tinăr. Părea voinic și energic. Putea fi tocmai omul de care avea nevoie, trimis de Dumnezeu. Oricum, va fi în orice caz mai bine să lucreze pentru Scutul și Drapelul decât să măture gunoaiele din Platteville și să-și petreacă nopțile într-o celulă rece și neprimitoare.

Tremurînd de frig, se culcă în patul cel mare pe care îl împărțise cu J.E., și zorile se iviseră de mult cînd adormi în cele din urmă. Aida n-o scula niciodată duminică, așa încît dormi pînă la ora patru după amiaza.

Seara, Jane cină cu mătușa și apoi se duse numai-decît la culcare. Convorbirea nu fusese prea vioaie ; nici una dintre ele nu pomenise de Dougherty. Și nici doamna McLeod nu aminti deloc despre planurile ei cu privire la ziaristul ce lincezea în închisoarea orașului. Tăcuse fiindcă știa că Jane ar fi spus că planurile acestea sunt neroade și nebunești ; că nu știa nimic de tinărul acela, care putea fi foarte bine un hoț sau un ucigaș. La drept vorbind, doamna McLeod nu se temea atît de argumentele Janei, cît de ea însăși ; dacă ar fi vorbit cu fata, era sigură că n-ar fi ajuns pînă la capăt, deoarece chiar bunul ei simț îi spunea că e o neghiobie. Fusese întotdeauna neroadă și ciudată ; și prețuise întotdeauna bucuria de a trăi, chiar cînd, după moartea lui J.E., i se părea că n-a mai rămas pe pămînt nimic pentru care să merite să trăiască. Chiar dacă tinărul era un om de nimic, faptul acesta n-ar fi făcut rău nimănui.

De aceea, luni dimineața luă dejunul cu o jumătate de ceas mai devreme, pentru a putea ajunge la închisoare înainte de ședință, să vorbească cu tinărul deținut. Dacă ajungea tîrziu, ar fi putut să fie condamnat la două luni închisoare, pentru „vagabondaj“.

Schimbarea aceasta a orei la care mînea îi dădu de bănuît Aidei ; ori de cîte ori intra în sufragerie cu vreo farfurie, arunca aluzii care ar fi trebuit, după părerea ei, să-i smulgă vreo informație precisă doamnei McLeod.

Curiozitatea Aidei era o patimă neîndurătoare. Trebuia să știe tot, altfel „punea botul“, sau „avea nervi“. Mai înainte de a sfîrși de mîncat, doamna McLeod putu să-și dea seama de „nervii“ Aidei : negresa tira picioarele

și trînea ușile de cîte ori ieșea din cameră ; sau își privea stăpîna cu priviri piezișe, șterse, aproape sinistre. Iar în cele din urmă scoase un geamăt ușor, ca și cum ar fi fost chinuită de un rău ascuns și necruțător.

În clipa aceea, doamna McLeod înțelese că se cuvenea să o întrebe despre motivul acestei tînguiri ; la întrebarea ei, Aida răspunse, cu o înfățișare de martir creștin.

— Mereu aceleași rele, doamnă. Într-o bună zi mă vor duce la mormînt.

— Nu spune prostii. Aida, răspunse aspru doamna McLeod. N-ai nimic să te faci să mori așa de curînd. Ce te doare : stomacul, dinții, sau ce ?

— Nimic special, doamnă. Mă simt rău peste tot.

— Voi spune doctorului Craig să vină să te vadă.

Cu un oftat adînc, Aida spuse :

— Doctorii nu-mi pot face nimic, doamnă. E o boală a sufletului.

De data aceasta doamna McLeod rămase nepăsătoare la durerile Aidei. O lăsă să tîrască un picior după altul ca o condamnată la moarte, știind bine că dacă s-ar fi întors acasă cu acel tînăr, „nervii“, ar fi dispărut îndată.

Cu presimțirea aceasta porni de-a lungul aleii mărginite de merișor. Lunea era o zi proastă la ziar. Nu era niciodată nimic nou, iar Willie Ferguson — dacă venea cumva — suferea de dureri de cap și de dispepsie ; la parter, soția lui, Myrtle, țepănă în gulerul ei înalt și alb, era acră și imbufnată fiindcă Willie se îmbătase în localul Mariei Gashouse și nu venise acasă sîmbătă seara. Pe de altă parte, Jane era prost dispusă, fiindcă o muștra conștiința ei pentru că se petrecuse ceva neplăcut între ea și Mîno. Da. Lunea era întotdeauna o zi proastă, fiindcă i se părea că trebuie să ducă în spate toată greutatea ziarului și jumătate din povara creațiunii.

Nu întîmpină nici o greutate la șeful poliției. Trebui să-l aștepte să sosească și de îndată ce-l văzu, îi vorbi despre ceea ce îi stătea pe inimă.

Dacă dorea să-i dea o slujbă tînărului — îi spuse șeful — el nu avea nici o obiecție ; și era sigur că nici judecătorul n-ar avea. Tînărul i se părea un nătărău nepriemjios, petrecîndu-și timpul citind cărți, cu care îi erau

pline buzunarele. În orice caz — adăugă șeful — nu părea, într-adevăr, una dintre obișnuitele secături ce năpădiseră Platteville. Probabil că n-ar fi fost de nici un folos la curățitul străzilor și pentru repararea acestora. Dacă avea slujbă, firește că nu mai era un vagabond, și deci legea n-ar fi putut face nimic împotriva lui.

— Oricum, adăugă mărinimos, sînt întotdeauna gata să-ți fac pe plac, Vinia. D-ta ai fost întotdeauna drăguță cu mine.

Auzind cuvintele acestea, doamna McLeod se rușină, fiindcă simțea că tocmai atunci nu fusese sinceră ; dar se liniști și spuse :

— Poate că ar fi mai bine să vorbesc cu el mai înainte.

— Firește, e o idee bună. Unul dintre băieți te va însoți la închisoare.

Doamna McLeod îi strinse mîna, mulțumindu-i ; acum nu-i mai păsa că e luni, de vreme ce avea să se întîmple ceva mișcător.

Cînd ajunsese, deținutul se bărbiera și o rugă înainte de a intra, ca să se spele de săpun pe față. Părea acum mult mai curat și avea o înfățișare mult mai vioaie decît atunci cînd îl văzuse lîngă fîntînă ; zărimdu-l dincolo de zăbrele, avu impresia că era un tînăr ordonat și chiar elegant, iar hainele acelea mototolite și pătate și pălăria veche erau un costum de bal mascat. Paznicul deschise ușa celulei și-l chemă pe deținut în coridor, unde îl lăsă cu doamna McLeod.

— Bună ziua, spuse doamna McLeod, și el îi răspunse la fel.

O clipă de tăcere, și apoi, ca și cum ar fi fost stăpîna casei, doamna McLeod adăugă :

— Nu vrei să șezi ?

— Mulțumesc.

O privi rece, cu ochii lui albaștri pe care pînă atunci ea nu-i văzuse bine. Erau într-adevăr cinstiți și — ca și glasul lui — mai de grabă reci.

— Sînt doamna McLeod... Doamna J.E. McLeod.

Da, răspunse tînărul cu nepăsare. Și cu ce vă pot fi de folos doamnă ? Iar ea își dădu seama că dacă a fi J.E.

McLeod putea să însemne ceva în Platteville, pentru lumea cealaltă nu însemna chiar nimic.

— Sint proprietara ziarului Scutul și Drapelul, cea mai veche gazetă din Platteville, și eu însumi sint ziaristă.

— Înțeleg ; tonul era încă rezervat, cu o umbră de dispreț.

Iar ea avu din nou impresia că în bărbatul acela era ceva ciudat. Cu toată înfățișarea lui mindră, i se păru că nu-i pasă deloc că fusese arestat și închis în închisoarea de drept comun. Se purta cu o demnitate ciudată, aproape ca și cînd situația lui ar fi fost foarte onorabilă. Și sentimentul că e o neghioabă și caraghioasă, o făcu să-l întrebe deodată :

— Dar d-ta nu vrei să ieși de aci ?

Simți cum roșește cînd spuse aceasta și gîndi : „Poate e un falsificator sau poate ceva de felul acesta, și vrea să se ascundă în închisoarea din Platteville“.

Apoi îi povesti nervoasă cum, văzîndu-l arestat, bănuise numaidecît că făcea parte dintr-o categorie mai bună și i se părea un păcat să-l vadă pus să facă o muncă de măturator de străzi.

Tinărul nu păru tulburat de descrierile ei catastrofale, așa încît, tot mai nervoasă și simțîndu-se tot mai prost, continuă să le umfle. Descrise ceasurile lungi de muncă, mîncarea păcătoasă și (făcînd cu ochiul spre paznic) suferințele crude îndurate de deținuți. Exageră așa de mult, încît la sfîrșit tabloul zugrăvit de ea era mai degrabă acela al unei închisori medievale cu instrumente și roți de tortură.

Cînd ea se opri să răsufle, tinărul spuse :

— Nu-mi pasă de acestea.

— Îți voi da o slujbă la ziarul meu și în felul acesta nu vei mai fi vagabond. Am stabilit totul. Nu ți-ar place să ai o slujbă ?

— Nu acum.

— Dorești să stai în închisoare ?

— Da.

Un gînd trecu prin mintea doamnei McLeod : „Sint cumva nebună ? Sau el e nebun ?“, dar întrebă cu glas tare :

— De ce ?

— Nu vă pot spune.

Firește, trebuie să fie într-adevăr un excec, un ucigaș sau altceva. Totuși i se părea cu neputință, din pricina chipului lui.

Simți că părea neroadă și că ar fi trebuit să se ridice demnă și să-l lase pe încăpăținat în plata sortii. Era luni și proiectul acesta îi mersese la inimă ; pe de altă parte era în el ceva așa de tineresc, aproape copilăresc, care nu-i îngăduia să renunțe la asemenea plan fără luptă. Și mai era și puțin necăjită, fiindcă își dădea seama că deținutul o socotea o femeiușcă mediocră și sentimentală.

Privind încă odată pe furiș spre paznicul rămas la oarecare depărtare, continuă :

— Vezi, am obiceiul să mă ocup de asemenea lucruri. Și îi povesti despre „gara subterană“ pentru nenorociții fără lucru, organizată de ea și de Aida în subsolul „Trăznăii lui McLeod“. Aminti despre corupția adusă în oraș de Bătrînul Doughetry, despre șperțurile necinstite și despre neomenia întregului lor sistem. Și în timp ce vorbea, o lumină ciudată și tinerească îi lumina chipul obosit și zbîrcit.

Sfârși spunându-i că nădăjduia de multă vreme să înceapă o mișcare de reformă, o campanie menită să provoace o purificare care să facă din nou din Platteville orașu plăcut de odinioară. Când i se tăie respirația și nu mai putu să vorbească, se opri ; tinărul îi zîmbi :

— Trebuie să vă cer iertare. Dacă m-am arătat nepăsător față de ajutorul d-voastră, e fiindcă v-am crezut una dintre acele femei sentimentale care-i vizitează pe deținuți. Sint cu duiumul.

— Nu ; am venit într-adevăr fiindcă socoteam că o slujbă ți-ar face plăcere și pentru că am nevoie de un tinăr dezghețat și activ.

Tinărul o privi și zîmbi :

— Mulțumesc pentru compliment ; dar doresc să rămân în închisoare. ,

— De ce ?

— Fiindcă doresc să o cunosc întocmai așa cum este și am venit aci la Platteville, lăsându-mă înadins arestat,

pentru că am auzit că acesta este unul dintre cele mai rele locuri din Sud-Vest. De data aceasta el fu acela care aruncă o privire furișe spre paznic. Dacă ar fi știut de ce am venit, mi-ar fi dat drumul numaidecît. Vedeți : tocmai am scris o serie de articole asupra tratamentului la care sînt supuși oamenii fără lucru dar cinstiți. Mai tîrziu vor fi publicate în volum, așa încît lumea va putea ști ce se întîmplă.

— O !, exclamă doamna McLeod ; și se simți pe neașteptate dezarmată. Se hotărîse să scape un tînar nenorocit și iată că aceasta nu dorea deloc să fie scăpat. Voia să rămînă în închisoare, să fie prins în plasa Bătrînului Dougherty. Și avea un motiv foarte temeinic : un motiv pe care ea îl înțelegea și pe care J.E. l-ar fi respectat. Ceva ce chiar J.E. ar fi putut face. Făcu o sforțare deznădăjduită să-și adune ideile și să găscască un argument împotriva, căci nu voia încă să cedeze. Cu cît vorbea cu tînărul acela, cu atît îl găsea mai simpatic. Și intuiția ei feminină îi spunea că la rîndul ei era simpatică celuilalt : că, în ciuda virstei și a îmbrăcămînții ei neîngrijite, îi plăcea și îl impresiona puțin pe tînar.

În cele din urmă îi spuse :

— D-ta și cu mine am putea face multe lucruri împreună.

— Ce vreți să spuneți ?

— Iată : am un ziar cu vreo zece mii de abonați, și dacă vrei să lupți pentru această reformă, ți-l pun la dispoziție. De multă vreme caut un tînar ca d-ta. Poți face cu ziarul meu tot ce vrei.

— Mă tem că nu pot primi. Cel puțin deocamdată.

— Și totuși ar fi multe de făcut chiar aici. Așteptă să-i răspundă ceva, dăr fiindcă tînărul tăcea, continuă : Ai putea obține nenumărate informații pentru cartea d-tale, în Platteville și în alte localități, și, locuind aci, ai putea avea toate informațiile direct de la izvor.

Tînărul o privi o clipă gînditor și în ochii lui limpezi cenușii se putea citi că propunerea îl interesează.

Apoi murmură :

— Poate.

La acest semn de încurajare, entuziasmul doamnei McLeod se inflăcăra; apropiindu-se mai mult de el, îi povesti alte amănunte asupra ticăloșilor Bătrînului Dougherty, îi vorbi despre neputința ei din pricină că avea așa de puțini bani și numai pe Jane și pe Willie Ferguson drept colaboratori.

— Ai putea vîna doi iepuri cu o împușcătură, și e întotdeauna mai bine să vînezi doi iepuri decît unul singur.

— Da, dacă reușim, răspunse tînărul. Apoi tuși și își îndreptă privirea în altă parte cîteva clipe; după aceea spuse: Trebuie să mă gîndesc puțin.

— Dar n-ai timp. Peste un ceas vei fi dus în fața judecătorului și cu siguranță îți va da două luni.

Cîteva clipe tînărul o privi cu ochii lui cenușii ce i se pîrură că o pătrund în adîncul sufletului. Apoi spuse:

— E nemaipomenit.

— Ce anume?

— Să se dea două luni de închisoare unui om care caută să muncească cinstit.

— Și totuși e așa și chiar mai rău... Apoi adăugă tulburată: Nu-ți poți închipui grozăvia unei asemenea vieți...

— Am un ceas de gîndit, răspunse tînărul gînditor.

— Da, însă eu trebuie să știu ce ai hotărît înainte de a fi d-ta dus la interogatoriu, ca să pot afirma că ai venit în Platteville să lucrezi pentru mine.

Tînărul se gîndi iar. Se vede bine că nu e un ușuratic dintre aceea ce se aruncă pe negîndite în orice aventură. În cele din urmă propuse:

— Putem face în felul următor: Cînd voi intra în sala de ședințe, vă voi face un semn că primesc propunerea d-voastră.

— Ai putea face mult bine.

— Poate că aveți dreptate. În orice caz vom vedea. Se ridică și dădu mîna. Nu vreți să știți nimic despre mine?

— N-ai spus că ești ziarist?

— Da; aș putea să fiu însă un șarlatan sau un hoț.

— Nu cred; în orice caz, dacă ai fi, n-ai putea să-mi furi nimic fiindcă nu e nimic de furat.

— În sfârșit, nu știi. La revedere și vă mulțumesc pentru grija arătată. Ne vom vedea în sala de ședințe.

— Foarte bine.

Tinărul strigă :

— Paznic ! Și când acela se întoarse, îi spuse : Vino să mă închizi în celulă.

Doamna McLeod așteptă ca paznicul să închidă ușa celei și să vină să o conducă afară.

„Ce ciudat tinăr ! gîndi. Poate că e așa de rece fiindcă e născut în Nord“.

Ceasornicul Palatului de Justiție arăta nouă și cinci, așa încît avea mai puțin de jumătate de ceas pentru a da o fugă pînă la redacție să vadă dacă totul merge bine.

Willie și Jane erau amîndoi la locurile lor ; Willie ceva mai puțin abătut decît era de obicei luni dimineța. Intrînd, doamna McLeod se gîndise să-i spună Janei unde fusese ; o privire spre fată o făcu să înțeleagă însă că nu era timpul potrivit. Jane se așezase în așa fel încît să-i întoarcă spatele de tot lui Willie ; dovadă că mai fusese o furtună. Și doamna McLeod își dădu seama că fata plînsese. Cît despre Willie, lui n-avea de ce să-i spună noutățile, mai ales într-o luni dimineță, cînd atmosfera redacției era încărcată de miros de whisky. Va fi destul de greu dacă și cînd tinărul își va face apariția în redacție.

Așa încît, după un „bună ziua“ nepăsător, intră în cămăruță, adună telegramele, deschise corespondența, văzu ce era de făcut și le dădu Janei, spunînd :

— Am ceva anume de făcut la Palatul de Justiție. Las totul pe tine, pînă la întoarcerea mea. Nu știi sigur la ce oră voi putea fi înapoi.

Cînd ajunse în sala de ședințe, judecătorul deschisese ședința, însă nu văzu nici urmă de tinăr. Trebui deci să aștepte, ascultînd procesele meschine care o dezgustau întotdeauna : două servitoare învinuite de furt (condam-nate) ; un mexican învinuit că-și bătuse soția (vinovat) ; doi vagabonzi învinuiți de cerșetorie (condamnați). După aceea ușa se deschise și tinărul pe care voia ea să-l scape din acel iad în miniatură, intră însoțit de un polițist.

De un ceas, închipuirea ei romantică bătea cîmpii. Cît timp mersese pe stradă și chiar cînd vorbise cu Jane și

cu Ferguson, se gîndise mereu la el. Era aproape ea și cum ar fi compus un roman. Inventa o poveste lungă și foarte complicată, în care el ajuta la purificarea orașului și la întinerirea îmbătrînitului ziar Scutul și Drapelul. Îi schimba întreaga ei existență : Ba chiar se îndrăgostea de Jane și o smulgea din ghearele lui Mino Dougherty. Într-un ceas, devenise o figură legendară. Fără să-și dea seama, îi dăduse locul băiatului pe care nu-l avusese niciodată. Și acum, văzîndu-l însoțit de realitatea groaznică a unui polițist, simți că-i stă inima în loc, deoarece tinărul i se păru iar rece, depărtat, aproape dușmănos, cu felul nordic de a se purta. Aceasta o făcu să se socotească singură o bătrînă nebună, neghioabă și romantică, încercînd mereu să facă din lumea aceasta un loc mai bun decît era în realitate.

Iar tinărul nu scăpase încă de ghearele legii, ba chiar nici nu părea că dorește să scape.

Îi zvîcnea inima privindu-l cum străbate sala de ședințe și se duce să se așeze în fața bătrînului judecător Flynn. Îl auzi răspunzînd la întrebările cu privire la identitate, profesiune și la motivele care-l aduseseră la Platteville. Pînă atunci tinărul nici măcar nu privise în sală să vadă dacă doamna McLeod era în public.

Cu mîinile la piept, doamna McLeod se rugă, în gînd : „Dumnezeule fă-l să vină să lucreze la Scutul și Drapelul”.

După aceea, cînd judecătorul îl întrebă cu asprime ce fel de lucru nădăjduise să găsească la Platteville, tinărul ridică încet mîna și se scărpină în cap. În aceeași clipă ea sări în picioare și se grăbi să străbată sala pentru a ajunge în fața judecătorului.

Restul fu simplu în ceea ce privește procedura, dar nu tot atît de simplu în ceea ce privește emoțiile doamnei McLeod. Era o femeie incapabilă de intrigă ; și nu mai fusese niciodată așa de emoționată din ziua cînd, cu mai bine de patruzeci de ani înainte, J.E. o ceruse de soție. Roși și se sili să arate ceea ce voia să spună. Dar, după douăzeci de minute, în timpul cărora toți, afară de deținut, discutară întîmplarea, judecătorul spuse :

— Mă rog, acum vă spun eu ce vom face. Prevenitului i se pot aduce două învinuiri (doamna McLeod simți

că-i stă inima în loc) : mai întâi de toate „vagabondajul“, și în al doilea rînd faptul că a înșelat societatea de cale ferată, călătorind fără bilet. Ținînd seama de intervenția doamnei McLeod, cetățeană eminentă și de seamă, voi fi îngăduitor și-l voi pune în libertate, pe cuvîntul de onoare și cu obligația că timp de două luni purtarea lui va fi fără greșală ; și va fi încredințat răspunderii doamnei McLeod.

Ei i se păru că-i vine să leșine și se așează. Judecătorul continuă :

— Deținutul e liber din clipa aceasta.

Atunci doamna McLeod își luă inima în dinți și spuse :

— Nu-l voi pierde din vedere, domnule judecător și în entuziasmul ei, adăugă : Îl voi ține în pensiune la mine acasă.

Nu era cum se așteptase. Dorise să-l vadă liber, fără nici o obligație ; iar libertatea aceasta condiționată era o obligație cu care putea să-l înhațe în orice clipă. Dacă ar fi ajutat-o într-o campanie menită să doboare corupția din Platteville, oamenii aceia ar fi găsit un pretext să-l închidă din nou și să-l silească apoi să sape canale. Bătrînul Flynn era mai șiret decît îl crezuse. Și acum, iat-o cu un tînăr încredințat răspunderii sale. Privindu-l, nu i se mai păru un tînăr simpatic care ar fi putut să fie băiatul ei : un personagiu de roman. Era un străin despre care nu știa cu desăvîrșire nimic și pentru care își luase toată răspunderea. Își dădu seama că el stătea în fața ei, liber, și că amîndoi se priveau într-o tăcere incurcată. Simți că trebuie să facă ceva ; și cu o înfățișare aproape aspră, ca și cum ar fi avut înaintea un școlar, îi spuse :

— E mai bine să vii cu mine.

Era o zi frumoasă de iunie ; cînd fu din nou în aerul proaspăt de afară, după atmosfera înăbușitoare din sala de ședințe, se simți înviorată și ușurată și-i spuse :

— Cred că mai înainte de toate ar fi bine să-ți cumperi haine.

— Nu e o idee rea ; dacă-mi puteți da bani necesari, vi-i voi înapoia mai tîrziu. Nu mi-am luat bani cu mine : am plecat cu buzunarele goale, întocmai ca un om fără lucru. Voiam să pot avea informații autentice.

— Poate ți-ar face plăcere o țigară ?

— Da... mai mult decît orice.

, Doamna McLeod intră sub gangul cel mai apropiat și, așezîndu-se în așa fel încît să nu fie văzută de trecători, scoase o hîrtie de cinci dolari din talmeș-balmeșul servietei celei mari, în care erau amestecate de-a valma hîrtii, notițe, creioane și pastile de tuse.

— Poftim, îi spuse. Ia aceasta ; un scont.

— Mulțumesc. Îi voi inapoia peste cîteva zile.

Iar doamna McLeod gîndi : N-am vorbit nici despre leafă, nici despre altceva. Ce proastă sînt !

Ca și cum i-ar fi citit gîndul, tînărul continuă cu ne-păsare :

— Nu vă îngrijiți de aceasta.

O părăsi pe neașteptate și trecu strada, intrînd într-o tutungerie, în timp ce ea se prefăcea că privește lucruri din vitrina unei băcănii ; de fapt, nu vedea nimic, nici măcar reflexul chipului ei în geam. Gîndea că fusese o 'neroadă dîndu-i o hîrtie de cinci dolari în loc de o monedă de douăzeci și cinci de cenți. Cinci dolari ! Ea, Jane și Aida trăiau o săptămînă cu atîția bani ! Și îi dăduse așa, ca și cum ar fi fost o bucățică de hîrtie nefolositoare, unui om despre care nu știa nimic.

Îl văzu dintr-o dată lîngă ea, nu cu un pachet de țigări, ci cu o cutie mare. Se vedea cît de colo că e risipitor.

Tulburată de vederea acelei cutii de țigări, se răzgîndi, și în loc să-l ducă la croitoria Blackmore, îl însoți la magazinul Frendlich de haine gata. Aici alese cu răbdare, dintre multele costume pe care le examină, unul mai puțin rău croit decît celelalte. Cînd îl văzu ieșind din cămăruța unde se dusese să se îmbrace, doamna McLeod se rușină de propria-i bănuială, deși în costumul lui pătat tînărul îi plăcuse mult mai mult. Spuse domnului Frendlich :

— Treceți costumul acesta în contul reclamelor dvs. la ziar. Apoi, ieșind din prăvălie, se întoarse spre tînăr : Acum trebuie să te gîndești să mănînci. Mai bine să vi la mine acasă.

Spre uimirea ei, tînărul răspunse :

— Nu ; dacă nu vă supărați, mă voi duce la un restaurant, tot trebuie să arunc o privire asupra orașului și să încep să-l observ.

Neavînd cum să se împotrivească, doamna McLeod îi spuse cu toată tăria de care fu în stare :

— Atunci te aștept la cină. Oricine îți va putea arăta unde e casa mea. Întreabă de „Trăznaia lui McLeod”.

— La ce oră ?

— Către șapte și jumătate.

Îi întinse mîna spunînd :

— Mulțumesc. Cred că ne vom înțelege bine.

După aceea, cu mîinile în buzunar și cu țigara în gură, întoarse spatele și se îndepărtă.

Cîtva timp rămase locului, privindu-l. Era fără îndoială un tip ciudat. Acum vedea că nu seamănă deloc cu J.E., și nu putea înțelege cum i se păruse să descopere oarecare asemănare ; poate din pricină că în ciudățenia ei toți tinerii îi aminteau de J.E. așa cum fusese acum patruzeci de ani. Cunoștința aceasta nouă avea însă ceva rece și rezervat. Da ; „rezervat” era cuvîntul potrivit. Nu-i destăinuise nimic și plecase cu cei cinci dolari și cu costumul nou, plătit de ea.

Se însălmîntă, și pentru întîia oară înțelese adîncimea propriei sale nerozii. Firește că nu-l mai va vedea niciodată. Va dispărea, iar ea va ajunge de risul întregului oraș, cînd se va cunoaște povestea. Se gîndise să-i vorbească Janei despre el, cînd se va întoarce la redacție, dar acum nu se mai simți în stare. Mai bine să aștepte pînă ce va vedea dacă tînărul se întoarce sau nu. În cea de a doua ipoteză, nu-i va vorbi deloc Janei și poate nepoata ei nu va afla niciodată despre această întimplare.

Ajungînd la redacție, află cu oarecare ușurare că Jane plecase, lăsîndu-i un bilet în care-î spunea că se va întoarce după masă. Faptul acesta i se păru ciudat, deoarece de obicei Jane mîncă la birou sau se întorcea cu ea acasă, să se desfăteze cu mincările pregătite de Aida. Văzîndu-l pe Willie, îi păru rău că nu plecase și el, în loc să mănince la birou două sandviciuri cu brînză și să bea jumătate de pahar cu whisky, așa cum obișnuia să facă luna.

„Zadarnic”, gândi : „Lunea e întotdeauna o zi proastă. Totuși, pe de altă parte, dacă n-ar fi făcut ceva în ziua aceea, ar fi pierdut urma tinărului. La ora aceea, împreună cu alți trei sau patru vagabonzi, ar fi golit gălețile cu gunoi într-o căruță mare”.

Privirea ațintită și slăruitoare a lui Willie îi întrerupse însă gândurile. O simți, deși era cu spatele la el, aplecată pe biroul Janci. Cîtva timp rezistă, răsfoind ziarele, iar în cele din urmă trebui să cedeze ca întotdeauna cînd Willie era timid, fiindcă își dădea seama că era un ratat ; cînd era însă numai amețit, devenea un amestec de leu și de bătrîn colonel meridional care le socotea pe toate femeile biete fiindcă neputincioase.

Spre a înrăutății lucrurile, Willie vorbi, spunîndu-i pe nume :

— Ei, Vinia ce-ai făcut ?

Încercă să facă pe supărata și chiar pe indignata, însă nu izbuti decît să roșească toată ca o școlăriță și întrebă :

— Ce vrei să spui ?

Willie rise :

— Nu mă poți înșela. Nu încerca să-mi spui că te-ai plîmbat toată dimineața. Lăsa capul pe umăr și întrebă : Ai fost iar la Maria Gashouse ?

— Nu.

— Sigur că te-ai dus să pui ceva la cale, Vinia ; să nu-ți închipui că nu voi afla.

De data aceasta nu numai că roși, dar se și minie, spunîndu-i supărată :

— Nu vei afla nimic. Și, în orice caz, nu e treaba d-tale !

Se îndreptă spre biroul ei și, după ce intră, trînti ușa, mai supărată pe ea însăși decît pe Willie, pentru că deși ușa era închisă, știa că Willie sedea de partea ccalaltă, zîmbind pe jumătate amețit, cu un zîmbet care spunea : „Toate femeile sînt niște biete creaturi neputincioase ; și Vinia s-a băgat acum în altă încurcătură”.

Stînd la vechiul birou cu rulou al lui J.E., se simți zăpăcită, că fetele cărora Willie le făcuse curte și pe care le seduse cu ațîția ani înainte. Și nu știa de ce intrase în

Încurcătura aceea, decît, poate, fiindcă într-o clipă fugară i se păruse că tînărul acela semăna cu J.E.

Restul zilei nu fu mai bun. Jane se întoarse prost dispusă, și pe măsură ce trecea timpul, numeroasele libații de whisky nu ajutară la împrăștierea consecințelor orgiei săptămînale a lui Willie, care fu tot mai circotaș, și mai nesuferit, pînă cînd, pe la ora patru, doamna McLeod îi spuse :

— Mai bine du-te acasă și culcă-te, Willie.

Iar Willie, fără să răspundă, își luă pardesiul ros și pălăria deformată și plecă de data aceasta fără să mai discute.

Abia ieși, că Jane, roșie la față, se întoarse pe scaun și-i strigă mătușii :

— Ce-ai de gînd să faci, mătușă Vinia ? Individul acesta este din ce în ce mai rău. Astăzi a încercat să mă ciupească.

— Dar nu ți-a făcut nici un rău, nu-i așa ?

Jane nu se mai stăpîni :

— Nu-ți fie teamă, nu mi-a făcut nimic. N-a izbutit să mă atingă ; i-am tras însă o palmă zdravănă, de care își va aduce amînte multă vreme.

— Așa trebuie să-i faci. O femeie are întotdeauna dreptul să se apere.

— Și asta-i tot ce-mi spui ?

— Ce vrei să spun, Jane ? Ești destul de mare și destul de puternică să știi să te aperi singură. Pe nenorocitul acela poți să-l sperii cu un deget.

— Frumos vorbește o doamnă din sud, cu altă doamnă. n-am ce spune !

Doamnei McLeod îi veni să rîdă cu hohote, la gîndul că Jane îi spunea ei „o doamnă din sud“, însă izbuti să se stăpînească. Apropiindu-se de nepoată, îi spuse :

— Ascultă-mă, Jane, Willie e un biet nenorocit, ratat și dezamăgit.

— Și ce mă privește pe mine ?

— Dacă l-aș da afară, ar însemna să se prăpădească.

— Mă rog, trebuie să alegi între el și mine, fiindcă eu m-am săturat.

— Singurul lucru ce i-a mai rămas pe lume, e să fie reporter la Scutul și Drapelul. Dacă i-l iei și pe acesta, nu mai e nimic de el.

Jane se ridică și își luă pardesiul și pălăria :

— Atunci mă voi întoarce la rancho.

— Nu poți face aceasta, Jane. Ar trebui să renunț și eu...

Fata izbucni în plinsete și se repezi spre ușa redacției. Ieșind pe ușă, strigă :

— M-am săturat de Willie și de Scutul și Drapelul. M-am săturat de toate !

Rămasă singură, doamna McLeod stătu o clipă în mijlocul camerei ; apoi se lăsă pe scaunul lui Willie, foarte obosită, și își acoperi fața cu miinile. N-avea decît o singură dorință, nestăpînită : să se întoarcă la „Trăznaia lui McLeod“, să se întindă în pat și să rămînă acolo pentru totdeauna, fără să mai vadă niciodată persoane cu care nu se putea înțelege, fără să-și mai bată capul vreodată cu banii trebuitori pentru a ține ziarul în viață, fără să trebuie să se mai gîndească la Bătrînul Dougherty și la ticăloșiile lui. Înțelese că e o nebunie să crezi întotdeauna lumea mai bună decît era. Aceasta fusese nebunia ei ; și a lui J.E. Dacă cel puțin ea și soțul ei ar fi fost cruzi și egoiști, dacă ar fi avut o părere rea despre aproapele lor, în loc să aibă una bună, Scutul și Drapelul nu ar fi ajuns ceea ce era astăzi. Și iată că dezerta și Jane ; nu într-un avînt neașteptat de luciditate, nu pentru că Willie o sîcîia și încerca să o ciupească, ci fiindcă n-avea nici o îndoială, orice ar fi spus ea, că se îndrăgostise de Mino Dougherty și întreba — firea omenească era întotdeauna atît de îndrăcit de complicată și de nemulțumită ? De ce Willie, altădată don Juanul provinciei, ajunsese acum, cînd era un bătrîn ratat, bețivan și înăcrit ? De ce Jane nu putea fi simplă și sinceră, în loc să fie complicată și capricioasă, voind să se răzbune pe ea și pe Willie și chiar pe Aida pentru prostia ei față de Mino Dougherty ?

Într-o izbucnire de deznădejde avu siguranța că tînărul pe care-l ocrotise își bătuse joc de ea. Reușise să-i sterpească o cutie de țigări, cinci dolari și un costum nou.

Obținuse libertatea și o ștersese, făcînd din ea încă odată subiectul glumelor întregului oraș.

Dori din nou să se ducă acasă, să se întindă în pat și să nu se mai scoale, așa cum făceau altădată femeile atunci cînd le învingea viața ; știa însă că n-ar putea face așa, fiindcă în orînduirea care dă un loc tuturor lucrurilor, nu-i era îngăduit unei femei ca ea să se poarte în felul acesta. Se ridică încet și ducîndu-se la chiuveta nu tocmai curată, își răcori fața cu apă, pentru ca Myrtle, tîfnoasa soție a lui Willie, să nu-și dea seama că plînsese. Se luptă puțin cu părul ei răzvrătit care îi dăduse o înfățișare rebelă de pe cînd era tînră și drăguță, iar acum ajunsese o adevărată, pacoste. După aceea, se întoarse să facă puțină ordine pe biroul lui Willie, pe al Janei și în cele din urmă pe al său, răsfoind numeroasele facturi ce umpleau întotdeauna primul sertar, să vadă care trebuiau să fie plătite la sfîrșitul săptămîinii. Își spuse neliniștită: „Trebuie să fac ceva. Nu pot lăsa Scutul și Drapelul să moară“.

Căci atunci ar fi fost ca și cînd ar fi murit ea însăși, chiar mai rău, fiindcă dacă murea ea, se sfîrșeau toate și s-ar fi odihnit pentru totdeauna. Pe cînd dacă murea ziarul, ea ar fi trebuit să trăiască mai departe, cu nostalgia celor o mie de preocupări, nostalgia mirosului de hîrtie și de cerneală de tipar și chiar al mirosului de whisky ce ieșea din biroul lui Willie ; ciudat, acesta era singurul miros pur din toată redacția.

La ora șase coborî la parter, și-i ceru doamnei Myrtle puțini în locul celor cinci dolari dați tînărului ce-și bătuse joc de ea. Casierita întunecată și țepănă ședea în dosul grătiilor ruginite, neîncrezătoare în nimic și în nimeni. Era întotdeauna o ființă neplăcută ; însă luna, după beția săptămîinală a lui Willie, era de-a dreptul nesuferită.

Spuse rece :

— Cred că vă pot da un dolar și jumătate, doamnă. A trebuit să plătesc factura de gaz, căci altfel lynotipul ar fi trebuit să se oprească.

Cu acel dolar și jumătate ascuns în căptușeala servietei, se îndreptă spre casă în întunericul serii, de-a lungul

străzilor familiare și prin piața unde cu atîția ani înainte pe cînd Platteville era un oraș deschis, se jucase împreună cu Maria Gashouse. Ceva mai departe, dincolo de piață, se înălța „Trăznaia lui McLeod“, uriașă și fantastică pe azurul limpede al serii de vară. Vederea aceasta o uimi, fiindcă — așa bătrîna cum era — pînă în clipa aceea visase orașul așa cum fusese odinioară, înainte de a se construi „Trăznaia lui McLeod“.

Descuind poarta aproape scoasă din țîșni, străbătu aleea printre tufișurile de liliac și de merisor, înspre casa întunecată, simțindu-se puțin deprimată, căci nu-i era foame, iar rugămințile și stăruințele Aidei, amenințările și silniciile ei, vor sfîrși prin a o face să mănînce cu toate protestările sale. Casa era în întuneric, fiindcă Aida făcea mare economie de gaz aerian. Fără să se ostenească măcar să aprindă un chibrit, Vinia McLeod străbătu vestibulul cel mare și se duse prin sufrageria uriașă, spre sub-sol. Un zyon de glasuri venind din bucătărie o făcu să înțeleagă că Aida nu era singură; celălalt era un glas bărbătesc. O clipă, fiindcă plutea încă nelămurit între trecut și prezent, crezu că Aida primise un admirator; își aminti numaidecît că negresa era aproape tot atît de bătrîna ca și ea, și de multă vreme nu mai avea admiratori în înțelesul romantic al cuvîntului.

Luîndu-și inima în dinți, se hotărî să deschidă ușa și o văzu pe Aida lingă mașina de gătit, iar lingă ea ședea un bărbat, fără îndoială tînărul care o părăsise în mijlocul străzii. Scria ceva într-un carnet, în timp ce Aida spunea:

— Și alte lucruri se mai petrec pe aci! Ar trebui să stați puțin la Platteville, să vă convingeți! Veți vedea lucruri să vi se facă părul măciucă!

Cît ai clipi din ochi, doamna McLeod nu se mai simți abătută și pofta de mîncare îi reveni ca prin farmec.

„Nervii“ Aidei dispăruseră și ei. Negresa era voioasă ca o privighetoare, fiindcă îi trimisese Dumnezeu ceea ce dorea ea mai mult. Tînărul era un reformator înăscut; se și apucase de lucru, luînd notițe.

După ce fugise din redacție, lacrimile Janei se opri-seră; i se părea acum că simte un gol în inimă. Ajunsese în stradă fără să știe încotro merge. Dacă ar fi plecat de

la slujbă la ora obișnuită plănuise să se ducă la biserica presbiteriană să ajute la servitul cinei anuale date pentru strângerea fondurilor misiunilor ; era însă prea devreme, și dacă se ducea acum, știa că va trebui să ajute la curățatul cartofilor să pună mesele și să facă multe alte lucruri care nu-i plăceau. Pe deasupra ar fi trebuit să stea de vorbă cu celelalte doamne și să le asculte pălăvrăgelele despre copii, despre servitoare și despre fleacurile orașului. Altădată lucrurile acestea ar fi distrat-o ; dar de când fusese în colegiul din Est, socotea prostiile acestea mai prejos de ea. Cu toate acestea, se înflcăără puțin la gândul că va ajuta la servitul cinei date în folosul misiunilor. Sentiment izvorât în parte din tradiție, căci mama și bunică ei se ocupaseră întotdeauna de misiuni, și fiindcă ea însăși, înainte de a se duce la colegiu, „ajutase“ întotdeauna la servit, de la vârsta de patrusprezece ani. De fapt îi plăceau mamele și soțiile bune și simple pe care le-ar fi găsit acolo. Căci aceasta era lumea ei ; lumea provinciei, nu aceea a cercurilor de vilegiaturiști pe care nu-i iubea, nici lumea străină, ca familia Dougherty.

De aceea, odată plecată de la ziar, fiind rău dispusă făcu totemai ceea ce n-ar fi vrut să facă ; și în loc să se ducă de-a dreptul în biserică, începu să se plimbe prin piață. În sinea ei se simțea supărată, așa încît vitrinele bine cunoscute ale prăvăliilor nu-i treziră în nici un fel interesul, ci i se părură străine și dușmănoase. După ce făcu ocolul pieței, neștiind ce să facă, începu altul. De data aceasta, din pricina acțiunii fizice, starea ei sufletească era puțin deosebită : începu să se simtă nemulțumită de felul cum se purtase cu mătușa Vinia și chiar cu Willie Ferguson. Și în timp ce supărarea i se potolea, sentimentele ei nelămurite deveniră tot mai lămurite ; Jane își dădu seama că se gândea la Mino Dougherty și că dorea să-l vadă. Dacă s-ar fi întâlnit din întâmplare și el i-ar fi venit în întâmpinare spunându-i „Salve“, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic... Ar fi fost minunat ! Și ea ar fi renunțat — cu toate că făgăduise că se duce — chiar la cina misionarilor și s-ar fi dus cu el la cinematograf. Fără voia ei, porni spre palatul Dougherty, făcându-și închipuiri

romantice asupra celor ce s-ar fi întâmplat dacă l-ar fi zărit pe neașteptate venind spre ea pe Main Street.

Ajunsesese aproape de intrarea palatului, când își schimbă iar planurile, gândind : „Ce Dumnezeu faci ?” Alerg după un bărbat ca orice slujnică de rînd ! Ar trebui să-mi fie rușine”. Și aproape numaidecît logica își spuse cuvîntul : „Și cu ce scop ? N-am nici o intenție să mă mărit cu el. Nu se poate. Trebuie să fi înnebunit”.

Se opri deci și se întoarse din drum ; nu apucă însă spre „Trăznaia lui McLeod” și nici spre biserica presbiteriană. Trecu strada și intră într-o prăvălie spunîndu-și : „De aci îl voi vedea cînd iese”. Dar după ce trecu pragul, înțelese că trebuie să cumpere ceva, fiindcă vînzătoarele, domnișoarele Hamilton și Reeves, s-ar fi întrebat de ce intrase și ar fi birfit pe socoteala ei, dacă ar fi intrat numai să privească. Le dădu deci „bună ziua” la amîndouă, zimbîndu-le voioasă, și pierdu multă vreme căutînd un mosor de ață care să se potrivească cu culoarea unei rochii închipuite pe care o descrisese nervoasă, în toate amănuntele. În tot timpul acesta ținu privirea îndreptată spre intrarea luminată a palatului Dougherty. Observă cu o ușoară tresărire un lucru pe care nu-l văzuse la început, din pricina emoției : automobilul cu două locuri, de culoare verde deschis oprit îndărătul altor două automobile, în fața intrării.

După cîtva timp sfîrși și descrierea rochiei închipuite ; înțelegînd că nu putea să mai rămînă acolo și, neavînd destui bani să mai facă și alte cumpărături, plăti mosorul și urîndu-le „bună seara” celor două vînzătoare, se îndreptă spre ușă, dîndu-și foarte bine seama că cele două femei o urmăreau cu priviri curioase și că — de îndată ce va pleca — vor începe să vorbească despre ea.

Afară, se pomeni că trece strada, fără să știe cum. Și în clipa cînd se sui pe trotuar. Mino ieși din clădire, îndreptîndu-se spre automobil. Cînd îl zări, simți dorința să o înghită pămîntul ; și în același timp simți îndemnul să alerge spre el și să-i spună : „Iartă-mă pentru” ceea ce a fost seara trecută. Vrei să fim iar prieteni ?”.

Dar nu făcu nimic. Se opri și rămase nemișcată, simțindu-se neroadă și rușinată. Și nici măcar nu izbuti să-și

dea seama dacă el o văzuse sau nu ; nici dacă dorea sau nu să o vadă. El trecu pe dinaintea ei, sări în automobil și se îndepărtă, lăsînd-o dezgustată și simțindu-se prost, frămîntată de un gînd : „Trebuie să fi înnebunit. Mi-am pierdut mințile. Nu-i voi mai vorbi și nu mă voi mai gîndi la el niciodată“.

La cina misionarilor, Jane avu o durere cumplită de cap, tot timpul cît ajută la servit. Încercă să nu vorbească cu nimeni și își dădu osteneala să fie drăguță. Serviciul ei fu destul de prost, răsturnă de cîteva ori cîte ceva, gîndindu-se : „Ar fi trebuit să fac ce-am spus. Ar trebui să mă întorc la rancho și să mă căsătoresc cu cineva de la țară“. Și aproape numaidecît plănui să se ducă la școala publică de agricultură. Se hotărî să uite lucrurile nefolositoare învățate la colegiu și care ajutau parcă la înmulțirea necazurilor ei ; se gîndi că se va ocupa numai de grajduri, de brinzeturi, de unt și de hrana vacilor de rasă. La sfîrșitul mesei n-o mai dorea capul și se tot gîndea cum să revoluționeze rancho tatălui ei și să înființeze o mare lăptărie la Platteville. Cîteva clipe uită chiar și de Mino.

În cele din urmă cina se sfîrși ; stînd și ea la masă, mîncă mult mai mult decît crezuse că poate ; nu-i mai rămînea decît să se ducă acasă. În drum de la biserica presbiteriană la „Trăznaia lui McLeod“ se gîndi la alte lucruri, supărată că e atît de sănătoasă încît chiar cînd avea durerile cele mai cumplite, pofta de mîncare n-o părăsea. Pentru înțîia dată își dădu seama cît e de singură, iar singurătatea aceasta i se păru ciudată într-un oraș mare ca Platteville. Chiar acasă se simțea singură, fiindcă de fapt nu o cunoștea nici pe matusa Vinia, nici pe Aida. Firește, nu din vina lor : ele ar fi vrut să fie prietenoase, împărtășindu-i și ei totul. Făceau ce puteau să se apropie de ea, pentru a-i împărtăși bucuriile și necazurile ei. Nu era vina lor ; prin urmare trebuia să fie vina ei.

„Trebuie să fie ceva în mine“, gîndi, „care îndepărtează oamenii. La rancho va fi același lucru. Trebuie să fie tocmai ceea ce l-a îndepărtat pe Mino“.

Ajunsesese la gardul „Trăznăiei lui McLeod“ și gîndul lui Mino îi aminti de primejdiile despre care îi vorbise el : indivizi ascunși prin tufișuri, vagabonzi ce ar fi putut ieși

din întuneric să o atace. Nu se gândise la asemenea lucruri mai înainte ; acum însă, în timp ce deschidea poarta cea veche, pînă și scîrțitul țișinilor o făcu să se infioare. Se opri o clipă în întuneric, ascultînd cu grijă, nefiind în stare să-și ia inima în dinți și să infrunte liliacul și merisorul ce-i fuseseră aliădată prieteni. Trecuse de ora zece și nu se vedea nimeni în umbra plopilor și a stejarilor ce străjuiau St. Anthony Street ; nici țișenie de om, să-i poată veni în ajutor dacă ar fi strigat.

În cele din urmă își spusese : „Nu pot sta aici toată noaptea. Trebuie să străbat aleca”. Numără pînă la zece și porni, încercînd să nu fugă, deși picioarele făceau fără voie pașii mult mai repede decît se cuvenea pentru a-și păstra demnitatea și mîndria.

Și iată că sui treptele și răsuci cheia în broască. N-o atacase nimeni.

Deschizînd ușa, văzu că vestibulul nu era așa de întunecat cum obișnuia zgîrcita Aida să-l țină. În fund era o pată de lumină ce venea pe ușa întredeschisă a bibliotecii lui J.E., și Jane gîndi : „Trebuie să fie mătușa Vinia care lucrează. Voi intra să-i spun „noapte bună” și să-i cer iertare pentru că am fost atît de mojită”. I se păru ciudat însă faptul că mătușa Vinia alesese, pentru ca să lucreze, biblioteca așa de rar folosită, în loc de biroul lui J.E.

Își scoase pălăria și pardesiul, agățîndu-le în cuier, și se îndreptă spre ușa bibliotecii ; tocmai ajunsese lîngă scară, cînd ușa se deschise și silueta unui bărbat se profilă în lumină.

Intr-o clipă o cuprinseseră iar toate spaimile ei și scoase un țipăt sălbatic, nu alît din pricina groazei de omul care se ivise, cît din pricina imaginilor stîrnite în închipuirea ei de Mino. Bărbatul nu se opri, ci continuă să vină spre ea ; ea țipă din nou, și printre strigăte auzi un glas bărbătesc spunîndu-i : „Nu vă fie teamă. Eu sînt”. Simți însă cum i se taie genunchii și chiar lumina slabă din bibliotecă se șterse din ochii ei.

Deschizînd ochii, se găsi într-unul din marile fotolii din piele ale lui J.E. Mătușa Vinia și Aida, în halate, erau aplecate asupra ei, iar îndărătul lor stătea un tînăr cu

părul castaniu și cu ochelari cu rame de oțel. Mătușa Vinia tocmai îi spunea :

— Nu-ți fie frică. Nu-ți face nici un rău. Locuiește în casa noastră. Toate acestea i se păreau fără înțeles, deși i le spunea mătușa. Atunci Aida o făcu să soarbă câteva înghițituri de whisky și mătușa îi lămurii că tinărul era un anumit domn Richardson, care va lucra la Scutul și Drapelul ; îi povesti cum îl liberase din închisoare și îi spusese că este un ziarist, care va sta la ele în pensiune. Și în timp ce mătușa Vinia îi explica acestea, Jane — simțindu-se mai bine și cu capul mai limpede decît ar fi crezut cu putință — îl privi pe noul oaspete.

Ascultînd ultima și cea mai fantastică dintre isprăvile mătușii Vinia, își dădu seama că tinărul, deși nu se putea spune că era cu adevărat frumos, avea o înfățișare plăcută. Ochelarii cu rame de oțel îi dădeau o expresie intelectuală, întrucîtva de bufniță, dar nu era slab, uscat și anemic, așa cum sînt de obicei intelectualii : avea umeri lați și un corp bine făcut. Cu toată slăbiciunea și nervozitatea ei, nu se putea împiedica să nu-și spună că prezența lui va face puțin melancolică viața în „Trăznaia lui McLeod“.

— Îmi pare foarte rău că v-am speriat, spunea tinărul. Căutam o carte în bibliotecă și am găsit memoriile lui Grant. Am dorit întotdeauna să le citesc, dar n-am izbutit niciodată să le am la timpul potrivit. Așa încît mă așezasem și începusem să citesc.

Fata îl asigură că totul trecuse ; apoi urmă o clipă de tăcere incurcată, căreia Aida îi puse capăt, spunînd :

— Mă duc să pregătesc puțină cacao și câteva tartine. Vă vor potoli nervii la toți.

O urmară pe Aida în bucătăria cea mare, și în timp ce negresa pregătea ceștile de cacao, doamna McLeod și Jane făcură câteva tartine. Whisky-ul începu să-i încălzească singele și Jane se simți dintr-odată foarte voioasă și se gîndi că la urma urmei gospodăria și chiar gătitul, care i se păruseră întotdeauna groaznice, puteau fi plăcute. Tinărul nu se purta deloc ca un străin. Ajuta la prepararea tartinelor, pălăvrăgind și povestind anecdote

care nu-i plăceau Janei, dar care o făcură pe Aida să ridă cu poftă.

Cînd totul fu gata, doamna McLeod, împreună cu Jane și cu tinărul, se așezară la o masă. Aida, după ce-i servi, se așază la altă măsuță. Totul era foarte plăcut și după puțin timp tinărul începu să le povestească aventurile de drum de la New York. Și Jane, ascultîndu-l, uită în cele din urmă de necazurile ei și se simți cu desăvîrșire fericită. Fu mai ales bucuroasă atunci cînd auzi că studiasă la Harvard și gîndi, puțin ameteită de whisky-ul care o înviorase: „Acum voi avea la Platteville un intelectual ca mine“.

Cîtva timp uită chiar de școala de agricultură și de gîndul de a se ocupa de fermă. și-l privi ca pe un nou candidat la însurătoare. Oricum, va fi plăcut să aibă și un bărbat în casă.

Trecuse de miezul nopții cînd, în cele din urmă, toți se duseră la culcare, lăsînd-o pe Aida să curețe și să stingă lămpile.

Marti dimineata, domnul Richardson veni la slujbă; și din clipa intrării lui în redacție, se simți o schimbare în localul ziarului Scutul și Drapelul. În tipografie, linotipisti bătură cu energie înnoită pe clape, iar bătrînul Zimmerman, care de patruzeci de ani culegea literele și le punea la loc, simți din nou plăcere să culeagă rîndurile. La parter, chiar soția lui Willie Ferguson se aplecă puțin la ghișeu și timp de o secundă, doamna McLeon o văzu schișînd un zîmbet rece.

Noului-venit i se dădu un birou vechi, așezat lingă o fereastră a redacției ce dădea spre piață, unde se așază întorcînd spatele lui voinic Janei și lui Willie. Pentru sărbătorirea acestui eveniment doamna McLeod își puse o rochie de mătase ușoară. Pentru Jane, ziua aceea fu la fel cu ziua cînd venise întia oară să lucreze la Scutul și Drapelul, abia ieșită de la colegiu, cu mintea plină de idei pentru transformarea ziarului într-o foaie legalizată. Faptul acesta se întîmplase înainte de a se fi simțit nemulțumită și umilită din pricina datoriilor acumulate din cauza inerției personalului și a zăpăcelii mătușii Vinia.

Acum, privind silueta voinică din fața ferestrei, avea iar un sentiment de încredere și de înflăcărare. De câteva ori în timpul dimineții își întrerupse lucrul și privi spina-rea aceea îmbrăcată cu haine ieftine de la Frendlich. Avea în el ceva solid și încurajator. Toți ceilalți din redacție erau bătrini, obosiți și plictisiți. Apartțineau vremurilor de odinioară, pe care Jane, în modernismul ei, le socotea sfârșite.

De aceea, tinărul era pentru ei mai mult o atracție și un simbol, decît un bărbat. Deși se purtase ca o neghioabă, leșinînd, deși stătuseră în bucătărie împreună cu mătușa Vinia și cu Aida, vorbind pînă la miezul nopții, simțea că nu-l cunoștea deloc. I se părea simpatic — poate fără ochelari i s-ar fi putut spune frumos — însă era în el o anumită rezervă, un fel de răceală și de încredere, un fel abstract de a privi lucrurile, care o țineau departe. Ca și cum și-ar fi ținut semenii la depărtare de câteva zeci de centimetri, ca și cum în intimitatea bucătăriei le privise pe ele trei numai ca pe trei indivizi oarecare. Poate, gîndi Jane, aceasta vine din pricină că era din Nord. Și poate puțin și fiindcă era un intelectual.

Fără voia ei se gîndi iar la Mino Dougherty și văzu cît de deosebit era. Chiar cînd privea umerii aceia lați îl revăzu pe Mino cu ochii lui albaștri, cu părul negru și cu zîmbetul lui larg și prietenos. Pe Mino îl puteai cunoaște ușor, ca și cum ți-ar fi spus, fără cuvinte, din prima clipă cînd îl vedeai : „Lumea e frumoasă. Să fim prieteni“. Și i se păru că și după multă vreme nu l-ar fi putut cunoaște cu adevărat pe domnul Richardson.

Începu însă să facă planuri în sinea ei. Poate că noul-venit va fi mai prietenos cînd cineva s-ar apropia mai mult de el. Poate s-ar fi putut îndrăgosti de ea, se va însura cu ea și ar duce-o în Est, unde ar fi putut ajunge cineva. Dar chiar dacă nu se întîmpla nimic din toate acestea, putea să-i facă curte. Putea să meargă cu ea la cinematograful, să ia masa împreună la Beauregard și în atîtea locuri unde i-ar fi văzut Mino. Nu s-ar mai fi coborît atît încît să cumpere un mosor de ată în magazinele Boston numai ca să-l zărească pe Mino cînd iese din

palatul Dougherty. Acum putea să-l facă să vadă că nu era singurul bărbat din Platteville.

Își dădu însă seama că, de fapt, în dimineța aceea Richardson se ocupa foarte puțin de ea. Tinărul își petrecu jumătate din timp reparînd cît putu mai bine mașina hodorogită de scris dată de mătușa Vinia, și cealaltă jumătate studiînd toate numerele ziarului Scutul și Drapelul, citindu-le rînd pe rînd cu atenție prin ochelarii lui cu rame de oțel. Fata căută să nu-și facă sîngerău din pricina nepăsării lui, însă nu izbuti decît pe jumătate.

În birourile ziarului, numai Willie Ferguson nu părea mișcat de apariția noului redactor. Ritmul vieții lui de toate zilele nu se iușise, din pricină că — deși nu mai era atît de sensibil la urmările intoxicației alcoolice — marțea se găsea în faza a treia a evoluției sale săptămînale, în timpul căreia se simțea aprig și sever față de toată lumea, și în parte fiindcă socotea aducerea acestui necunoscut ca una dintre nebuniile mătușii Vinia, și poate cea mai mare dintre toate. Era conservator și nu-i plăceau schimbările : și instinctul îi spunea că tinărul acela va aduce o mare schimbare. Îi era apoi antipatic și pentru faptul că putea fi bănuît voinic chiar prin hainele gata de la Frendlich, energic, cu inteligența vie, iar după filozofia lui Willie toate aceste calități răpeau vieții fărîmecul ei, făcînd-o un lucru de nimic.

De aceea Willie era îmbufnat și scotocea în ultimul sertar mai des decît obișnuia marțea, scoțînd de fiecare dată cîte un mîriit disprețuitor sau un fel de miorlăit batjocoritor, la care noul redactor părea că rămîne supărător și nepăsător.

Pe lîngă înflăcărarea ce însoțea apariția noului redactor, era pe la birouri și un sentiment de adevărată emoție. Pînă și bătrînul Zimmerman, compunînd titlurile cu mîna, își dădea seama de aceasta. Într-un cuvînt, în redacția aceea prietenoasă și învechită, toți — afară de Willie Ferguson — erau gata să-l îmbrățișeze pe noul-venit și să-l facă să se simtă la îndemînă. Cu cît trecea timpul, emoția scădea întrucîtva, și personalul își dădea seama puțin cîte puțin că nu putea fi vorba să se gîndească la

îmbrățișări. Nu pentru că străinul ar fi rezistat în vreun fel, sau s-ar fi arătat ostil. Nu ; era însă numai ca o mobilă nouă, poate un mecanism nou și minunat, care lucra cu nespusă îndeminare, dar fără nici o căldură personală.

Cei mai mulți rămaseră tulburați și nedumeriți. Willie, simțind dezamăgirea celorlalți pe măsură ce treceau ceasurile, deveni triumfător, ca și cum ar fi spus : „Vedeți ? V-am spus eu !” Mai mult decât încurcată Jane se simți de-a dreptul supărată. I se părea că are drept măcar la puțină atenție din partea noului venit. Privind umerii aceia voinici, se aștepta ca tinărul să se întoarcă să-i vorbească, sau cel puțin să-i vorbească prietenos. Doamne sfinte ! Ațiția bărbați observară albastrul ochilor ei, culoarea umbrită a pielii sale, culoarea părului, eleganța siluetei sale ; ațiți bărbați, ațiți imbecili care nici măcar nu o cunoșteau. Iar el nici cel puțin nu se întorcea, decât atunci când punea întimplător vreo întrebare în privința stilului preferat la Scutul și Drapelul, sau despre gusturile doamnei McLeod în legătură cu titlurile, sau ca să o întrebe numele vreunui cetățean de seamă.

În timpul primei săptămîni, totul continuă neschimbat. Richardson nu cina niciodată acasă, ci își petrecea serile în oraș ; nici Jane, nici doamna McLeod nu izbutiră să afle unde se duce. De obicei venea acasă cînd amîndouă erau culcate, și se ducea în bibliotecă să lucreze cam o oră. Luase din raft al doilea volum din Memoriile lui Ulysse S. Grant să-l citească înainte de a adormi, și-l ținea pe măsuta de noapte. De cinci ori pe săptămîină, cele două femei, cînd coborau să ia cafeaua, constatau că el mincase și plecase la birou. Aida le spuse că de a treia zi, în fiecare dimineată, primea o scrisoare cu poșta aeriană, purtînd ștampila din Boston. La sfîrșitul săptămîinii, doamna McLeod putu spune triumfătoare judecătorului Elynn, că tinărul ce-i fusese incredîntat se purtasă — atît cît putea ști ea — în chip desăvîrșit, și era pe cale să devină un demn cetățean al orașului Platteville.

Nu săvîrșise firește nimic ce nu se cuvenea. Fusese sobru, liniștit, bine crescut. Însă doamna McLeod, neliniștită iar, începea să aibă îndoieli. Tinărul acela nu era

aşa cum şi-l închipuise mintea ei romantică ; nu juca rolul pe care i-l crease ea. Nu era — aşa cum crezuse şi nădăjduise — un tânăr „strălucit“. Gînditoare, începu să creadă că săvîrşise o neghiobie. Se temu că-şi luase pe cap, cu masă şi casă, un om care îi va rămîne toată viaţa pe cap, din pricina bunătăţii ei. Un fel de „nobil de ţară“, adăugat la personalul ce lucra. Şi cel mai rău era faptul că Willie Ferguson devenea din zi în zi mai triumfător şi mai supărător, cu ajutorul whisky-ului Bourbon.

Şi iată că vinerea următoare veni schimbarea.

Mai întîi, în dimineata aceea, Richardson apărură cu alte haine, nu noi, însă sigur scumpe, atît ca stofă cît şi ca tăietură. Avea altă cămaşă, altă cravată şi alţi pantaloni, şi toate păreau destul de scumpe. Doamnă McLeod nu fu singura care observă aceasta ; şi Jane văzu numaidecît. Acum era îmbrăcat şi avea înfăţişarea unui domn din Est ; a unuia dintre tinerii aceia eleganţi şi siguri de ei, pe care îi văzuse prin hoteluri şi pe străzi la Boston. Văzîndu-l aşa, inima ei avu o mică tresărire şi fata gîndi : „Poate nu e atît de rău cum credeam“.

Pe la ora unsprezece, tînărul bătu la uşa cămăruţei directoarei, ţinînd în mînă un teanc de foi pline de însemnări, şi o întrebă dacă poate să-i răpească o jumătate de ceas ; cerere pe care o încuviinţă cu un amestec de teamă şi bucurie.

Închizînd uşa în urma lui, Richardson se aseză şi puse teancul de însemnări pe marginea biroului acoperit cu hîrtii răvăşite. Îşi potrive ochelarii şi o privi :

— Sînt sigur, doamnă McLeod — fură primele lui cuvinte — că vă daţi seama că nu mi-am cîştigat pensiu-nea în cursul săptămînii trecute ; vă asigur însă că am lucrat temeinic. Eram străin de toate şi trebuia să mă deprind cu ele.

Îşi scoase ochelarii, iar doamna McLeod, văzînd ochii aceia sinceri, cenuşii-albaştri, simţi din nou că instinctul n-o înşelase în dimineata aceea la poliţie.

— Nădăjduiesc că nu mă veţi socoti necuviincios, continuă tînărul. Am multe propuneri de făcut.

— Dimpotrivă... dimpotrivă... răspunse doamna McLeod. Tocmai nădăjduiam că-mi vei face propuneri.

— Trebuie să încep de la ceea ce privește ziarul propriu-zis ?

— Da... **dacă crezi. Chipul ei obosit se însenină și toată emoția i se concentrează în degete, care începură să bată toba pe birou.**

Richardson zîmbi, ca pentru a-și cere iertare, și în clipa aceea fugară semăna din nou cu J.E. Zău, dacă ar fi avut mustățile blînde ale lui J.E., asemănarea ar fi fost desăvirșită.

— Nădăjduiesc că nu mă **veți socoti necuviincios, repetă tinărul.**

— Ți-am spus că **nu.** Tocmai ce **dorea și ea : propuneri, sugestii, schimbări, organizare, energie.**

— Foarte bine, doamnă McLeod ; cred că Scutul și Drapelul are nevoie să fie dezmoțit. Numele îmi place. Are un ecou frumos și vechi de luptă. Și ar trebui să fie bătaios.

— E tocmai ce doresc... numai că... șovăi o clipă, apoi sfîrși : Numai că nu știu cum să lupt.

Tinărul zîmbi iar :

— Poate vă pot ajuta eu. De unde vine numele ziarului ?

— A fost întemeiat de tatăl lui J. E., care i-a dat și numele acesta... Numaidecît după războiul civil, în timpul Refacerii. Își aduse aminte atunci că deși în Platteville toată lumea **știa cine fusese J.E., inițialele acestea nu puteau spune nimic domnului Richardson.** De aceea adăugă : J.E. era soțul meu. Cînd s-a îmbolnăvit, am luat eu conducerea ziarului, și apoi a **murit.**

Spre uimirea ei, Richardson răspunse :

— Da, știu. Am aflat totul despre el. Trebuie să fi fost un om cu adevărat însemnat. Apoi luă foile de hîrtie și continuă : Voi începe deci cu ziarul. Și punîndu-și iar ochelarii, adăugă : N-am uitat campania pe care trebuie să o facem. Mi-am luat note și pentru ea.

— Bine.

Își făcu propunerile una cîte una, sugerînd schimbări de paginație și de stil, adăugarea unei coloane de „pălă-

vrăgeli" în legătură cu locuitorii oraşului şi chiar o ediţie specială, simbătă, pentru agricultori şi fermieri.

— Interesele lor, continuă, sînt atît de deosebite de acelea ale orăşenilor... articole despre vaci de rasă, despre noile îngrăşăminte... Multe lucruri de felul acesta.

În timp ce asculta, doamna McLeod se înflăcăra tot mai mult. Ideile acestea erau minunate. De ce nu-i veniseră şi ei ? Şi apoi îşi aduse aminte că avusese destule, una, odată, alta altădată, dar că nu le folosise niciodată. Se pierduseră pe drum.

— Vedeţi, reluă Richardson, trebuie să facem ziarul mai interesant, să atragem atenţia asupra lui, sporind astfel numărul abonaţilor : după aceea vor veni şi reclamele. Înţelegeţi : înainte de a putea fi o forţă în stare să începem o campanie, trebuie să avem cititori. Atunci, cînd vom începe lupta, abonaţii şi cei ce fac reclame vor veni cu duiumul.

Doamna McLeod simţea că emoţia ei ajunge aproape de nesuferit pentru inima ei. Scutul şi Drapelul din nou un ziar însemnat ! Scutul şi Drapelul o forţă, aşa cum era pe timpul lui J.E. ! Scutul şi Drapelul un mare ziar de luptă ! Însă un glăscior începu să vorbească în sinea ei, silind-o să spună :

— Dar toate acestea vor cere mulţi bani. Ți-am spus că Scutul şi Drapelul nu prea stă pe trandafiri, dar nu ți-am spus cît de rău stăm.

— Nu vor trebui mulţi bani, răspunse redactorul ; ba chiar la început nu vor trebui deloc. Am socotit totul. Dar va fi mult de lucru. Îşi scoase din nou ochelari şi aprinse o țigare. Apoi continuă : Domnişoara Baldwin ; mereu tînără şi voinică. Îi plăcea să lucreze.

— Jane... Da, Jane e ca un taur de voinică. Uneori e însă puţin cam mofturoasă.

— Mi-am dat seama, zîmbi tînărul. Dar cred că activitatea îi va face bine. O va face mai puţin aprigă.

Cuvintele acestea o durură o clipă pe doamna McLeod : i se păru că redactorul e încrezut şi chiar puţin necuviincios. El observă expresia din ochii ei şi-i spuse :

— Iertați-mă dacă vorbesc așa ; dar dacă trebuie să facem ceva, trebuie să fim toți sinceri, prietenoși și să avem încredere unii în alții.

— O, da, da, înțeleg. Cred că o vom putea face pe Jane mai maleabilă.

— Nu cred că Ferguson ne va putea ajuta prea mult.

— Nu ; dar nu-l pot da afară.

— Vom încerca să-l facem și pe el mai maleabil.

După aceea luă al doilea teanc de notițe :

— Acum să vorbim despre campania ce trebuie începută. Am făcut cercetări în această privință. M-am făcut puțin cunoscut prin oraș. Înțelegeți, în domeniul acesta nu poți lucra bine dacă nu cunoști terenul.

Îi spusese ceea ce aflase colindând restaurantele, circumilile și alte localuri publice. Nu era, firește, atât de puțin prietenos cum părea, dacă se împrietenise cu tot felul de oameni și obținuse de la ei tot felul de informații și de știri care nu ajunseseră niciodată la urechile doamnei McLeod : scandaluri recente și informații asupra ticăloșiilor săvârșite de Bătrînul Dougherty și de banda lui. Doamna McLeod asculta cu nespus de mult interes, simțind că-i dispărea oboseala, părindu-i-se că întinește și că se întorc zilele când trăia încă J.E. și combătea corupția oriunde scotea capul. Totul era minunat, mai mult decât în așteptările ei.

Cînd tinărul termină, ea îi spuse :

— Într-adevăr, văd că nu ți-ai pierdut vremea.

— Mai este și problema politicii din statul nostru. Nu știu cum stă acest Dougherty cu organele politice ale statului.

— Dar ce ne privește ?

— O campanie nu are sorți de izbîndă dacă nu ești susținut și nu ai oarecare putere. Dacă trebuie să ne ocupăm de politică, dacă într-adevăr trebuie să ne ridicăm în cap banda lui Dougherty, trebuie să știm cum stau lucrurile.

Doamna McLeod tăcu, gîndindu-se. Apoi începu să vorbească :

— Mi-aduc aminte că am auzit spunîndu-se că între Dougherty și Swain erau neînțelegeri. Bill Swain e șeful

statuhui. Nu știu însă dacă e adevărat. Se pare că Bătrînul Dougherty vrea să ia locul lui Bill Swain.

O nouă licărire apăru în ochi cenușii :

— Dacă e adevărat, e un lucru strașnic. E tocmai ce ne trebuie. Și eu am auzit câte ceva în acest sens.

— Și cînd începe campania ? Săptămîna viitoare ?

Richardson rîse :

— Nu atît de repede. Deocamdată sînt încă în libertate pe cuvînt de onoare.

— Și ce importanță are aceasta ?

— Pînă nu trece primejdia, mă pot pune oricînd la răcoare și la săpat canale.

— Dar cum, dacă nu faci nimic rău ?

Richardson rîse iar, de data aceasta de naivitatea ei, așa încît ea roși, rușinîndu-se.

— O, vor găsi ei un pretext, nu vă îndoiiți de aceasta. Vor face așa încît să fac eu ceva. Nu e greu. Deveni din nou serios : Nu; deocamdată, adică primele două luni, ne vom da silința să facem din Scutul și Drapelul un ziar modern, de mîna întîia. Și între timp ne vom pregăti.

— Prin urmare ai de gînd să stai multă vreme la Platteville ?

— Firește ; voi rămîne pînă cînd voi duce la îndeplinire această sarcină.

Doamna McLeod îi întinse mîna și el i-o luă :

— Atunci e un contract.

— Da.

— Ziarul e al d-tale, poți face cu el ce crezi.

— E tocmai ce așteptam să aud de la D-voastră.

În clipa aceea doamna McLeod își aminti pe neașteptate de Maria Gashouse. Trebuia să se ducă numai decît la ea, să-i spună ce se întîmplase. Nu-i putu spune nimic pînă atunci, căci nu era sigură de el ; dar acum da. Acum știa. Îl întrebă :

— Ai fost la Maria Gashouse ?

— Aceea care ține un local de dans lîngă fluvîu ?

— Da.

— Nu, nu o cunosc.

— Te voi însoți eu. Cînd zici să mergem ?

— Astă seară ?

← Astă seară.

După aceea tinăru! plecă ; iar ea rămase mult timp privind țintă parcul prin geamurile murdare ale ferestrei, fără să vadă nimic, cu o frământare lăuntrică din pricina emoției. Ce minunat era să se simtă din nou tinără ; parcă treizeci de ani s-ar fi risipit în vînt. Gîndi înfrigurată : „Acum trebuie să-mi fac curaj și să fiu la înălțimea situației. Și simțînd că trebuia să înceapă îndată, își spuse sieși că primul lucru de făcut era să pună ordine pe birou. Se apucă îndată de lucru, examinînd hîrțile, alegîndu-le, făcînd tot ce se putea pentru a pune ordine în haosul acela, încercînd să facă din biroul ei ceva asemănător celui al lui Richardson, orînduit precis, îngrijit. În sinea ei, știa însă că a două zi va fi iar același haos...

Cînd sfîrși, ieși din cameră să o caute pe Jane ; se gîndise să meargă cu ea să ia masa la cofetăria Pasadena, ca să-i povestească ceea ce se întîmplase ; dar Jane nu era acolo. Willie îi spuse că plecase cu o jumătate de ceas mai devreme decît de obicei, spunînd că se va întoarce înainte de ora două. Doamna McLeod înțelese ce însemna aceasta, Jane era iar supărată.

Avea dreptate, Jane era supărată. Neputînd îndura să mai vadă spatele nepăsător al lui Richardson, se dusesese să ia masa singură : și abia ajunsă în stradă, începu să meargă spre palatul Dougherty.

După o săptămînă, nerăbdătoare, renunțase să mai trezească interesul noului redactor ; acum nu mai dorea decît să-l uite. Și îl dorea mai mult ca oricînd pe Mino cu zîmbetul lui. Tînjea după ceva omenesc, obraznic, ba chiar rău. Dorea să-i arate ceva acelui nordic încrezut pe care-l chema Richardson.

Se plimba de trei ore în sus și-n jos prin fața clădirii ; nu văzu însă nici urmă de Mino și nici de micul automobil verzui. Și atunci, ca și cum acea înfrigurare îi dispăruse pe neașteptate, își veni în fire, spunîndu-și : „Trebuie să fiu nebună. Ce-ar spune de mine oricine dacă m-ar vedea aci, plimbîndu-mă încolo și înapoi ca o zădărnă ? Ce Dumnezeu pune stăpînire pe mine și mă face să mă port așa ?“. Miniată pe ea însăși, se întoarce și merse spre fluviu, la bodăgia lui Kirschbaum, unde era sigură că

nu va da peste mătusa ei. În clipa aceea liniştea şi simplitatea mătuşii Vinia i-ar fi fost nesuferite.

Mîncarea era bună ; dar Jane nici nu se uita la ceea ce minca. Rămase acolo un ceas, cu primul volum din *Memoriile* lui Grant deschis şi rezemat de pahar, întrebîndu-se ce Dumnezeu găsea Richardson atît de interesant în cartea aceea. Şi din cînd în cînd i se întîmpla să rămînă cu privirea ţintuită pe pagină, fără să vadă altceva decît ochii albaştri şi zîmbetul lui Mino.

Cînd se întoarse la redacţie, doamna McLeod o chemă în cămăruţa ei şi, după ce închise uşa, îi spuse totul. Aşcută fără entuziasm, iar cînd mătusa ei sfîrşi, rămase tăcută şi îmbufnată.

— Mă rog, de ce nu vorbeşti ? , întrebă doamna McLeod. Nu-i un lucru minunat ?

— Da, dacă e adevărat... dacă va reuşi.

Observaţia aceasta fu ca o găleată de apă pe înflăcărarea doamnei McLeod, care întrebă îngrijorată :

— Ce vrei să spui ?

— Vreau să spun că Richardson acesta al tău n-are destul dinamism ca să reuşească. E rece ca un peşte.

Doamna McLeod înţelese cum stau lucrurile, însă nu arătă nimic. Răspunse liniştită :

— Vom vedea, în orice caz, va fi interesant. Nu trebuie însă să spui nimic nimănui. Dacă află cineva, cade totul baltă. Pot să-l înhaţe din nou pe domnul Richardson şi să-l închidă.

Jane se ridică în picioare, cu înfăţişarea obosită :

— Şi cui vrei să i-o spun în oraşul acesta de vacari ?

De data aceasta doamna McLeod luă taurul de coarne :

— Lui Mino Dougherty, şi aşteptă izbucnirea.

Dar aceasta nu veni. Jane se mulţumi să deschidă uşa şi să-i spună pe cînd ieşea :

— Nu-l văd deloc pe Mino Dougherty. Ce, crezi că eu mă duc la plimbare cu irlandezi păcătoşi ca el ?

Doamna McLeod rămase uluită ; însă după o clipă se făcu lumină în mintea ei şi înţelese că Jane n-ar fi vorbit cu atîta dispreţ, dacă sentimentul ei n-ar fi fost foarte puternic. Ştia că într-adevăr Jane nu-l mai vedea pe

tinărul Dougherty de o săptămână ; și acum știa că fata ar fi dorit, în clipa aceea, să nu-l fi cunoscut niciodată.

Gîndi : „Iată ceea ce va îngreua mult compania noastră ; îndoielile ei asupra lui Richardson și sentimentele ei față de băiatul acela“.

Cu o lună mai înainte, totul ar fi fost simplu și limpede ca un cristal ; acum, în schimb, totul părea iar complicat. Se întoarse în biroul ei și își dădu seama că, fără să știe cum, toate erau din nou într-o dezordine asemănătoare cu aceea din mintea ei.

„E zadarnic“, gîndi uluită. „Nu pot ține nimic la locul lui“.

Luă telefonul și ceru numărul Mariei Gashouse. Și cînd auzi glasul cunoscut răspunzîndu-i, spuse numai atît :

— L-am găsit.

— Pe cine ?

— Pe tinărul pe care-l căutam... care mă va ajuta să fac cruciada. Și-i povesti în grabă Mariei cum i-l trimisese Dumnezeu.

Maria întrebă cu glas foarte prevăzător :

— Ești sigură de el ?

— Cum nu se poate mai sigură.

— E bine să fi prevăzătoare, doamnă McLeod. D-ta ești întotdeauna prea încrezătoare...

— Adevărat. Dar astă seară, după cină, ți-l voi aduce, așa încît vei da seama singură.

— Foarte bine. Voi fi în sala de dans. N-aș vrea însă să mai vorbesc la telefon.

După această convorbire, doamna McLeod se simți mai bine și uită de haosul de pe birou.

Serile Mariei Gashouse începeau devreme, spre ora opt ; ora de deschidere depindea de numărul bărcilor și al vaporășelor ce se aflau atunci pe malurile fluviului. Sala de dans de la El Dorado era aproape tot atît de strălucitoare cum fusese la început, pe vremea pionierilor. Indemnă de o amintire sentimentală, Maria modelase noul El Dorado cît mai asemănător cu puțință cu cel vechi. O sală lungă, aproape cît o baracă, cu o tejghea lungă pentru vînzarea berei la un capăt și o tejghea cu casa și prăjiturile la celălalt capăt. Aci se puteau găsi sandviciuri,

cîrnăciori și plăcinte calde. De-a lungul unui perete era un fel de incintă mare unde ședeau „fetele” între un dans și celălalt. Grinzile aparente ale tavanului erau împodobite cu ghirlande de hîrtie colorată și cu stegulețe de ale tuturor țărilor. Centrul țării era rezervat pentru dans, afară de un locșor pătrat unde cînta o orchestră mică de negri, de la ora opt pînă cînd nu mai erau clienți. În două privințe localul se deosebea cu totul de El Dorado : nu avea mese de ruletă, de poker și de alte jocuri, iar „fetele” erau — cum spunea Maria — mai „rafinat”, ceea ce însemna că atunci cînd erau în incinta lor, aveau înfățișarea de institutoare vesele, dar de treabă. Fete care lucrau ziua, unele ca funcționare, altele ca vinzătoare în vreo prăvălie de mode sau în vreun bazar. La El Dorado puteau să danseze și totodată să cîștige ceva : cinci cenți pentru fiecare dans și doi cenți și jumătate pentru fiecare pahar de bere. Maria Gashouse nu primea în localul ei pe niciuna dintre acelea cărora le spunea „femeiuște vesele” și adăugă : „Firește, nu știu ce fac „fetele” cînd părăsesc localul meu ; dar cită vreme stau aici, trebuie să se poarte cum se cuvine”.

Și în felul acesta, cu toată clientela de marinari și de tineri din oraș, El Dorado își păstra un fel de demnitate aspră. Observînd publicul acela, studiînd chipurile aspre de oameni neîmblîziți, un străin s-ar fi putut întreba ce-i putea sili pe oamenii aceia să-și stăpînească patimile. Motivele erau mai multe : nu se serveau băuturi tari, iar Maria Gashouse nu îngăduia să se aducă nici din afară : și chiar Maria, îmbrăcată elegant și așezată la o masă lingă tejgheaua cea lungă, avea un nu știu ce care impunea reținerea : în silueta prea strîns încorsetată, încununată cu pieptănătura complicată a părului vopsit, era ceva ce umplea de respect și de teamă inima oamenilor celor mai neîmblîziți ; și dacă acesta n-ar fi ajuns, Maria avea pe cel mai bun „dă-l afară” din tot orașul. Îl chema Jack și era puternic ca o gorilă. De obicei era destul de pașnic ; dar cînd se întărita, devenea un demon. Atunci îi făcea plăcere să pocnească cu sticla în cap.

În sfîrșit, El Dorado era un local foarte căutat, aducînd venituri frumoase ; rezultatul a șaizeci de ani de

experiență în orașele de frontieră și de pe malurile fluviilor, experiență începută cu atîția ani mai înainte, cînd Maria se juca în piață, în vremea venirii pionierilor.

Era aproape de nouă cînd sosiră doamna McLeod și domnul Richardson ; sala era plină de lume ; toate scaunele de lingă barurile cu bere și cu prăjituri erau ocupate și toate fetele din incintă vedeau de clienți. Maria Gashouse îi aștepta la măsuta ei, îmbrăcată într-o rochie de stofă purpurie de merinos, strînsă pe corp, de un model pe care ea îl numea „pentru începutul serii“, avînd toate bijuteriile pe ea. Își dăduse în chip vădit toată osteneala pentru această împrejurare. Ședea ca de obicei în fața uși și a spațiului rezervat pentru dans, așa încît să poată supraveghea tot ce se petrece. Putea să vadă și barul la care se vindea berea, supravegînd în acelaș timp cum merg încasările. Doamna McLeod și domnul Richardson se așezară în fața ei.

După ce le comandă bere, Maria Gashouse spuse tînărului :

— Sînt foarte bucuroasă că te-am cunoscut. Doamna McLeod mi-a povestit cum te-a scos de la poliție.

În timp ce comandase berea și îi invitasă să șadă, îl cercetase pe tînăr cu ochii ei pătrunzători. Nu avea idei preconcepute, nici teorii ; ci obișnuia să-și lase instinctul în voie. La tînărul acela îi plăcu forma capului, bărbia voluntară și gura mai degrabă mică, nasul drept și fruntea largă. Și mai presus de toate îi plăcu expresia cinstită, aproape nevinovată, a ochilor îndărătul ochelarilor cu rame de oțel. Spuse aproape numaidecît în sinea ei : „E băiat cinstit. Dacă-l calci pe bătătură, sigur că sare în sus. Nu e dintre aceia căroră le place să se certe ; dar dacă își pune ceva în gînd, luptă pînă în pînzele albe pentru aceasta. Nu e bărbatul pe care mi l-aș alege ; poate să fie însă foarte bun pentru atîtea alte lucruri.“

Vorbiră cîtva timp despre diferite lucruri : despre fete, despre timp și despre muzică.

— Frumoasă muzică, spuse Richardson, ridicînd glasul ca să acopere cacofonia orchestrei negrilor.

— Nu frumoasă, ci zgomotoasă, răspunse Maria Gashouse. Asta place publicului. Dați-mi voie o clipă. Se ridică

și străbătu sala, apropiindu-se de o pereche ce se certa lângă bariera incintei. Pe cind mergea, ceilalți doi văzură că rochia roșie are o crăpătură. Spuse câteva cuvinte celor doi care se îndepărtară numaidecît ; apoi se întoarse la masă :

— Nu dau voie să se certe aci. Apoi, pe neașteptate, ca și cum i se păruse că vorbise destul despre lucruri indifferente, se întoarse spre Richardson : Acum spune-ne ceva despre d-ta.

Deși se lăsase în voia instinctului, observase totuși două-trei lucruri : mai întii că hainele lui erau prea bune pentru un ziarist : prea scumpe, dovedind și gust și pricepere. Erau „distinse“, nu din acelea pe care defunctul McGovern, cu gustul lui pentru pătrățele și cravate roșii, le boteza „distinse“, ci de o eleganță adevărată. Maria recunoștea „distincția“ ori unde o vedea, deși lucrul acesta i se întâmplase rareori în viața-i zbuciumată. Și felul lui de a vorbi, ca și îmbrăcămintea era tot „distins“. Spuse în sine ei : „Nu e un ziarist obișnuit, dacă într-adevăr e ziarist. Și nu e nepăsător cum pare. Poate că Vinia McLeod a găsit într-adevăr ceea ce ne trebuie“. O clipă în pieptul ei bogat se trezi speranța, odată cu înflăcărarea pricinuită de gândul că poate acum vor putea să-l doboare pe dușmanul ei, pe Bătrînul Dougherty.

Richardson fu însă foarte rezervat și nu destăinuî nimic mai mult decît ceea ce spusese doamnei McLeod. Apoi zîmbi deodată, un zîmbet neașteptat și luminos, un zîmbet care transformă chipul acela nepăsător, dezvăluind adîncimi nebănuite de simțire, de umor și de experiență. Văzînd zîmbetul acela, Maria gîndi instinctiv : Trebuie să cunoască lumea. Nu e tip de predicator“.

În clipa aceea Richardson spunea :

— Fac prinsoare că tocmăi acum vă gîndiți că-mi bat joc de d-voastră. Vă asigur că am făcut tot ceea ce trebuie făcut la un ziar. Cunosc foarte bine meseria ; trebuie să vă mulțumiți însă cu cuvîntul meu.

Mai înainte ca Maria să răspundă, ușa se deschise ; și ochiul ei deprins îi spunea îndată că intra cineva neobișnuit. Nu spuse nimic ; însă doamna McLeod, urmărindu-i privirea, se întoarse și-l văzu pe Minó Dougherty

întrînd pe uşă. Era puţin ametit, aşa încît mergea cu paşi nesiguri ; împreună cu el era o fată, îmbrăcată în verde, cu o blănişă de vulpe roşcată şi cu o pălărieuţă minusculă pusă pe fruntea încadrată de bucle platinat. Era tînără, dar avea chipul aspru şi gura senzuală. Doamna McLeod îşi aminti că o mai văzuse şi altădată. Fireşte, se deosebea mult de fetele din local, cu rochiţele lor ieftine şi cu ondu-laţiile făcute acasă.

Maria Gashouse se aplecă puţin înainte şi se aşeză din nou.

— Nu-mi place să vină aci tînărul acesta ; şi nu-mi place ea.

— Cine e ? , întrebă doamna McLeod.

— Fata sârmanului Hedges, bătrînul meşter de vase de cositor. A alunecat spre viaţa veselă. Pentru moralul fetelor, nu e bine să-i vadă blana de vulpe. Nu-mi place să vină aci femeiuşte vesele. I-am mai spus-o. Şi desigur n-ar fi îndrăznit să vină dacă n-ar fi fost împreună cu Mino Dougherty. Şi el e destul de neruşinat..., după cîte i-am spus lui şi Bătrînului, ultima dată cînd i-am văzut. L-aş de pe uşă afară : da chiar acum mi-am cumpărat din nou toate lucrurile şi m-ar costa o grămadă de bani.

Mino Dougherty se întoarse şi îi văzu ; lăsînd-o pe fata platinată lingă barul cu bere, înaintă clătînîndu-se puţin. Ajunse lingă masă, se opri :

— Bună seara, Maria. Bună seara doamna McLeod. Apoi îl privi obraznic pe domnul Richardson, fără să-i vorbească. După aceea continuă, întors spre doamna McLeod : Vreau să vă rog să-i transmiteţi Janei salutările mele călduroase.

— Îi voi spune, răspunse doamna McLeod.

— Mulţumesc.

Şi pe neaşteptate, tot cu paşi nesiguri, se întoarse spre bar. În afară de Willie Ferguson, toţi beţivanii îi călcau pe nervi doamnei McLeod, care se simţi puţin mîhnită vîzîndu-l pe Mino în starea aceea, deoarece, oricum, nu se putea opri să nu-l găsească simpatîc.

Maria Gashouse spunea :

— Mino nu e băiat rău. Ar putea ajunge departe, dacă l-ar putea părăsi pe hoţomanul de tată-său.

Doamna McLeod nici n-o auzi însă : se gîdea la Jane și se întreba dacă trebuia sau nu să-i transmită salutările lui Mino. Dacă i-ar fi spus totul Janei, povestindu-i unde îl văzuse, în ce stare și cu cine, ar fi scăpat-o, ar fi lăsat-o cu mîinile libere pentru campania ce trebuia începută. În fond însă, nu dorea să-i vorbească Janei despre Mino și nici să-i spună ce văzuse.

Maria Gashouse spuse :

— Cred că pot lipsi cîteva minute. Să trecem în salon. Ridică tonul și strigă : Jack, ia „Dă-l afară“, care stătea lingă ușa, se apropie cu mîinile atîrnîndu-i pînă la genunchi.

— Ascultă Jack ; dacă se întîmplă ceva, trimite să mă cheme înainte de a face vreo mișcare.

— Da, doamnă.

Maria se sculă și intră cu demnitate înaintea oaspeților săi, pe ușa ce dădea în salon. Aci, sub tabloul mărit al răposatului McGovern, cei trei stătură de vorbă cam un ceas. Maria Gashouse făcu planul campaniei. Se pricepea în politică. Avea o adevărată intuiție politică și era foarte dornică să-i încurajeze pe ceilalți doi — fără să le des-tăinuiască nimic — în intenția de a-l doborî pe Bătrînul Dougherty din poziția lui puternică. Doamna McLeod trebuia să se asigure de Sam Henderson și de Jim Newman și să-i pună la lucru, organizîndu-i în tăcere pe provinciali. Richardson. Își lăsase destul timp instinctul în voie, și el îi va veni vremea să se treacă la atac. Aveau destul timp — aproape opt săptămîni — pînă să treacă perioada de libertate condiționată acordată tînărului. În ochii Mariei se citea înflăcărarea luptei. Acum avea încredere în domnul Richardson. Își lăsase destul timp instinctul în voie, și el îi spunea că Richardson e omul potrivit.

Poate că în loc să o gonească din oraș pe Maria Gashouse, va fi gonit Bătrînul Dougherty. Se bătu cu palma pe șoldul plin. Foarte bine. Va fi un lucru strașnic. Închise puțin ochii, spunîndu-i lui Richardson :

Și d-ta ai face bine să nu încerci să ne înșeli, tinere. Spusese aceasta pentru cazul că instinctul ei ar fi înșelat-o cumva.

— Vă puteți bizui pe mine, răspunse Richardson.

— Singurul lucru pe care nu-l înțeleg, este de ce vrei să-ți iei pe cap grija de a curăți un oraș de vâcari plin de străini ca noi.

— Poate fiindcă îmi place să fac curățenie. O boală a mea... Îmi place lupta, și-mi place să lupt de partea celui mai slab.

Și Maria, amintindu-și de îndelungata ei experiență cu reformatorii, gândi : Da, trebuie să fie o boală. Se găsea pentru prima oară de partea aceluia ce făceau o cruciadă. De obicei nu-i plăceau. Nu se simțea în largul ei ; și nici chiar acum nu era tocmai sigură că se poartă înțelept.

Când se întoarseră în sala de dans, Mino Dougherty și cu însoțitoarea lui nu mai erau acolo. Comandară cite o bere ; între timp, văzându-i, „Dă-l afară“ se apropie scărpinându-se în cap :

— Îmi pare rău, doamnă McGovern, dar a trebuit să-l dau afară pe tinărul Dougherty.

— Dumnezeuule ! De ce ?

— Fiindcă a pocnit pe unul care spusese o obrăznicie individei cu care venise. Nu mai era timp să vin să vă spun. I-am dat pe toți afară, cu individă cu tot.

Când Jack se îndepărtă, Maria spuse :

— Cred că aceasta îmi va pricinui neplăceri. Nu era însă necăjită. În privirea ei strălucitoare era o lumină nouă. Îi plăcea politica, îi plăcea lupta ; și nu i se întâmplase să mai ia parte la ceva de felul acesta, după moartea lui McGovern.

Afară, bălăcindu-se în noroiul rămas de la inundație, Mino își veni în fire. Bărbatul pocnit de el tocmai dispărea în ceața ce se ridica de pe fluviu în lumina lunii. Se simțea amețit și îl durea capul în fața lui era Fern Hedges, fata cu părul de platină, fata cositorarului.

— De ce nu l-ai pocnit ?

— Dar i-am dat un pumn care l-a trântit jos !

— Nu vorbesc de acela. Întreb de ce nu l-ai pocnit pe Jack.

Mino se uită la ea :

— Ești nebună ? E ca și cum ai vrea să pocnesc un rinocer.

— Mă rog, cum îndrăznește coșofana asta bătuină de Maria Gashouse să ne dea afară ?

— Ea nu știe nimic.

— Zău ? De câteva luni îmi poartă simbetele. O plictisește concurența mea.

— Se poate.

În lumina slabă ce venea de la singurul felinar fixat pe ușă, Mino încerca să-și curețe noroiul de pe haine. Continuă cu nădejde, cu multă grijă, fără cine știe ce rezultat.

Fern îl privi citva timp în tăcere ; apoi strigă :

— Mă rog, trebuie să stăm toată noaptea aci ?

— Nu vreau să mă întorc în centru în halul acesta. Glasul ei se îndulci puțin când îi spuse :

— Nu trebuie să ne întoarcem în centru. Poți veni la mine acasă și-ți voi curăța hainele.

— Nu merg la tine acasă.

— De ce ?

— Fiindcă nu vreau. Își potrivește pălăria și adăugă :
Haide să mergem împreună.

Porniră prin ceață, de-a lungul caselor prin ale căror ferestre zăbrelite trecea o muzică înăbușită și suiră dealul spre centru. Cîtva timp nu vorbi niciunul. Apoi Fern întrerupse tăcerea :

— Ce ai ? Eram sigură că doreai să vii la mine.

— N-am nimic.

— Ești beat... Asta ai.

— Nu-i adevărat.

— Atunci trebuie să fie din pricina redactorei aceleia de la Scutul și Drapelul. Știu, umblai cu ea. Credeați că sînteți șireți, dar tot am aflat. Știe toată lumea.

— Nu vorbi despre fata aceea.

— Ba vreau să vorbesc. De ce n-aș vorbi ? Nu-i mai brează ca mine Știu eu bine !

— Dacă nu închizi gura, te fac și pe tine să-mi simți greutatea pumnilor.

Fata se opri și începu să țipe :

— Ai fi în stare. Te cunosc ! Ești un Dougherty... băiatul spurcăciunei aceleia de Dougherty. Hoțul bătrîn ! Nu-ți dau voie să-mi vorbești așa !

Mino o apucă de braț :

— Incetează cu țipetele ! Și o zgâlții : Incetează, înțelegi ?

— Nu ! Nu ! Dă-mi drumul ! Și începu să urle : Ajutor ! Ajutor !

Mino o-lăsă, își urmă drumul la deal, dar fata nu plecă după el. Rămase unde era, țipînd. Fără să se întoarcă, el își văzu de drum și după cîteva clipe auzi zgomotul pașilor ei apropiindu-se în goană. Cînd îl ajunse, reîncepu, dar fără să strige :

— Nimeni nu s-a purtat așa cu mine... Să pui mîna pe o femeie ! Nu ești gentleman... Dacă ai fi un „domn“ din Sud te-ai purta altfel. Nu ești decît un irlandez blestemat. Mă duc singură acasă, și dacă îndrăznești să mă urmărești, voi striga după ajutor. Voi urla așa încît să mă audă tot orașul !

Îi întoarse spatele și începu să suie dealul în goană, în timp ce Mino stătea nemișcat, urmărind-o cu privirea. La colț, sub felinar, femeia se opri și aruncă o privire înapoi, să vadă dacă Mino o urmărește ; apoi începu să meargă ceva mai încet. Cînd o văzu trecînd de felinar, Mino coti într-o stradă laterală.

Fiind beat, se rătăci pe strada întunecată. O străduță mărginită de căsuțe scunde rezemate unele de altele ; parcă ar fi fost pereții unui canal îngust. Nu-i păsa că se rătăcește. Se simțea îngreșat și dezgustat de el însuși și de purtarea fetei. O cunoștea de multă vreme ; de pe cînd el și tatăl lui veniseră în Platteville și prea puțină lume le dădea „bună ziua“ și le vorbea. Înnotase împreună cu Fern. în frumoasele zile de vară, cînd aveau amîndoi zece ani. O întîlnise din nou la școala secundară și apoi la școala superioară, unde trecuse clasele fără rușine, ca „fată ușoară“. Se obișnuise să se gîndească la ea ca la o veche prietenă, și iată acum se purta ca o femeie de stradă.

„Ceea ce probabil este“ își spuse. Nu înțelegea cum nu se gîndise niciodată pînă atunci la ea în felul acesta ; poate fiindcă o cunoscuse de totdeauna. Deodată simți remușcări pentru că se îmbătase, și în loc să se îndrepte spre bodega lui Hennessy, cum avusese de gînd, se întoarse și se îndreptă spre casă.

Pe vremuri, cînd familia Dougherty venise în Platteville, ar fi fost o plimbare foarte scurtă ; acum era însă lungă, fiindcă de nouă ani Bătrînul Dougherty locuia în partea cea mai elegantă a oraşului, într-un mare palat care reprezenta ideile sale despre măreţie. Construia în „stil antic“, avînd prea puţină legătură cu stilul obişnuit în Sud-Vest, se înălţa pe Fleming Avenue, puţin retras de la aliniere, înconjurat de tufişuri de arbuşti rari, transplantaţi de un grădinar din St. Luis. În felul lui, palatul acesta era „Trăznaia lui McLeod“ a altei generaţii.

După o jumătate de ceas, încă nesigur pe picioare, Mino suia treptele ce duceau la veranda cea mare. Văzînd lumină în încăperea pe care arhitectul o numise „bibliotecă“, înţelese că tatăl lui nu dormea încă. Perspectiva de a-l vedea pe tatăl lui era neplăcută, nu fiindcă s-ar fi temut de observaţiile lui pentru starea în care se afla, ci fiindcă de cîtva timp i se părea tot mai limpede că împlinind douăzeci şi şase de ani, venise vremea şi pentru el să-şi facă un rost.

Descuie cu cheia şi se duse drept la bibliotecă, ţinîndu-se ţeapăn printr-o mare încordare de voinţă, în speranţa că tatăl său nu-şi va da seama de starea lui. I se păru că reuşeşte de minune, pînă în clipa cînd intră în cameră şi ochisorii pătrunzători ai bătrînului, ridicîndu-se după teancul cu hîrtii ţinute în braţe, îl ţintuiră în timp ce glasului întrebă :

— Zău, o făcurăm iar, nu-i aşa ?

Bătrînul Dougherty şedea tolănit pe divan, fără ghetе, cu picioarele puse pe marginea divanului. Fuma o ţigare de foi şi se vedea că făcuse socoteli pe foile de hîrtie ţinute în braţe. Îndărătul lui, în umbră, se aflau poliţele lungi, aproape virgine de cărţi. Pentru prima oară Mino îşi dădu seama, fără să şti de ce, de această goliciune.

Zîmbi în silă ; încercarea aceasta îi schimbă înfăţişarea, care nu mai semăna cu a lui însuşi. Răspunse :

— Sigur. De ce nu ? Am ieşit cu Fern. Trebuie să te distrezi din cînd în cînd, nu ?

— Nu prea pari să te fi distrat mult. Cine te-a trîntit în noroi ?

Uitase. Își privi haina bleumarin ; arăta ca și cum cineva ar fi rostogolit-o într-o mocirlă. Dacă și-ar fi amintit, s-ar fi strecurat tiptil-tiptil la etajul celălalt. Zimbi însă iar :

— M-au dat afară.

— De unde ?

— De la El Dorado.

— Nu te-ai împotrivit ?

— Nu se putea. Îl cunoști pe Jack ? Nu făcea să mă aleg cu nasul turtit și cu vreo ureche ruptă.

— Tot e bine să ai puțin bun simț. Se ridică și se așează pe marginea divanului, punind picioarele jos. Totuși Maria Gashouse are curaj, nu glumă, dacă îndrăznește să-l dea pe ușă afară pe un Dougherty !

— Maria n-a știut nimic. Se dusesse în salon să stea de vorbă cu doamna McLeod și cu tinărul acela care este acum la ziar.

— Care tinăr ?

— Acela care l-a scăpat de invinuirea de „vagabondaj“. E ziarist.

— Aha ! acela ! Bătrînul luă sticla de whisky și turnă puțin într-un pahar pentru băiat. Vino aci, șezi jos și bea o dușcă. Vreau să te întreb câteva lucrșoare.

Mino se trînti într-un fotoliu și ridică paharul.

— Ce-i cu tine de vreo zece zile ?

— Nimic. Nu mi se pare că...

— Mi se pare că nu te simți bine deloc.

— Se poate.

— Prea mult de lucru ?

— Se poate.

— Ce-ai spune să te duci pentru două săptămîni la Galveston, la pescuit ?

— Să mă gîndesc.

— Și încă un lucru.

— Care anume ?

— Tu umbli mult mai mult ca mine. Ce pune la cale bătrîna McLeod ?

— Nu știu. N-am observat nimic.

— Nici astă seară ?

— Nici nu m-am gîndit.

— În schimb eu m-am gândit de cînd mi-ai spus. Ce dracu s-a dus să facă la Maria Gashouse ?

— Poate vrea să scrie istoria localului.

— Nu-i ea destul de modernă pentru aceasta. Și de ce l-a dus și pe tipul acela cu ea ? Despre ce au vorbit în salonul Mariei ?

— Nu știu. Nu eram acolo.

Ochișorii albaștri ai Bătrînului Dougherty se închiseseră. Strivi mukul țigării, spunînd :

— Hm, nu-mi place povestea aceasta. Maria Gashouse ar fi încîntată să ne facă neplăceri... vrăjitoarea ! Și bătrîna McLeod e obsedată de multă vreme de ideea reformelor... de cînd a murit J.E. Aprinse altă țigară și continuă : Ce fel de tip e ziaristul ?

— Nu știu. Mi se pare om de treabă... foarte elegant. Se vede că vine din Est.

— Și ce dracu vine să facă aci ?

— Nu știu.

— Mă bate gîndul că trebuie să fie un radical afurist. Studie cîtva timp capătul țigării. Apoi fălcile i se încleştară, gura i se subție și spuse : Tu umbli mult mai mult decît mine. Trebuie să descoperi ce-au pus la cale. Dacă baba are gînduri de reformă, va trebui să-i sugrumăm ziarul. E destul de ușor. Îl privi țintă pe Mino și continuă : Ai ieșit des cu nepoata ei, nu-i așa ?

— Da.

— Foarte bine. ai putea căpăta vreo informație de la ea.

— Nu se poate. Totul s-a sfîrșit.

— De ce ? N-a vrut să cedeze ?

— Nu-i vorba de asta... Nu e fată de genul acela.

— Trebuie să fi făcut tu vreo greșală de tactică.

— Să nu mai vorbim despre aceasta.

— Cum vrei.

Mino sfîrși de băut în tăcere și puse jos paharul. După un minut tatăl său reîncepu să vorbească :

— Îmi pari puțin cam abătut. Mai bine du-te și te culcă, iar mîine vom vorbi despre concediu. Mino se ridică și se îndreptă spre ușă. Adu-ți însă aminte ce ți-am spus. Dacă au de gînd să facă ceva, trebuie să-i împiedicăm chiar înainte de a începe. Acum doi ani acest lucru n-ar fi avut

alita însemnătate. Dar de cînd cu Bill Swain, lucrurile s-au schimbat.

— Înțeleg, răspunse Mino, și ieșind din bibliotecă sui scara și se duse în camera lui. Odată în pat, nu putu însă să adoarmă. Stătu treaz două ore, în întuneric, încercînd să-și adune și să-și amintească gîndurile și emoțiile. Era nemulțumit de sine, fără să înțeleagă de ce. În cei douăzeci și șase de ani de cînd trăia nu se simțise niciodată așa.

Jos în bibliotecă. Bătrînul Dougherty își încheie socotelile și puse foile în casa de bani construită în perete, chiar sub portretul soției sale. Apoi se tolăni din nou pe divan și rămase mult timp privind tabloul. Nu era un tablou frumos : avea însă calități fotografice care-i plăcuseră întotdeauna și care acum i-o readuceau pe răposata foarte lămurit în fața ochilor. Avea o față dulce și senină, cu părul cărunț și cu aceeași ochi albaștri ce sclipeau pe chipul frumos al lui Mino. Tabloul fusese pictat înadins pentru camera aceea din „casa nouă”, care însemnase un pas frumos înainte în averea familiei Dougherty : „casa nouă” construită pentru ea și în care nu pusese niciodată piciorul, fiindcă murise înainte de a fi terminată.

În scara aceea, bătrînul simțea lipsa soției sale. Nu încetase niciodată să o regrete. Aparținuse unei familii mult mai bună decît a lui și primise să-l ia de bărbat împotriva tuturor obiecțiunilor : și îndurase de la el — știa aceasta — multe lucruri ce nu-i plăceau, căci așa era ea făcută : cînd mama muri, băiatul avea numai șaptesprezece ani, și murind, ea i-l lăsase în grije rugîndu-l duios să-l facă să-și aleagă altă carieră decît politica. Dacă Bătrînul Dougherty ar fi fost în stare de remușcări, acestea l-ar fi chinuit, căci nu-i ascultase rugămintea. De fapt nu-și prea bătuse capul cu Mino. Avusese altele de făcut, lucrînd și luptînd, încît Mino crescuse mare fără să-i fi dat nimeni vreo îndrumare. Era însă un bărbat bun — gîndi Bătrînul Dougherty ; violent, ce-i drept, dar nu i-ar fi plăcut ca băiatul lui să fie un moliiu. Pe de altă parte era inevitabil ca Mino să se dedice politicii. Chipul lui frumos și felul lui de a fi, care-l făceau atît de simpatice, ar fi fost altfel irosite.

În seara aceea se simțea obosit, o oboseală care, de cîtva timp, îl cuprindea tot mai des. În clipa aceea, stînd întins pe divan, simțea că s-a săturat de politică și de toate plictiselile pe care i le aducea aceasta. I-ar fi plăcut mult să se ducă și el la Galveston ; nu puteau lipsi însă amîndoi odată ; iar Mino părea că are într-adevăr nevoie de puțină schimbare.

Era atît de distrat, încît lăsă țigarea să se stingă. Desgustat, o azvîrli cît colo și începu să se gîndească ce frumos ar fi fost să se ducă la Dayton, chiar pe tot timpul iernii, fără să aibă nimic de făcut decît să bea, să joace popice, să pescuiască și să trîndăvească pe plaje. Ar fi părăsit casa fără părere de rău, căci nu-i plăcuse niciodată ; era prea mare și atît de pretențioasă, încît atunci cînd își scotea ghetele ca să se simtă mai bine, se rușina. Și apoi, fără o femeie să o conducă, nu era o casă adevărată ; era numai o hardughie mare, foarte bogată, care fusese încă de la început o greșală. Soției sale i-ar fi plăcut : avea destulă noblețe pentru a se simți superioară și a face umană clădirea uriașă. Nu-i putea lua lui Mino în nume de rău dacă ieșea în fiecare seară și socotea casa numai un loc de dormit. Pentru un tînăr, era prea melancolică ; o pensiune ar fi fost fără îndoială mai veselă.

Ceasornicul uriaș din vestibul bătu ora două. Era timpul să se ducă la culcare. Își puse picioarele în papucii de stofă, stinse lumina și sui scările, lăsînd în întuneric biblioteca cu rafturile goale. Da, miine dimineată îl va trimite pe Mino la Galveston pentru două săptămîni. Îl îngrijora mereu înclinarea lui pentru băutură ; răul trebuia curmat de la început. Și apoi dorea ca Mino să arate cît mai bine și să se poarte fără greșală cînd va sosi epoca banchetului democratic anual. Avea un fel de presimțire. Ceva îi spunea că în anul acela banchetul și adunarea vor avea o însemnătate mai mare decît în trecut.

Cînd doamna McLeod și cu domnul Richardson se întoarseră la „Trăznaia lui McLeod“, casa era cufundată în întuneric ; Jane se și culcase. În vestibul, pe cînd doamna McLeod își scotea pălăria și pardesiul, Richardson o întrebă :

— Vă supără dacă rămân să lucrez în bibliotecă ? Scriu câteva articole, și trebuie să le scriu seara, în afara orelor de birou.

— Fă cum crezi. Era sigură de el, și simțindu-se plină de avânt și de prietenie, i-ar fi putut striga : „Și eu scriu o carte“. Însă chiar în aceeași clipă vechea ei sfială o copleși ; se simți roșind de propria-i încredere în sine și se grăbi să adauge : Fă în toate și întotdeauna cum îți place. Doresc să te simți ca și cum ai fi la d-ta acasă.

Se simți pe neașteptate dornică de vorbărie. Înfierbîntarea și sentimentul acela de încredere îi alungaseră orice oboseală, și acum simțea o dorință puternică să dărîme zidul de rezervă ce-l înconjura pe tînăr, și să vadă ce era dincolo de zid.

Însă înainte de a avea timp să-i propună o ceașcă de cacao, el îi spuse politicos :

— Nu vreau să vă mai rețin. Am mult de lucru. Așa încît nu-i rămase altceva de făcut decît să se suie sus la etaj și să se culce. O clipă se gîndi să se ducă în biroul lui J.E. și să mai corecteze ceva la carte ; dar renunță îndată la această idee. Era prea înfierbîntată pentru a lucra liniștită. A doua zi era sîmbătă și trebuia să se ducă la Jim Newman să vorbească despre campanie cu vechii prieteni ce se adunau acolo. Trebuia să înceapă să se gîndească la organizarea provinciei.

Trecu prin fața ușii Janei ; răsufierea liniștită îi arătă că fata doarme. Cu atît mai bine ; nu mai trebuia să-i transmită salutările lui Mino și să-i spună unde și cu cine îl văzuse, și că era puțin cam amețit. Mîine se va putea preface că uitase.

Revoluția începu luni dimineată. Începu în clipa cînd domnul Richardson intră în redacție și se așeză la biroul cel vechi de unde se vedea piața. Toți cei din redacție — chiar și Willie Ferguson cu toate fumurile băuturii — își dădură numaidecît seama că era ceva în atmosferă. Schimbarea fu cu desăvîrșire vădită la ora zece, cînd doamna McLeod, cu atitudine puțin teatrală de autoritate și de mulțumire, ieși din cămăruța ei și spuse că vor ține o consfătuire, cea dintîi în istoria ziarului Scutul și Drapelul. Pentru o consfătuire trebuia însă o masă ; așa în-

cît, în timp ce doamna McLeod se duse să-l cheme pe bătrînul Zimmerman, domnul Richardson goli de ziare masa cea lungă din mijlocul redacției.

Zile, săptămîni, poate luni și ani, trecuseră fără ca nimeni să strîngă grămezile de ziare și să facă orînduială pe masă ; iar activitatea domnului Richardson stîrnea nori de praf străvechi, care umplură încăperea, făcîndu-i pe Jane și pe Willie să tușească. Jane tuși tare, în semn de revoltă pentru ocara adusă mîndriei-sale, și Willie tuși totuși ostentativ, ca să dovedească primejdiile și lipsa de rost a inovațiilor. În cele din urmă Jane deschise fereastra, lăsînd intrarea liberă aerului curat și îmbălsămat de început de vară, cu un gest inconștient simbolic.

În sfîrșit, se aduseră scaune în jurul mesei și toți se așezară : doamna McLeod la un capăt, domnul Richardson la celălalt, și Jane, Willie și bătrînul Zimmerman pe laturi. Richardson se pregătea să deschidă ședința cînd Willie Ferguson spuse :

— Dacă e vorba de o adevărată consfătuire, cred că trebuie să ia parte și Myrtle, de vreme ce se ocupă de administrație.

— Foarte adevărat, aprobă doamna McLeod. Du-te și o cheamă. Și spune-i lui Alf să lase linotypul și să stea în locul Myrtlei pînă ce vom termina.

Întunecat, ca și cum fiecare mișcare a lui ar fi însemnat o prevestire tristă, Willie se duse să-și cheme soția, în timp ce ceilalți așteptau într-o tăcere încordată. Soț și soție se întoarseră, și Myrtle, cu gulerașul ei imaculat și cu infățișarea mai ostilă decît de obicei, se așeză lângă Willie. Totul era gata ; dar numai doamna McLeod părea entuziasmată și voioasă. Ceilalți, în afară de Zimmerman, erau ostili. Bătrînul nu trăda nici o emoție, continuînd liniștit să mestece tabac.

Domnul Richardson își adună notițele și, după ce își dresе glasul, începu :

— Doamna McLeod, a binevoit să mă roage să vă expun propunerile mele pentru reorganizarea ziarului. M-am gîndit la cîteva schimbări și îmbunătățiri, dintre care nici una nu poate întîmpina multe greutăți și nu cere mulți bani...

La aceste cuvinte, Myrtle aspiră zgomotos aerul, într-un fel plin de înțeles : auzind zgomotul acela, Richardson îi zîmbi respectuos și continuă privind spre ea :

— Doamna McLeod mi-a explicat greutatea băneștilor ale ziarului și eu n-am uitat să țin seama de ele. Nădăjduiesc că în puține săptămîni sau în puține luni schimbările și îmbunătățirile vor da asemenea rezultate încît să putem înfrunta altele mai mari și mai costisitoare. Făcu o pauză, și aruncînd o privire pe notițele sale, spuse mai departe : La început greutatea cea mai mare va cădea probabil pe umerii mei : sînt însă deplin hotărît să primesc această situație.

Cei din jurul mesei începură, unul cîte unul, să fie impresionați : în primul rînd de seriozitatea și de demnitatea pe care domnul Richardson izbutea să le impună în împrejurarea aceea pe care numai doamna McLeod o luase în serios, fără urmă de bătaie de joc ; și în al doilea rînd, fiindcă tuturor le plăcea sunetul cuvintelor cam ceremonioase de care se folosea. Tînărul avea autoritate și se vedea bine că e obișnuit să vorbească în public. Doamna McLeod era strălucitoare, ca o mamă al cărui fiu primea premiile, la sfîrșitul anului școlar. Myrtle se juca cu cravata și respira ca și cum ar fi luptat să reziste. Jane era într-adevăr uimită, fiindcă ceea ce făcea Richardson era tocmai ceea ce dorise ea să facă anul trecut, cînd venise să lucreze cu mătușa Vinia. Mai era impresionată și de dîrzenia, claritatea și precizia tînărului.

Înțelese dintr-odată că era unul dintre oamenii aceea care înfrunta viața cu liniște și cu dîrzenie și o supun scopurilor lor. Inima lui Willie se zbătea între administrație și dușmănie. Bătrînul Zimmerman nu dădea nici un semn de viață pe chipul care luase o înfățișare solemnă, afară de mișcarea ritmică a fălcilor ce mestecau tabacul.

Richardson continuă liniștit, lămurind toate schimbările pe care dorea să le facă, arătîndu-le rînd pe rînd celor pe care îi priveau aceste schimbări, așa încît fiecare dintre ei fu la rîndul lui măgulit de atenția și de felul politicos cum îi vorbea. Jane, cu ochii sclipitori, făcu oarecare obiecții și exprimă cîteva păreri asupra paginii pentru femei și a paginii agricole. Primea să se ocupe de redactarea amîndorura. La început din pricina cheltuielilor,

Myrtle se împotrivi fiecărei propuneri ; dar puțin câte puțin, cu o cunoaștere a lucrurilor care o ului puțin, Richardson o făcu să treacă de partea lui. Cu tact și puțină lingusire, îi sugeră lui Willie să scrie o coloană de „pălăvrăgeli“, plină de informații personale, scurte și măgulitoare, despre cetățenii din Platteville. Și Willie, fiind prin temperament un palavragiu, înzestrat cu o bună doză de umor, avînd și obiceiul să dea cu nasul aproape prin toate localurile publice ale orașului, primi propunerea și se inflăcăra pentru ea, deși coloana trebuia scrisă luni dimineața. Cînd veni rîndul bătrînului Zimmerman, el primi toate propunerile, fără cuvinte, înghițind mereu. Chipul său îmbătrînit și zbîrcit părea că devine tot mai palid la cuvintele tînărului.

Consfătuirea ținu mai bine de un ceas ; în sfîrșit, domnul Richardson încheie :

— Vom începe schimbările cu numărul de luni. Între timp nu vom spune nimănui nimic ; numai sîmbătă voi scrie un articol de fond, care va atrage atenția asupra noului Scut. Făcu o pauză, își scoase ochelarii și adăugă : Putem îndeplini această operă numai dacă vom colabora toți împreună, ca buni tovarăși, spre binele acțiunii noastre și pentru tradiția aceuia care a fost odinioară și va fi din nou unul dintre cele mai mari ziare din Sud-Vest.

Cuvintele acestea fură primite cu aplauzele Janei și ale doamnei McLeod, la care se uniră și acelea puțin cam acre ale doamnei Myrtle. Willie, căpătînd curaj dintr-o grăbită cercetare prin ultimul sertar al biroului, începu să strige : Bine ! Bravo !

— Dacă sînteți de acord, spuse Richardson punîndu-și iar ochelarii, vom ține săptămînal aceste consfătuiri... de pildă în fiecare luni.

— Da, da, aprobă Jane cu inflăcărare.

— Poate marțea e mai bine, observă Willie, gîndindu-se la sîmbătă seara și la duminică.

— Foarte bine, încheie Richardson rămîine deci marțea. Bătrînul Zimmerman, alb ca varul, își înghiți aprobarea.

Doamna McLeod, strălucind de bucurie, se ridică în picioare și spuse :

— Mi se pare că trebuie să arătăm că sintem de acord cu domnul Richardson și că-i aprobăm părerile. Amintindu-și de „Cercul Feminin“, adăugă : Ași crede că un vot de aprobare ar fi cel mai bun lucru. Cine e de acord să spună da.

De jur împrejur se auzi un cor de da din partea tuturor, cu excepția bătrînului Zimmerman. Dintr-odată, pe neașteptate cu chipul verde, el sări în picioare și alergă repede afară. Fu o clipă de nedumerire și de tăcere ; apoi doamna McLeod întrebă :

— Ce dracu are bătrînul Zimmerman ?

— Nimic, răspunse Willie, rîzînd răutăcios ; dar n-a mai luat parte la nici o consfătuire și tot timpul a înghițit suc de tabac.

Restul săptămînii, domnul Richardson folosi din cînd în cînd cîteva minute pentru încurajarea individuală a tuturor redactorilor. Doamna McLeod nu avea nevoie de așa ceva ; dimpotrivă, trebuia domolită, spre a evita exagerările : buna femeie fierbea de entuziasm și începuse să aibă idei pe care Richardson era nevoit să le respingă, deoarece nu li s-ar fi putut face față cu mijloacele restrînse ale ziarului. Ceilalți treceau însă de la entuziasm la descurajare, după dispoziție. Jane eră firește mai mulțumită decît înainte și se ducea ba la bibliotecă, ba la librărie, să-și procure vreo revistă feminină și ziare agricole, din care fură fără remușcare idei, propuneri și articole întregi, pe care le scria din nou, în stilul ei curgător, pentru noua pagină feminină și pentru pagina dedicată grădinăritului, albinăritului și fermelor.

— Ceea ce ne trebuie, repeta mereu Richardson, este materialul original cu un colorit personal și local. Toate lucrurile acestea plate și neinteresate nu ne vor duce la nici un rezultat bun.

Îndoielile Janei asupra faptului dacă tinărul era sau nu un ziarist dispăruseră cu desăvîrșire. Nu încăpea nici o îndoială că era un om care cunoștea meseria ; cunoștea toți termenii tehnici, știa tot ce privește un ziar și felul cum se face. Un singur lucru nu-l știa : cum să fie apropiat și prietenos. După părerea Janei, nu era altceva decît un mecanism desăvîrșit. Totuși, noul regim îi plăcea ;

pe de altă parte, nu mai era silită să privească zilnic spectacolul acelui spate indiferent aproape pînă la dușmănie.

Domnul Richardson nu-și bătea capul numai cu idei și cu planuri, ci chiar cu reorganizarea materială a localului. Pentru întia oară de cînd se ținea minte, birourile fură curățite. Dulapurile și rafturile fură golite ; se descoperiră chiar cuiburi de șoareci și documente vechi, ba chiar și un pachet întreg de articole de fond scrise de mîna lui J.E., pe care văduva le căutase într-o doară ani de zile. Se stîrniră nori de praf. Podeaua murdară fu răzuită, iar scuipătoarea lui Willie Ferguson pusă într-o cutie de metal. Vechile hărți îngălbenite fură legate într-un sul și în cele din urmă pereții fură spoțiți de trei ori. Cînd doamna McLeod se sperie de cheltuială, Richardson se mulțumi să-i spună: Lăsați pe mine. Nu vă îngrijiți D-voastră. Veți vedea ! Și din nou doamnei îi trecu o clipă prin minte gîndul că scăpase din închisoare un om care o ruina.

Veni în sfîrșit și simbătă seara și articolul domnului Richardson despre Scutul și Drapelul cel nou.

Era liniștit, demn, bun și puțin cam ceremonios, ca și cuvîntarea lui de la consfătuire, și ocupa o pagină întreagă. Începea cu evocarea originii glorioase și a trecutului ziarului, cu elogi respectuoase amintirii lui J.E. și tatălui acestuia. Continua apoi cu istoria orașului însuși ; de la început — cînd nu era decît o colonie de graniță — povestind vremurile cînd turmele de vite aproape sălbatice rătăceau prin toată provincia, pînă la vremea imigrării celei mai mari, pentru a ajunge la importanța actuală a orașului Platteville.

„Scutul și Drapelul — scria Richardson, ca și cum el ar fi fost unul dintre cei mai vechi locuitori ai orașului — a fost întotdeauna cel mai bun reprezentant al victji locale ; Scutul și Drapelul înalt va continua în acelaș fel, dezvoltîndu-se, nădăjduim, într-o formă nouă și modernă a excelentului ziar întemeiat acum atîția ani de bătrînul Angus McLeod, care a ajutat la eliberarea Sud-Vestului de perfidia tiraniei mexicane, și a continuat în același spirit, sub direcția pricepută a răposatului J.E. și apoi a văduvei sale, doamna Lavinia McLeod“.

La început scrisese „văduvei sale, una dintre doamnele cele mai cunoscute și mai respectate din oraș.” Însă doamna McLeod se împotrivi acestei fraze cu toată autoritatea de care era în stare, și o suprimă, căci spunea că i se părea că în felul acela ar fi socotită neghioabă.

Sfârșitul articolului cita foarte frumos câteva fraze ale răposatului J.E., scoase dintr-unul din articolele de fond găsite printre cuiburile de șoareci, în fundul unui dulap din perete.

„Platteville a fost întotdeauna un oraș de care toți putem fi mindri; regiunea noastră, cu cîmpiile sale, cu dealurile sale și cu clima-i așa de sănătoasă, ar putea stîrni invidia tuturor cetățenilor acestei mari și glorioase națiuni. Pămîntul nostru a fost întotdeauna leagăn de oameni cinstiți, tinzînd neîncetat spre progres; iar Scutul și Drapelul va lupta mereu pentru a-l păstra așa.”

După cum recunoscuse chiar Willie și Myrtle, era un editorial frumos, care restabilea sentimentul de demnitate și înviora sufletele tuturor aceluia ce făceau parte din familia ziarului, de la primul redactor pînă la băieții ce împărțeau ziarul rarilor abonați din oraș. Iar în afara redacției, avu efectul exploziei unei bombe care puse în mișcare toate limbile orașului; două ceasuri după ce ultima foaie ieșise din rotativă. Acei ce nu știau încă despre venirea lui Richardson, gîndiră cu cinism. „Altă trăznaie a Viniei McLeod”; alții se întrebară: „De unde dracu va lua bani?”

Dar duminică dimineața o mare parte din oraș aștepta numărul de luni cu nerăbdare și curiozitate.

Cel mai înciudat dintre toți cetățenii din Platteville era probabil Bătrînul Dougherty. Sîmbăta aceea se tolănise seara, ca de obicei, pe divanul din bibliotecă, punînd picioarele goale pe spetează, și recitise de mai multe ori articolul de fond. Nu-i plăcea; și ar fi dorit ca Mino să fie acolo, să-l discute cu el, în loc să stea la Galveston să pescuiască, pentru a uita de nepoata doamnei McLeod.

Ultimea parte era cea mai amenințătoare din tot articolul, căci McLeod, mort înainte de venirea Bătrînului Dougherty la Platteville, vorbea din mormînt. Nu-i plăcea fraza aceea: „Pămîntul nostru a fost întotdeauna

leagăn de oameni cinstiți, tinzînd neîncetat spre progres ; Scutul și Drapelul va lupta mereu pentru a-l păstra așa”.

Bătrînul Dougherty nu-și făcea iluzii. Declarația aceasta era în opoziție directă și fătîșă cu programul său pentru viitorul orașului, căci înțelegea să țină Platteville sub stăpînirea sa.

În seara aceea, Bătrînul Dougherty nu căzu într-un somn greu după ce se întinsese în patul cel mare. Rămase mult timp treaz, rumegînd planuri și luînd note pe blocuri de hîrtie de pe măsuta de noapte ; note pentru informații pe care voia să i le ceară lui Hirsch, noul redactor-șef și administrator al Gazetei, despre datoriile ziarului Scutul și Drapelul și despre raporturile cu fabricile de hîrtie, Hirsch îi putea da, desigur, informațiile necesare.

Zăcea în patul lui „Louis XV” ca un păianjen uriaș, țesîndu-și pînza în care se vor prinde doamna McLeod și ziaristul ei și, la nevoie, vor fi distruși.

Nu dorea în sinea lui să o ruineze pe doamna McLeod, fiindcă îi plăcea, așa cum poate place cuiva o pereche de ghete vechi și uzate ; dar dacă femeia aceea începea să facă ceva ce nu-i era lui pe plac, va trebui să o reducă la tăcere pentru a se salva pe sine însuși de ruină și poate chiar de închisoare. Nu se temea de ea, ci de bulgărele de zăpadă pe care ea l-ar fi putut rostogoli la vale. Și hoțomanul acela, pe care bătrînul Flynn îi îngăduise să-l scoată din închisoare pe sub nasurile lor, ale tuturor ! Dacă și-ar fi dat seama din vreme ce era cu adevărat tînărul acela, acum ar fi vărsat gălețile de gunoaie în căruțele Uzinelor Comunale. Bătrînul Dougherty înțelegea prea bine cine scrisese articolul. Firește că nu ieșea din pana bieteii Vinia McLeod și era prea abil pentru a fi pe placul Bătrînului Dougherty sau al oricărui altuia.

Luni apăru Scutul și Drapelul cel nou. Deși tiparul era același, totul fusese reorganizat și repaginat în așa fel, încît părea cu adevărat un alt ziar. Multă lume spuse că părea un ziar foarte modern. Pe cînd înainte avea o înfățișare învechită și demodată, acum părea cu desăvîrșire modern. Reportajele, luate altădată cu toptanul, cu o zi întîrziere, din ziarele marilor orașe, erau acum preluate într-un spirit care le dădea tuturor un caracter local. Și erau foarte variate. Richardson lăsa la o parte întîm-

plărilor obișnuite și se folosea numai de acelea care aveau un conținut omenesc.

Numărul de luni avea ca noutăți, coloana de „pălăvrăgeli” a lui Willie Ferguson și un articol de Jane Baldwin asupra posibilității de a face din Platteville un oraș al florilor, plantind flori și făcând grădini acolo unde până atunci nu erau decît maidane și grămezi de gunoaie. Și un articol special al directoarei, Lavinia McLeod, despre vechile rețete de marmeladă și de conserve, rețete ce fuseseră uitate și pe care numai cite o bătrînă de la sate sau din ranchos le mai păstra, așa cum dovedeau marmeladele și conservele expuse în fiecare an la tîrgul din oraș. Deși numele ei nu era pomenit, trei dintre rețete fuseseră date de Maria Gashouse. Mai era apoi și un articol de fond al lui Richardson, în care se spunea că deși ziarul înțelegea să respecte și să păstreze tradițiile vechiului Scut, avea o politică nouă, care va face din el ziarul orașului și al provinciei, o foaie atît de personală și atît de tipică, încît va fi cunoscută și poate chiar citită în toate Statele Unite.

Pentru prima oară apăreau acum articole iscălite în coloanele ziarului Scutul și Drapelul ; și lucrul acesta îi dădea un colorit special și aducea o anumită căldură în inima celor ce iscăleau. Pînă și veterana doamnă McLeod simți, văzîndu-și numele tipărit, o nouă tinerețe și ceva care semăna cu celebritatea.

Coloana lui Willie era foarte bună : o culegere de anecdote, de aforisme, de observații scoase dintr-o viață lungă, bazată pe whisky și pe cuceriri feminine ; și pentru prima dată de douăzeci de ani veni la redacție, de luni dimineața, cu desăvîrșire treaz. În așteptarea zilei celei mari, nu băuse deloc, așa încît se simți rușinat în fața privirilor uluite ale celorlalți.

Martî, puțin înainte de amiază, cel dintîi abonat nou fu primit de Myrtle Ferguson la ghișeu ei de la parter. La trei după amiază mai veniseră șapte, și ziua se încheie cu un total de nouă. Se primiră și telefoane de felicitări, care o turburară pe doamna McLeod și o făcură să nu mai poată lucra toată ziua. Iar seară, înainte de închiderea birourilor, doamna Mabel Urquhart Jenkins, președinta

Cercului Feminin din Platteville, îi telefonă Janei și-i spuse că în cursul **adunării** Cercului din după amiaza aceea, articolul ei despre înfrumusețarea orașului stîrnise atîta interes, încît se și formase un comitet pentru plantarea florilor și a arbuștilor. Doamna Jenkins o întrebă dacă primește să fie membră de onoare a Cercului și să facă parte din comitet.

Jane primi, roșie de plăcere și de confuzie ; plecînd de la redacție, se duse numaidecît la bibliotecă să imprumute cărți despre grădinărit ; și de-abia ajunsă acasă scrise **să i** se trimită cataloage de semințe. Nu se pricepea deloc la grădinărit ; dar de vreme ce scria articol despre subiectul acesta, trebuia să se informeze în acest domeniu, așa încît Comitetul să nu-i descopere neștiința. Mintea ei însă nu era preocupată numai de grădinărit. Mai avea și pagina feminină de marți și pagina de sîmbătă pentru provincie. I se părea că pînă atunci viața nu fusese niciodată atît de plină și de turburătoare.

În aceeași seară, pe la unsprezece, doamna McLeod, Jane și domnul Richardson sărbătoriră evenimentul în bucătărie, cu cacao și franzeluțe calde. Aida, stînd la altă masă, asculta cu atenție. Deși singura băutură era cacao, toți erau puțin amețiți. Pînă și domnul Richardson părea mulțumit, în felul lui, puțin absent, **ca de obicei**. Era de **fapt o nouă consfătuire de la** care lipseau soții Ferguson și bătrînul Zimmerman.

Mintea lui Richardson părea că nu e altceva decît un rezervor fără fund de idei pentru înfrumusețarea și îmbunătățirea ziarului. **Le expuse una după alta ; și una după alta fură ascultate și discutate.** Chiar și Aida se amestecă în discuții și își spuse părerea.

— Dar oamenii de culoare ? Noi n-avem un ziar. Nu avem unde să citim nimic despre noi înșine. Sînt atîți negri în Platteville și toți cumpără haine și alimente și au drept de vot, iar atîția sînt chiar bogați.

Și în felul acesta, din ideea Aidei, se născu pagina de vineri seara, dedicată nașterilor și morților înregistrate la biserica baptistă africană, și celorlalte întîmplări **însemnate din cartierul negru.**

— Dar cine o scrie ?, întrebă Richardson. Ar trebui să fie cineva de culoare.

— Fiul verișoarei mele Athena, răspunse Aida, ar putea-o scrie. A studiat la Tuskagee. E poet, dar nu câștigă mult cu poeziile lui, și ar fi foarte mulțumit să pună mina pe doi dolari în plus în fiecare săptămână.

— Miine dimineață să te duci să-l cauți, Aida, și să-i spui să treacă pe la doamna McLeod. Spune-i că-i vom da o slujbă.

Apoi își destăinuie alt gând, spunând :

— Ar trebui să se găsească cineva la țară să scrie articole despre vremurile de odinioară la Platteville. Lucrul acesta ar face mare plăcere tuturor oamenilor bătrâni ; și sînt mii de tineri care ar fi fost mulțumiți să știe ceva despre aceasta... Cîteva articole bune, colorate, ar stîrni mult interes și ar pregăti terenul pentru cruciadă. Se uită la doamna McLeod : Nu cunoașteți pe nimeni care le-ar putea scrie ?

Întrebarea o turbură cu tot. Roși și se bilbăi ; în cele din urmă izbuti să spună :

— Nu ; dar poate aş găsi pe cineva.

În entuziasmul ei, Aida dezvăluie secretul.

— De ce nu-i vorbiți despre carte, doamnă ?

— Nu... nu... Și doamna McLeod roși și mai tare.

— Ce carte ?, întrebă Richardson.

— Ce carte ?, repetă Jane.

— Nimic, nimic, se grăbi să răspundă doamna McLeod.

Însă Aida era acum hotărîtă. Punînd jos ceașca de cacao, spuse :

— Sigur : doamna McLeod a scris o carte întreagă, lucrînd la ea atîția ani. Și nu e altceva decît povestirea vremurilor de odinioară din provincia Waharmatchee.

Jane o privi uluită, iar mătușa, tot rușinată, protestă :

— Nu e nimic... numai ceva scris ca să nu uit.

— Arătați-mi-o și mie, spuse Richardson, s-ar putea să fie tocmai ce ne trebuie.

— Dacă vrei... Cred însă că te vei plictisi. Și apoi fac prinsoare că nu-mi poți citi scrisul. Numai bătrînul Zimmerman reușește.

— L-ar putea transcrie o dactilografă.

— E foarte lung și ne-ar costa o mulțime de bani.

— Vedem noi ce trebuie făcut. Ar putea să fie bună pentru ziar. Ceea ce înseamnă că ar putea acoperi cheltuielile.

Doamna McLeod nu mai răspunse. Rămase mută și înțurcată. Însă domnul Richardson nu era om să renunțe la o idee. Spuse deci :

— Îmi veți da manuscrisul și-l voi da unei stenografe.

— Nici ea nu l-ar putea citi.

— Bine, atunci va veni la redacție și va lucra lângă D-voastră ; iar când nu va înțelege, o veți putea ajuta. Vreți așa ?

— N-aș vrea.

Richardson rise :

— Haideți, ce Dumnezeu, sînteți o veterană în ziaristică, nu un învățăcel.

— Foarte bine... vom vedea. Roși ca o fetiță și fu limpede că Richardson dobîndise încă o victorie.

Ceasornicul cel vechi din bucătărie bătu de două ori.

— Pentru numele lui Dumnezeu !, strigă doamna McLeod. E ora două și miine dimineață avem de lucru.

Toți se ridicară, și când doamna McLeod rămase în urmă să-i dea Aidei cîteva ordine pentru a doua zi, negresa spuse :

— Nu v-am spus eu, doamnă ? Tinărul acesta e ca un fulger ; e chiar... Iar acum se va vorbi și despre negrii în ziare. Cunosce oamenii de la prima ochire. E un om foarte de treabă, chiar dacă e din Nord. Rise răutăcioasă și triumfătoare : Și acum voi citi și eu în sfîrșit cartea. De atîția ani doresc aceasta !

Miercurea, joia și vinerea aduseră alte abonamente ; și simțămîntul de neliniște din redacție merse crescînd. Caracterul lui Willie Ferguson, redactor la Scutul și Drapelul, începu să se schimbe. Iar această schimbare coincise cu valul de abonamente Myrtle Ferguson în ghișeul ei de la parter, nou-vopsit, începu și ea să fie mai dulce, mai puțin antipatică, pînă și gulerul înalt și scrobit dispăru, fiind înlocuit cu un guler deschis, mult mai feminin. La tipografie, bătrînul Zimmerman își schimbă cămașa

la mijlocul săptămînii, întîmplare cu desăvîrşire nouă în istoria ziarului. Luni nu-şi scoase gulerul şi cravata toată ziua, iar Willie îl jigni întrebîndu-l dacă se îmbrăcase pentru a se duce undeva.

Domnul Richardson continuă să se scoale devreme, să lucreze toată ziua la redacţie, să colinde seara prin oraş şi să se întoarcă tîrziu la „Trăznaia lui McLeod“, unde scria pînă după miezul nopţii în biblioteca lui J.E. Cu toată activitatea aceasta, era însă vădit că încetul cu încetul începe să-şi dea seama de existenţa Janei. Aşezaţi la acelaşi birou, cercetau ziarul, atunci cînd primul exemplar ieşea din bătrîna rotativă, făcîndu-i critica şi căutînd idei şi îmbunătăţiri noi. La început el şedea de cealaltă parte a biroului ; dar a treia zi o privi deodată şi-i spuse în felul lui sever şi ciudat :

— Pot sta lîngă dumneata ? Cred că vom lucra mai bine.

Şi Jane, cu o mică tresărire interioară de bucurie îşi mută puţin scaunul, răspunzînd :

— Desigur. Vino, te rog.

Uneori se duceau împreună la bibliotecă să caute vreo informaţie şi şedeau în sala de lectură uitîndu-se la revistele de arhitectură, grădinarit şi urbanism. Iar adunările din bucătărie erau tot mai dese, pînă seara tîrziu, în jurul ceştilor de cacao, cînd se părea că el se lasă oricum în voie şi devine mai apropiat şi aproape uman. Totuşi purtarea şi personalitatea lui adevărată o lăsau tot nedumerită. Nu cunoscuse încă niciodată un tînar care să rămînă atît de deplin nepăsător la farmecul ei. Cu toate silinţele Janei, el izbutea să menţină legăturile lor pe un plan cu totul profesional ; iar purtarea aceasta îl făcea şi mai interesant. Fata nu-l mai ura, poate fiindcă încetase să o trateze ca pe o provincială şi îi acordase o anumită încredere, cerîndu-i chiar unele sfaturi ; sau poate fiindcă începea să se obişnuiască cu el. Puţin cite puţin, începu chiar să descopere că era departe de a fi urît. Avea lucruri care îi plăceau : de pildă unghiul obrazilor, forma gîtului, licărirea de ironie ce apărea şi dispărea în ochii cenuşii îndărătul ochelarilor cu rame de oţel, şi chiar umerii laţi şi pătraţi. Într-o dimineaţă i se întîmplă chiar

să se trezească cu gândul : „Poate am fost o proastă crezînd că Mîno Dougherty îmi plăcea. Poate nu era nimic“. Însă chiar în clipa în care se gîndi la Mîno, chipul lui îi apărură înaintea ei și nu mai fu în stare să vadă în fața ei figura puternică și ochii cenușii, ci numai zîmbetul ușuratic și părul negru al celui alt. Și pe neașteptate simți un dor aprins pentru el și pentru felul lui de a-i lua mîna sau brațul, cînd era cuprins de o pornire drăgăstoasă.

De zece zile nu mai știa nimic despre el. Cînd i se înîmplă să treacă prin fața palatului Dougherty (căci ziarul îi lua atît de mult timp, încît nu-i dădea răgaz să se mai plimbe), nu descoperea nici urmă de Mîno sau de automobil verde. O lămură coloana de mofturi a lui Willie Ferguson. Lunea următoare citi : „Aflăm că Mîno Dougherty a prins un delfin uriaș la Galveston, unde își petrece un concediu de două săptămîni. Acum două zile a prins unul dintre cei mai mari toni pescuiți vreodată în golf. Se pare că tînărul Dougherty se va înapoia vinerea viitoare“.

Informația aceasta o neliniști. Gîndi : „Iată deci unde a fost... s-a dus să petreacă... A plecat fără să-mi spună un cuvînt...“. Acum știa. Mîno nu dorise niciodată de la ea altceva decît ceea ce putea avea de la fete ca Fern Hedges. Roși la amintirea serii aceleia de pe lacul de la Millersville, cînd fusese atît de proastă încît să-și închipuie că el avusese de gînd să o ceară în căsătorie, iar el o întrebase numai dacă nu voia o slujbă la Gazeta.

Se hotărî deci cu toată tăria să și-l scoată din cap și să se concentreze asupra domnului Richardson : nu cu gîndul să-l cucerească pe noul-venit sau să se mărite cu el, ci numai fiindcă gîndindu-se la el ar uita mai repede.

Mai erau numai cîteva săptămîni pînă la banchetul Partidului Democrat ; și, cu mult înainte, Mîno o rugase să meargă cu el ; firește însă că aceasta se petrecuse înainte de cearta de la Millersville, așa încît era de așteptat că invitația nu mai avea rost. Nu se putea opri însă să nu se întrebe, în clipele în care nu izbutea să-și stăpînească gîndurile, dacă la întoarcerea lui nu se va folosi de acest pretext pentru a încerca o împăcare. Iar în sufletul ei știa că dacă el i-ar fi repetat invitația, ar fi primit-o.

Și iată că într-o seară Richardson îi spuse :

— Mi se pare că am lucrat destul. Ce-ai spune să mergem să cinăm împreună și apoi să ne ducem la cinematograful? Putem pleca de la ziar fără grijă, și puțină distracție ne va face bine.

După ce luară aperitivul, cinară la Hotelul Beauregard, iar domnul Richardson se arătă mai deschis decât până atunci. Masa fu foarte bună: biftecuri mari cu cartofi prăjiți și mazăre. Începuseră să vorbească despre ziar, când Jane spuse deodată:

— Mi se pare că trebuia să ne distrăm, și nu să vorbim despre ziar, nu-i așa?

Richardson rise:

— Ai dreptate. Uitasem. Răul stă în faptul că nu izbutesc să mă gândesc la altceva. Nu m-am distrat niciodată atât până acum.

Ceea ce dorea și nădăjduia fata era ca el să-i vorbească puțin despre el însuși despre cartea lui, despre scrisorile primite de la Boston, și scrise întotdeauna de aceeași mină, care îl așteptau în fiecare seară pe masa din vestibulul cel mare al „Trăznaiei lui McLeod”. Cu toată stăpânirea lui de sine, și deși avea douăzeci și opt de ani, iar ea douăzeci și trei, ei i se părea uneori că ea este mai în vîrstă decât el. Simțea o dorință tot mai puternică să-l ajute să petreacă, să-i dea puțin din delăsarea aceea sufletească și animalică pe care o avea Mino în așa de mare măsură. În sfîrșit, dorea să-l scoată din rezerva lui și să-i satisfacă în același timp curiozitatea ei feminină.

— Ai lucrat mereu la ziare?, îl întrebă puțin încurcată.

— De cînd eram copil, afară de timpul petrecut la colegiu.

— Înțeleg. Un om care-și datorează totul lui însuși. Tinărul rise:

— Să zicem.

— Mă rog, trebuie să recunoști că nu arăți așa.

— Ce vrei să spui?

— De pildă, hainele d-tale.

— Cum adică?

Jane se aplecă înainte cu îndrăzneală și îi pipăi stofa mincii:

— Nu trebuie să uîți că și eu am fost în Est. Știu cît costă hainele și am văzut cum se îmbracă oamenii care lucrează ca să-și poată plăti taxele școlare... Nu poartă asemenea stofe.

Richardson rise iar :

— Ar fi trebuit să te faci detectivă, nu ziaristă. Sorbi o înghițitură de vin și continuă : Hai să-ți spun. Nu-i nimic tainic în mine. Sînt un ziarist profesionist și, pot spune singur, destul de bun. Într-o zi voi avea multe ziare. În politică sînt radical. Cred în nevoia schimbărilor. Cred atît de mult, încît înainte de a veni aci m-am certat cu tata. Și cînd i-am spus mătușii d-tale că doream să stau în închisoare, spuneam adevărul. Nimic nu mi-ar fi putut strămuta dorința, afară de mătușa d-tale cu propunerea ei. Vremurile se schimbă ; pe la 1920 a murit ceva, și lumea abia începe să admită aceasta. Viitorul va fi al acelor care înțeleg ce s-a întîmplat și sînt gata să urmeze calea cea nouă. Rise din nou. Și cine știe dacă într-o bună zi, dacă voi avea timp de pierdut, nu-mi voi pune candidatura la Președinția Statelor Unite ! Deocamdată nu-ți pot spune mai mult.

— Ceea ce nu e mult mai mult decît știam pînă acum afară de candidatură...

O făcuse din nou să-și simtă inferioritatea, ceea ce o supără. Și nu-i plăcu nici felul în care întîmpină numai-decît după aceea o altă întrebare.

— Uitasem, îi spuse Richardson, săptămîna viitoare trebuie să plec pentru cîteva zile în Capitală și voi lăsa pe seama d-tale toate îndatoririle mele.

— De ce ?

— Fiindcă ai inteligența cea mai limpede și mintea cea mai bună din redacție.

— Mătușa Vinia conduce ziarul de treizeci de ani. Nu cred că i-ar fi greu să-ți țină locul cîteva zile.

— Nu-i acelaș lucru.

— De ce ?

— Pentru că e obosită, pe cînd d-ta ești în deplină stăpînire a forțelor și ai toate calitățile unui ziarist de prima mînă. Cînd va trebui să plec definitiv, d-ta imi vei lua locul.

— Poate că nu doresc să lucrez toată viața la un ziar...
Richardson zîmbi :

— Mă rog, nu spun că n-ar fi cu totul sigur că te vei mărita. Dar poți lucra și după aceea. În zilele noastre atîtea femei măritate lucrează.

— Mulțumesc. Am alte planuri.

Tînărul nu mai răspunse și chemă chelnerul la plată. În timpul tăcerii ce urmă, pe cînd el plătea, fata îl observă cu ochii întredeschiși, uimită puțin că simte pentru el ceea ce simțea pentru Mino la început. Un sentiment făcut din admirație, simpatie, nemulțumire și atracție. Purtarea lui Mino față de femei o jignise la început ; le trata ca pe creaturi drăguțe și prostuțe, care-i plăceau, făcute pentru distracția lui. Simțea acum în domnul Richardson puțin din aceeași purtare ; numai că la el, gîndi fata, e mai degrabă o atitudine spirituală, din pricină că el e radical și intelectual. Uneori amîndoi se purtau cu ea ca și cum ar fi fost o jucărie : o jucărie foarte drăguță și plăcută, dar tot o jucărie, „asta-i din pricina înfățișării mele“, gîndi. Dacă aș purta tocuri joase și ochelari cu ramă de baga și nu m-ași vopsi, m-ar respecta ca pe o persoană de seamă. Simțea însă că nu s-ar putea lipsi de admirația lor. Tocmai pentru a-l cuceri se îmbrăca însă pe cît putea mai bine din venitul ei modest ; de aceea se uita de douăzeci de ori pe zi în oglindă.

„De ce n-ar putea uita domnul Richardson că sîntem de sexe diferite ?“ Își dădu însă seama că atunci legăturile lor ar fi fost cu mult prea șterse. Nu trecuse decît o săptămînă de cînd fusese foarte necăjită că lui nu-i păsa de ea. „Sînt o proastă“, gîndi iar. „Adevărat proastă. Trebuie să fiu mai mîndră, dacă vreau să ajung la vreun rezultat.“

Richardson își aprinse o țigare, în timp ce chelnerul îi mai turna puțină cafea. Și îi spunea :

— Citesc cartea mătușii d-tale. Primul capitol a și fost transcris la mașină. E foarte bună ; tocmai ceea ce ne trebuie.

— Ce înțelegi prin „foarte bună“ ?

— Vreau să spun că e ceva original și că primul capitol este foarte interesant. Dacă și mai departe e tot așa, mătușa d-tale va cîștiga bani mulți.

— Să sperăm. Merită cu prisosință.

— N-aș fi crezut. Vreau să spun că nu bănuiam în ea atât simț de organizare.

— Poate nu e simț de organizare ; poate e altceva : a iubit viața aceea mai mult decât orice pe lume.

— Asta-i adevărat.

Își sfîrși cafeaua și aștepta ca Jane să și-o bea pe-a ei. Apoi spuse :

— Mergem ?

Dar Jane nu-i răspunse. Privea spre ușa din spatele lui. Întoarse capul fără să vrea.

În prag era Mino Dougherty : slab, proaspăt, ars de soare. Privi împrejur și o zări. Îi privi o clipă. Apoi se înclină, se întoarse și ieși.

— Cine-i ? întrebă Richardson. Mi se pare că l-am mai văzut undeva.

— Un anume Mino Dougherty. Glasul ei suna slab și îndepărtat.

— A, da, acum îmi aduc aminte. Eram la El Dorado cînd a fost dat afară.

— Dat afară ?

— Da ; era împreună cu o blondă platinată. Ți-a trimis salutărilor sale călduroase. Se pare că te cunoaște foarte bine. Mătușa dumitale nu ți-a spus nimic ?

Jane se ridică și, întorcînd capul în altă parte, spuse cu un glas ciudat de liniștit :

— Dacă vrei să mergem la cinema, e mi bine să plecăm.

Filmul nu era prea grozav ; era însă foarte sentimental, și pe la jumătate, Richardson se aplecă în întuneric și îi luă mîna :

— Nu-ți place ?... Să nu-ți închipui cine știe ce...

Ea își trase mîna repede și îi răspunse :

— Nu-mi place. Iar dacă ai neapărată nevoie să ții ceva în mînă, îți pot da un carnețel pe care-l am în geantă. Își dădu seama că lacrimile îi curgeau pe obraji și nu îndrăzni să-l lase să vadă că plînge, fiindcă el ar fi putut crede că plînge din pricina filmului acela prost ; sau chiar să creadă că el ar putea fi cauza acelor lacrimi.

Ciudat era tocmai faptul că nădăjduise că Richardson o va duce la plimbare și chiar că-i va lua mîna și că vor fi văzuți împreună de Mino Dougherty. Dorise să-i arate acestuia că nu-i pasă de el și că mai erau și alți bărbați care o găseau atrăgătoare. Acum nu simțea însă nici un fel de bucurie. Nu era ceea ce își închipuise. În sufletul ei se simțea înjosită.

Vizita domnului Richardson în capitala statului federal avea drept scop o întîlnire cu Bill Swain, șeful statului. Numai doamna McLeod și cu Maria Gashouse știau aceasta; și nici una nu trăda secretul. Cu cît treceau săptămîinile, fiecare dintre cei trei conspiratori era tot mai rezervat, ceea ce era ușor pentru Richardson, dat fiind temperamentul lui; cît despre Maria Gashouse, lunga ei experiență cu politicienii din orașele fluviale o învățase să tacă. Pentru doamna McLeod era însă mai greu. Umbla prin birourile ziarului și pe străzile orașului ca o pisică după ce a înghițit un canar, cu dorința nebună să strige tuturor: „Dacă ați ști ce știu eu! Dacă ați ști ce furtună se va stîrni în Platteville în primele zile ale lunii viitoare!” Uneori trebuia să-și muște limba ca să nu vorbească; mai ales după ce făcea cîte o vizită Mariei Gashouse sau la agenția de pompe funebre a lui Jim Newman și afla cum mergea organizarea de-a lungul fluviului și în provincie. Pentru prima dată în viața ei simțea plăcuta senzație că este o persoană destul de importantă, și făcea eforturi disperate însă zadarnice, pentru a fi mai elegantă și a-și ține părul în ordine.

Tulburarea aceasta nu se datora numai apropiatei campanii împotriva Bătrînului Dougherty: mai era și cartea. În fiecare zi o dactilografă necăjită, o anumită domnișoară Willett, ședea lingă ea în cămăruță și încerca să descifreze secretele misterioaselor zîmghălituri, întreprîndu-se de o sută de ori pe zi să-i ceară ajutor doamnei McLeod, atunci cînd un cuvînt sau o literă erau cu desăvîrșire de neînțeles. Pentru doamna McLeod, faptul că în curînd cartea va ieși la iveală, era un eveniment care-i tăia respirația. În fiecare seară, cînd alte pagini ieșeau clare și curate de la mașina de scris a domnișoarei Willie, le citea mîngîindu-le cu drag. Era pentru ea un

fel de minune, ca și cum ar fi fost vorba de o carte nouă cu care nu avea nici o legătură. Impresia aceasta contribui să-i înăbușe modestia, așa încît i se întîmplă să gîndească : „E într-adevăr bună. Nu se poate să o fi scris eu. Trebuie să fi fost inspirată de un spirit...” Și începu să se gîndească la cărțile de spiritism, întrebîndu-se dacă nu cumva era și ea un mediu și cartea nu-i fusese dictată de cineva... poate chiar de spiritul lui J.E., în timp ce ea stătea și lucra în sanctuarul biroului lui. Și îl privea sfioasă pe domnul Richardson, ascultînd părerile lui, de cîte ori îi aducea o duzină de pagini.

De fiecare dată el spunea decît :

— Foarte bine. E tocmai ceea ce ne trebuie. Vom începe să ne servim de aceasta în ziua cînd vom începe campania.

Vorbea cu indiferență, lăsînd-o dezamăgită. Ar fi avut nevoie să-i spună cineva că e minunată, că e cea mai bună carte ce fusese scrisă vreodată. Ar fi vrut uneori să-l vadă pe domnul Richardson entuziasmîndu-se cel puțin odată pentru un fragment oarecare. Își spunea că el se purta în felul acesta fiindcă era „un om din Nord” ; așa își explica ea și Willie Ferguson orice ciudățenie a tînărului.

Pe de altă parte, sîngele lui rece era cel mai bun lucru pentru Scutul și Drapelul ; nu era nici o primejdie ca noul redactor să fie vreodată măcar ametit, sau să facă ceva ce n-ar fi fost mai dinainte pregătît cu toată grija. Era de ajuns să vezi tot ce făcuse pînă atunci, toate schimbările aduse, și cei două sute șaptezeci și nouă de abonați noi.

Așadar, atunci cînd el plecă să-l vadă pe Bill Swain, doamna McLeod se simți cu sufletul rănit și se întrebă ce va face în timpul lipsei lui. Nu i se părea cu putință să conducă ziarul fără el, nici măcar două zile. Simți însă că-i vine inima la loc cînd intră să-și ia rămas bun, înainte de a pleca la gară, spunîndu-i :

— I-am dat domnișoarei Baldwin toate îndrumările. Nu vreau să vă plictisesc cu un sac de amănunte : aveți și așa destule de făcut și trebuie să vă îngrijiți de carte.

Ea îi ură noroc și apoi, privindu-l de la fereastră pe cînd trecea prin piață, gîndi — văzînd pasul lui hotărît

și elastic — că într-adevăr nu trebuie să-și facă griji. Bărbatul acela va obține probabil ceea ce voia. Avea în buzunar o scrisoare a Mariei Gashouse pentru Bill Swain în care îl prezenta și-i arăta că vine să-i ceară sprijinul împotriva Bătrînului Dougherty. Bill Swain și Maria Gashouse erau prieteni vechi ; și nu va fi prima dată cînd luptau cot la cot. Deobicei lupta era împotriva reformato-
rilor ; însă de data aceasta tocmai ei erau reformatorii, ceea ce li se păru într-adevăr caraghios doamnei McLeod și chiar Mariei.

Dar cînd tinărul dispăru în direcția gării, doamna McLeod se simți din nou deprimată, fiindcă înțelesese că Richardson încredințase ziarul Janei în locul ei, nu pentru motivele spuse, ci pentru că era o bătrînă puțin sărită, pe care nu te puteai bizui. Se simți mulțumită însă pentru Jane. Faptul acesta va trezi în față sentimentul unei anumite superiorități și va îmbunătăți raporturile ei cu redactorul. „Dacă cel puțin Jane s-ar îndrăgosti și s-ar mărita cu el — gîndi — în loc să plîngă după o secătură drăguță ca Mino Dougherty“. Poate că atunci domnul Richardson ar fi rămas pentru totdeauna la Platteville, iar Scutul și Drapelul ar fi trăit înfloritor pînă la moartea directoarei și chiar mult timp după aceea.

În biroul său din palatul Dougherty, șiretul păianjen bătrîn știa că Richardson se dusese în capitală, și știa perfect de ce se dusese și chiar ziua și ceasul în care va avea o consfătuire cu Bill Swain.

Dușmănia dintre Bătrînul Dougherty și șeful statului nu era de dată recentă. Dăinuia de douăzeci de ani, de cînd se întîlniseră întîia oară la Congresul Democrat al statului. Pe atunci amîndoi erau plini de ambiție și ținta lor era aceeași : să ajungă șeful statului și în felul acesta să aibă trecere în politica națională, iar în cele din urmă să ajungă senator la Washington.

Pe atunci Bill Swain avea asupra Bătrînului Dougherty superioritatea de a se fi născut în regiunea aceea. Avea un metru și optzeci și nouă de centimetri înălțime, fără ghete ; era slab ca un cui și avea o figură lungă și îngustă, de culoarea pielei tăbăcite. Erau încă destul de aproape de vremurile imigrării, încît să iasă la plimbare fără guler, să poarte o pălărie mare cu margini late și să azvîrle un

scurtat la cinci metri. Bătrînul Dougherty care pe atunci nu era încă „Bătrînul“, era voinic și zdravăn, cu o ceafă de taur, ca un luptător, vorbind nu cu accentul tărăgănat din Sud-Vest, ci cu un ecou de dialect irlandez. Metodele politice ale lui Bill Swain erau acelea ale crîșmelor și ale localurilor de dans de la frontieră ; ale lui Dougherty erau acelea ale unui gunoier din Boston. Lipsurile educației lui Dougherty erau suplinite de răutate. Iar în păcălirea aproapelui îl întrecea de departe pe Bill Swain.

Cînd se văzură înția oară, își zbirliră părul cu antipatie reciprocă, întocmai ca doi cîini ce își dau tîrcoale, înainte de a se înhăța. Bill Swain îl socotea pe Dougherty un intrus, un imigrant venit să invadeze un teritoriu asupra căruia nu avea nici un drept ; și făcu în așa fel încît Dougherty să-i afle părerea aceasta. Și deoarece Dougherty avea sentimentul inferiorității sale tocmai pentru că era un nou-venit, aceasta nu făcu decît să sporească antipatia unuia față de celălalt.

Astfel, timp de douăzeci de ani se combătuseră sau se înțelesesă rînd pe rînd în politica Sud-Vestului, mînați de ură și de ambiție ; iar după douăzeci de ani, Bill Swain a luase înainte. Era șeful partidului din statul federal și avea influență în tot Sud-Vestul. Bătrînul Dougherty era însă și el puternic ; avea în mînă Platteville și stăpînea o întreagă regiune a statului ; pe de altă parte își organizase partizanii după modelul politicii din Boston și din New-York, și organizația lui era mai solidă, mai eficace și mai primejdioasă decît aceea descusută și lasă-mă-să-te-las a lui Bill Swain.

Bill știa că în toată regiunea pe care o domina nu era decît o singură amenințare pentru putere și autoritatea lui : Bătrînul Dougherty.

I-ar fi plăcut să-l strivească, așa cum strivești o insectă călcînd-o în picioare, dar se temea că Bătrînul Dougherty să nu fie scorpion, și nu furnică ; iar pînă atunci nu-l putuse doborî.

Așa încît, atunci cînd Richardson sosi în oraș cu o scrisorică de la Maria Gashouse, care amintea pe larg despre planurile tinărului, Bill Swain își coborî picioarele lungi de pe birou, zvîrlî de la trei metri un scuiat, mî-

merind tocmai în scui pătoare, și-i spuse secretarei :

— Telefonează la hotel și spune-i domnului Richardson să vină îndată.

Se plăcură de la prima vedere. Bill Swain îl pofti pe celălalt să șadă și îl întrebă numaidecît ce mai face Maria Gashouse, adăugînd :

— Sîntem prieteni de aproape patruzeci și cinci de ani. Zîmbi, scui pă și continuă : De fapt, Maria Gashouse m-a învățat ce e viața. Eram un flăcău de optsprezece ani și mă pricepeam mai mult la cai decît la femei. Și pot spune că era o dascăliță minunată, mai bună decît cele pe care le-am întîlnit mai tîrziu.

La această primă destăinuire în privința trecutului lui Bill Swain, Richardson zîmbi și răspunse :

— Maria se simte foarte bine. Și afacerile îi merg bine ; numai cu Bătrînul Dougherty nu se prea împacă.

— O, nu mă miră. Tipul acela n-a înțeles niciodată oamenii ca mine și ca Maria Gashouse. Încet, așa cum se deschide un metru de tîmplar, picioarele cele lungi se întinseră și se așezară iar pe birou. Luă scrisoarea Mariei, scrisă pe hîrtie trandafirie, cu inițiale aurite, și spuse : Îmi scrie că ești pe punctul de a ruina Scutul și Drapelul.

— Tocmai aceasta nădăjduim să facem. Și mi se pare că izbutim destul de bine.

Bill Swain lăsă scrisoarea și își întoarse spre tînăr ochii cenușii și pătrunzători.

— Ai multă experiență politică ?

— Destulă.

— Unde ai dobîndit-o ?

— Mai ales în Est. Dar și în Illinois.

— Maria Gashouse ți-a spus ceva despre potlogăriile acelui individ ?

— Da, Maria ; doamna McLeod și cu mine am adunat împreună multe date.

— Vinia e femeie foarte de treabă. Dar nu are prea mult bun-simț.

— Nu, admise Richardson, și eu cred tot așa.

— Nu trebuie să stai mult timp fără să bei ceva, cum spunea tata, aminti Bill Swain lovind cu pumnul lui de fier în birou.

Ușa se deschise și intră o tină ră drăguță.

— Domnișoară Bradford, spuse Swain, spune-i lui Anania să aducă whisky.

Tină ra dispăru, iar după o clipă intră un negru bătrîn aducînd sticle și pahare. Bill Swain turnă în două pahare cîte o dușcă zdravă nă, spunînd :

— Iată ce ne trebuie. Goli paharul și se întoar se spre negru. Lasă sticla aici și șterge-o. Apoi se întoar se din nou spre tină rul ziarist.

Vorbiră două ceasuri ; a doua zi Richardson veni iar și cei doi bărbați băură din cealaltă sticlă de whisky și iar vorbiră ; și a treia zi, cînd veni să-și ia rămas bun, Bill îl bătu prietenește pe umăr cu mîna, spunîndu-i :

— Noroc, băiete ! Sînt cu voi. Înștiințați-mă cum merg lucrurile. Amintește-ți numai că pe Bill nu l-a văzut niciodată nimeni beat. Trebuie să ai întotdeauna o viziune limpede. Dacă datele voastre sînt exacte, voi trece de partea voastră cu tot ce am. Scui pă și adăugă : Du-i Mariei cele mai bune amintiri de la mine și spune-i că nu voi uita niciodată ceea ce a făcut pentru mine cînd eram tinăr și aveam nevoie de lecții.

Întors la Platteville, Richardson se duse de-a dreptul în cămăruța directoarei. După ce o rugă pe dactilografă să se ducă să ia puțin aer în piață, își scoase pardesiul, se așeză hotărît, își puse ochelarii și scoase din servietă cîteva foi. În așteptare, doamna McLeod era foarte îngrijorată. În cele din urmă spuse liniștit :

— Ne-am înțeles. Bill va fi cu noi pînă la capăt. E convins de faptul că Bătrînul Dougherty încearcă să-l dea peste cap și să-i ia locul. E gata să ne susțină cînd vom începe campania ; cere numai ca această campanie să fie bine făcută.

Nu se arăta deloc entuziasmat. Singura dovadă a unei anumite înflăcărări interioare fu întrebui nțarea cîtorva cuvinte dialectale.

Din clipa întoarcerii sale, întimplările se urmară cu repeziciune. În dimineața următoare, domnul Richardson fu chemat la telefon ; cînd luă receptorul, auzi un glas spunînd :

— La telefon e W.M. Dougherty.

- Bună ziua, răspunse Richardson.
- Cred că știi cine sînt.
- Da.
- Aș vrea să vorbesc cu d-ta.
- Prea bine.
- Poți trece pe la mine acum dimineața, pe la unsprezece și jumătate ?
- Sînt foarte prins la ora aceea. N-am putea vorbi aici, în redacția Scutul ?
- O tăcere scurtă, o tuse, apoi glasul răgușit continuă :
- Aș vrea să-ți vorbesc despre un lucru personal. Cred că ar fi mai bine să vorbim în biroul meu.
- Richardson tăcu la rîndul lui cîteva clipe, apoi spuse :
- Bine, voi face așa încît să fiu liber... La unsprezece și jumătate.
- După ce puse jos receptorul, se duse la doamna McLeod și trimise din nou pe dactilografă să ia aer. Rămas singur cu doamna McLeod, îi spuse :
- Au aflat.
- Cine ?
- Dougherty și cu banda lui. Mi-a telefonat chiar acum, rugîndu-mă să mă duc la el.
- Și te duci ?
- Da.
- Va încerca să te înspăimînte, făcînd pe grozavul.
- Știu. Dar s-ar putea să aflu ceva ce ne-ar putea fi de folos.
- Doamna McLeod îl privi îngrijorată :
- Pot încerca să te atace.
- Tinărul rîse, și de data aceasta în glasul lui era puțină înfrigurare :
- Nu vă îngrijiți de aceasta. Dacă încearcă să mă lovească o șterg ca vîntul.
- Doamna McLeod păru descurajată, și Richardson continuă zîmbind :
- Trebuie să-mi țin cuvîntul încă zece zile. Nu vreau să le dau prilejul să mă vire iar la închisoare sub învinuirea că am încercat să-i lovesc.
- Înțeleg. Cred că ai dreptate. Mi se pare că te pricepi destul de bine la asemenea lucruri.

— Intocmai.

În clipa aceea doamna McLeod observă un lucru ciudat : vinele de la tîmple și de la gîtul tînărului erau umflate și se zbăteau. Își mai dădu seama că în timp ce vorbea cu ea, rupsese în două cu o singură mină un creion gros. Rămase uimită. Nu se gîndise niciodată că Richardson ar putea fi un om violent.

După cît înțelese, nu avuseseră de gînd să-l inspăimînte. Cînd ajunse în birourile firmei „W.M. Dougherty & Fiul, anteprenori“, un secretar îl conduse îndată în biroul Bătrînului. Erau acolo trei bărbați : unul mic, gras, cu obraji roșcați și netezi, purtînd ochelari scilpitori cu rame ; altul, cu chipul supt, părul cărunt și spatele puțin adus ; și al treilea, voinic, chel, avînd puțin înfățișarea unui luptător în repaos. După cum bănuia numaidecît Richardson, ultimul era Bătrînul Dougherty. Al doilea era directorul Gazetei, pe care-l cunoștea din vedere ; iar primul îi fu prezentat de bătrîn, după ce se prezentase pe sine însuși și îl prezentase pe cel cărunt, ca domnul Hirsch, redactor-șef și administrator al Gazetei.

În timp ce Richardson se înclina, o ușă se deschise și intră Mino Dougherty. Bătrînul îl prezintă pe fiul său și cei doi tineri își strînseră mîna. În gestul lor era o foarte ușoară ostilitate, amestecată cu puțină neîncredere și bănuială.

Toți se așezară, și Bătrînul Dougherty îl întrebă pe Richardson :

— O țigară de foi ?

— Mulțumesc. Ziaristul luă țigara și o aprinse. Nici unul nu vorbi în timp ce el îndeplini această operație : stăteau privindu-l, ca și cum aprinderea unei țigări ar fi fost o scamatorie nemaivăzută. Richardson nu se turbură deloc.

În cele din urmă Bătrînul Dougherty rupse tăcerea :

— Am stat de vorbă între noi despre ceea ce ai știut să faci din vechitura aceea de Scutul și Drapelul. Ai făcut adevărate minuni cu zdreanța aceea nenorocită de ziar.

— Mulțumesc, răspunse Richardson.

— Bun lucru, într-adevăr, spuse omul înalt și slab. Vorbea nervos, ca și cum ar fi vrut să sară de pe un scaun.

— Sint lucruri noi foarte reușite, adăugă și redactorul-șef. Îmi închipui că numărul abonaților a crescut.

— Da.

— Simțitor ?, întrebă directorul.

— Da. Simțitor.

Urmă o clipă de tăcere, ruptă din nou de Bătrînul Dougherty :

— E frumos să vezi un ziar vechi ca Scutul și Drapelul înviind în felul acesta.

— Dacă se menține, spuse roșcatul domn Hirsch. Se întâmplă destul de des să obții o sporire a tirajului. Mai greu este să o menții.

— Da, incuviință Richardson.

Mino Dougherty nu vorbea. Așezat de partea cealaltă a mesei de mahon, îl privea țintă pe ziarist. În privirea lui nu era nimic din blîndețea și din prietenia pe care o arătau ceilalți trei. În privirea ochilor albaștri se vedea bine dușmănie și dispreț. Ședea pe marginea scaunului, ca și cum ar fi fost gata să sară dintr-o clipă într-alta să-i trîntească un pumn în falca domnului Richardson.

Altă tăcere. Fiecare pauză parcă părea mai încurcată decît cea dinainte. Fiecare tăcere părea mai apăsătoare, părea că pune o răspundere și mai mare pe umerii lui Richardson. De altfel umerii lui păreau destul de puternici încît să poată suporta această greutate. Tot ce-i puteau scoate oamenii aceea, era un „da“ liniștit. Tînărul continua să fumeze netulburat țigarea scumpă ce-i fusese dăruită.

De data aceasta administratorul Gazetei vorbi cel dintîi :

— Ne-au interesat întotdeauna tinerii ce făgăduiesc. Am văzut ceea ce faci și sîntem convinși că ești foarte talentat.

— Mulțumesc. În glasul lui Richardson era o umbră de ironie.

Celălalt continuă :

— Sîntem mereu în căutare de talente tinere. Își scoase ochelarii înrămați și începu să-i șteargă. Ne-am gîndit, domnule Richardson, că poate ai dori altă slujbă... vreau să spun o slujbă bună, bine plătită.

— Ce fel de slujbă ?

De data aceasta răspunse Bătrînul Dougherty :

— Ascultă tinere, cred că cel mai bun lucru e să vorbim deschis cu d-ta. Domnul Winterbottom, aici de față, directorul Gazetei ar vrea să se retragă la anul. Ne-am gândit că te-am putea lua codirector la Gazeta și când va veni clipa plecării domnului Winterbottom, d-ta îi vei putea lua locul. Îl privi pe tinăr cu o înfățișare de așteptare, ca și cum și-ar fi închipuit că-l va vedea primind cu entuziasm o propunere atât de neașteptată. Dar chipul tinărului era cu desăvîrșire lipsit de expresie. Era clar că se gîndește.

— Un prilej minunat, spuse administratorul, în special pentru un tinăr cu totul necunoscut... un tinăr care abia... ; se întrerupse încurcat și Richardson sfîrși fraza :

— Care abia a ieșit din închisoare.

— Nu voiam să spun chiar aceasta.

— Puteți adăuga că am fost închis numai fiindcă venisem la Platteville fără ocupație. De data aceasta se simțise în glasul lui Richardson oarecare emoție ; nu o emoție prietenească și plăcută, ci mai degrabă una supărată. Glasul era tăios ca oțelul și rece ca gheața. Mino Dougherty îl privea mereu, dușmănos.

— Ce răspuns ne dai ? , întrebă administratorul.

— Răspunsul meu e nu.

— N-ar trebui să iei o hotărîre pripită. E un prilej foarte bun și un salariu de mină întii. Mult mai mult decît cîștigă mulți alții cu slujbe foarte bune. Vezi, Gazeta este cel mai însemnat ziar din provincia noastră și înțelegem să rămînă și mai departe așa. Mai bine să te gîndești. Nu-ți cerem îndată un răspuns. Te mai poți gîndi și după aceea să ne spui.

— Nu-i nevoie. Răspunsul meu ar fi tot „nu“.

— Îmi închipui că îți dai seama, interveni Bătrînul Dougherty, că Scutul și Drapelul e în stare de faliment... Dacă ar vrea creditorii, ar putea chiar azi să obțină falimentul doamnei McLeod.

— Da, cunosc situația financiară a ziarului. Am studiat-o cu atenție. Cred însă că dacă vom merge mai departe așa cum am început, o vom putea îndrepta.

— Și dorești să rămii la Scutul și Drapelul ?

— Da.

— Pot să te întreb de ce ?, spuse domnul Hirsch.

— Fiindcă îmi place să muncesc.

— Vrei să spui că banii nu te interesează ?

— Ba da, firește... dar nu mă preocupă.

Pe neașteptate, Mino Dougherty nu-l mai privi țință și vorbi. Glasul lui era minios.

Cine te-a trimis ?

— Cine dracu, ești, la urma urmei. Și ce faci aci ?

Richardson zîmbi :

— Sînt ziarist. Încerc să pun iar pe picioare Scutul și Drapelul. Nu m-a trimis nimeni. Am venit singur.

Bătrînul Dougherty, temîndu-se că Mino, în furia lui, i-ar putea dezvălui planurile, interveni cu glas dulce :

— Mai bine să te mai gîndești, domnule Richardson. Nu vrem să te zorim. Gîndește-te, și dacă-ți schimbi părerea, ne poți da răspunsul.

— Pot să vi-l dau chiar acum. Răspunsul este nu.

— Pari foarte sigur de ceea ce spui, observă suav domnul Hirsch.

— Și sînt.

În purtarea Bătrînului Dougherty se vădi o schimbare. Orice dulceață îi dispăru din glasul care luă un ton aspru :

— Atunci vrei să lupți împotriva noastră ? Îl privi țință pe Richardson, însă acesta nu se tulbură și răspunse.

— Nu știu dacă ceea ce fac eu se poate numi luptă împotriva d-voastră. Scutul și Drapelul trebuie să-și vadă de drumul lui. Nu văd de ce aceasta înseamnă o luptă. În orașul acesta este loc destul pentru trei ziare, iar Cronica nu poate fi pusă la socoteală. Se ridică și își luă pălăria. Mi se pare că nu mai e nimic de spus. Vă mulțumesc pentru propunerea d-voastră, domnilor, dar nu o pot primi.

Domnul Hirsch zîmbi batjocoritor de după ochelarii sclipitori :

— Mai e un lucru de spus, domnule Richardson. Cînd vei fi iar pe drumuri, e mai bine să nu vii să ceri de lucru la Gazeta.

— Nu-i nici o primejdie. Bună ziua, domnilor. Și fără să mai adauge ceva, se întoarse și ieși.

Cei patru bărbați rămaseră câteva clipe tăcuți. Apoi Bătrînul Dougherty izbucni :

— Cred că nu se poate spune că n-a vorbit lămurit.

— E cu siguranță ceva suspect în omul acesta, răspunse directorul, nervos.

Bătrînul Dougherty puse piciorul jos și se întoarse în scaunul turnant :

— Zău, domnilor cred că nu e altceva de făcut decît să distrugem Scutul și Drapelul. Îmi pare rău că trebuie să-o las pe drumuri pe doamna McLeod, dar nu se poate face altfel.

— Ea a vrut așa, răspunse domnul Hirsh.

Mino nu spuse nimic. Se sculă și plecă fără o vorbă.

Chiar în după amiaza aceleiași zile, dactilografa sfîrși de transcris cartea și puse pe biroul doamnei McLeod teancul gros de foi bătute la mașină în trei exemplare. Puse și o notiță, pentru 56 de dolari, care-i răpi doamnei McLeod o parte din plăcerea simțită la vederea acelor foi. Nu știa cum va plăti ; dar Richardson intrînd, luă notița și spuse :

— Văd eu de aceasta. Mă înțeleg cu Myrtle.

— Dar Myrtle n-are bani. Nu putem întrebuița banii încasați pe abonamente, cînd avem atîtea alte lucruri de plătit.

— Lăsați pe mine.

Doamna McLeod observase că de cîtva timp tinărul devenise tot mai imperios ; ceea ce îi făcea plăcere. Îi plăceau bărbații care spuneau : „Lăsați pe mine“. De treizeci de ani așteptase să-i spună cineva așa ; fraza aceasta nu-i mai fusese spusă de nimeni de la moartea lui J.E.

— Voi lua un exemplar acasă, să-l citesc, continuă Richardson. Am citit numai primele două capitole.

— Mă tem că-i prea lung și plictisitor, spuse doamna McLeod.

— Firește că va trebui să tăiem ceva la publicare ; dar este tocmai ce ne trebuie.

În timp ce tînărul își lua rămas bun, doamna spusese cu sfială :

— Mi-e frică de Bătrînul Dougherty și de șleahta lui. Mă tem să nu facă ceva.

— Mie nu mi-e frică deloc. Voi rezista pînă în pinzelile albe.

— Dar nu-i numai aceasta. Mai este problema Janei Richardson parea nedumerit :

— Ce problemă ?

— Jane și Mino.

— Ce vreți să spuneți ?

— Îi făcea curte. Cred că ea se mai gîndește și acum la el.

Îl privi o clipă pe Richardson, ca și cum s-ar fi întrebat cît de mult i se poate destăinui. Apoi continuă :

— Mi se pare că d-ta ești într-adevăr unul de-al nostru ; de aceea pot vorbi. Înțelegi, Jane este cu adevărat îndrăgostită de el. Încearcă singură să se facă să creadă că nu este ; dar este. Cunosco toate simptomele la o femeie. E singurul lucru ce nu se schimbă odată cu schimbarea vremurilor. Mai șovăi puțin, și după o clipă continuă sfioasă : Uneori mă gîndesc că ar fi bine să renunț la cruciada aceasta, dacă trebuie să însemne o ruptură între ei. Zîmbi. La început nu mi-am dat seama că e ceva serios. Să nu mă crezi proastă și sentimentală... Dar oamenii îndrăgostiți îmi fac întotdeauna o anumită impresie... E întotdeauna ceva minunat în ei... și mișcător.

Pe cînd doamna McLeod vorbea, chipul tinerească al domnului Richardson se făcuse tot mai serios. Cînd tăcu, Richardson așteptă o clipă să vadă dacă doamna McLeod mai avea ceva de spus. Apoi vorbi :

— Înțeleg ce vreți să spuneți. Mă tem însă că acum nu mă mai pot opri... După tot ceea ce am făcut și am făgăduit... și după ce am fost la Bill Swain... De altfel ceilalți sînt hotărîți să lupte împotriva noastră. Mi-au dat-o să înțeleg azi dimineață. Au amenințat.

— Ce fel de amenințări ?

— Că ne vor face să dăm faliment. Cred că nu se vor da înapoi de la nimic.

— Era de față și Mino ?, întrebă doamna McLeod cu o șiretenie neașteptată.

— Da.

— Și a amenințat și el ?

— Nu. S-a mărginit să mă privească țintă. Dar părea că mă urăște mai mult decât toți ceilalți.

— Din pricina Janei.

Richardson își luă pălăria și se ridică :

— Aș fi dorit într-adevăr să știu toate acestea puțin mai de vreme. Aș fi rămas în închisoare și mi-aș fi văzut de treabă acolo.

— Nu trebuie s-o iei așa. Apoi, după câteva clipe zîmbi și continuă : Cred că va trebui să mergem înainte. Nu știu de ce sînt toate, întotdeauna, așa de grele.

— Poate ar fi mai bine să o înștiințați și pe Jane. Nu știu însă dacă folosește la ceva. Acum e prea tirziu.

— De ce nu-i vorbești d-ta ? Ai o oarecare trecere la ea.

Tinărul rîse :

— Mă tem că nu atît cît credeți. Apoi scoase un sunet ca un fluierat și exclamă : Dumnezeu ! Acum mi-aduc aminte.

— Ce anume ?

— I-am povestit că Mino a fost dat afară de la El Dorado. I-am spus totul : Că era beat, că, era cu femeiușca aceea, că i-a trimis salutări. Credeam că o distrează. Nu mă gîndeam mai departe... Acum înțeleg de ce s-a purtat ca o artistă de cinema.

Așadar îi spusese el în locul ei. Îi spusese tot, gîndi doamna McLeod și spuse îngîndurată :

— Poate aceasta va fi deajuns ca totul să se sfîrșească.

— Mă îndoiesc, răspunse tinărul.

Într-adevăr, nu fusese deajuns. Informația aceea o făcuse pe Jane numai nefericită și o umpluse de îndoieli... îndoieli peste îndoieli, despre toate. Dacă Mino se purta în felul acesta, era mai bine să o știe îndată, pînă nu era prea tirziu. Dacă era un asemenea om, ca soț ar fi făcut-o nenorocită. Acum nu se mai prefăcea nici față de ea însăși.

... Știa că îl iubește destul încît să dorească să se mărite cu el, cu toate cele întimplate. Dar dacă se îmbătase și leșise cu Fern Hedges tocmai fiindcă era îndurerat și nefericit din pricină că se certaseră ? Atunci ea pierdea totul, fiindcă își bătuse joc de el. Cum să se dezvinovățească ? Și Richardson ? De ce-i povestise lucrurile acestea ? Poate fiindcă înțelese care erau sentimentele ei pentru Mino și nădăjduse să le sfărîme ? Atît de rău să fie ? De aceea încercase mai tîrziu să-i ia mîna, în întinericul cinematografului ? Se îndrăgostea de ea, sau voia numai să-i facă curte ? Deși voia să se convingă că acesta era motivul, totuși nu putea crede. Cu toată nepăsarea tulburătoare a lui Richardson pentru farmecul ei, și cu toată antipatia ei șovăielnică pentru el, simțea că nu era așa. Putea el să fie din Nord și să nu aibă o picătură de sînge cald în vine, dar nu avea nimic vulgar în el.

Se simțea deci tot nenorocită ; atît de nenorocită încît nici însuflețirea noii activități nu mai avea vreun efect asupra ei. Ar fi putut lămuri totul ducîndu-se la Mino și vorbind cu el ; asemenea gesturi nu erau însă în firea ei, așa cum nu erau în firea tînărului Dougherty. Mîndria îi făceau pe amîndoi să tacă : mîndria dură, amară, mistuitoare și prostească a tinereții, care cu timpul și cu experiența sa indulcește, se înmoaie și în cele din urmă dispare. Cum ar fi putut ea, o McLeod, să se expună unei umiliri din partea unui Dougherty ? Și dacă atunci cînd s-ar fi dus la el, i-ar fi spus că se îmbătase și se plimbase cu Fern Hedges fiindcă așa-i plăcuse și fiindcă era sătul de ea și atîta „cum se cade“ ? Dacă-i spunea că nu mai vrea să o vadă ? Nu, nu putea face aceasta ; chiar dacă ar fi trebuit să-și chinuiască sufletul tot restul vieții.

Toate îndoielile acestea o frămîntau. Lua hotărîri pe care le părăsea îndată. În cele din urmă, neizbutind să găsească puțină liniște, își spuse că trebuie să amine orice hotărîre pînă la banchetul Partidului Democrat. Dacă îi trimitea un bilet, invitînd-o din nou, dacă era destul de delicat încît să-și calce în picioare mîndria, își va umili și ea mîndria și va face ca și cum între ei n-ar fi fost nici cea mai mică neînțelegere. În clipele acestea dorea chiar să o părăsească pe matusa Vinia cu cruciada ei. Dacă însă

el nu-i trimitea nimic, atunci totul se va sfîrși pentru totdeauna.

În seara aceea, cînd se întoarse la „Trăznaia lui McLeod“, luă un pahar cu lapte și o bucată de tort pregătite de Aida în bucătărie și se duse repede la culcare, ca să nu fie nevoită să vadă pe mătușa ei sau pe domnul Richardson. Pe masa din vestibul se afla obișnuita scrisoare din Boston. O luă și o privi curioasă. Domnul Richardson parcă ar fi primit scrisori de la o singură persoană pe lume. Oricît privea, nu-și putea da seama dacă e 'un scris bărbătesc sau femeiesc. Plicul era fin și părea scump. Ținîndu-l la lumină, își dădu seama că era puțin deschis, și cu oarecare efort se puteau distinge cîteva cuvinte. O clipă ascultă ca să se asigure că nu e nimeni în camerele vecine. Apoi apropie plicul de lumină și izbuti să citească cinci cuvinte : „Dragă Jack, n-am știut că...“. Restul era acoperit de plicul de culoare închisă și opac.

O clipă fu isplătită să deschidă scrisoarea și să o citească. Gîndi chiar : „Dacă omul acesta ne înșeală, am dreptul să știu adevărul“.

„Dragă Jack“... Și spusese că-l cheamă Tom.

Ca și cîm scrisoarea i-ar fi ars degetele, o zvîrli în grabă pe masă și sui scara în fugă. În orice împrejurare s-ar găsi, o McLeod nu poate face așa ceva.

Din pricina aceasta, domnul Richardson i se păru mai misterios și mai interesant ca oricînd.

Doamna McLeod și redactorul ei cînară împreună ; apoi doamna McLeod ieși și se duse la Maria Gashouse, lăsîndu-l pe tinăr în bibliotecă să lucreze la cartea lui despre situația lucrătorilor.

Rămas singur, se gîndi să citească două-trei capitole din carte și apoi să scrie ; seara trecu însă altfel. Așezat într-unul din fotoliile de piele ale lui J.E., cu pipa între dinți și cu un pahar de whisky și sifon la îndemînă, citi două capitole ; apoi, fără să vrea, îl luă de pe măsuta alăturată pe al treilea, și apoi pe al patrulea, pe al cincilea, și așa mai departe. În cele din urmă, cînd se uită la ceas, era unsprezece și jumătate. Se gîndi o clipă ; apoi, renunțînd la orice gînd de lucru pentru seara aceea, își continuă lectura.

Puțin înainte de miezul nopții, se deschise ușa de la intrare, și după o clipă se auzi zgomotul pașilor doamnei McLeod, care urca scara. După aceea, în clădirea uriașă totul fu numai liniște, iar Richardson luă din nou textul. Citi mai departe, capitol după capitol, pînă ce, simțindu-se amorțit și puțin înțepenit, se ridică, se întinse și se uită la ceas. Era două și jumătate și mai avea patru capitole pînă la sfîrșit. Își mai turnă un whisky ; după aceea se așază iar și reîncepu să citească. Iar cînd puse jos ultima foaie, era ora patru și un sfert. Privi teancul gros de foi cu un fel de respect ; apoi stinse lumina și se duse la culcare.

A doua zi dimineța nu fu văzut la cafea ; dar de data aceasta nu fiindcă mîncase mai devreme și plecase la redacție, ci fiindcă săvîrșise aceeași crimă de care se făcuse de atîtea ori vinovată Jane. Trezit la șapte și jumătate de clopoțelul deșteptătorului se întorsese pe partea cealaltă și adormise iar. Și Aida nu-l trezise, socotind că, devreme ce tinărul lucra mult putea să-și îngăduie măcar odată luxul să stea în pat pînă tîrziu. La ora zece, negresa urcă scările, ducînd o tavă cu cafea, plăcinte calde, ouă și șuncă. Era prima dată de cînd murise J.E. McLeod, cînd cineva își lua dejunul în pat în casa aceea mare ; dar Aida îl iubea pe Richardson, care ajunsese răsfățatul ei.

Între timp, cînd mergea cu Jane spre redacție, doamna McLeod încerca să-și adune curajul ; și numai în ultima clipă, cînd treceau prin piață, izbuti să-i spună :

— Dragă, trebuie să te întreb ceva.

Jane păru bănuitoare și aproape ostilă, și întrebă repzit :

— Ce anume ?

— În legătură cu Mino Dougherty. Crezi că cruciada îți poate încurca planurile ? Se gîndise atît cum să-i pună această întrebare, și acum simțea că fusese grosolană.

— Nu știu ce vrei să spui, fu răspunsul nelămurit al Janei.

— Vreau să spun că dacă nu-ți face plăcere ca ziarul să ducă o campanie împotriva tatălui său... avem încă timp să renunțăm.

— Nu înțeleg ce mă privește pe mine.

— Credeam că ții la el... asta-i tot.

Ajunseră lingă intrarea ziarului. Pe neașteptate, Jane spuse :

— Doresc să nu-mi mai vorbești de el. M-am săturat... toți nu fac decît să-mi vorbească despre el : tu, Willie, Aida și chiar domnul Richardson.

— La drept vorbind, eu nu i-am pronunțat niciodată numele.

— E ca și cum ai fi făcut-o. Te-ai gândit întotdeauna la el și la mine. Și mie puțin îmi pasă de el și de ceea ce face el.

Prin urmare totul merge bine. Jane spusese că nu-i pasă. Totuși doamna McLeod ar fi preferat ca nepoata ei să nu fie atît de violentă cînd făcu această mărturisire.

Era aproape unsprezece cînd Richardson apăru la redacție. Willie, încurajat de o dușcă de whisky, îl salută cu o umbră de mulțumire în glas, pentru că găsise în marele, desăvîrșitul, punctualul și implacabilul domn Richardson, un om care păcătuiește tocmai ca el.

— Ne-am culcat tîrziu aseară, nu ?

— Da ; și m-am lăsat furat de somn.

Tînarul se duse de-a dreptul în biroul doamnei McLeod, rușinat ca un școlar :

— Nu știu ce mi s-a întîmplat ; poate fiindcă am stat noaptea tîrziu și am citit cartea d-voastră.

— Ai nevoie de un somn bun din cînd în cînd.

În loc să plece numaidecît, tînarul se așeză. Părea foarte serios în timp ce spunea :

— Doamnă McLeod, trebuie să vă vorbesc despre cartea aceea.

O clipă, ea se temu de dojeni și-l opri sfioasă :

— Nădăjduiesc că nu e nimic rău.

— Dimpotrivă, doamnă. E într-adevăr un lucru bun. Merge de minune pentru ziar. Ne va aduce abonați mulți. Își scoase ochelarii, ceea ce la el era întotdeauna o dovadă că e foarte serios, și continuă : Dar nu-i de ajuns. Va trebui să facem ceva. O carte ca aceasta nu trebuie lăsată să se piardă.

1. — Ce vrei să spui ?

— Că ar trebui să vă gândiți la un editor. Nu e o carte obișnuită. E ceva mare. E cartea pe care o așteaptă toată America.

— Nu m-am gândit niciodată la aceasta. Nici măcar n-aș ști cum să încep.

— Vreți să mă lăsați pe mine ?

— Ai și așa atâtea pe cap...

— Am un prieten la New York în legătură cu casele de editură. Îi voi trimite un exemplar bătut la mașină și se va ocupa el de toate.

Doamna McLeod începu să plîngă pe neașteptate. Lacrimile îi curgeau din ochi, cu toate încercările ei de a se stăpîni, și se prelingeau prosteste pe chipul zbîrcit. Erau lacrimi de ușurare, de bucurie, de oboseală și de delăsare. Vinia McLeod era una dintre femeile acelea făcute pentru a fi iubite și apărute, iar după moartea lui J.E., nimeni n-o iubise și nu-și bătuse capul cu ea. În schimb toți veniseră să o copleșească cu necazurile lor.

Cu glas sugrumat și rușinat șopti :

— Nu știu de ce îți pierzi atîta vreme pentru mine.

Lacrimile acelea îl puseră pe Richardson în încurcătură, și de aceea se frămînta pe scaun ca și cum ar fi avut și el ceea ce numea Aida „nervi“.

— Și D-voastră ați fost bună cu mine. Apoi, ridicîndu-se, îi puse mîna pe umărul uscat : Lăsați pe mine. Îl voi trimite chiar azi.

Și o lăsă singură, ca să se poată liniști plîngînd zdra-văn.

Toată săptămîna aceea și săptămîna următoare veniră alți abonați să-și adauge numele pe listă ; La parter, Myrtle Ferguson, la ghișeu ei, nu mai prididea cu înscrierea numelor, semnarea chitanțelor și punerea banilor în caseta veche.

Fiecare abonat nou îndulcea parcă puțin asprimea Myrtlei. Schimbarea aceasta i se păru miraculoasă doamnei McLeod. Zbîrciturile săpate pe fața casieritei de anii de dezamăgire, necazuri și plictiseală, se pierdeau puțin cîte puțin. Vechiul guler scrobit și cravata bărbătească dispăruseră, așa cum s-a mai spus ; Myrtle începuse să poarte cercei de peruzele și într-o dimineață, spre uimirea tuturor

celor de la ziar, apăru cu părul tăiat și cu ondulație permanentă, pe atunci la începuturile ei, făcînd-o să semene mai mult cu regina unui trib de sălbatici, decît cu casierîța unui ziar serios ca Scutul și Drapelul.

Această schimbare se datora în parte schimbării firii lui Willie, care nu-și mai petrecea sfîrșitul săptămîinii îmbătîndu-se iar simbătă seara nu se mai ducea la El Dorado și în celelalte localuri de pe Franklin Street să bea whisky și să azvîrle gologani de nichel în găurile pianelor mecanice de la Mannie Furnoy și Esetlle Laverne. Își tăiasă pînă și vîrfurile bătrinelor lui mustăți pătate de tutun, și își cumpărase de la Frenlich un costum nou. Ca tăietură, nu se deosebea de vechiul lui costum motorizat ; stofa era însă cu pătrățele plăcute ; într-o dimineată adăugă, cu oarecare sfială, la această eleganță, și o cravată roșie, și după aceea întinerirea lui fu desăvîrșită, iar el se simți din nou cuceritorul din tinerețe. Simbăta seara dinainte de începerea cruciadei o duse pe Myrtle să ia masa la hotelul Beauregard și după aceea la teatru, să vadă „Romeo și Julieta“.

Minunea fusese săvîrșită de coloana de pălăvrăgești. Era destul de reușită și succesul lui Willie fu constatat îndată în tot orașul. Devenise un personagiu. Nu mai era bătrînelul obosit, silit să se dea peste cap ca să afle o informație ; acei cărora le plăcea să-și vadă numele tipărit, îi telefonau sau veneau să-l vadă și să-i dea informații personale. Iar el știa că mulți dintre noii abonați se datorau acestei coloane. Faptul acesta îi redase stima de sine însuși, influențînd în chip neașteptat asupra caracterului său. Acum, în costumul său nou cu pătrățele, intra prin cîrciumi și prin cafenele cu o înfățișare de fanfaron.

Fiul verișoarei Aidei aducea odată pe săptămînă pagina dedicată nașterilor, morților, serbărilor și adunărilor religioase din cartierul negrilor. Era un tinerel sfios care scria poezii. Îi citi cîteva domnului Richardson, și redactorul îi spuse că nu erau rele, luînd cîteva să le publice în Scutul și Drapelul și plătiînd băiatului Athenei cinci dolari din buzunarul său pentru fiecare poezie. Îi spuse chiar să-i mai aducă, fiindcă el, domnul Richardson, putea să i le publice în vreo revistă din Est.

Cea mai mare schimbare din birouri era însă aceea care privea telefonul. Ani de zile aproape nici nu fusese întrebuințat ; acum, de la nouă dimineața pînă la șase după amiaza, numai rareori înceta să zbirnie. Aparatul cel vechi, așezat la capătul mesei pe care erau ziarele, zbirniia acum atît de des, încît în cele din urmă un funcționar al societății de telefoane o chemase pe doamna McLeod și o convinsese să instaleze încă două aparate, unul în cămăruța ei și altul pe biroul redactorului-șef. Societatea primea să facă instalația cu preț redus, fiindcă scutea centrala de o muncă uriașă și de o mare încurcătură deoarece era silită să sune de nenumărate ori, singurul fir al ziarului fiind mereu ocupat.

Și iată cel puțin cite puțin se înmulțiră reclamele și, ca atare și încasările ; săptămîna dinaintea cruciadei, doamna McLeod, cu ajutorul doamnei Myrtle și al lui Richardson, aplecată pe registrele de contabilitate, găsi, pentru prima dată, nu numai că era în stare să-și plătească socotelile întîrziate, dar că erau destui bani pentru micile facturi și pentru plățile săptămînale, rămînînd un activ de doi dolari și jumătate, firește fără a fi vorba de mîile de dolari de datorii și de ipoteci.

Cu privire la salariul lui Richardson, avu loc o discuție aprinsă. El stăruia că nu vrea să primească mai mult de treizeci de dolari pe săptămînă, ca orice reporter, susținînd că fusese angajat ca atare ; dar la rîndul ei doamna McLeod susținu că trebuia să-i plătească cel puțin de două ori atît, fiindcă de fapt îndeplinea funcția de redactor-șef și fără el renașterea ziarului Scutul și Drapelul nu s-ar fi petrecut niciodată.

În sfîrșit, tinărul spuse :

— Dar ce fel de femeie sînteți d-voastră ? Abia aveți cîțiva gologani și vreți iar să dea faliment ziarul ?

— Și d-ta ?, rise doamna McLeod. La început voiai să stai în închisoare și acum nu vrei să fi plătit !

În cele din urmă cîștigă el partida, spunînd că va primi atît cît dorea să-i dea doamna McLeod, numai cînd ziarul va fi bine consolidat. Și în timpul acestei convorbiri se prefăcură că amîndoi cred că el va rămîne la Scutul și Drapelul.

Consfătuirea aceasta dădu în chip vădit de gîndit domnului Richardson, căci în după amiaza aceea, mai tîrziu o rugă pe Jane să meargă cu el să ia o ceașcă de ceai în localul „Vechea Virginie” ; în fața ceștilor ce abureau, îi spuse fetei :

— Trebuie să facem planurile pentru atunci cînd voi pleca.

Jane îl privi nedumerită :

— Ai cumva de gînd să pleci acum ?

— Nu, dar voi pleca atunci cînd sarcina mea va fi terminată. Odată tot va trebui să mă întorc și eu acasă.

Îl asculta neatență, ca și cum o parte din mintea ei ar fi fost absentă. Așa încît el trebui să-i vorbească mai aspru decît voise, pentru a stabili toate lucrurile.

— La început erai entuziasmată, îi spuse. Ce ai acum ? Ce s-a întîmplat ?

Nădăjduia poate că fata îi va vorbi deschis despre Mino Dougherty ; dar ea nu spuse nimic în privința familiei Dougherty și a cruciadei. Răspunse numai :

— N-am absolut nimic.

— Într-o bună zi va trebui totuși să las ziarul pe seama d-tale. Va trebui să fi redactor-șef. Poate că ziarul va merge bine și își va putea îngădui cheltuieli, îți voi putea trimite ca ajutor un tinerel dezghețat. Însă deocamdată trebuie să te învâț tot ceea ce trebuie să știi.

Ea îl privi cu ochi pătrunzători ; apoi se uită în altă parte, spunîndu-i :

— Aș vrea să mă poți învăța să am puțin bun-simț. Tînărul rîse :

— Mi se pare că ai destul.

— N-am deloc. Dacă aș avea măcar puțin din al d-tale...

— Ce vrei să spui ?

— Că aș vrea să iau lucrurile liniștită, așa cum faci d-ta. Nu te înfierbînti niciodată, nu-ți pierzi niciodată cumpătul. Ești întotdeauna stăpîn pe d-ta. Își duse din nou privirile în altă parte, apoi izbucni :

— Citeodată mă gîndesc că ești neuman.

— Și d-ta ai vrea să fi așa ?

— Da. Viața ar fi mult mai ușoară.

Tinărul răspunse, zîmbind :

— Partea cea mai drăguță a d-tale este tocmai că ești neasemuit de umană și de spontană. Îți pierzi calmul într-o clipă și îndată după aceea ești numai zîmbete. Acum ești plictisită și în clipa următoare ești entuziasmată ; ești romantică și plină de sentiment. Își aprinse o țigară și continuă : Mi-ar plăcea să fiu așa. Bunul simț te face în cele din urmă să nu poți ancora nicăieri. Și nu-i prea plăcut.

Deocamdată Jane își dădu seama că vorbesc prieteneste. Vorbeau unul despre altul, ceea ce era foarte plăcut ; iar Richardson nu i se păruse nicicînd atît de simpatic. Se înfuria totuși auzindu-l că-i spune romantică și sentimentală.

Puțin după aceea fu și mai supărată, auzindu-l că-i spune :

— De altfel nu sînt deloc psiholog. Nici nu știu să mă analizez. Și nu-mi place să vorbesc despre mine, însumi ; totuși îți pot spune că nu întotdeauna se poate judeca din afară, ceea ce se petrece înăuntru.

Ar fi vrut să-l întrebe ce vrea să spună ; dar tonul batjocoritor cu care vorbise despre lipsa lui de psihologie, risipise atmosfera aceea de intimitate ce începuse să se creieze. Se simți iar tinără și proastă. Ridicîndu-se și punînd țigara în scrumieră, spuse :

— Mai bine să ne întoarcem la redacție să aruncăm o privire asupra ziarului. Primele exemplare trebuie să fie tipărite. Se îndreptă spre ușă. Își dădu însă seama că se schimbase ceva. Pentru prima oară bărbatul acesta îi plăcea. Simțea dorința să-l ajute. Nu știa însă cum. În ce fel putea fi ajutat un om așa de încrezut ca domnul Richardson ?

Pe cînd mergeau spre piață, văzu cu coada ochiului automobilul mic verde-deschis, oprit în mijlocul străzii, din pricina semnalului luminos ; în automobil era Mino Dougherty. Simți dorința să-i dea bună ziua, dar nu îndrăzni. Văzu cu coada ochiului că el o privește și gîndi : „Drăcia dracului ! De ce mă vede de cîte ori sînt cu Richardson ?”.

Luminile semnalului se schimbă și automobilul își continuă goana, aproape atingând un cărucior de copil. Când ajunseră pe cealaltă parte a străzii, Richardson îi spuse :

— Nu crezi că fiind camarazi de birou, ne-am putea spune pe nume ? E o prostie să ne tot spunem domnul Richardson și domnișoara Baldwin. Pot să-ți spun Jane ? Toți îmi spun Tom și mi-ar face plăcere să-mi spui și d-ta așa.

Richardson se întoarse deodată spre ea, cu privirea pătrunzătoare, însă figura ei era cu desăvîrșire lipsită de expresie, atunci răspunse :

— Foarte bine. Vom fi Tom și Jane. E mai intim.

— Nu credeam că intimitatea ar avea mare însemnătate pentru d-ta.

El rise puțin melancolic :

— Ba are. Are foarte multă.

Data începerii campaniei fu amînată de domnul Richardson. Întîi fusese hotărîtă pentru ziua de trei, adică pentru a doua zi după expirarea termenului liberării condiționate. Hotărîre îndrăzneață, care o făcea pe doamna McLeod să ridă. Însă cu o săptămînă mai înainte, Richardson veni la ea și-i spuse :

— Am o idee mai bună.

— Care ?

— Banchetul Partidului Democrat e fixat pentru ziua de șase, nu-i așa ?

— Da.

— Foarte bine, de ce să nu începem campania în seara zilei de cinci.

Ea se gîndi o clipă :

— Ziarul nu ajunge la abonații din provincie decît a doua zi.

— Provincia este în mare parte cu noi. Orașul interesează.

— Poate ai dreptate. Ca de obicei. Și într-adevăr, chibzuind, ideea i se păru minunată.

Cu două zile înainte de banchet, Richardson anunță în pagina editorială a ziarului că Scutul și Drapelul va începe cu numărul din ziua de cinci, să publice în supliment

un roman de Lavinia McLeod, întemeiat pe istoria oraşului. Suplimentul va fi zilnic şi va fi de mare interes, nu numai pentru bătrînii care aveau aceleaşi amintiri cu autoarea, dar şi pentru generaţia tînă, care nu ştia nimic despre asprimea, greutatea şi gloria vieţii de odinioară. Înştiinţarea era făcută cu dibăcie ; trebuia să semene puţină spaimă în şleahta Gazetei şi a familiei Dougherty, şi să le inspire o bănuială nelămurită asupra a ceea ce va urma, însă fără nimic prea precis ca să-i pună pe gînduri.

Toată ziua de cinci, redacţia ziarului Scutul şi Drapelul fu înfrigurată de frămîntare stăpînită. Acum nu se mai putea păstra secretul cruciadei. Alf Kyman, linotipistul, bătea ca un nebun clapele, uluit de ceea ce compunea. Bătrînul Zimmerman înghiţi de două ori zeama tabacului mestecat, în fierbinţeala titlurilor ce-l erau trimise. La parter, Myrtle îşi legăna cerceii de peruzele şi se purta misterios cu persoanele ce veneau să facă plăţi. Willie umblă de două ori în ultimul sertar al biroului, să soarbă putere, iar spre mijlocul după amiezii îi spuse doamnei McLeod :

— Vinia, se va dezlănţui iadul, în oraşul acesta de văcari.

Cît despre doamna McLeod, inima-i bătea nebuneşte într-o imbinare de turburare şi de înflăcărare. Nu atacase niciodată pe nimeni în viaţa ei şi acum trecea la atac împotriva cliiei celei mai puternice din Platteville. Avea un sentiment de groază şi de ruşine, ca şi cum ar fi săvîrşit o faptă pentru care ar putea fi arestată.

Numai domnul Richardson îşi vedea liniştit şi nepăsător de lucru, ca şi cum nu trebuia să se întîmple nimic nou ; însă Jeane văzu expresia ochilor albaştri-cenuşii, expresie de nelinişte, aproape de înflăcărare, care o făcu dintr-odată să-şi amintească de cuvintele spuse de el cînd luau ceaiul : „Nu întotdeauna se poate judeca din afară ceea ce se petrece înăuntru“. Şi se surprinsese de mai multe ori observîndu-l, vrăjită, întrebîndu-se cum se putea el interesa atît de mult de ceea ce se petrecea într-un oraş pe care nu-l văzuse niciodată pînă acum două luni. Ea n-avea nici o înclinare pentru lucrurile abstracte şi nu putea bănuî — şi nici n-ar fi crezut,

dacă ar fi fost în stare să bănuiască — în ce măsură mare îl preocupa pe Richardson binele și răul.

Vederea tinărului îi aducea puțină alinare, în ziua aceea care pentru ea devenea tot mai tristă, pe măsură ce se spulbera treptat orice speranță de a primi un bilet de la Mino. În sinea ei înțelegea acum că Mino va privi cruciada ca o lovitură dată și împotriva lui, deși atacul ziarului era îndreptat împotriva tatălui său; și se va gândi, desigur, că era un complot pus la cale de ea și de domnul Richardson. Acum era prea târziu să mai facă ceva, chiar dacă mătușa Vinia și cu Richardson ar fi primit să renunțe în ultima clipă la proiectele lor. Cu toate acestea, la ora cinci, în sufletul ei mai rămăsese încă o umbră de nădejde că Mino va telefona să o poftască să meargă cu el la banchet.

La cinci și un sfert, când Myrtle apărură aducând în triumf primele exemplare umede ale ziarului, inima Janei se împietrise. Mino nu dăduse nici un semn de viață. Ceea ce însemna că pentru el totul se sfîrșise. Nu o iubise cu adevărat niciodată și nu dorea deloc să se împace. Ea era aceea care își făcuse mereu iluzii, crezînd că se iubesc. Fusese însă o proastă. Ziarele acelea, cu cerneala încă umedă și aduse de Myrtle pe brațele întinse ca să nu-și murdărească bluza, i se părură aproape un simbol. Totul se sfîrșise și iată atacul lui Richardson împotriva Bătrînului Dougherty, în Scutul și Drapelul. Cel puțin acesta era ceva definitiv. Foile ajunseseră acum și în stradă. Crucida era începută. Și totul se sfîrșise între ea și Mino. Tiparul acela încă umed avea ceva înfiorător la vedere.

Mușcîndu-și buzele, începu să cerceteze împreună cu ceilalți — mătușa Vinia și Richardson, Myrtle cu Willie Ferguson, și bătrînul Zimmerman — Scutul și Drapelul.

Informațiile nu aveau nici un interes pentru el. Numai pagina editorială și aceea din fața ei îi interesa.

În fruntea paginii editoriale era un titlu cu litere groase: „CE ÎNȚELEG SĂ FACĂ LOCUITORII DIN PLATEVILLE“, iar sub titlu, numele lui Richardson. Începea printr-o analiză a situației, atrăgînd atenție asupra faptului că, de vreme ce locuitorii din Platteville nu făcuseră nicicînd nimic pentru administrația orașului,

aceasta se înrăutățise tot mai mult, pînă ce ajunsese un adevărat putregai și o nenorocire pentru tot Sud-Vestul. Scutul și Drapelul — continua articolul — făcuse o anchetă și înțelegea să dea la lumină, într-o serie de articole, toată corupția care fusese impusă contribuabililor unuia dintre cele mai frumoase orașe din Statele Unite. Scutul și Drapelul cerea cetățenilor cinstiți din Platteville să se organizeze pentru luptă. Ziarul le va da tot sprijinul cu putință. Trebuia o organizație democratică, nouă și independentă.

După acest început violent, erau o serie de paragrafe fiecare avînd un subtitlu: Munca deșinușilor — Noul acoperiș al Palatului de Justiție — Sistemul luminatului pe Hyllard Street — Noul apeduct — Săpăturile pentru noile canale și contractele din Franklin Street.

Pe pagina din față era prima parte a romanului Laviniei McLeod, intitulat „FRUMOASELE TIMPURI DE ODINIOARĂ”. Era frumos și impunător; și în timp ce citea primul articol al campaniei, ochii doamnei McLeod alunecau fără voia ei pe pagina din față, privind numele LAVINIA MCLEOD tipărit cu litere groase în fruntea paginii. În sfîrșit, era o „autoare”. O clipă gîndi în chip egoist că lucrul acesta era pentru ea mai însemnat decît cruciada.

Taciturnul Zimmerman zîmbi pe neașteptate, cu o strimbătură a buzelor pătate de tabac.

— Mda, cred că asta-i va pune spatele la zid.

Willie Ferguson îi răspunse:

— Nu, nu-i destul. Lupta abia a început și Platteville a dat întotdeauna luptătorii cei mai neobosiți din tot Sud-Vestul.

În ochii doamnei McLeod era o expresie de admirație, cînd îl privea pe domnul Richardson. Tînărul nu părea impresionat și nici chiar mișcat, însă privea cu atenție pagina prin ochelarii cu rame de oțel. Iar Jane îl observa, admirîndu-l și urîndu-l în același timp, fiindcă era atît de discuit și de sigur de el.

Doamna McLeod îl întrebă cu glas stins:

— Dar cum ai adunat tot materialul acesta? Vreau să spun toate amănuntele acestea?

Richardson ridică ochii uimit :

— Dar d-voastră mi-ați spus atâtea lucruri ! Și apoi Maria Gashouse mi-a dat multe informații ; iar șeful statului a pus la lucru pe doi tineri, despre care nici nu v-am vorbit. Eu însumi am auzit nenumărate plingeri. N-a trebuit să fac altceva decât să adun acest material și să-l orînduiesc.

În clipa aceea ușa se deschise și intră un poștaş tinerel. Toți se întoarseră să-l privească, parcă s-ar fi gîndit că telegrama trebuia să fie primul rezultat al cruciadei. Băiatul îi privi și întrebă :

— Domnișoara Jane Baldwin ?

— E pentru mine, spuse Jane și iscăli de primire.

Atenția celorlalți trecu de la băiatul ce pleca la Jane. Fata deschise telegrama cu mîna tremurînd. O citi în timp ce toți o priveau. Apoi, pentru a îndepărta privirile de la ea spuse cu un glas ciudat de sugrumat : Nu e nimic, și mototoli hîrtia în mînă. Toți, în afară de doamna McLeod, se întoarseră iar spre ziar. Bătrîna doamnă continua să-și privească nepoata, pe cînd fata își lua pălăria și se îndreptă spre ușă.

O urmă pe coridor și o întrebă :

— Vești rele ?

— Nu, răspunse Jane. Și trecînd înainte, adăugă : Te rog, lasă-mă. Trebuie să plec. Iar doamna McLeod înțelese că telegrama era de la Mino Dougherty.

Cu privirea scăldată în lacrimi, Jane coborî treptele ca o furtună și străbătu piața, ajunse în goană la fîntina închinată soldaților și marinarilor și se trînti pe o bancă. Ținea încă într-o mînă telegrama mototolită, și o citea iar. Nu spunea decât : „N-aș fi vrut, dar nu mă pot opri. Vrei să uiți tot și să vii la banchet cu mine ? Salutări călduroase. Mino“.

La început nu reuși să înțeleagă ce simte. Gîndea : „Nu se poate să fi văzut încă ziarul“ ; și apoi, cu o umbră de nădejde : „Poate l-a văzut și vrea să-mi spună că nici nu-i pasă“. Apoi privi iar telegrama, și locul de expediere îi dădu o senzație dureroasă. Nu fusese trimisă de la oficiul din palatul Dougherty, ci de la Millersville ; iar fata știa că într-adevăr Mino

trebuia să fie acolo pentru a lua ultimile măsuri în vederea adunării. Deci încă nu știa... Nu putea să știe, fiindcă nu văzuse ziarul. Nu aflase încă despre atacul cel groaznic...

Cu toată disperarea ei, auzi strigătele vânzătorilor : Scutul și Drapelul. Ediție specială ! Citiți articolul despre marile potlogării !

După puțin timp, se ridică și străbătu piața, ducându-se la oficiul telefonic ce se găsea de partea cealaltă. Și într-un fel de coșmar, scrise următoarea telegramă : „Totul a trecut, dar acum e prea târziu“. Formularul era scâldat în lacrimi, și Jane gândi : „Dacă le-ar vedea, ar înțelege“. Însă nu se pot trimite lacrimi prin telegramă.

În același timp, în birourile Gazetei avea loc o consfătuire cu ușile zăvorâte. Domnul Hirsch, redactorul-șef, împreună cu directorul și cu Bătrînul Dougherty, ședeau în jurul mesei grele de mahon din biroul lui Hirsch. Pe masă erau două exemplare din Scutul și Drapelul. În dosul ochelarilor lucitori, chipul roșcat al lui Hirsch avea o expresie asemănătoare aceleia a unui purcel de India înfricoșat. Figura domnului Winterbottom, directorul palid și suferind de fiere, era încrețită, iar pe fruntea aspră a Bătrînului Dougherty apăreau brăboane de sudoare pe care și le ștergea cu o mare batistă albă.

— Ne-au luat repede, spuse Hirsch, începînd atacul înainte ca noi să fim gata de apărare.

Directorul spuse cu glas domol :

— Dacă vă amintiți, domnule Dougherty, v-am spus acum cîțva timp că veți avea supărări.

Dougherty își șterse sudoarea :

— Ce-mi folosește asta, acum ! Nu ne rămîne decît să-i facem să tacă înainte de a fi prea târziu.

Hirsch întrebă cu glas suav :

— Cînd expiră libertatea condiționată ?

— În privința aceasta nu-i nimic de făcut, răspunse Dougherty. A expirat de acum cinci zile. Acum trebuie să le zvîrlim în cap creditorii și în felul acesta foaia aceea murdară va fi distrusă.

— Trebuie timp. Ne pot face o mulțime de necazuri înainte de a reuși să întrerupem campania. De săptămîna

trecută am vrut să pun în mișcare mașina, însă d-voastră nu m-ați lăsat.

— Aveam un motiv, răspunse Bătrînul Dougherty.

— Care ?

— N-a vrut Mino.

— Și de ce ?, întrebă Hirsch.

Bătrînul tuși nervos, ca și cum se rușina că se arată sentimental :

— Adevărul e că băiatul nu s-a prea simțit... cum să spun ? nu s-a prea simțit bine din pricina domnișoarei Baldwin... nepoata bătrinei McLeod.

Directorul întări :

— Mda, acum ne va costa cam mult.

Expresia de șobolan înspăimântat dispăru de pe chipul domnului Hirsch, fiind înlocuită cu aceea a unui șoarece ironic :

— Întimplarea nu-i așa de rea cum puteți crede. N-am stat nici eu cu mâinile în șold. Am scris vreo două scrisori și am verificat ipotecile puse pe ziar și pe casa bătrinei McLeod. Nu ne va trebui atîta timp cît credeți.

Bătrînul Dougherty izbucni pe neașteptate :

— Cum dracu ai făcut asta fără ordinul meu ? Eu sînt stăpîn aci ; nu uitați asta !

Deși pe fața osoasă a directorului se ivise spaima, chipul de purcel de India a lui Hirsch nu arăta — destul de ciudat — multă teamă ; poate fiindcă în lunga-i și lipsită de glorie carieră lucrase de prea multe ori cu oameni ca Bătrînul Dougherty. La urma urmei, fusese primit la Gazeta tocmai pentru că știa să facă unele lucrșoare...

Răspunse liniștit :

— Atunci preferați să mergeți la penitenciarul statului, în loc să distrugeți un ziar murdar ca Scutul și Drapelul ?

— La penitenciar ? Cine ? Nimeni n-are în mină nimic împotriva mea.

Hirsch însă stăruie, punînd un deget pe ziar :

— Ați citit cu atenție ? Doar nu vă închipuiți că au tras toate cartușele pentru a stîrni dușmanul.

Bătrînul Dougherty începu să facă pe viteazul.

— Ascultă, Hirsch. Sînt venit în oraşul acesta de mai multă vreme decît d-ta. Cunosco politica locală. Îţi spun că n-au în mină nimic împotriva mea.

Hirsch împături liniştit exemplarul său din Scutul şi Drapelul şi răspunse :

— Cu atît mai bine. Însă e mai bine să-mi urmaţi sfatul. Gîndiţi-vă, şi disea- ră să-mi spuneţi ce-aţi hotărît. Nu uitaţi însă că mai sînt şi alţii în stare să pună ceva la cale, în afară de d-voastră.

— Ce vrei să spui ?

— Că nu sînteţi singurul om cu oarecare influenţă în viaţa politică a statului.

Bătrînul Dougherty tuşi. Apoi înjură :

— Blestemata asta de adunare ! Tocmai mîine ! Se băt看 cu palma pe coapsă şi o licărire de ceva ce semăna cu admiraţia apăru în ochii lui. Porcul acela de Richardson ! Nu e deloc prost ! Să aleagă ajunul banchetului pentru a ne zvîrli în cap murdăriile lui ! Ar fi trebuit să-i oferim două mii de dolari pe lună ca să-l facem să treacă de partea noastră. Tăcu.

— N-ar fi venit nici dacă ia-ţi fi oferit două milioane, răspunse Hirsch.

— De ce ?

— Pentru că aşa e el făcut. Am văzut oameni ca el. Numai de două ori... Sînt însă nestrămutaţi... Nu se vind. Sînt nebuni... oameni de felul acesta. Banii nu înseamnă nimic pentru ei.

Cînd, în cele din urmă, W.M. Dougherty părăsi redacţia Gazetei pentru a se întoarce acasă, Hirsch şi Winterbottom, redactorul-şef şi directorul ziarului continuară consfătuirea înaintea unei sticle de bere şi a unei farfurii de sîndviciuri.

Pentru domnul Hirsch, activitatea lui de la Gazetă nu era decît o pauză de aşteptare. Ziarul din Platteville, cu politica sa, erau lucruri mărunte pentru el. Dar biroul ziarului îi slujea pentru diferite scopuri. Şederea această sub numele de Hirsch, în locul acela mai mult sau mai puţin îndepărtat din Sud-Vest, îl pune-a oarecum la adăpost de urmările legii, care-l făcuseră să nu mai poată rămînea în Illinois şi în Indiana. Atîta vreme

cît invinuirile ce-i fuseseră aduse nu se prescriau, ar fi fost destul de neprevăzător din partea lui să se întoarcă în Statele acelea ; pe de altă parte, Guvernul Federal dorea să-i pună anumite întrebări, care-l cam încurcau : W.M. Dougherty cunoştea invinuirile. Dacă nu erau vechi prieteni, el şi cu Hirsch erau cunoştinţe vechi. Adevăratul nume al lui Hirsch era Sulzergher ; cei doi bărbaţi se cunoscuseră cu mult înainte, la Congresul Naţional al Partidului Democrat. Ca redactor-şef, Hirsch nu era prea scripitor. Avea însă alte calităţi, care preţuiau mai mult în ochii lui W.M. Dougherty. Politica necinstită nu avea taine pentru el ; era expert în metodele de înşelătorie şi, la nevoie, ar fi putut aduna dintr-o clipă într-alta o ceată însemnată de certăţi cu legea, gata să nu dea înapoi de la nimic. Tocmai haimanalele domnului Hirsch devastaseră de două ori El Dorado, atunci cînd Maria Gashouse refuzase să plătească tribut clicii lui Dougherty.

Domnul Hirsch nu semăna deloc cu reputaţia lui, cu obraji roşcaţi şi cu ochelarii scinteietori, cu gura copilărească şi cu minuştele lui grăsuţe şi curate ; s-ar fi spus mai degrabă că e un profesor obosit de la o şcoală duminicală, decît un criminal crud ; era însă unul dintre indivizii aceia care se distrează smulgînd picioarele muştelor, şi numai portarul Gazetei ştia că el era răspunzător de focul ce mistuise cu şase luni mai înainte magazia unde se păstra hîrtia pentru ziar. Se pare că domnul Hirsch turnase benzină pe un şoarece, dînd foc cu un chibrit nenorocitului animal. Şoarecele fugise să se ascundă în magazia de hîrtie. Cunoaşterea acestui fapt îi prilejuise portarului două sporiri de salariu, sporiri de care nimeni nu ştia nimic, afară de domnul Hirsch.

În ceea ce îl priveşte pe domnul Winterbottom, directorul, era obosit şi descurajat. Timp de treizeci şi şase de ani făcuse pe ziaristul în diferite oraşe din Sud-Vest ; iar acum, la cincizeci şi şase de ani, cîştiga trei mii cinci sute de dolari pe an, cu care trebuia să-şi întreţină soţia obosită şi mofturoasă şi pe patru dintre cei şapte copii, rămaşi încă sub acoperişul lui. Deşi avea titlul de director, nu conducea chiar nimic. Dacă i se îngăduia — ceea ce se întîmpla destul de rar — să scrie un articol, con-

ținutul acestuia nu putea avea legături decît cu buletinul meteorologic sau cu tîrgul provincial, sau cu vreun alt subiect inofensiv despre care putea fi indiscret. Bătrînul Dougherty îl socotea imbecil și se sluzea de el numai pentru a traduce într-o limbă ce se putea citi, articolele negramaticale și fără ortografie pe care le scria el însuși în fiecare seară, în biblioteca sa din casa cea mare în stil Tudor.

Spre deosebire de domnul Hirsch, domnul Winterbottom avea înfățișarea a ceea ce era în realitate. Avea un chip de oaie, prost și josnic, pe un corp osos, colțuros și deșirat. Neîngrijit și murdar ca un măturător nesimțit, purta mînecuțe negre pentru a-și cruța cămășile. În cei treizeci de ani de căsătorie, soția lui mofturoasă născuse de două ori gemeni. Îndărătul acestei înfățișări care îți făcea impresia unei case netencuite, domnul Winterbottom era plin de ranchiune. Simțea o ranchiună mare și nelămurită împotriva destinului și împotriva vieții; împotriva nevestei și împotriva acelor care, cu trecerea timpului, i se păreau copii veniți de prisos pe lume. Era minios pe Bătrînul Dougherty și pe Mino, fiindcă era tînăr și simpatic și se bucura de toate fructele oprite, de care metodismul său îl împiedicase să se bucure atunci cînd avusese vîrsta lui Mino. Și mai mult decît pe oricine, era minios pe Hirsch. Acesta nu numai că era ultimul venit, dar avea o mare autoritate prin birourile ziarului și în toată organizația lui Dougherty. Cu purtarea lui grosolană, domnea ca un despot peste întregul personal al Gazetei. Uneori — obișnuia Winterbottom să-i spună soției sale — s-ar fi putut crede chiar că Bătrînul Dougherty se temea de odiosul și nesuferitul domn Hirsch.

În schimb Hirsch nu-l ura pe Winterbottom. Se mulțumea să-l disprețuiască.

De aceea, în timp ce cei doi bărbați ședeau în fața berei și a sandviciurilor, convorbirea lor nu era prea însuflețită. Amîndoi știau că această consfătuire e o comedie; iar domnul Hirsch nici măcar nu-și dădea osteneala să arate că ar fi altceva; purtare care, firește, nu era făcută să-l liniștească pe domnul Winterbottom. Fără să vorbească însă, amîndoi se gîndeau.

Domnul Hirsch spunea în sinea lui : „Dacă nu-i atent, Bătrînul Dougherty va avea o mulțime de plictiseli. Partea rea e că e un politician de proastă calitate. Nu-i deloc modern... și situația e tocmai așa încît să-i dea posibilitatea lui Swain să-l gonască“.

Nu știa precis cît de mari și de complicate erau încurcăturile și hoțomăniile bătrînului. Bănuia însă că trebuiau să fie mult mai serioase decît i le arătase vreodată W.M. lui sau oricărui altuia. Iar bătrînul era acum obosit. Poate că n-avea chef de luptă. Altfel n-ar fi îngăduit ca legătura dintre fiul lui și Baldwin aceea să aibă vreo însemnătate ! În politica necinstită trebuie să fi fără îndurare, chiar pentru mama ta ! Cu sau fără față, Scutul și Drapelul trebuia strivit înainte de a fi prea tirziu ; și chiar băiatul acela obraznic de Richardson trebuia pus la locul lui, într-un fel sau altul.

Hirsch ridică paharul de bere pînă la gura sa ca un boboc de trandafir ; punîndu-l iar jos, plescăi din buze cu mulțumire, nu pentru berea băută, ci pentru perspectiva de a-l pune la locul lui pe Richardson. Nu-i plăcuse deloc ziaristul acela, în ziua aceea cînd venise în biroul Bătrînului Dougherty... Prea îndrăzneț și obraznic pentru un tînar de vîrsta lui. Îi era antipatic și fiindcă era sănătos și normal. Domnului Hirsch nu-i plăceau oamenii voinici ; dar la Richardson îi displăceau mai ales bărbia puternică și ochii albaștri-cenușii. Iar Bătrînul W.M. nu înțelegea cît de primejdioasă poate fi o ființă ca aceasta. Era unul dintre aceia pe care nu-i mai poți opri cînd au luat-o razna.

„Același gen cu procurorul care m-a gonit din Indiana“, gîndi. „Dacă i-ar fi spart cineva capul, eu n-aș fi silit să stau ascuns în orașul acesta de animale“.

Da, trebuia neapărat „să-l pună la locul lui“ pe Richardson, dacă nu înceta campania începută. Drace, individul acela și-ar fi putut virî nasul și în trecutul domnului Hirsch și să-i facă viața puțin plăcută ! Trebuia deci să înceapă să se miște, făcîndu-le plictiseli cu ipotecile, apoi prin presă și cu alte mijloace de felul acesta. Pentru ceea ce voia să facă, trebuia să cheme vreo doi prieteni. Cei mai buni erau poate Bill Vulpoiul și Her-

minio. Erau obișnuiți să lucreze împreună și aveau înfățișarea unor oameni de treabă. Puteau să se îmbrace în așa fel încît să pară membri la Rotary Club și nimeni nu s-ar fi îngrijit de ei într-un oraș ca Platteville.

„Am să le scriu astă seară cînd mă duc acasă“, gîndi Hirsch. Nu era un păianjen mare și grosolan ca Bătrînul Dougherty; era mic și sprinten, și cu privirea lui de profesor modest de școală duminicală, era mult mai veninos.

În fața lui ședea domnul Winterbottom, privindu-l mînios pe sub sprîncenele zbîrlite. Își simțea stomacul greu din pricina celor cîteva înghițituri de mezeluri din sandviciuri și se gîndea înfuriat: „Dacă nu sînt atent, bătrînul se va lăsa înhățat de data aceasta. Pot avea atîtea motive de învinuire împotriva lui... atîtea! Și Hirsch acesta! Ce dracu e? De unde vine? Ce făcea înainte? Poate-l vor ataca și pe el“.

În creierașul lui Winterbottom ideile începură să ia forme: „Știu și eu destule pentru a-l trimite la ocnă pe Bătrînul W.M. Tot ce trebuie e să deschid gura cu privire la o duzină de afaceri nu prea curate. Și am toate datele. Ar fi răzbunarea mea pentru că s-a purtat cu mine toată vremea ca față de un băiat de prăvălie. Îl pot pune într-o încurcătură strașnică“. Rămase mult timp gînditor, cu o tartină în mînă, închipuindu-și înfrîngerea și umilirea Bătrînului Dougherty. Se vedea pe sine însuși pe banca martorilor. Îl vedea pe Bătrîn venind să-l roage și încercînd să-i cumpere tăcerea. Dar el, viermele, i-ar fi spus: „Nu, așa ai vrut. Nu se poartă cu oamenii așa cum te-ai purtat d-ta zece ani cu mine. Acum trebuie să te resemnezi cu ceea ce ți se întîmplă“.

Deodată rise tare, de bucurie că și-l închipuia pe Bătrînul Dougherty umilit. Hohotul răsună sinistru în birou. Hirsch tresări, întrebîndu-l:

— Ce dracu ai? Ce te distrează atît de mult?

— Nimic. Mă gîndeam la o poveste. Și hohotul lui se stînse văzînd chipul sinistru și roșcat a lui Hirsch. Nu, nu s-ar fi putut revolta împotriva Bătrînului Dougherty și să-l trimită la ocnă, fiindcă și-ar fi pierdut slujba, iar la vîrsta lui ar fi fost greu să-și găsească alta, chiar cu trei mii cinci sute de dolari pe an. Și trebuia să se

gîndească la soție și la cele patru guri ce mînceau încă pe cheltuiala lui.

Era nouă și jumătate cînd Bătrînul Dougherty ajunse la casa cea mare din marginea orașului. Vederea clădirii uriașe, goală, melancolică și întunecată, în afară de lumina din vestibul, îl făcu pe neașteptate să-și dea seama de oboseala și de bătrînețea lui. Nădărduse că Mino se va fi întors de la Millersville. Simțea nevoia să-și vadă fiul mai mult decît orice pe lume. Intrînd, găsi o cină rece pregătită de Ella, singura servitoare din toată casa. Lingă farfurie era un bilet al femeii, care-i scria că-l așteptase pînă la opt și jumătate și apoi plecase la cinematograful.

O clipă biletul negramatical și scris cu o caligrafie de analfabet îl supără, făcîndu-l să-și spună : „Poate a văzut ziarul acela blestemat și crede că acum poate face ce vrea”. Înțelese însă aproape numaidecît că judecata aceasta era superioară inteligenței de mulătră a Ellei și puterii ei de judecată. Gîndi : „Trebuie să-mi țin firea. Dacă nervii cedează, m-am ars”.

Pe cînd mîncea, își dădu seama, pentru înfrîna oară în viața lui, că era într-adevăr obosit și plictisit. Nu mai dorea avere. Dorea numai puterea : puterea, care cuprîndea nu numai Platteville, dar tot statul și poate, mai tîrziu, chiar o oarecare forță în politica națională. Avea șaizeci și unu de ani și nu era bătrîn. Și-ar fi putut sfîrși cariera ajungînd senator la Washington ; aceasta ar fi fost o lecție bună pentru cei ce-l atacau. Dorea puterea, aflată acum în mîinile lui Bill Swain ; și deodată îi trecu prin cap că poate Bill Swain bănuise ambiția lui, descoperise vreuna dintre pollogăriile lui și era în spatele acelei cruciade, mult mai răspunzător decît bătrîna McLeod și decît tîlharul de Richardson. Poate aceștia erau numai marionete mișcate de el. Poate că misteriosul Richardson fusese trimis de Bill.

Nu putea crede că Richardson era atît de iscusit pe cît părea. Un ziarist găsit pe stradă și închis pentru vagabondaj, nu putea fi atît de șiret. Dacă ar fi fost el atît de șiret încît să descopere toate amănuntele care țîșneau din primul articol al ziarului Scutul și Drapeul — ar fi avut un post bun la Chicago, sau la St. Louis,

sau la Kansas City. Da, era ceva ascuns în toată povestea aceasta. Și impresia aceasta îl făcu mai nesigur și mai nervos.

Avea nevoie de Mino... Mino cu care să vorbească... Mino să-i liniștească îngrijorarea... Mino cu optimismul lui, cu sănătatea și zîmbetul lui. Nu putu înțelege ce rămăsese să facă la Millersville după nouă.

După ce termină de mîncat, se duse în bibliotecă, își scoase ghetetele, se întinse pe divan și începu să facă socoteli. Nu reușea însă să lucreze. O parte din mintea lui era încordată, ascultînd zgomotul fiecărui automobil care trecea. Se ridica mereu în capul oaselor, așteptînd ca automobilul să cotească pe stradă și Mino să coboare în fața ușii de intrare. Se gîndi că Mino era singura ființă pe lume pe care se putea bizui, spre care se putea întoarce într-o clipă de îngrijorare. Hirsch, Winterbottom, magistrații, șeful Poliției, pînă și primarul, toți l-ar fi părăsit, dacă lucrurile ar fi mers prost; ar fi alergat spre tabăra lui Bill Swain, fluturînd drapelele alb. Însă pe Mino se putea bizui oricînd.

Se așeză pe marginea divanului și își turnă un whisky, spunînd cu jumătate de glas : „Fii tare, W.M. Nu se întîmplă nimic. Ai în buzunar pe toți judecătorii locali. Nu-ți pierde capul“.

Se scutură ca un leu bătrîn și rîios și se ridică greoi. Se apropie de fereastră și stătu mult timp privind luminile automobilelor ce treceau. Unul, apoi altul, al treilea, dar nici unul nu coti pe strada lor. Pe neașteptate, gîndi înspăimîntat : „Poate i s-a întîmplat ceva ! Vreo nenorocire. Genește întotdeauna ca un nebun“.

Își spuse însă numaidecît că, dacă i s-ar fi întîmplat ceva lui Mino, el ar fi fost înștiințat, fiindcă toată lumea din provincie îl cunoaște pe tînăr și automobilul lui verde deschis. „Neghiob blestemat !“, își spuse sieși. „Te porți ca o babă proastă !“. Apoi, gîndi iar : „Dacă cel puțin banchetul acesta ar fi peste o săptămînă și nu mîine“. Iar după aceea : „Poate dacă e într-adevăr îndrăgostit de domnișoara Baldwin, a făcut o prostie“. Dar nici aceasta nu era cu putință. Mino era prea sănătos ca să facă așa ceva.

În cele din urmă își spuse că, stînd așa la fereastră, nu ajungea la nici un rezultat. Avusese de gînd să-și petreacă seara fixînd bazele apărării împotriva atacurilor Scutului și iată că nu făcuse nimic. Mai bău un whisky ca să capete putere și se așeză iar pe divan. Nu izbutea însă să lucreze.

La unsprezece trecut, nemaiputînd îndura așteptarea, telefonă la hotelul din Millersville ; dar Ira Miller îi spuse că Mino plecase puțin după ora șase. Atunci telefonă la Cercul Tinerimii și la bodega Hennessey, schimbîndu-și glasul pentru ca nimeni să nu poată bănuî că la capătul firului era W.M. Dougherty care se purta ca o babă isterică. Dar nimeni nu știu să-i spună ceva și în cele din urmă, învingîndu-și mîndria, telefonă la El Dorado. Era aproape de miezul nopții și în fierbințeala lui uită să-și prefacă glasul, așa încît omul de la bar care răspunse, îl salută aproape numaidecît cu un „Bună seară, domnule Dougherty“, ceea ce îl infurie peste măsură.

Omul de la bar îl înștiință că Mino fusese în local, dar plecase de vreo zece minute. Se simți atît de ușurat, încît nu se supără nici cînd celălalt, cu o obrăznicie abia acoperită, îi spuse :

— Da, cred că aveți nevoie să-l vedeți în seara aceasta.

Pusese jos receptorul și se întorcea în bibliotecă, cînd auzi un automobil trecînd pe stradă. Simți nevoia să se ducă la ușă, dar se rușină și se întoarse să se întindă pe divan. Tocmai se rezema de divan, cînd din stradă ajunse la el un zgomot puternic, urmat de o tăcere deplină. Sărînd în picioare, Bătrînul alergă la ușa de intrare și aprinse lumina.

Văzu automobilul verde-deschis al lui Mino intrînd pe jumătate în garaj. Ușile pe jumătate sfărîmate erau proptite de radiatorul spart. Mino coborî din automobil împleticindu-se. Văzînd lumina aprinsă și pe tatăl său în ușă, zîmbi prosteste și spuse :

— Uitasem că ușile erau închise.

Coborînd treptele, bătrînul văzu că Mino nu era singur. În urma lui cobora din automobil o siluetă femi-

nină cu părul blond platinat și cu o blană de vulpe roșcată. Și ea se împleticea puțin. Bătrînului i se păru că o recunoaște.

În timp ce venea spre el, Mino spuse :

— Îți prezint pe Fern Hedges. Am adus-o să-i dau un whisky. Fern și cu mine vrem să ne căsătorim.

Auzind numele acela, bătrînul fu apucat de un fel de furie nebună. Cîteva clipe nu fu în stare să vorbească, scoțînd numai cîteva bilbieli. În sfîrșit izbucni :

-- N-o vei lua de soție ! Apoi strigă fetei : Și d-ta n-ai să pui piciorul în casa aceasta. Pleacă repede. Pleacă ! Șterge-o !

Trezită puțin de spectacolul miniei bătrînului, Fern îl privi pe Mino, ca să-i ceară ajutor. Dar nici tînărul nu-și putea găsi cuvintele. Bătrînul îi spuse numai :

— Cred că ai înnebunit.

Atunci Fern își regăsi glasul :

— A, foarte bine ! Insultați-mă ! Goniți-mă ! Ar fi trebuit să știu ce fel de primire mă așteaptă ! Așa tată, așa fiu. Frumoasă pereche de ticăloși ! Glasul i se făcu sălbatic de ascuțit : N-o să vă mai credeți atît, cînd Scutul și Drapelul vă va pune la locul vostru pe amîndoi. Veți vedea voi ce se va întîmpla. Apoi, înainte de a pleca, azvîrli o ultimă săgeată : Zău că n-aș vrea să mă mărit cu fiul unui om care va privi soarele printre zăbrele !

Bătrînul Dougherty simți din nou că se înăbușe. Reuși să strige bilbiindu-se : Tîritură !, ceea ce provocă un nou șuvoi de ocări din partea fetei, în timp ce străbătea strada cu pasul nesigur. La strigătele ei, ferestrele caseilor vecine și de peste drum se deschiseră.

Două-trei minute bătrînul stătu să-și privească fiul respirînd cu greutate. Apoi îi spuse :

— Intră. Toți vecinii ascultă.

În bibliotecă îi spuse :

— Șezi.

Mino se așeză și, fără să vorbească, zvîrli pe masă un număr din Scutul și Drapelul, pe care-l scoase din buzunar.

— Ce ți s-a întîmplat ? întrebă Bătrînul. Ai înnebunit ?

Mino își ascunse fața în miini :

— Nu știu.

— Bun moment ai mai ales să te arăți în halul acesta !
Cînd miine avem întrunirea !

— Miine mă voi simți bine. Bețiile nu-mi lasă nici-
odată urme.

Tatăl își aprinse țigara de foi :

— Zău, mi se pare că fata ta de la Scutul și Drapelul
ți-a făcut un strașnic serviciu.

Mino însă nu răspunse.

— De aceea suferi ?

Tot nici un răspuns. Mino stătea nemișcat, cu fața
în miini.

Bătrînul își trecu țigarea în celălalt colț al gurii :

— Nu pricep felul acesta de a te purta. N-ai curaj ?
n-ai nervi ?

— Ba am curaj.

— E o nerozie să te porți ca un nătărău romantic...
Ca un sentimental nenorocit.

Mino tăcu mai departe și Bătrînul rămase o clipă
uluit. Nu-l văzuse niciodată pe Mino în halul acela.

— Ai văzut Scutul și Drapelul ?

— Da.

— Prin urmare știi că trebuie să luptăm cu înver-
șunare ?

— Da, știu.

— Nu cumva ai de gînd să pui în încurcătură ?

— Cum poți vorbi așa ?

— Și totuși s-ar părea că da... Să te duci să te îmbete
la Maria Gashouse ! Tocmai la ea !

Mino tăcu iar. Și din nou țigarea bătrînului trecu
dintr-un colț al gurii în celălalt.

— Ascultă-mă, băiete.

— Ascult.

— Poate că nu m-am ocupat destul de tine ; dar
nu-l nevoie să-ți spun cită treabă am și am avut întot-
deauna. Glasul lui se îmblînzise. Se simțea că acum se
teme.

— Știu, răspunse Mino.

— Trebuie să-ți spun ceva ce nu ți-am mai spus pînă acum. Vezi, băiete, tu ai avut întotdeauna totul. La vîrsta ta, eu colindam pe străzi căutînd o slujbă. Iar mai înainte, am fost un băiat venit în America într-un an de foamete, călătorind împreună cu părinții mei în cala unei corăbii încărcată cu vite. Am început fără nimic ; și după ce m-am însurat, am dorit să am foarte mult... întîi pentru maică-ta și, după nașterea ta, pentru tine. Nu eram bun cu mama ta. Am știut întotdeauna că tu nu-mi vei putea face nimic extraordinar... Eu sînt însă șiret și am dorit să am lucruri frumoase pentru nevasta mea și pentru tine. Am vrut ca familia Dougherty să aibă avere și să fie cineva ; și cînd am avut avere... mama ta a murit. A fost ceva dureros și pentru tine ca și pentru mine. Am făcut multe lucruri ce nu puteau fi numite corecte, dar le-am făcut fiindcă voiam să o iau înainte... Așa nu le vei mai putea face tu. N-am făcut însă aceste lucruri pentru ca tu să te duci să te imbeți și să spui întregului oraș că vrei să te însori cu o femeie de stradă. Ceea ce faci nu e drept. Nu e drept față de mine și nici chiar față de tine... Un băiat care a avut întotdeauna totul.

Fără să ridice ochii, Mino spuse :

— Nu m-am gîndit niciodată să mă însor cu Fern. A fost o glumă. Poate eram ceva cam prea beat astă seară.

— Vreau să te însori cu o fată de treabă, de familie bună și să faceți copii mulți și frumoși. Ești tînăr și voinic. Ești om să ai mulți copii ; și dacă te însori cu o fată cumsecade, copiii ce vor veni vor fi copii aleși. Înțelegi ?

— Da.

— Aș vrea să te însori cu o fată frumoasă și sănătoasă, de felul acelei Baldwin ; nădăjduiam că lucrul acesta se va face.

— Mda, acum nu se mai poate. De astă seară nu mai pot fi îndoeli în această privință.

— Nu știam că țineai atît la ea. Ai avut atîtea fete, dar mi se pare că la nici una nu te gîndeai serios.

— Într-adevăr.

— De ce nu mi-ai spus ? Aș fi găsit mijlocul să împac lucrurile. Tăcu o clipă. Aș fi renunțat la tot și aș fi plecat chiar, dacă aceasta ți-ar fi folosit să obții ce doreai.

— Nu era atât de ușor.

— Mai întâi : de ce v-ați certat ?

Mino nu răspunse. Tatăl lui vorbi iar :

— Ai încercat poate să ți-o faci ca amantă ?

— Nu, nici vorbă. N-o doream în felul acesta.

— Dă-i drumul. Spune-mi ce-a fost. Poate te pot ajuta.

— Zadarnic ; să nu ne mai gândim la aceasta.

Bătrînul, îl privi îndelung ; apoi o ciudată expresie răutăcioasă i se răspîndi pe față. Era totodată și expresia unui școlar care încearcă să ascundă ceva. Îl întrebă încet :

— Poate a fost ceva ce mă privea pe mine ? Altă tăcere ; după aceea Bătrînul Dougherty continuă : Înțeleg. Avera nu e totul. Ar fi trebuit să mă gândesc la altceva. Uneori trebuie să te fi rușinat de mine.

— Nu m-am rușinat niciodată de tine.

W.M. Dougherty făcu ceea ce nu mai făcuse niciodată în viața lui. Se ridică greoi și se duse să pună o mînă pe umărul fiului său și spuse :

— Mda. Înțeleg. Acum îmi dau seama de situația în care te-ai aflat. Și văd că nu te mai poți întoarce către bătrînul tău tată. Poți totuși să-mi spui totul, dacă vrei și dacă crezi că poate folosi pentru a-ți alina durerea. Poți spune ce crezi. Te voi înțelege.

Pentru prima oară Mino își ridică ochii spre el. Ochii erau mai albaștri ca oricînd, fiindcă erau umezi :

— Ce crezi că sînt eu ?, întrebă minios.

— Ascultă-mă, continuă tatăl. Acum nu mai pot da înapoi. Ași face-o, dacă aceasta ți-ar putea folosi ; dar e desigur prea tîrziu. Trebuie să lupt. Mă ascuți, nu-i așa ?

— Da.

— Cu o săptămînă înainte de apariția acestui blestemat articol, am fi putut opri furtuna. Acum e prea tîrziu. Trebuie să lupt, fiindcă pînă acum n-am dat nici-

odată înapoi... Și trebuie să lupt (poate e bine să știi și tu) pentru a evita să sfârșesc în închisoare.

Cuvintele acestea, îl făcură pe Mino să-și vină cu totul în fire. Ridicînd iar ochii, tînărul întrebă :

— Sînt lucruri așa de grave ?

— Da, dacă au destule dovezi împotriva mea. Bill Swain vrea să scape de mine.

— Nu știarn. Am crezut întotdeauna că...

— Sînt multe lucruri pe care nu ți le-am spus... poate fiindcă mă rușinam. Îl bătui ușor pe umăr și continuă : Acum e însă mai bine să te culci. Dormi, iar mîine să încercăm să părem nepăsători la banchet... Trebuie neapărat. Poate le dregem pe toate.

Mino îl lăasă și se urcă în camera lui. În timp ce se dezbracă, scoase din buzunar telegrama mototolită și o reciti : „Totul a trecut ; dar acum e prea tîrziu“. Cu atenție exagerată, întinse cutele foi de hîrtie, o îndoi frumos și o puse cu grijă între paginile unui volum din „Călătoriile lui Guliver“ care-i fusese dăruit de mama lui, cu mulți ani înainte, pe cînd era copil. Se gîdea că într-o zi sau alta telegrama aceea îi va putea fi de folos.

În redacția ziarului Scutul și Drapelul avu loc o adunare care ținu pînă noaptea tîrziu. Începuse cînd domnul Simpson, pastorul bisericii presbiteriene, telefonase pe la șase, întrebînd dacă poate avea o consfătuire cu doamna McLeod. Citise ziarul și văzuse chemarea către cetățenii din Platteville. Ar fi fost deci bucuros să formeze un comitet pentru a sprijini lupta aceea.

Apoi telefonase Jim Newman de la prăvălia lui spunînd :

— Bravo ! E un articol minunat. Dacă mai rămii la redacție, vin îndată. Ce-ai spune dacă s-ar telefona lui Sam Henderson și altor cîțiva „băieți“, rugîndu-i să vină în oraș.

— O clipă, răspunse doamna McLeod. Și chemîndu-l pe Richardson, îi vorbi despre propunera lui Jim Newman, adăugînd : D-ta trebuie să decizi ce facem.

— Să vină, răspunse tînărul. E întotdeauna mai bine să bați fierul cît e cald.

Jim Newman făgăduise deci să aducă vreo câțiva prieteni de la țară. Apoi, pe la ora șapte, telefonase Maria Gashouse :

— Strașnic ! o lovitură de maestru ! Și când doamna McLeod o informase despre întrunirea improvizată Maria răspunse : Pot veni și eu pe la zece, atunci când pe aci totul merge bine. Mai sînteți acolo ?

— Cred că vom sta foarte tirziu, răspunse doamna McLeod. În glasul ei era un accent isteric de triumf. O'cuprinse înflăcărarea luptei. Inima îi zvicnea cu putere și miinile îi tremurau.

Alte telefoane de felicitări ; două anonime, insultătoare, care o înspăimîntară pe doamna McLeod ; spaima se împrăstie însă repede. Nu i se mai întîmplase niciodată nimic de felul acesta, de pe cînd trăia J.E. și era o forță politică. Crețurile dispăruseră de pe chipul ei și o nouă lumină îi strălucea în ochi. Parcă dădea o recepție minunat de reușită.

La ora zece, redacția era atît de plină, încît nici chiar Richardson nu reușea să disciplineze toată lumea aceea. O mulțime care înspăimînta pe doamna McLeod, pe Richardson, pe Willie și pe Myrtle Ferguson : se așteptaseră, firește, la succes, dar nu la mulțimea aceea. Amestec ciudat, în care se găseau pastori baptiști și metodști, împreună cu câțiva dintre aderenții lor ; Jim Newman, mare și asudat, cu legiunea lui de vechi prieteni de la țară ; doamna Mabel Urquahardt Jenkins și trei membri ai „Comitetului feminin pentru înfrumusețarea orașului” și, în sfîrșit — prezență ce dădu loc la oarecare nedumerire printre unii reformatori — Maria Gashouse, într-o rochie de califca roșie, cu o pălărie cu pene și cu o blană de vulpe albă.

De cînd sosi, fu cu neputință să nu-ți dai seama de prezența ei. Efectul intrării ei fusese înspăimîntător. Doamna Mabel Urquahardt Jenkins o luase de o parte pe doamna McLeod și îi șoptise :

— Ce caută femeia aceasta aci ?

Iar doamna McLeod îi răspunse :

— Nu vă formalizați. E una dintre principalele noastre aderente. Are în mină toată organizația cartierului de lângă fluviu.

Apoi Maria dispăruse în altă cameră, împreună cu Jim Newman și cu alți prieteni, ca să bea împreună cu Willie Ferguson un pahar de whisky. Richardson trimise atunci să se aducă prăjiturile și cafelele : și chipul lui liniștit luă o înfățișare preocupată, ca și cum s-ar fi găsit de pe **acum** în fruntea unei mișcări reformatoare, și ar fi socotit cu neputință să împace prezența în același comitet a unor persoane atât de deosebite ca cei doi preoți, puternica doamnă Mabel Urquahardt Jenkins și însoțitoarele ei, Jim Newman și cohorta lui de provinciali și „mai rău decât orice“, Maria Gashouse.

Dar tocmai ea înlătură greutățile. Întorcându-se din camera linotipistului unde-și împropătase puterile cu whisky Bourbon dat de Willie, îl luă pe Richardson într-un colț. Privind împrejur, spuse :

— Nu-i rău, nu ? Nu mi-aș fi închipuit un asemenea succes. Și mine va fi și mai mare.

— Desigur că multă lume era gata să lupte împotriva Bătrînului Dougherty.

— Da ; însă nimeni nu avea curajul să înceapă lupta. Adevăratul motiv este însă că provincia noastră n-a văzut o luptă politică înverșunată de douăzeci de ani. Îi ducea dorul. Îmi cunosc eu oamenii. Nimic nu le face atita plăcere. Privește-le puțin fețele.

Richardson privi. Toți erau roșii și înfierbîntați. Pretutindeni se simțea entuziasmul. Deodată Jim Newman strigă :

— Parcă s-ar fi întors frumoasele timpuri de odinioară, nu-i așa, Vinia ?

În colț, Maria Gashouse vorbea mai departe cu Richardson :

— Nu vreau să pun bețe în roate. Nu mă puneți în nici un comitet, altfel îi veți pierde pe toți puritanii ; și avem nevoie de ei. Eu voi continua să lucrez liniștită fără să mă arăt. Lasă-mă să fiu „eminența cenușie !“.

Cu adevărat ușurat, Richardson se întoarse în mijlocul camerei și bătu de cîteva ori cu pumnul în masă, cerînd puțină tăcere. După aceea, ținu unul dintre discursurile sale elegante, propunînd alegerea unui comitet. El nefiînd din orăș, ceru cu modestie ca numirile să fie făcute de o

comisie compusă de doamna McLeod, pastorul bisericii presbiteriene, doamna Mabel Urquahardt Jenkins, Sam Henderson și Jim Newman. Aceștia cinci se retraseră în cămăruța directoarei și puțin timp după aceea se întoarseră cu o listă de zece persoane, aprobată apoi cu unanimitate. Alte persoane — spuse pastorul — puteau fi cooptate mai târziu, când cetățenii cu frica lui Dumnezeu se vor fi ridicat în toată provincia pentru a sprijini cruciada.

Luînd apoi măsuri pentru o adunare publică ce urma să se țină a doua zi la biserica presbiteriană, cei de față se împrăștiară ; rămaseră numai cei ce făceau parte din redacție, împreună cu Jim Newman și cu Maria Gashouse, să-și mai stringă odată miinile și să închine pentru reușita acestui prim atac.

Se făcuse două noptea cînd Maria Gashouse spuse în sfîrșit că trebuie să se întoarcă la El Dorado. În prag se întoarse și zise :

— Am uitat să vă comunic că Mino Dougherty a fost astă-seară iar în localul meu cu femeiușca aceea de Fern Hedges. Era beat și spunea tuturor că vrea să se însoare cu ea.

După plecarea ei, Richardson spuse pe neașteptate :

— Dar unde e Jane ? Ar fi trebuit să fie aci.

Jane era acasă, în camera ei. Adormise de puțin timp, cloborîtă de mînia și de necazul ce pusese stăpînire pe ea după trimiterea telegramei.

Se dusesese de-a dreptul la „Trăznaia lui McLeod“ și se suise în camera ei ; iar cînd Aida venise să-i spună că cina e gata și că doamna McLeod și domnul Richardson nu se întorseseră încă, Jane răspunsese că probabil nu se vor întoarce și că ea nu voia să mănînce. Iar la stăruințele Aidei să ia ceva, se înfuriase și-i strigase prin ușă să plece și să o lase în pace.

Aida rămase nedumerită. Apoi se pregăti să răspundă, însă închise gura și se întoarse în bucătărie.

Negresa era mîniată, mai mîniată decît fusese vreodată din ziua cînd — cu cincisprezece ani înainte — Sam fugise la Memfis cu fata aceea blondă ce răspundea la ciudatul nume de Maisie Dangerfield. Era minioasă din mai multe

motive : din pricina ticăloșiilor Bătrînului Dougherty și ale oamenilor lui ; din pricină că renașterea Scutului răsturnase ritmul casei și adusese o mare zăpăceală în orarul meselor ; și din pricină că Mino Dougherty o făcea nefericită pe mîndra domnișoară Jane. Dar ceea ce îi spori minia la culme fu gîndul că cina aceea așa de bună, pregătită de ea, rămînea în bucătărie fără să mănînce nimeni.

În firea Aidei, mîniile sincere și puternice erau izbucniri rare. Deseori supărată și nervoasă, nu se înfuriase totuși niciodată cu adevărat, după fuga lui Sam. Iar acum, după cincisprezece ani, era furioasă, minia ei fiind nestăpînită și spectaculoasă.

Ajungînd în bucătărie, puse toate mîncările pregătite pe două tăvi și le duse celor trei cerșetori ce ocupau camera cuptorului la subsol, spunîndu-le acestora că, după ce vor sfîrși, să pună tăvile pe scară. Apoi, suise iar, își puse pălăria și pardesiul, zăvorîse ușile, ferecase ferestrele și plecase. În „Trăznaia lui McLeod“ rămîneau numai Jane plingînd în camera ei, și cei trei zdrențăroși ce înghițeau cu lăcomie ciorba de roșii, puiul fript și prăjitura de ciocolată.

Străbătînd aleea printre tufișurile de merișor, negresa își spunea : „Așa se vor învăța minte. Vor veni acasă și nu vor găsi pe nimeni și nimic de mîncare. O să le slujească drept lecție. Ar fi putut cel puțin să telefoneze !“.

Închizînd porțița în urma ei, porni de-a dreptul spre cartierul negrilor. Nu mai fusese acolo de multă vreme ; știa însă foarte bine unde să se ducă... La localul lui Joe. Acolo găsea țuică de cereale, puțină muzică și o tovărășie plăcută. Va mai auzi și o mulțime de birfeli și de noutăți, dintr-acelea ce se auzeau numai în localul lui Joe și pe care nici doamna McLeod, nici domnul Richardson și nici chiar Willie Ferguson, nu erau în stare să le descopere. Căci la Joe își dădeau întîlnire cele mai bune poame din cartier. Îndată după apusul soarelui, aceștia roiau din bucătăriile, prăvăliile și spălătoriile orașului, venind să povestească tuturor că domnul și doamna cutare se certaseră și că doamna îi trîntise în capul domnului vasul de preparat cocktailuri ; Că domnul cutărică se ținea

după doamna Stan iar fiica acesteia, Veta, lipsise de acasă toată noaptea, plecată în costum turistic cu tânărul Bran.

În circiurna lui Joe se putea afla tot ce se petrece în casele boierilor ce locuiau în cartierele elegante ale oraşului.

Joe era un găligan de patruzeci şi cinci de ani, de culoarea cafelei cu lapte. Văzînd-o pe Aida, scoase un strigăt de bucurie şi făcu un semn orchestrei ; aşa încît negresa îşi făcu intrarea acompaniată de o fanfară potrivită pentru o artistă de circ. Joe o cunoştea pe Aida şi ştia că nu venea la el decît în împrejurări neobişnuite. Ea era mult mai apropiată de frumoasele timpuri de odinioară decît toţi ceilalţi clienţi ai localului, şi cunoştea multe cîntece de pe vremea sclaviei, şi dansuri pe care cea mai mare parte a clienţilor nu le ştiuseră niciodată sau le uitaseră. Cînd venea Aida la el Joe nu-i îngăduia niciodată să plătească ceea ce bea, fiindcă prezenţa ei îi aducea un câştig mai mare decît cel mai bun cîntăreţ.

În seara aceea, urîndu-i bun-venit, Joe îşi dădu seama că era înfierbîntată, şi lucrul acesta îi dădu siguranţa că va fi vioae şi mai nostimă decît de obicei. În ochi avea o privire bătaioasă ; iar după sosirea ei, ritmul voioşiei din local deveni mai vioi, mărînd simţitor consumul diferitelor băuturi alcoolice. Ştirea venirii Aidei se răspîndise ca fulgerul în cartier şi puţin după aceea sala cea joasă era atît de plină încît n-ar mai fi fost cu putinţă să intre un singur om. De aceea mulţi clienţi rămaseră la uşă, iar Joe, împreună cu soţia lui şi cu trei fete de culoarea cafelei cu lapte îi servi trecînd băuturile pe deasupra capetelor întinse să asculte.

Trebuiră cîteva pămărele ca să o pornească pe Aida. Dispoziţia războinică se menţinea : iar cîtva timp, ţuica de cereale nu făcu altceva decît să-i aţîţe minia. Numai atunci cînd Joe în persoană începu să-i facă tot felul de complimente măiestre şi îi propuse să danseze împreună cu el un dans vesel indian din alte vremuri, minia dispăru de pe faţa ei neagră.

Dinţii albi îi scînteiară într-un zîmbet, pe cînd spunea :

— Tu nu poţi dansa ca indienii, Joe Jackson. Eşti un copil şi nu şti nimic.

Joe mai făcu atunci cîteva observațiuni asupra farmecului ei, și Aida răspunse cu o ocară rabelaisiană ; mai trebuie încă două pahare bune de whisky să o facă să ridice fustele și scoțînd un strigăt răgușit, începu un mijlocul sălii, în fața celui ce cînta din banjo, își ridică fustele și scoțînd un strigăt răgușit, începu un dans pe care nici unul dintre tineri nu l-ar fi putut imita, din pricina complicației și a iuțelii mișcărilor.

După ce sfîrși și răsufală puțin, bău iar și apoi cîntă un cîntec vechi din timpul robiei, intitulat „Cînd înflo-rește bumbacul“. Afară, mulțimea era tot mai numeroasă, iar Joe și familia lui continua să ridice paharele pline pe deasupra capetelor publicului încîntat. Rareori cîr-ciuma văzuse o seară ca aceea. Chiar și Aida își uitase minia cu totul, și cîntă și dansă iar. Petrecea ; dar în fundul sufletului, rămînea ceva treaz ; un drăcușor pe care nici muzica de banjo, nici țuica de cereale nu re-ușeau să-l izgonească. Din cînd în cînd în mijlocul unui cîntec, Aida își amintea că avea ceva de pus la cale. Conștiința acestui lucru îi tulbura veselia ca o umbră ; ar fi vrut să reușească să-l prindă pe drăcușorul acela, pentru a vedea cine e.

Putîn după miezul nopții, unul dintre muzicanții de la El Dorado, atras de vestea că Aida era în localul lui Joe, intră să bea ceva ; și atunci negresa își aminti cine era drăcușorul care n-o lăsa în pace. În timp ce bea cu ea, muzicantul îi spuse :

— Băiatul Bătrînului Dougherty e la El Dorado. E beat și strigă la toată lumea că vrea să se însoare cu prosti-tuata aceea de Fern Hedges.

Aceasta era ! Venise să petreacă, dar venise și să afle ceva despre Mino Dougherty, pentru că la întoarcere, să-i poată vorbi domnișoarei Jane, să-i dovedească ce fel de individ era acela și că nu merita să fie îndurerată din pricina unei astfel de ființe.

Acum aflase... tocmai ceea ce voia... Nedeslășit, prin vîlul de muzică și de alcool, simți dorința să se ridice în picioare și să plece acasă să vorbească cu domnișoara Jane. În felul acesta domnișoara va ști ce ticăloși erau cei doi Dougherty... Auzi, să strige în gura mare că vrea să se însoare cu Fern Hedges !

Ținînd încă paharul în mînă, se ridică și spuse :

— Mă duc acasă.

Joe încercă să o oprească, spunîndu-i cu glas tînguitor :

— Nu încă, surioară. N-ai cîntat și n-ai jucat destul.

Aida era însă hotărită. Liniștită, dar cu o dîrzenie nestrămutată, luă de pe masa alăturată o sticlă de bere și ridicînd-o deasupra capului, repetă pe un ton și mai hotărit : „Mă duc acasă !“, făcînd doi pași. De data aceasta, amintindu-și ce-i făcuse Aida soțului ei, Sam, cînd se întorsese acasă după ce o părăsise pentru Maisie Dangerfield, Joe se dădu la o parte. Muzica tăcu, iar cîntărețul din banjo se ridică în picioare, întinzîndu-și gîtul să vadă mai bine ; mulțimea se dădea și ea la o parte, făcînd puțin loc, și Aida, cu sticla de bere tot ridicată deasupra capului, se îndreptă spre ușă, înconjurată de un nimb de demnitate și de autoritate.

Se opri însă în prag clătînîndu-se, și, ajutată de cîțiva dintre cei mai apropiați, se cățăără pe un scaun. Ridicînd iar sticla, strigă mării de capete negre :

— Trebuie să-l gonim din oraș pe ticălosul acela de Dougherty. Trebuie să votați toți împotriva lui. Să vă fie rușine să lăsați orașul Platteville să fie condus de un individ venit dintr-o țară nenorocită !

Discursul acesta scurt fu salutat cu aplauze și strigăt de : Aida are dreptate ! Are dreptate ! Să-i gonim ! Da, îi vom goni, dacă tu mai joci odată !

Dar Aida nu mai dorea să danseze. Acum era obsedată de gîndul de a îndrepta viața domnișoarei Jane pe calea cea bună, spunîndu-i ce fel de soi de individ era Mino Dougherty.

Coborî de pe scaun în mijlocul strigătelor, și cu pași nesiguri ieși din local și o porni spre casă. Pe cînd mergea, mormăia în sinea ei : I-arăt eu lui ! Ticălos mizerabil ! I-arăt eu lui ! N-o poate el umili pe domnișoara McLeod !

Deschise porțița împleticindu-se și sui treptele de la intrare. Puse pe dibuite cheia în broască, deschise și intră în vestibulul întunecat. În grabă, nu-și luă nici osteneală să scoată cheia și să închidă ușa. Legănîndu-se puțin, ajunse la o scară, o sui și se duse de-a dreptul la

ușa Janei. Aci, proptindu-se bine de picioarele ei mari, lovi în ușa cu sticla de bere.

După o clipă, glasul înspăimîntat al Janei strigă :

— Ce s-a întîmplat ? Cînc-i ?

Și Aida răspunse :

— Eu sînt. Nu te teme, comoaro. Te-am trezit să-ți spun ce fel de porc e Mino Dougherty. E în localul Mariei Gashouse, beat mort, și spune în gura mare că vrea să se însoare cu Fern Hedges !

Cîteva clipe Aida rămase tăcută, așteptînd un răspuns. Auzi însă numai suspine, și atunci continuă :

— Domniță, scumpo... Nu-ți bate capul pentru un ticălos de Dougherty.

Suspinele nu încetau, iar Aida, împleticindu-se și simțindu-se pe neașteptate foarte somnoroasă, se întoarce și coborî scara legănîndu-se. La fiecare treaptă îi era tot mai somn. Cînd aproape ajunsese jos, scăpă sticla de bere care se rostogoli înaintea ei. Ajungînd în sfîrșit jos, nu avu curajul să dea drumul balustradei, pînă ce nu găsește alt punct de sprijin ; privind cu ochii somnoroși alese cuierul în formă de copac pe care se cățarau ursuleți, la vreo trei-patru pași de ea, și reuși să-i facă fără să cadă ; apucîndu-se însă de cuier pentru a se sprijini, acesta se desprinsese și căzu, tîrînd-o și pe ea în cădere. Aida încercă puțin să se ridice în picioare ; dar copleșită de somn, renunță și rămase pe jos. După un minut, adormise adînc, acoperită de un morman de pături și de impermeabile, cu gura întredeschisă, sforînd fericită, cu conștiința nu tocmai limpede că-l demascase pe Mino Dougherty și că făcuse o faptă bună. Poate că acum domnișoara Jane îl va uita pe nemernicul acela și se va mărita cu simpaticul domn Richardson ; iar Scutul și Drapelul va rămîne în familie.

Întorcîndu-se acasă pe la două și jumătate, domnul Richardson și doamna McLeod o găsiră acolo, sforînd liniștită. Le trebui mai mult de jumătate de ceas să o descurce de sub pardesiuri, să o ridice în picioare și să o trimită la culcare.

A doua zi, Congresul anual al Partidului Democrat avu loc ca de obicei la Millerville. Se băură cincisprezece

butoaie de bere și fripseră trei boi și zece miei, pe grămezi uriașe de jăratec, pregătite cu o zi mai înainte de oameni tocmiți pentru această împrejurare de Ira Miller. Se dădură premii pentru peștele cel mai mare pescuit în lacul de peruzea și pentru acela ce pescuia cea mai mare cantitate de pește ; avu loc un concurs de frumusețe printre înotători și unul de drăgălășenie pentru copii, toateacompaniate de muzica difuzată de megafoanele așezate în mijlocul pilcului de plop.

În aparență, succesul era mare. Cîțiva copii se rătăciră ; unul căzu în lac și fu scăpat ; patru sau cinci dintre servitorii veniți cu țuica de cereale se îmbătară, fiind lăsați să doarmă sub copaci pînă în clipa întoarcerii spre casă ; două femei se luară de păr ; și patru-sprezece fete, după ce dădură cîte o raită prin tufișuri cu admiratorii lor, se întoarseră „logodite“. În aparență deci, congresul fu la fel cu toate celelalte ținute de la data cînd Bătrînul Dougherty, cu mai bine de zece ani înainte, îl, organizase pe cel dintîi. Sufletul Bătrînului Dougherty era însă altul.

Pe cînd se plimba sărutînd copiii, oferind țigări de foi, bătînd pe cunoscuți pe umăr și făcînd complimente frumuseților ce se scîldau, sufletul lui era în altă parte. În aceste sărutări, bătăi pe umeri și complimente, nu mai era entuziasmul obișnuit, aproape mecanic. Făcea toate aceste gesturi, însă în el simțea un gol. Adunarea aceasta, care altădată îi făcuse plăcere, îl lăsa acum nepăsător. I se părea că lumea petrece, dar că față de el ne mai era aceeași ca mai înainte. I se părea că ori de cîte ori se ducea la un grup, sub copaci, cei de acolo tăceau stînjiți. Și cînd oferea țigări de foi, săruta copii și făcea glume, i se părea că nimeni nu le gustă, iar lumea nu făcea haz ca în ceilalți ani. De vreo două ori, în timp ce se îndepărta după ce plecase de lingă un grup, întoarse capul să vadă dacă cei rămași se apropiau unul de altul să vorbească pe șoptite despre Scutul și Drapelul. Auzea mereu un glas interior care-i spunea : **Atenție ! Ia seama la ceea ce faci ! Dacă lucrurile merg rău, toți te vor părăsi ! Toți se vor îndrepta împotriva ta !**

Încerca de fiecare dată să-și facă curaj : Nu trebuie să-mi mai fie frică. Nu-mi pot face nimic. Nici chiar

Bill Swain nu-mi va putea face nimic. Nici registrele lui nu sînt în regulă. Nu va îndrăzni să facă nimic.

Gîndul acesta nu era însă atît de convingător ca celălalt. I se părea că răsună în pustiu. Și tocmai cînd aproape izbutea să se convingă că nu e nimic îngrijorător, iată-l că ajungea la alt grup și trebuia să reînceapă să se arate voios ; de fiecare dată se simțea mai obosit și își dădea seama tot mai mult de sentimentul de gol din el. Ceea ce îl îngrijora tot mai mult însă, era dorința de a ști cît de departe mergeau informațiile Scutului și cine era acel Richardson. Își cunoștea prea bine meseria ca să fie un simplu pierde-vară.

Pe de altă parte, ori de cîte ori se gîndea la Winterbottom și la Hirsch, se simțea neliniștit din diferite motive. Winterbottom nu era altceva decît o rotiță și nu putea fi de nici un folos într-o împrejurare ca aceea. Era numai un om de paie, care nu-și iubea patronul. Hirsch era altfel de om, mult mai rău, fiind primejdios și necinstit. Uneori se arăta atît de obraznic, încît s-ar fi spus că el e proprietarul Gazetei. Era în stare să facă ceva necugetat, care ar fi provocat Dumnezeu știe ce dezastru ! Bătrînul Dougherty știa multe lucruri pe socoteala lui și bănuia că mai sînt și multe altele pe care nu le cunoștea. Hirsch venea din metropole și poate nu-și dădea seama că la Chicago se pot face lucruri care nu pot fi îngăduite într-un oraș mic ca Platteville.

Și în toiul preocupărilor sale, Bătrînul Dougherty trebuia să dea o țigară de foi, să spună o glumă, să-l bată pe vreunul pe umăr, sau să sărute un copil.

Apoi mai era și Mino. De cîte ori îl zărea, băiatul i se părea un străin. Nu era obișnuitul Mino scriitor, voios, simpatic, mereu înconjurat de o jumătate de duzină de băieți și care-i făcea pe toți să rîdă de îndată ce deschidea gura. Dimpotrivă, era palid și abătut. Mintea lui era în altă parte. De cîte ori în timpul după amiezii, Bătrînul Dougherty gîndi : „Nătărăul ! Și spune că bețiile nu-i lasă nici o urmă !“. Cînd Mino zîmbea, zîmbetul lui părea un zîmbet de dinți falși. Iar cînd strîngea mina cuiva, s-ar fi spus că era un automat.

De două ori în cursul după amiezii, Bătrînul Dougherty se retrase cu domnul Hirsch și cu domnul Win-

terbottom într-o cameră a hotelului să discute ce trebuia făcut pentru a răspunde primului atac din Scutul și Drapelul; nu ajunseseră însă la nici o concluzie, fiindcă metodele lui Hirsch i se păreau cu totul neortodoxe, ca să spunem că el ar fi întrebuițat de-a dreptul „maniera forței“. Iar în domnul Winterbottom, orice idee originală fusese distrusă de mult timp de sistemul nivelator al Bătrînului Dougherty. De fiecare dată, tocmai cînd se pregăteau să ia o hotărîre, Ira Miller venise să-l cheme pe Bătrînul Dougherty, a cărui prezență era necesară pentru înmînarea unui premiu. În cele din urmă, tîrziu după amiază, Hirsch și Winterbottom plecară împreună, ducîndu-se la redacția Gazetei să se sfătuiască iar, încercînd să pună la cale vreun plan care să poată avea aprobarea bătrînului.

Mino și cu tatăl lui plecară din Millersville la ora șapte; nu mai rămăseseră acolo decît doi bețivani în puterea vîrstei, părăsiți de soțiile lor indignate, dormind liniștiți la marginea crîngului.

În drum spre Platteville, nici tatăl nici fiul nu vorbiră mult. Pe Mino îl durea capul, și ori de cîte ori încerca să vorbească, își simțea gîtlejul paralizat; nu-i păsa de altfel nimic dacă adunarea fusese sau nu reușită, nici nu-l interesa ce plan trebuia adoptat pentru a preveni atacurile Scutului. Nu era în stare să se gîndească la altceva decît la Jane Baldwin și la faptul că nu simțise niciodată pentru nici o altă fată ceea ce simțise pentru ea. „Ce-mi pasă de politică“, se întreba. „Ce-mi poate păsa de stăpînirea unui oraș ca Platteville?“.

Fiind din fire un animal tînr și sănătos, beția din ajun îl umplea de deznădejde. Conducea cu îndrăzneală, ca întotdeauna, și de vreo două ori, cînd automobilul săltă la cite un hop, gîndi: „Se vede că sint într-o situație groaznică. Voi muri“. Și aproape numaidecît își spuse: „Aș putea pleca din orașul acesta. Jane și cu mine i-am putea lăsa baltă pe toți“.

Își dădu însă îndată seama că aceasta nu se putea. Probabil că ea nu-i va mai vorbi niciodată. Nici n-ar fi primit să fugă cu el. Și apoi trebuia să-și păstreze demnitatea. Un Dougherty nu putea cere hătîruri unei

McLeod. Pe de altă parte, nici nu-și putea înșela tatăl. Scoase un geamăt și tatăl său îl întreabă :

— Ce ai ? Te simți rău ?

— Nu. N-am nimic.

Bătrînul nu-l mai întreabă altceva, fiind preocupat cu încercarea de a se convinge că nimeni nu-i putea face rău, că Hirsch nu era un șantajist primejdios și că Winterbottom nu era un nătărău desăvîrșit și nefolositor.

— Păcat că azi a fost vreme înnoată, zise deodată :

— Da, răspunse Mino. Mare păcat.

Ciudățenia acestei afirmații stătea în faptul că nu fusese pe cer nici cel mai mic nor.

Ajunseră la Gazeta după ora opt și îi găsiră pe Hirsch și pe Winterbottom așteptîndu-i. Ședeau la cele două capete ale sălii de redacție, întorcîndu-și spatele, fiecare dintre ei adîncit în citirea cîte unui exemplar din Scutul și Drapelul. Bătrînul Dougherty tuși, înțelegînd că cei doi acoliți ai săi discutaseră foarte puțin.

Strînși în jurul mesei, nici unul dintre ei nu îndrăzni să nesocotească greutățile sarcinii ce se proiecta în fața lor și nici dibăcia domnului Richardson. Paragraf cu paragraf, frază de frază, cuvînt cu cuvînt, Bătrînul Dougherty, Hirsch și Winterbottom examinează toată pagina electorală. Mino luă și el parte, dar fără interes.

Spre uimirea lor, descoperiră că nici o singură dată în tot articolul care ocupa o pagină întreagă, nu era amintit vreun nume : nici al lui Dougherty, nici al lui Hirsch, nici al judecătorului Flyn sau al șefului poliției. Harvey Bingham. Richardson adusese numai învinuiri grele și precise de corupție, făcînd apel la conștiința și cinstea cetățenilor orașului și cerîndu-le să stabilească răspunderile.

„Nu era datoria Scutului să-l numească pe vinovați. Cetățenii din Platteville îi cunoșteau chiar prea bine”.

Tactica aceasta stîrni nedumerire în grupul adunat la redacția Gazetei. Nici Bătrînul Dougherty, nici judecătorul, nici altcineva nu puteau fi apărați fără a fi învinuiți în același timp.

Discutară trei ceasuri ; Bătrînul Dougherty încerca să domolească zelul lui Hirsch și temeiurile nedumeririi lui

Winterbottom. Mino nu spuse decît cîte un „da“ sau „nu“ întimplător şi pronunţă singurele cuvinte înţelepte din timpul consfăturii, cînd spuse :

— Dacă vreţi să ştiţi, părerea mea e că trebuie să vă prefaceţi că nici n-aţi auzit de povestea aceasta blestemată.

Nu avea însă nici energia, nici dorinţa să susţină această părere, iar ceilalţi nici n-o luară în seamă.

După trei ceasuri, aşternuseră pe hirtie un atac personal împotriva lui Richardson şi, în al doilea rînd, împotriva doamnei McLeod. Cînd articolul fu terminat, îl incredinţă lui Winterbottom să-l corecteze.

În acest articol, Richardson era numit un individ ieşit din Dumnezeu ştie de unde, venit la Platteville numai pentru a creia frămîntări şi a stîrni neînţelegeri între paşnicii locuitori ai oraşului. Se vorbea despre „cazierul lui personal“, amintind că venise la Platteville ca vagabond, arestat şi închis. Fusesse liberat în chip mărinimos pe cîvînt de onoare, şi răsplătise bunătatea judecătorului Flynn şi a cetăţenilor din Platteville atacîndu-i de corupţie şi de perfidie. Mai departe, Gazeta vorbea despre doamna McLeod ca despre o babă pe jumătate timpită, victima unui aventurier. Nu îndrăznea să pomenească de Bătrînul Dougherty, de frică să nu arate că atacul din Scutul şi Drapelul era îndreptat chiar împotriva lui.

Răspunsul destul de moale, constituind cea mai rea tactică, deoarece îi dădu lui Richardson — acum înfierbinţat de luptă — prilejul să scrie în ziua următoare una dintre replicile sale elegante. Fireşte — afirma el în răspunsul acesta — redactorul-şef fusesse arestat ca vagabond, numai fiindcă venise la Platteville să caute de lucru. În loc să procedeze ca bunul Samaritean din Biblie, administraţia comunală îl înbătase, îl zvîrlise în închisoare şi-l dăduse în judecată. Şi-ar fi dorit să-l pună la muncile lor silnice, aşa încît tilharii din Platteville să poată încasa de la contribuabili bani care ar fi trebuit să folosească la plata belor fără de lucru şi a acelor ce aveau nevoie să lucreze. Apoi făcea o largă dare de seamă asupra suferinţelor şomerilor cinstiţi, atît de mişcătoare şi de vorbitoare încît doamna McLeod, citind corecturile, izbucnise în lacrimi. La sfîrşit era o singură menţiune, scurtă şi demnă,

despre doamna McLeod, „una dintre cetățencele noastre cele mai vechi, mai cunoscute și mai iubite. Firea, inteligența, bunătatea și dragostea ei pentru Platteville și pentru provincie, o pun la adăpost de orice atac deasupra oricărei insulte“.

Articolul avu un succes nemaivăzut. Ziarul se vindu în sute de exemplare și toate inimile fură mișcate pînă la lacrimi pentru suferințele și ticăloșiile îndurate de oamenii cinstiți ce veneau să caute de lucru la Platteville. Cîteva zile, șirurile de vagabonzi ce săpau canalele și cărau gunoaiele fură tulburate în munca lor de privirile binevoitoare, de zimbete și chiar de darurile de țigări și de ciocolată împărțite la întimplare, — fie că erau pungași, fie că erau lucrători cinstiți — de către femeile sentimentale din Platteville. Pe de altă parte, adevărul e că Platteville o iubea pe Lavinia McLeod. Și nu voia să fie atacată nici indirect.

Chiar romanul avea mare succes. Abia după trei zile de la publicarea primelor capitole, Bătrînul Dougherty înțelese șiretenia lui Richardson cînd așezase „Frumoasele timpuri de odinioară“ pe pagina din fața aceleia cu atacurile editoriale. La stînga, cititorul avea viziunea decadenței și corupției actuale; la dreapta povestea orașului și a luptelor primilor săi cetățeni pentru a întemeia o comunitate unde libertatea, cinstea, dreptatea și mila trebuiau să fie la loc de frunte. În istorisirea doamnei McLeod era o dare de seamă mișcătoare despre întemeierea și activitatea șarlatanilor, a femeilor ușoare și a tuturor celor certați cu legea, în perioada emigrării. Vecinătatea celor două pagini spunea în chip tăcut: „La Platteville avem nevoie de un Comitet de Vigilență; trebuie să facem curățenie“.

Pe neașteptate Scutul și Drapelul devenise ziarul cel mai interesant din Platteville. Aproape toată lumea îl cumpăra pentru a afla ultimile destăinuiri și pentru a citi „Frumoasele timpuri de odinioară“.

Se vindea teancuri-teancuri, și cum la Platteville și în provincie era citit de toată lumea, reclamele deveniră atît de numeroase, încît, la cinsprezece zile după primul articol al cruciadei, trebuiră să adauge două pagini la fiecare număr.

De cealaltă parte a pieții, în birourile Gazetei, domnul Hirsch și Bătrînul Dougherty țineau consfătuiri după consfătuiri împreună cu directorul nervos, avînd mereu păreri atît de deosebite încît nu foloseau decît să înălțuie și să încurce orice soluție și orice posibilitate de răspuns la atacurile care — întocmai ca pumnii unui boxeur priceput — urmau unul după altul, fără să le dea răgaz să respire. Domnul Winterbottom, ajuns foarte nervos, ar fi voit să scrie pagini întregi de răspunsuri ; însă Bătrînul Dougherty îi spuse crud că nimeni nu și-ar da măcar nici osteneala să-l citească. Hirsch propunea tot metode criminale — amintiri din trecutul lui — pentru suprimarea ziarului adversar. Altădată Bătrînul Dougherty ar fi primit aceste propuneri fără să clipească. Ar fi pus să se toarne nisip în mașinăriile rotativei Scutului sau chiar ar fi primit să fie zvirlită în aer cu dinamită sau incendiată ciudata clădire de cărămidă unde era adăpostit ziarul ; acum era însă împiedicat nu de propria-i conștiință, cît de vederea chipului lui Mino, zi de zi tot mai slab și mai palid, și de spectacolul bețiilor lui. Din iubire pentru copil nu se mai putea folosi de aceste sisteme ; și apoi trebuia să țină seama și de viitorii copii a lui Mino, acei Dougherty ai viitorului, care nu vor fi șantajști și mituitori ca el, ci vor fi gentilomi demni să locuiască în marele palat „stil Tudor“ de pe Fleming Avenue.

Uneori, la aceste consfătuiri era de față și Mino ; de cele mai multe ori găsea un pretext să lipsească, și atunci cînd venea, rămînea cu desăvîrșire mut, întrerupîndu-și tăcerea numai pentru a combate vreo propunere ticăloasă de-a lui Hirsch, purcelușul de India.

Soarele arzător al Sud-Vestului răsărea și apunea ca de obicei deasupra orașului. Erau zile înnorate și zile senine, iar lumea își vedea de treburile obișnuite. Îndărătul acestei activități zilnice, era însă ceva deosebit. Sub această suprafață liniștită, se afla curiozitatea, înflăcărarea, bănuieli și nervozitate. Cetățenii dornici de reforme începură să se alătore Comitetului și să organizeze întruniri ; alții, a căror conștiință era mai puțin activă, începuseră să se gîndească îndată că impozitele vor fi micșorate, dacă se vor face schimbări în administrația

orășenească. Și mulți dintre aceia care aparțineau timpurilor de altădată se interesau de perspectiva unei lupte înverșunate.

De două ori, Bătrînul Dougherty fu fluierat pe stradă de ștregari ; și odată, trecînd prin fața unui grup de vagabonzi condamnați, cocoțați pe o căruță încărcată cu gunoaie, fu salutat cu aplauze batjocoritoare. Roși de minie și o clipă, simțind că i se întunecă vederea, gîndi „Mi se va face rău“. Cel mai rău lucru era însă că nu putea face nimic. Dacă s-ar fi răzbunat pe oamenii aceia, Scutul și Drapelul ar fi aflat și l-ar fi atacat iar.

În cele din urmă, Scutul și Drapelul anunță că reformiștii vor face o paradă, cu o lună înainte de alegeri, o procesiune cu torțe aprinse, ca acelea ce se făceau în vremurile Refacerii, pe cînd Platteville era Platteville. Mai era numai ceva mai mult de o lună, însă, după părerea ziarului, era destul timp pentru organizare. Domnul Richardson punea la contribuție în felul acesta „Frumoasele timpuri de odinioară“ ; și cînd Bătrînul Dougherty citi articolul acela, înjură mult timp cu glas tare. Înțelegea ce voiau să facă : să arate că el era un intrus, venit la Platteville să aducă viciul și corupția.

Începu să descopere chiar în partidul lui semne de îngrijorare și de neîncredere. Stringerile de mină erau mai puțin călduroase ; tonul respectuos începea să dispară din vocile aceloră căroră le dăduse slujbă sau pe care-i făcuse să participe la șperțuri. De vreo două ori observă că oameni care întotdeauna se purtasera cu el ca și cînd ar fi fost un rege, se întorceau în altă parte și plecau, atunci cînd el se ivea în ușa bodegii Hennessy. Simptomele acestea nu-l umplură de deznădejde, ci de furie, și ajunseră să-l facă să creadă că-l pîndește o apoplexie grabnică. Și în cele din urmă, ieșind într-o zi de la Hennessy, i se întîmplă să o întîlnească pe Maria Gashouse. În loc să se prefacă și de data aceasta că nu-l vede, așa cum făcea întotdeauna, Maria veni spre el și-i spuse :

— Bună ziua, domnule Dougherty. Cum merg lucrurile ?

Încercă să-și ascundă minia și izbuti să zîmbească, în timp ce răspundea :

— Foarte bine. Și d-tale ?

— Cum nu se poate mai bine. De cîtva timp îl văd des pe fiul d-tale în cartierul nostru.

Bătrînul se făcu purpuriu :

— I-am spus să nu se ducă la localul d-tale !

Maria Gashouse rămase nepăsătoare și se mulțumi să spună :

— Ce vrei, copiii cresc. Fiul d-tale e acum bărbat.

Și nu-i poți spune totdeauna unui tînăr ce trebuie și ce nu trebuie să facă. Îi întinse mîna. Încurcat, bătrînul i-o luă și i-o strinse moale. Trebuie să plec, încheie Maria. Am mult de lucru. La revedere.

Se întoarse repede, văzîndu-și de drum. Bătrînul Dougherty, încă zăpăcit, o urmări cu privirea, apucat de o dorință neașteptată să ridă. În sufletul lui, Maria Gashouse îi fusese întotdeauna simpatică, fiindcă recunoște în ea o ființă pe măsura lui, gata în orice clipă să intre în luptă împotriva societății. De cîtva timp o bănuia că-l ajută pe nătărăul acela de Richardson cu toate cunoștințele dobîndite în lunga-i experiență din anii petrecuți la St. Louis, la Memfis, la Nachtez și la New-Orleans. De cîtva timp bănuia chiar că-i dădea lui Richardson anumite informații. Acum era sigur. Convingerea aceasta i-o dădea unduitul rochei ei în timp ce se îndepărta, obrăznicia penei ce stătea țanțoșe pe pălărie. Și îi veni să ridă, fiindcă nu se putea împiedica să nu o admire. Era într-adevăr nemaipomenit să se mențină atît de activă și de voinică la vîrsta ei.

Ca atîția alții, și ea îl credea bătut. Scrișni din dinți și spuse aproape tare : Nu m-au învins încă. I-arăt eu vrăjitoarei aceleia bătrîne ! Le-arăt eu tuturor !

Într-o după amiază tirzie, Richardson intră în cămăruța doamnei McLeod, închise ușa și se așeză. Înainte de a începe să-i vorbească, își scoase ochelarii și o privi :

— Am să vă spun două-trei lucruri.

— Anume ?

— Cel dintîi este acesta. Și îi întinse o telegramă.

Doamna McLeod începuse să se simtă cam obosită de cruciadă. Frămîntarea neîncetată, lupta continuă, o slăbiseră într-un anume fel ; avusese clipe în care se gîndea :

Sînt prea bătrînă pentru a fi început un lucru de feiul acesta. Aş vrea să se termine. E prea obositor pentru mine. Iar oboseala o făcea nervoasă şi uneori chiar se înpăimînta, ca şi cum ea ar fi fost vinovată şi nu Bătrînul Dougherty. De aceea luă telegrama cu o oarecare îngrijorare.

Pe cînd citea, Richardson o privea, clipind uşor din ochii lui albaştri. Doamna McLeod reciti, de două ori telegrama, ţinînd-o cu mina tremurătoare ; în cele din urmă întrebă :

— E adevărat ? Nu e o glumă ?

— Nu, nu e o glumă.

— Două mii cinci sute de dolari ! Cu neputinţă !

— E tocmai ceea ce i-am răspuns telegrafic.

Îl privi nedumerită şi-l întrebă :

— Dar cum ? I-ai scris că socoteşti că e o gresală ?

— Da ; cînd un editor îţi propune un avans de două mii cinci sute de dolari, aceasta înseamnă că poţi primi cinci mii ; aşa încît i-am telegrafiat numai atît : „Prea puţin !“ Cartea d-voastră e ceva deosebit, doamnă McLeod. Ştiu ce spun. Toată ţara aştepta o carte ca aceasta.

Doamna McLeod păru înpăimîntată.

— Dar nu pot refuza două mii cinci sute de dolari. N-am dreptul. Ochii i se umplură de lacrimi. S-ar putea întimpla să nu-mi mai dea nimic ; şi d-ta nu şti cîtă nevoie am.

Richardson se aplecă spre ea şi-i mîngîie genunchiul :

— Lăsaţi pe mine. Dacă primul editor care a văzut-o e de părere că face două mii cinci sute de dolari, credeţi-mă pe mine : veţi obţine mult mai mult. Sînt foarte mulţumit, căci aceasta dovedeşte că romanul este într-adevăr bun, aşa cum am crezut eu.

Doamna începu să plîngă.

— Nu poate fi adevărat. Sînt sigură că e o glumă. E o glumă proastă, făcută de nu ştiu cine.

— Vă repet că nu e glumă.

— Nu ştii cîtă nevoie am de banii aceştia. Nu ţi-am spus, ca să nu te mai pun pe gînduri ; dar banca nu mai vrea să mai reînnoiască ipotecile de rangul întîi şi al doilea puse pe „Trăznaia lui McLeod“.

— Care bancă ?

— Banca... Provinciei.

Ochii albaștri se înăspriră :

— E banca Bătrînului Dougherty, nu-i așa ?

— Da.

— Mi-am inchipuit că va încerca ceva de felul acesta.

— Și apoi și fabrica de hirtie stăruie să-i achit datoriile. Dacă nu plătim, nu ne mai trimite hîrtie.

— Nu-i așa că-și dau multă osteneală ? Pentru a doua oară de cînd îl cunoștea, doamna McLeod văzu cum rupe creionul în două cu o mină. Apoi Richardson continuă :
Mda, sînt mai multe feluri de a omorî un porc. Acum trebuie să mergem înainte.

— În ce privință ?

— În ceea ce am început. Trebuie să facem al doilea pas. Trebuie să cerem o anchetă și trimiterea în judecată. Avem toate datele necesare. Îl putem trimite pe Bătrînul Dougherty la ocnă pentru douăzeci de ani și pe acel răufăcător de Hirsch să-i țină tovărășie. Bill Swain e gata să meargă pînă la capăt. Nici chiar judecătoarul local nu va putea scăpa banda aceasta de tilhari.

Doamna McLeod se frămînta :

— Nu, nu. Nu putem face aceasta. Nu putem merge atît de departe.

— De ce ?

— Din pricina Janei.

— Ce o privește lucrul acesta pe Jane ?

— O privește, fiindcă în cele din urmă ar putea fi închis și Mino.

Minia lui Richardson păru că se mai potolește, și el spuse :

— Nu, nu cred că trebuie să ne îngrijim de aceasta. Nu e nici o dovadă că Mino e amestecat. Cred că Bătrînul Dougherty nu l-a amestecat în nici o afacere murdară. După cîte știu, aceasta va fi singura lui faptă cinstită.

— Dar chiar dacă Mino nu e amestecat... Bătrînul Dougherty e tatăl lui.

— Ei și ?

— Și aceasta ar însemna ca bunicul copiilor Janei să fi stat în ocnă.

— O ! priviți prea departe... peste generații. Tăcu și își puse ochelarii. Doamna McLeod tremura acum toată. Uitase vestea despre carte. Uitase succesul campaniei lor și sporirea tirajului ziarului. Sfioasă, dindu-și seama că e cam neroadă, spuse :

— N-aș vrea să fac rău nimănui. Cînd am început campania aceasta, nu știam că l-ar putea duce pe cineva la închisoare și că va avea consecințe triste. Uneori aș dori să nu mă fi gîndit la ea. Aș vrea... Se întrerupse deodată și roși.

Richardson zîmbi :

— Înțeleg. Ați dori să nu mă fi scos din închisoare și să nu-mi fi dat un post.

— Nu, nu vreau să spun aceasta, doamne ferește ! Numai...

— Acesta-i răul unei reforme : îi tirăște pe toți cu ea.

— Mai e și Harvey Bingham și cei opt copii ai lui. N-aș vrea să-l fac să aibă necazuri.

Richardson înjură printre dinți. Apoi răspunse :

— Stați jos, doamnă McLeod, și să vorbim serios. Doamna se așeză și tînărul continuă : Ascultați. Ați pornit împotriva unei bande de răufăcători. Oameni care nu v-ar cruța, dacă ați fi în aceeași situație. Înțeleg să se apere, și chiar dacă d-voastră ați întrerupe campania, ei ar continua lupta. Vor pielea d-voastră și noi trebuie, vrînd-nevrînd, să ne apărăm. Priviți ce sisteme au ! Se agață de ipotecile d-voastră. Pun în mișcare conducerea fabricii de hîrtie și vor face și mai rău.

— Înțeleg, răspunse moale McLeod. Dar e așa de dureros... să te gîndești să trimiți oameni la închisoare. Inchiisoarea e groaznică.

— Ei au vrut așa. De ani de zile merită acest sfîrșit, și acum nu pot face altceva decît să plătească ticăloșiile.

Deodată doamna McLeod își luă o înfățișare mîhnită.

— Cred că trebuie să-ți mărturisesc ceva.

— Anume ?

— Am scris lui Mino Dougherty.

— Pentru numele lui Dumnezeu, în ce privință ? !

facind o mare sforțare, cu fața purpurie, doamna McLeod mărturisî :

— I-am scris să-i spun că Jane e îndrăgostită de el și că ea n-are nici un amestec în cruciadă și nici n-o putea împiedica. Rămase o clipă tăcută, luptînd cu ea însăși pentru a-și continua mărturisirea : Am făcut ceva și mai rău : I-am spus că nu vom face nimic cu adevărat serios, din pricina lui și a Janei.

— O, sfinte Dumnezeule ! strigă Richardson și începu să ridă. Și continuă să ridă, să ridă, pînă ce doamna McLeod se sperie. Atunci, gîfîind încă, îi spuse : Nu mai e nimeni ca d-voastră pe lume... nimeni.

— Rîzi de mine ? Nu înțeleg ce găsești de ris...

— Nu, nu rîd chiar de d-voastră. Poate aveți dreptate. Poate e întotdeauna mai bine să fim omenoși. Numai că, înțelegeți, Mino îi va duce scrisoarea tatălui său și toți vor rîde de noi. Chipul lui deveni pe neașteptate serios : Vedeti, acum nu mai puteți părăsi lupta. Toată organizația statului e în joc.

— Măcar de-am putea-o părăsi !

— I-ați spus Janei ce ați făcut ?

— Nu, ce Dumnezeu ! N-aș avea curaj. M-ar, omori.

— Și cum știți că făcînd așa ceva, i-ați putea face un bine ?

— Ajunge să te uiți la ea, biata fată.

— Mi se pare puțin cam palidă.

— Și nimeni n-ar reuși să o facă să recunoască adevărul. Spune numai că puțin îi pasă de Mino Dougherty. Spune că dacă l-ar întîlni, nu i-ar da nici bună ziua. Min-dria aceasta blestemată a familiei McLeod.

— Mi se pare că d-voastră nu prea aveți așa ceva, spuse Richardson.

Doamna McLeod zîmbi :

— Altă dată aveam foarte multă ; însă experiența m-a învățat multe. Sint bătrînă și am învățat că uneori min-dria poate fi un rău sfîtuitor. Ne poate distruge toată viața.

— Sînteți neschimbată. Aveți un fel special de a încurca totul. Deodată deveni serios : La cît se ridică ipoteca ?

— La zece mii de dolari... și mai sînt și dobînzile pe doi ani. Ochii i se umeziră și Richardson crezu că va izbucni în plinsete. De aceea am atîta nevoie de cei două mii cinci sute de dolari. Poate dînd un scont...

— N-ar ajunge. Nu mai aveți altceva de ipotecat ?

— Nimic. Totul a fost ipotecat. N-a mai rămas nimic. Redactorul tăcu cîteva minute. Apoi declară :

— Mă voi duce să vorbesc cu ei.

— Nu va folosi la nimic, mai ales după ceea ce s-a întîmplat.

— Aș fi dorit să fiu informat de la început.

— Nu mi-aș fi închipuit vreodată că ar fi putut face așa ceva.

În fața acestei naivități, tînărul rămase iar tăcut. Apoi o întrebă :

— Cu cine pot vorbi la bancă ?

— Directorul general este Elmer Hoskins. Cred că e mai bine să vorbești cu el.

— Foarte bine, îl voi vedea. Acum nu vă mai gîndiți la aceasta. Se poate întîmpla să reușesc să fac ceva.

De data aceasta ea nu-și putu stăpîni lacrimile, care-i inundau fața, cu toate încercările ei de a le opri. Murmură spunînd :

— Nu știu de ce îți dai atîta osteneală pentru mine. Ești prea bîn. Iar eu sînt o bătrînă neghioabă.

Richardson se aplecă încurcat și îi puse brațul său voinic în jurul umerilor plăpînzii :

— Pentru că țin la d-voastră și vă cred o ființă înțeleaptă și extraordinară. După o mică pauză, unghiul drept al bărbiei deveni dur și el adăugă : Și fiindcă mi-ar face plăcere să le dau o lecție bună porcilor aceștia !

Era adevărat că Jane era palidă. În fiecare zi părea tot mai abătută. Își îndeplinea lucrul, dar fără pasiune, fără interesul pe care-l arătase înainte de începerea campaniei. Și pe neașteptate (cel mai rău semn, căre a sperie pe matusă mai mult decît orice) păru că se obișnuiește cu gîndul că între ea și Mino Dougherty totul se sfîrșise. Deveni chiar puțin mai drăguță cu Richardson și încetă să se mai hîrîie cu bătrînul Willie Ferguson. Începu

să aibă înfățișarea aceea căreia doamna McLeod îi spunea : înfățișare de mătușică bătrână. O înfățișare de resemnare, aproape de pace, pe care o văzuse așa de adesea pe chipul mătușilor din generația ei, care suferiseră în tinerețe o dezamăgire în dragoste. Doamna McLeod cunoștea înfățișarea aceea și găsea că pe chipul tânăr și drăgălaș al Janei era peste măsură de dureroasă... Încercă să-și spună sieși că asemenea lucruri nu se mai întâmplă azi.... dar nu era convinsă, văzînd mereu în fața ei chipul Janei din zi în zi mai nepăsător, mai drăguț și mai anemic. Socotise întotdeauna că nepoata ei nu e în stare să iubească în înțelesul cunoscut de ea și de alții cițiva din generația ei ; o crezuse întotdeauna o fată modernă ; și știa că pentru fetele moderne, iubirea nu are mare însemnătate. Și totuși, iată chipul Janei mereu în fața ei, dimineata la cafea, ziua la redacție, seara la cină, mereu cu aceeași înfățișare resemnată și răbdătoare de „mătușică bătrână“. Fata nu se mai ducea nici măcar la cinematograful, deși chiar domnul Richardson o poftise de vreo două ori.

E tocmai ca povestea lui Romeo și a Julietei, se gîndi doamna McLeod puțin mișcată de romantismul ei fără leac.

Și poate din pricina aceasta îi venise gîndul să joace ca rolul lui Fra Lorenzo și să trimită scrisoarea.

Efectul acelei scrisori asupra lui Mino nu fu tocmai acela pe care îl nădăjduse doamna McLeod ; și nici nu se folosi de ea, așa cum se temuse Richardson. Citînd-o se simți înviorat și îndată iar descurajat. Altă nebunie de-a doamnei McLeod ! Oricum, chiar dacă ceea ce îi scrisese doamna McLeod era adevărat, el nu putea părăsi acum pe tatăl lui pentru a se întoarce la Jane ; aceasta era cu neputință, acum cînd Bătrînul Dougherty era pus la zid și părea în fiecare zi tot mai obosit și mai suferînd. Campania aceea îngrozitoare trebuia să înceteze ; iar el știa — mai bine decît puteau ști doamna McLeod și domnul Richardson că lucrul acesta nu mai era cu putință. Bulgărul de zăpadă începuse să se rostogolească și nimic n-ar mai fi putut opri oamenii fanatici ca pastorul Simpson și doamna Mabel Urguhardt Jenkins, și persoană ca Maria Gashouse, prea bucuroasă că se pot răzbuna. Nici pe Bill Swain, care,

după atîția ani, putea să-și strivească rivalul. S-ar fi putut obține o renunțare din partea doamnei McLeod și poate chiar din partea lui Richardson, care nu putea fi băiat rău, gîndi Mino în sinea lui. Dar ceilalți... Nu, nu era nădejde. Să se ducă la tatăl lui și să-l convingă să părăsească lupta, să plece pentru totdeauna din Platteville și din statul acela ? Nici aceasta ; ar fi ca și cum ai vrea să-l ajuți pe dușman.

Era într-adevăr îngrijorat din pricina lui Richardson. Dacă Jane renunțase într-adevăr la el, s-ar fi putut îndrăgosti de celălalt, lucrînd toată ziua în același birou cu el.

Nu răspunse la scrisoare și n-o arătă nici tatălui său, nici altcuiva. O rupse și o aruncă în coșul de hîrtii ; apoi se duse la circiuma Hennessey să bea ceva și să facă o partidă de biliard și să-și uite necazul. Își spunea că totul se terminase și că avea ce merita, fiindcă se plimbase prostește cu o fată frumoasă cî Jane, fiindu-i mereu inferior. Poate că Fern Hedges era femeia potrivită pentru el.

În casele de pe malul fluviului, Maria Gashouse își continua campania, fiind chiar prea îndrăzneată. Toți o cunoșteau : lucrătorii de pe cheiurile de ancorare, acei ce trăiau în cocioabe prin locurile cele mai expuse inundațiilor, negri și copii. Oriunde se ducea, popularitatea ei se dovedea prin salutarile, glumele și cîteodată prin aplauzele cu care o primeau. Avea obiceiul să trimită de Crăciun cîte cincizeci de coșuri cu alimente în cartierul săracilor și să împartă toată ziua cîte o supă caldă oricui dorea, la El Dorado. Ajuta familiile sărace cu mici împrumuturi și de vreo două ori scăpase o casă din ghiarele unei bănci hrăpărețe. Făcuse toate acestea din bunătatea sufletească și din acel impuls care o făcea să fie cea mai bună prietenă, deși era bătrînă. Mai făcea aceste lucruri și fiindcă avea avere și n-avea pe nimeni pe lume cui să-i lase averea. Cu toată înclinarea ei pentru politică, de cînd se așezase în Platteville se ținuse departe de ea, pînă cînd Richardson și Scutul și Drapelul nu începuseră campania. Se aruncase în ea cu trup și suflet, și toată bunătatea și dărnicia ei fuseseră răsplătite. Tot cartierul de-a lungul fluviului era cu ea. Nici chiar organizația Bătrînuși Dou-

gherty nu putea face nimic împotriva puterii ei. Bătrînul putea să plătească și acum cinci dolari de fiecare vot, însă Maria știa că cea mai mare parte dintre alegători ar fi luat banii, s-ar fi dus la urne și ar fi votat împotriva lui, dacă ea le spunea să facă așa. Toți o cunoșteau pe Maria Gashouse ; de ani de zile era în mijlocul lor. Deși se împoțona și purta rochii de catifea, nu făcea deloc mof-turi ; știa foarte bine să povestească anecdote piperate și să țecăre ca ei ; nu semăna cu Bătrînul Dougherty, care nu știa decît să-i stoarcă ; trăise prea mult în mijlocul dezo-lării, al viciului și al mizeriei, ca să nu fie plină de ome-nie. Și toți, bărbați, femei și copii, știau că se pot bizui pe ea.

Nu patima pentru politică și nici zelul de reformare o îndemneau acum să se zbată. Era împinsă mai de grabă de patima luptei și de dorința răzbunării ; și cu cît campania mergea înainte, de o simpatie tot mai mare pentru Richardson.

Acesta se ducea să o vadă de două ori pe săptămînă, ca să afle noutăți și să constate progresele campaniei în cartierul acela. Uneori ședeau la măsuta Mariei Gashouse din colțul sălii, lingă bar ; mai adesea se retrăgeau însă în salon, unde beau cîte un pahar de bere adusă de Min-nie, vara Aidei. Și vorbeau liniștit despre atîtea lucruri, în afară de afaceri : despre doamna McLeod și despre bună-tatea ei, despre frumoasele timpuri de odinioară, despre episoadele glorioase din trecutul Mariei, despre mizeria din cartierul fluviului și despre ceea ce ar trebui pentru le-căirea ei.

— Nimic, spunea Maria, Domnul Iisus a avut dreptate. Vor fi întotdeauna săraci. Nu poți face altceva decît să încerci să-i faci mai puțin nenorociți.

Partea aceea din sufletul Mariei care se dedicase în-țimplărilor sentimentale pe vremea cînd fusese tînără, îi prețuia acum pe domnul Richardson, părăindu-i rău că are șizeci și opt de ani în loc de treizeci. Îi plăcea culoarea deschisă a pielii lui, limpezimea privirii și felul cum arăta fercheș, parcă ar fi fost întotdeauna scos din cutic. Îi plă-ceau umerii lați și puternici, și căldura glasului său cînd se

Înflăcări împotriva Bătrînului Dougherty și a exploatării săracilor și a nenorociților.

Un tip bine, gîndea cu partea aceea a spiritului ei care în alte vremuri se consacrase iubirii. Cîte n-aș fi putut face pentru el, dacă l-aș fi cunoscut acum treizeci sau patruzeci de ani !

I se părea că-l vede în costumul ciudat de acum cinci-zechi de ani, în Platteville-ul copilăriei sale, în fruntea unui Comitet de Vigilență, cu două pistoale prinse în briu. Dacă ar fi avut mustăți, ar fi semănat mult cu J.E. McLeod. Nu putea face însă nimic altceva decît să se poarte ca o mamă și să-l ajute cînd poate.

Îi povestea uneori cîte ceva din viața ei, însă nu reuși să știe despre el nimic mai mult decît îi spusese înția oară. Încercă să afle sentimentele lui pentru Jane, și el îi răspunse :

— Îmi place. E o fetiță interesantă ; am însă o drăguță.

— Unde ?

— În Est.

— O drăguță cu care te vei însura ?

— Da.

— Cînd ?

— Cînd voi sfîrși ceea ce am făcut aci și cînd doamna McLeod nu va mai avea nevoie de mine.

Într-o seară, după ce Richardson își luase pălăria, spunînd : Trebuie să mă întorc să lucrez, reintrară în sala de dans, Maria Gashouse se opri însă în prag, privind la doi bărbați de lingă bar. Richardson se întoarse, așteptînd-o și o întrebă :

— Cine e ?

Maria veni spre el, răspunzînd :

— Mi se părușe că văd pe cineva cunoscut.

— Cineva important ? Iar ea știa că prin cuvîntul important, tînărul voia să vorbească despre partizanii Bătrînului Dougherty, amestecați în campanie.

Maria se așeză la măsută și spuse :

— Poate m-am înșelat. Era o figură pe care mi se părea că o cunosc. Apoi în șoaptă : Stai și ia o bere.

— Dar trebuie să plec.

Ea repetă, cu glasul aspru și poruncitor :

— Stai și ia o bere.

Richardson înțelese și se așeză spunând :

— Foarte bine.

Cerură bere și Maria Gashouse întrebă deodată :

— Cine e domnul Hirsch ?

— Nu știu. O fi domnul Hirsch.

— Nu, nu cred că-l cheamă așa.

Tăcură, bînd berea. Apoi Maria întrebă iar :

— Nu cunoști pe nimeni în Poliția Federală ?... Vreau să spun detectiv ?

— Nu. De ce ?

— N-ar strica să-l rogi să se ocupe puțin de domnul Hirsch.

În mintea domnului Richardson se făcu deodată lumină. Pînă în clipa aceea nu se gîndise în mod special la Hirsch, decît pentru a-l găsi antipatic, după convorbirea avută în biroul lui Dougherty, cînd îi oferise o slujbă. Era într-adevăr ceva lipicios în individul acela ; ceva sinistru în obrajii lui roșcați, în părul prea moale, în gura subțire și crudă. Hirsch nu era un individ grosolan ca Bătrînul Dougherty ; avea în el ceva pieziș și îndoielnic. Își dădu pe neașteptate seama de aceasta destul de lămurit și o întrebă pe Maria :

— De ce mă întrebi ?

— Așa ; o părere.

Sfîrși berea și el aprinse o țigară. Vorbînd în șoaptă, cu glasul șuierînd printre dinții falși, Maria spuse :

— Cînd ieși de aici, cotește de-a lungul sălii de dans pînă ce ajungi la trecătoarea dintre local și casa mea. Intră acolo și vei da de ușa subsolului. Stai acolo ascuns puțin ; voi veni să-ți deschid.

— De ce ?

— Fă cum îți spun.

— Bine.

Richardson se ridică nepăsător și ieși prin ușa principală a barului El Dorado. Afară, furișîndu-se prin in-

tumeric, urmă sfaturile Mariei și după o clipă se afla ascuns lângă ușa subsolului simțindu-se cam incurcat. După câteva clipe auzi deschizându-se ușa localului ; ascuns în umbră, privi și văzu doi bărbați profilați lămurit în lumina clară a firmei electrice. Cei doi făcură câțiva pași pînă la marginea trotuarului. Aci se opriră, privind nehotărîți în dreapta și în stînga și vorbiră între ei. Nu auzi ce spuneau, însă după o clipă, îi văzu zorindu-se pe strada ce ducea spre centru și pe care ar fi trebuie să plece el. În aceeași clipă auzi o cheie învîrtindu-se în broască în spatele lui și îndată după aceea glasul înăbușit al Mariei Gashouse :

— Intră repede. Aveam dreptate.

O urmă pînă în salon.

La strălucirea marelui candelabru, văzu o lumină nouă pe chipul Mariei.

— Pleacă repede, pînă nu se întorc înapoi.

— Cine ?

— Cei doi, care te-au urmărit cînd ai plecat. Și du-te acasă pe străzi ocolite, nu pe Alamo Street ; iar cînd ajungi, nu merge pe aleea dintre tufișuri. Trece prin magazie. E deschisă ?

— Nu știu.

— Dacă e închisă, sparge geamul unei ferestre și sări pe ea.

Richardson aprinse o țigară și întrebă :

— Dar de ce atîta mister ?

— Nu știu. Am o intuiție. Îi luă de braț. Te scot pe ușa bucătăriei. Iar mîine cumpără-ți un revolver.

Tinărul îi urmă sfaturile : și trebui să spargă geamul unei ferestre a magaziei pentru a intra în „Trăznaia lui McLeod” ; pătrunse pe ușa subsolului, ascultînd-o pe Aida, care dormea în bucătărie. Înfășurată într-un chimonou cu flori uriașe, negresa, înspăimîntată la culme, ridică zăvorul ușii cînd recunoscuse glasul lui Richardson și-l întrebă :

— Ce s-a întîmplat ? De ce intrați pe aci ?

— Nu-i nimic. Am vrut să mă întorc acasă fără să dau peste cineva cu care nu voiam să vorbesc. Îi puse

mîinile pe umăr și o rugă să nu-i spună nimic doamnei McLeod.

Aida îl privi, arătîndu-și tot albul ochilor. Apoi îl întrebă :

— Ce-ați făcut ?

— Întoarce-te în pat și încearcă să dormi.

De data aceasta negresa nu răspunse. Puse zăvorul, mormăi ceva pentru ea, întinzînd uriașa ei buză inferioară. Richardson o cunoștea acum destul de bine ca să înțeleagă că era jignită și supărată. Cînd punea buza de jos, acesta era preludiul nervilor. Era. furioasă nu pentru că fusese trezită, ci pentru că nu-i făcuse nici o des-tăinuire.

Puțin timp după ce Maria Gashouse se întoarse la măsuta ei, izbucni o ceartă în colțul săli, în spatele orchestrai de negri. Nu știa cine începuse ; dar cînd Jack sări în mijlocul celor ce se certau, lovind cu mîinile lui lungi de cimpanzeu, încăierarea se lăți și cuprinse jumătate din sală. Sticle și pahare zburară prin sală, spărgînd lămpi și geamuri. Orchestra și fetele alergară grămadă spre ușă și o clipă după aceea sala era plină de polițiști care o arestară pe Maria Gashouse și pe unul dintre acei ce serveau la bar ; ceilalți fură dați afară, cu excepția a patru bărbați pe care Maria nu-i mai văzuse încă niciodată.

Îi suiră. pe ea și pe omul de la bar, în autocarul poliției, și în timp ce se îndepărta, Maria auzi în urma ei zgomotul oglinzilor prefăcute în țandări și a mobilelor sfărîmate. Scrișnind din dinții falși, începu să injure. De data aceasta localul era devastat pe îndelete. Nu va rămîne nici un singur scaun teafăr. Devastarea aceasta o supără numai într-o oarecare măsură pe Maria Gashouse. Nu injura din pricina aceasta. Puteau chiar să dea foc casei, căci pînă la urmă tot vor fi învinși. În năvala de gînduri, în mintea ei se făcu lumină ca și cum ar fi luminat-o Dumnezeu. Înțelese dintr-o dată cine erau bărbații ce șezuseră la bar și plecară apoi să-l urmărească pe Richardsson. O amintire din trecut. Unul dintre cei doi era Mahoney „Mutră-de-maimuță“. Își vopsise părul și își lăsase mustați, dar era tot „Mutră-de-Maimuță“. Nu

putea uita fața aceea cu bărbia teșită, cu ochisorii de porc și umerii obrazilor osoși.

Gîndi : I-arăt eu lui, dar am nevoie de domnul Richardson. Probabil că vor încerca să mă împiedice să-l văd. Nu e bine să le vorbești celor de la poliție despre „Mutră-de-maimuță”. E sigur că el și tovarășii lui au fost tocmiți de banda lui Dougherty... Probabil au fost chemați de ticălosul acela de Hirsch. S-ar putea ca Bătrînul Dougherty să nu știe nimic.

Bătrînul Dougherty nu era om să amestece criminalii într-o luptă de felul acesta. Alunecînd de la o margine la cealaltă a autocarului poliției, Maria se gîndi că devastarea barului El Dorado nu însemna nimic. Clica lui Dougherty făcuse o mișcare greșită. Poți tocmi tîlhari într-o metropolă ca Chicago, dar nu într-un orașel ca Platteville. Locuitorii acestuia, chiar dacă erau aserviți lui Dougherty, n-ar fi răbdat așa ceva. Probabil că Hirsch era răspunzător de lovitură aceasta. Dar cine dracu era acest Hirsch ? Maria Gashouse nu-l mai văzuse niciodată înainte de venirea lui în Platteville ; însă individul nu-i plăcea deloc.

În dimineața următoare o învinuiră că ține un local ce nu respectă măsurile regulamentului polițienesc și îi cerură două mii cinci sute de dolari cauciune, ca să o pună în libertate provizorie : pe de altă parte, judecătorul Flynn nu-i admise să pună drept garanție El Dorado și nici casa ei. Trebuiau bani ghiață. Bătrînul Dougherty se gîndise la toate. Voiau să o țină închisă, ca să nu mai poată continua să ia voturi în cartierul fluviului. Nu-i păsa că stă la închisoare ! Nu era pentru prima oară !, și se gîndi cu o anumită filozofie că odihna aceasta îi va da răgaz să se gîndească la alte planuri împotriva bandei Bătrînului. Singurul lucru cu care-și bătea capul era cum să-l apere pe Richardson de Mutră-de-Maimuță și de sinistrul lui complice.

Făcu așa fel încît să poată vorbi cu Harvey Bingham, șeful poliției, și-l întrebă :

— Unde va ajunge orașul nostru dacă d-ta îngădui să pătrundă aici criminalii tocmiți la St.-Louis ?

Harvey răspunse că nu înțelegea nimic din ce-i spusese ; și Maria îl crezu, fiindcă Harvey nu era prea deștept și nu prea știa să se prefacă. Îl lămurii cine era Mahoney „Mutră-de-maimuță“ și îi povesti câteva întâmplări din viața lui singeroasă. Cînd sfîrși, Harvey păru încurcat și se scărpină în cap :

— Nu știu cum au intrat în Platteville asemenea indivizi, fără să aflu și eu. Facem o supraveghere foarte serioasă.

— Nu mă îndoiesc. Dar îi supravegheați pe vagabonzi. Iar aceștia nu sînt vagabonzi. Sînt oameni primejdioși. Caută și-l spune șefului d-tale că dacă aceștia fac ceva, s-a sfîrșit cu el. Cunoște lumea de aici, fiindcă și eu sînt din vechea ceată. Îndură multe lucruri, dar nu să se importe asasini de aiurea.

Harvey Bingham o închise iar în celulă și plecă scărpinîndu-se uluit în cap. Ceea ce-i spusese bătrîna Maria nu-i plăcea. Atîta vreme cît se glumea, treacă-meargă ; dar nu putea risca să-și piardă locul atît de bun. Avea opt copii la care se gîndea, și gîndul că în Platteville putuseră pătrunde criminali îi zbîrlea puținele fire de păr rămase pe chelie.

A doua zi dimineața, Richardson se sculă devreme și plecă mai înainte ca doamna McLeod și Jane să se fi sculat. Nu așteptă nici chiar factorul, care i-ar fi putut aduce o scrisoare din Boston.

Cînd aduse cafeaua. Aida se arătă nervoasă și gemu tot timpul, însă doamna McLeod nu era în stare să o vindece, neavînd mijlocul necesar, deoarece nu știa de întoarcerea lui Richardson seara tîrziu, pe ușa subsolului. Își dădu totuși seama că „nervii“ Aidei aveau ceva deosebit ; nu se putea însă dumiri. Între un geamăt și celălalt, Aida avea o înfățișare de taină și de triumf ascuns. În cele din urmă, cînd termină de mîncat, doamna McLeod se hotărî să întrebe :

- Se poate ști ce dracu ai azi ?
- Nimic, răspunse Aida mîndră. Am nervi.
- Să chem doctorul ?
- Doctorul nu-mi poate face nimic.

Atunci, pierzindu-și răbdarea, doamna McLeod izbucni :

— Probabil urmările nopții de alaltăieri.

Dacă ar fi putut, Aida ar fi roșit de rușine la această insultă. Nimeni nu-i vorbise despre beția ei. Doamna McLeod și cu domnul Richardson o duseseră în pat și a doua zi se purtasera ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

— N-are nici o legătură... Apoi se întoarse și spuse mândră : Trebuie să fie vina nebunului acesta de domn Richardson. N-am mai văzut pe nimeni ca el.

Între timp Richardson se duse la redacție și orînduise materia pentru numărul de seară. Scrise apoi un bilet doamnei McLeod, spunîndu-i că avea cîteva lucruri de făcut și că probabil nu se va întoarce înainte de amiază. Îl lăsă pe birou și plecă. Trecu piața și intră în clădirea Băncii Naționale din Platteville. Birourile abia se deschiseseră, iar casierul nu venise încă, așa încît trebui să aștepte cîteva minute, ceea ce făcu fumînd și bătînd nerăbdător din picior. În timpul acesta, portarul și cu femeia de serviciu aveau o convorbire al cărui înțeles îl prinse încetul cu încetul.

Femeia spunea cu un puternic accent polonez :

— Ieri seara au arestat-o pe Maria Gashouse.

— Cum se poate ? întrebă portarul.

— Un mare număr de polițiști au intrat în local și au scos-a afară.

— Dar de ce ?

— Fiindcă în localul ei se petrec scandaluri.

— Și unde-i acum ?

— În închisoare.

— Ce ticăloșie și ce rușine !

Cîteva frînturi din această scurtă convorbire se furisară prin ceața gîndurilor și proiectelor ce asaltau mintea lui Richardson. Începu atunci să asculte cu atenție, fără să piardă o silabă, gîndind :

Zău, sint mai ticăloși decît credeam. Însă gîndul că în oraș se afla o pereche de asasini care-l căutau probabil pe el și că banda lui Dougherty o dusesse la închisoare pe Maria Gashouse, îi făcu o anumită plăcere. Aceasta în-

semna că le era frică de el și de Scutul și Drapelul, de Comitetul Reformatore și de voturile pe care le putea controla Maria Gashouse, într-un fel sau altul. Acesta era primul semn sigur că adversarii erau dezorientați. Și el, ca și Maria Gashouse, îl bănuia mai mult pe Hirsch decât pe Bătrînul Dougherty. Și în timp ce asculta, îi veni altă idee.

Între timp venise casierul și ieșise în vestibul să-l primească ; o primire la care într-adevăr nu se aștepta. Era un omuleț rotund, cu ochelarii cu rama de baga și care-l salută spunându-i :

— Încintat că vă văd, domnule Richardson. Telegrama a sosit. Am pregătit banii. Cum îi vreți ?

— Douăsprezece mii în hirtii de cîte o mie și restul în hirtii de cîte o sută.

— Ce zi minunată ! Luați loc ; vi-i pregătesc îndată. Duceți o campanie minunată în Scutul și Drapelul. Pentru doamna McLeod trebuie să fiți ca un trimis al lui Dumnezeu.

— Nu m-a trimis Dumnezeu. Doamna McLeod m-a scos din închisoare.

Casierul rise, cu o umbră de enervare în glas :

— Da, am auzit. Ah ! ah !

Apoi îi întinse banii într-un plic, pe care tinărul îl puse în buzunarul dinăuntru al hainei, mulțumindu-i.

— N-aveți de ce, răspunse casierul. A fost pentru mine o plăcere. Sint întotdeauna gata să vă servesc. Știți, m-am înscris în Legiunea Reformatoare. Aproape toți de aici de la bancă fac parte din ea.

— Foarte bine. Mulțumesc încă odată.

Ieși, gîndindu-se la schimbarea pe care cei cincisprezece mii de dolari plătiți la ordinul telegrafic al Băncii Naționale din New York o putea aduce în purtarea unui casier de bancă dintr-un orașel de provincie. Cu patru luni înainte, dacă ar fi intrat îmbrăcat așa cum îl întîlnise doamna McLeod lingă fintina închinată marinarilor și soldaților, ar fi fost probabil dat pe ușa afară.

De la bancă se duse de-a dreptul la oficiul telegrafic, de unde trimise o telegramă la Cartierul General al Po-

liției Federale din Omaha. Cuprinsul era acesta : „Sint pe urmele unui complot criminal. Trimiteți-l pe T.R. Richardson la Scutul și Drapelul din Platteville“. Iscălitura nu era însă T.R. Richardson.

Trimise apoi altă telegramă Asociației Presei Canadiano-Americană. Acesta era și mai scurtă : „Garantați credit nelimitat Laviniei McLeod de la Scutul și Drapelul din Platteville“. Telegrama aceasta fu iscălită și ea cu numele din care Jane citise o parte, prin plicul venit din Boston. Ieșind de la oficiul telegrafic, bărbăția pătrată a tinărului era cam voluntară, iar ochii cenușii de oțel puțin mai metalici.

Se duse de-a dreptul la Banca Fermierilor din Palatul Dougherty, unde, după zece minute de așteptare, fu primit de directorul general, cu mult mai puțină căldură decît îi arătase casierul Băncii Naționale. Convorbirea fu scurtă. Richardson scoase plicul cu cei 15.000 de dolari și-l puse pe biroul de mahon ; puțin după aceea, părăsea biroul, avînd în buzunar ipoteca doamnei McLeod și ceva mai mult de trei mii de dolari.

De la Banca Fermierilor trecu la biroul avocatului Landon. Acesta era un om slab, cavernos și pios ; nu era tipul care-i plăcea lui Richardson, dar era avocat cinstit și membru al Comitetului Reformator : două calități de care Richardson, avea nevoie atunci.

Vorbiră jumătate de ceas : Richardson îi explică ce i se întimplase Mariei Gashouse și nevoia de a o scoate îndată din închisoare. Avocatul Landon, membru al bisericii presbiteriene, nu prea aproba opera Mariei Gashouse, fiind convins că, pentru binele orașului și al ei înșiși, o zi de carceră nu i-ar face rău. Trebuiră mai mult de douăzeci de minute să-l convingă : dar în cele din urmă își luă pălăria și, însoțit de Richardson, o porni spre judecătorie.

Bătrînul judecător Flynn nu fu tocmai mulțumit văzîndu-i pe Richardson și pe avocatul presbiterian intrînd în sala de ședințe. Din clipa în care îi văzu așezîndu-se liniștiți în ultimele bănci rezervate publicului, nu mai fu în

stare să fie atent la micile procese ce se desfășurau. Cei doi nu erau cetățeni pașnici veniți să asiste la ședință, ci erau două păsări prevestitoare de rele. Și cum, ca toți cei din banda lui Dougherty, era și el cel puțin înspăimîntat, prezența lor îl făcu nervos. Avea câteva păcate pe conștiință, iar prezența șefului cruciadei și a unui membru al Comitetului Reformatorel nu era menită să-l liniștească.

Pe deasupra, mai era și povestea libertății provizorii a Mariei Gashouse. Judecătorul știa că depășise limitele legale refuzîndu-i Mariei Gashouse dreptul de a pune cauțiune proprietatea ei; și știa că C.M. Landon, deși bisericos, era un avocat foarte bun și tare ca o stîncă, la nevoie. Oamenii ca el îl tulburau. Cu oamenii necinstiți se putea sta întotdeauna de vorbă: totul se reducea la preț. Dar cu fanaticii aceștia doi! Zadarnic să discuți cu ei: „Blestemăție!, spuse în sinea lui. De ce i-am făcut pe plac Laviniei McLeod și l-am lăsat pe porcul acesta în libertate? La urma urmei el era răspunzător de cruciada care frământase întreg orașul și amenința acum să sfărîme mecanismul construit cu atîta grijă, mecanismul care le folosea lor tuturor. Dacă n-ar fi făcut prostia aceea, astăzi blestematul de Richardson ar fi fost ocupat cu golirea găleților de gunoarie, în loc să stirnească toată zarva aceea“.

Se auzi singur spunînd hamalului ce stătea în fața lui că acuzat: „Achitat“. Și apoi ușierului: „Cheamă-l pe celălalt“.

Nu putea ști nimic bun din faptul că G.M. Landon venise personal să o scoată din închisoare pe Maria Gashouse. Aceasta însemna că tot orașul, cetățenii buni și cei răi, erau uniți împotriva clicii lor. Maria Gashouse și avocatul presbiterian: ce ciudată împerechere!

Mai era tulburat și de știrea pe care i-o dăduse Harvey Bingham înainte de deschiderea ședinței... că în oraș erau doi asasini. Bătrînul Flynn nu știa cine-i adusesse, însă bănuia aproape sigur.

Cînd sfîrși ultimul proces, îl văzu pe Richardson și pe avocat ridicîndu-se și venind spre el. Știa ce-i vor spune; și, într-adevăr, nu se înșela.

Richardson scoase trei hirtii de câte o mie de dolari și le puse în fața lui, spunându-i :

— Am venit pentru libertatea provizorie a Mariei Gashouse.

Nu avea altceva de făcut decît să primească garanția și să îndeplinească formalitățile necesare, ca și cum în această poveste n-ar fi fost nimic neobișnuit. După ce sfîrșiră, avocatul Landon, cu înfățișarea unui profet din Vechiul Testament și cu glasul de gheață, spuse :

— Vă prevenim că dacă la proces Maria Gashouse va fi declarată vinovată, vom face apel. Dacă va fi nevoie, vom merge pînă la Curtea Supremă de Casație.

Bătrînul Flynn, care ani și ani de zile tiranizase și nenorocise pe acuzații lipsiți de ajutor, primi cuvintele acestea cu umilință, mărgînindu-se să răspundă :

— Legea trebuie să-și urmeze cursul.

— Aceasta doresc și eu, răspunse Landon. Apoi, ca un „bună ziua“ scurt, repetat și de Richardson, ieși împreună cu acesta din sala de ședințe, lăsîndu-l pe judecător destul de îngîndurat și grijuliu, întrebîndu-se ce puteau avea aceștia în mină de se arătau atît de siguri de ei.

De abia se închiseseră ușile închisorii, după ce o lăsară pe Maria Gashouse să iasă, și ea se grăbi să-l informeze pe Richardson și pe avocat despre tot ceea ce îl privea pe „Mutră-de-maimuță“ și pe demnul lui tovarăș. Era la curent cu tot ce îi privea pe acești indivizi, avînd îndărătul lor o lungă serie de crime săvîrșite în orașele fluviale, și nu cruță amănunte lui Richardson și avocatului uluit.

La sfîrșit, fața bătrînului presbiterian era palidă și contractată.

— E o ticăloșie !, strigă cu glasul lui tăios. Să aducă criminali în orașul nostru ! Trebuie să trecem îndată la fapte !

— Duceți-vă la șeful Poliției, îl sfătui Richardson. Și avocatul se îndreptă numaidecît într-ăcolo, cu toată iuțeala picioarelor lui lungi și cu cozile redingotei fluturîndu-i pe genunchii osoși.

Intors la redacție, Richardson se duse în biroul d-nei McLeod, închise ușa în urma lui și îi întinse ipoteca ridicată.

Uluirea directoarei fu atât de mare, încît nu putu face altceva decît să întrebe, ținînd în mîna tremurătoare documentul :

— Ce-i asta ?

— Ipoteca d-voastră e radiată.

— Dar cum ?

— Nu vă bateți capul. Am avut eu grijă.

— Dar cum ai putut ? Uluirea îi strîmba trăsăturile feței.

— Nu vă bateți capul. Vă voi lămurî mai tîrziu. Acum am prea mult de lucru.

Și o lăsă cu documentul în mînă.

Rămasă singură, doamna McLeod privi cu grijă coala de hîrtie ; nu fiindcă ar fi înțeles ceva, ci fiindcă i se părea că așa trebuie să facă. Înțelegea că ipoteca era radiată ; că preocuparea aceasta dispăruse ; și deodată se simți fericită și ușoară ca un fulg, ca și cum i s-ar fi luat o piatră de pe inimă. Însă fericirea făcu loc spaimii ; nu din pricina amenințărilor, sau din pricina răului ce i s-ar fi putut face, ci din pricina intervenției magice a lui Richardson în viața ei monotonă. Cine era oare acest tînar ? Și de ce făcea atât pentru ea ? Cum îndrăznea ea, o McLeod, să primească atîtea de la un străin ? Avea dreptul ? Ce-ar fi spus J. E. ?

Dar cînd îi spuse tînărului, revenit în birou ceva mai tîrziu :

— Nu-ți pot da voie să faci aceasta pentru mine, el răspunse simplu :

— N-avem timp acum să discutăm aceste lucruri. Nu fiți atât de sigură că le fac pentru d-voastră. Le fac pentru mine însumi. Acum nu vă bateți capul cu ele. Poate veți înțelege într-o zi.

Chipul tineresc era foarte serios și pentru întîia oară în glasul lui era o umbră de nerăbdare. I se păru aproape grosolan, așa încît se simți mai înspăimîntată și mai nedumerită ca oricînd.

— Nu trebuie să vă îngrijiți de plata hirtiei, continuă Richardson. Am avut grijă și de aceasta. O bătu prietenește pe umăr cu o drăgălășenie care o uimi. Nu vă bateți capul. Continuați-vă lucrul. Comitetul pentru procesiunea cu torțe se va aduna de îndată ce ziarul va intra în mașină ; și eu am o mulțime de lucruri de făcut până atunci.

Doamna McLeod nu știa nimic despre „Mutră-de-maimuță” și despre tovarășul lui, până cînd, pe la cinci, Mytle Ferguson sui treptele să-i aducă primul exemplar din ediția de oraș. În prima pagină, cu titlul uriaș, cu litere cit pumnul, se putea citi toată povestea : Sosirea unor asasini la Platteville. Ultima noutate introdusă de clica corupătorilor.

Reportajul era scris minunat. Vorbea despre El Dorado, despre arestarea Mariei Gashouse și despre învinuirile ce i se aduceau, și despre prezența în locaș a unor cunoscuți răufăcători, amîndoi travestiți, însă recunoscuți de martori care îi văzuseră altădată. Li se dădea chiar și numele : Mahoney zis „Mutră-de-maimuță” și Herminiuț, alias Herminio Sanchez. Ultimul nume era o ipoteză fericită a Mariei Gashouse, care știa că perechea lucrase împreună la New Orleans și la Memfis. Poliția — continua articolul — fusese înștiințată despre prezența celor doi la Platteville, însă nu-i găsisese. Scutul și Drapelul destăinuia că nu se putea aștepta mare lucru de la poliția subjugată elementelor corupătoare din Platteville. Pînă acum — scria Richardson — Platteville nu fusese murdărit de elementele cele mai josnice ; se părea însă că dușmanii legii și ai ordinii nu înțelegeau să dea înapoi de la nimic. Prezența lui „Mutră-de-maimuță” și a lui Herminiuț era o insultă pentru cetățenii orașului.

Doamna McLeod simți că-i alcargă pe șira spinării fiorii groazei în timp ce citea povestirea ; și-l întrebă pe Richardson :

- De ce nu mi-ai spus nimic ?
- Fiindcă nu voiam să vă îngîndurați.
- Acum nu voi mai putea închide ochii.
- Nu vă vor putea tulbura în nici un fel.

- Nu mă gîndesc la mine. Mă tem pentru d-ta.
- Nu vă mai gîndiți. Am văzut eu altele.
- Ar trebui să ai pe cineva să vegheze asupra d-tale.

Richardson zîmbi :

— Nu e chiar așa mare primejdie. Îi mîngîie mîna. Mă pot apăra singur.

Ieșind însă de la birou, găsi un paznic care-l aștepta. Stătea în prag, cu pălăria în mînă, legănîndu-se înaintea și înapoi cu mîinile uriașe ajungîndu-i la genunchi. Era Jack „dă-l afară“ de la El Dorado.

Maimuțoiul îi întinse zîmbind un bilet scris de Maria Gashouse, care-i spunea numai că i-l trimite pe Jack, căruia îi dăduse instrucțiuni să-l urmeze pe domnul Richardson pretutindeni, chiar la „Trăznaia lui McLeod“, unde va dormi în fața ușii camerei lui de culcare.

„Te poți bizui pe Jack. Are revolver și știe să-l folosească. I-am spus să nu se depărteze de d-ta, și cum nu e prea deștept, nu vei putea scăpa de el chiar dacă ai vrea. Nici să nu te gîndești însă la așa ceva, cîtă vreme cei doi sînt în oraș. Știu ce spun“.

Richardson zîmbi, rupse biletul și îi spuse lui Jack :

— Șezi aci. Și Jack se așeză, lăsîndu-și între genunchi mîinile uriașe în care-și ținea pălăria. Din clipa aceea nu se mai dezlipi de Richardson. Cînd tinărul se ridica de la birou, se ridica și Jack. Și cînd redactorul se duse la tipografie, sau se duse să vorbească cu Myrtle, maimuțoiul îl urmă. Îl însoți pînă și la toaletă, așteptîndu-l afară, ca un ciine credincios.

Din colțul lui, Willie Ferguson îl privea pe Jack cu respect și începea să se gîndească să-și caute și el un însoțitor. De cîtăva vreme era din ce în ce mai nervos ; iar acum, știrea că în oraș erau criminali, îl făcea să umble mai des la ultimul sertar al biroului, pentru a găsi în sticlă tăria și curajul care nu-i lipsiseră încă niciodată. Iar de la locul ei, Jane privea și ea, puțin cam impresionată de importanța crescîndă a lui Richardson, și tulburată de prezența gorilei venite din lumea zbuciumată a cartierului de pe malul fluviului, despre care ea nu știa nimic.

La ora șase, redacția începu să se umple de membrii Comitetului organizator al Procesiunii. Era pastorul Simp-

son și bătrînul avocat Landon, întunecat ca întotdeauna; dar întrucîtva triumfător; erau doamna Mabel Urquhardt și Jim Newman, cu cîțiva prieteni de la țară, Maria Gashouse, poetul negru, fiul Athenei, vara Aidei, și Joe, proprietarul localului din cartierul **negrilor**. Era o adunare impunătoare, deoarece cuprindea reprezentanți ai aproape tuturor claselor sociale din Platteville; și era vădit că jumătate din Comitet — ca Joe, Maria Gashouse, Jim Newman și prietenii lui — se găseau acolo nu atît din dorința de a face din Platteville un paradis al moralității, ci fiindcă erau sătui de stăpînirea Bătrînului Dougherty.

Acum cruciada mergea de la sine. Mătura totul în avîntul ei și poate începea să scape de sub controlul acelor care începuseră. Lucrul acesta nu s-ar fi putut întîmpla în regiunea de Est a Statelor Unite, însă ceea ce spusese de la început Maria Gashouse, era adevărat. Platteville și provincia iubeau luptele politice, și de o bucată de vreme erau lipsiți de aceasta.

Cam la aceeași oră, un grup de oameni îngîndurați se adunau la redacția Gazetei: Bătrînul Dougherty, judecătorul Flynn, Harvey Bingham, Winterbottom și Hirsch, în afară de un anumit număr de membri mai puțin importanți ai clicii. Numai Mîno lipsea.

Grupul fusese convocat pentru a discuta cele publicate în Scutul și Drapelul cu privire la prezența în oraș a lui „Mutră-de-maimuță” și a lui Herminiut, fiindcă Bătrînul Dougherty, cu simțul lui de politician, înțelesese numaidecît cît rău putea face situației sale povestea aceea. Era un pas nou în campania lui Richardson, care îl făcea să apară ca un tîlhar tăbărit în Platteville pentru a exploata populația și aducînd metode criminale într-un oraș liniștit și respectabil din Sud-Vestul Statelor Unite.

Partea rea era că nici unul din grup nu-i văzuse pe cei doi răufăcători și nici unul nu părea în stare să pună mîna pe ei.

Harvey Bingham, puțin înspăimîntat și însoțit de doi agenți, își petrecuse ziua cercetînd cîrciumile, bordelurile și hotelurile de mîna treia, bătînd în uși cu pistoalele în mîna și descoperînd — cînd se deschideau ușile — numai borfași de rînd prea bine cunoscuți. Bătrînul Flynn era rezervat; nu-i văzuse pe răufăcători, dar avea prea multă

experiență ca să poată crede că lucrurile nu existau numai fiindcă nu le văzuse el:

Bătrînul Dougherty era nedumerit ca un taur sîcîit prea mult de toreadori. Mesteca o țigară de foi și privea împrejur, întorcîndu-și capul mare și cărunț. Blestemata aceea de cruciadă devenea ceva uriaș. N-ar fi crezut niciodată că s-ar fi putut întîmpla așa ceva. Nu-și închipuia că Estul și Vestul Statelor Unite erau atît de deosebite, încît lumea din Platteville să fie cu totul alta decît aceea din Boston și din Chicago.

Sfiosul Winterbottom era de-a dreptul îngrozit. Hirsch, purcelul de India, avea înfățișarea lui de șoarece șiret și spunea că, după părerea lui, toată povestea era inventată de Scutul și Drapelul și că nici nu existau oameni ca „Mutră-de-maimuță” și Herminiuț.

Auzind aceasta, Bătrînul Dougherty mirii, mormăi și spuse :

— Dacă aceștia doi sînt aci, nu știu cine i-a adus și ce fac. Apoi se adresă supărat lui Harvey Bingham și judecătorului Flynn. E datoria voastră să-i găsiți și să-i goâniți din oraș. Prezența lor aci nu ne poate face decît rău. Bănuia cine-i putuse aduce la Platteville și, împins de această bănuială, aruncă o privire la Hirsch ; dar ochisorii de șoarece nu destăinuîră nimic pe chipul roșcat.

Continua să vorbească mult timp, fără să hotărască nimic. Bătrînul Dougherty începu să se uite la ceas, întrebîndu-se de ce nu se întorsese Mino, căci dorea să-l vadă ; nu pentru că în ultimul timp ar fi fost prea folositor, mai ales că părea că vrea să se spele pe mîini de toate poveștile acelea, și fiindcă, oricum, dorea să-l știe acolo în cameră. S-ar fi simțit mai puțin singur. Era tulburat și din pricina unui telefon primit din capitala Statului. Unul dintre oamenii lui, reprezentantul districtului, făcuse cercetări din proprie inițiativă și aflase o mulțime de lucruri destul de puțin plăcute ; cel mai rău era că Bill Swain și clica lui plănuiau să facă din ancheta asupra celor ce se petrec la Platteville o afacere de stat. În felul acesta ar fi dus lucrurile dincolo de competența judecătorilor asupra cărora Bătrînul Dougherty își putea exercita influența. Faptele urmau să fie privite din punct de ve-

dere al codului penal : alt motiv pentru care Bătrînul Dougherty nu-i plăcea prezența la Platteville a lui „Mutră-de-maimuță” și a lui Herminiuț.

În timp ce se gîdea îngrijorat la dezvoltarea luată de campanie în ultimile ceasuri, și asculta fără prea multă atenție tînguierile lui Winterbottom, ușa se deschise deodată cu violență și intră Mino. Nu Mino cel nepăsător și absent din ultimile trei-patru săptămîni ; ci un Mino al cărui chip frumos era ca purpura și ai cărui ochi albaștri aruncau flăcări. Trîntind ușa în urma lui, tînrul întrebă :

— Ce fac în Platteville cei doi criminali ?

O clipă de tăcere ; apoi Bătrînul Dougherty răspunse :

— Nu știu ; e tocmai ceea ce dorim să aflăm.

— Desigur că nu ceilalți i-au adus !

Domnul Hirsch întrebă dulceag, cu o umbră de zîmbet pe chipul lui de șoarece :

— Cum poți fi sigur că nu i-au adus ceilalți ? Se pare că Maria Gashouse îi cunoaște.

Mino se întoarse spre el și bătu cu pumnul în masă :

— Am vorbit cu Maria Gashouse. Și cred că știa al dracului de bine cine i-a adus aci. Și trebuie să plece ! Repede ! La dracu ! Îl amenința pe Hirsch peste masă : Ai înțeles ? Trebuie să o șteargă ! Apoi se întoarse spre ceilalți. Sînt gata să lupt. Și voi lupta. Dar nu vreau să am alături de mine asemenea cameni. Ne-au făcut destul rău și faptul acesta ne poate doborî. Se întoarse din nou spre Hirsch și-l întrebă : Unde sînt acum ?

— Nu știu, răspunse nevinovat Hirsch. Nu știu nimic despre ei.

— Ai face bine să-i găsești, strigă Mino. Apoi îi spuse lui Harvey Bingham : E mai bine să te pui și d-ta în mișcare. Și să trimiți doi polițiști să stea de pază la Scutul și Drapelul, atîta vreme cît cei doi răufăcători sînt în oraș.

— Nu știu ce să fac, răspunse suav Hirsch. Nu știu într-adevăr nimic despre ei.

Rezemat de spătarul scaunului, Bătrînul Dougherty privea cu o licărire nouă în ochi. Acesta era Mino al lui.

Un adevărat Dougherty, în care se trezea sîngele bătaios. Nepăsarea și deznădejdea îl părăsiră pe neașteptate.

Mino se întoarce spre tatăl său :

— Vîno. Să mergem de aci și să încercăm să judecăm puțin. Iar celorlalți : Și voi încercați să faceți ceva ca să-i goniți pe cei doi indivizi.

Tocmai ce dorise Bătrînul Dougherty. Știa că pentru el partida nu era egală și știa că aproape fiecare mișcare făcută de ei fusese prostească și nechibzuită ; nu fusese încă în stare să-și vină în fire și să se gîndească la felul în care să-și combată dușmanii în chip inteligent. Poate că fusese prea mult timp puternic, sau poate îmbătrînea ; și iată că Mino intrase cu violență și cu autoritate ; un Mino nou, un Mino așa cum nădăjduise el întotdeauna că va fi. Se ridică liniștit și îl urmă pe băiat, lăsînd în cameră pe șeful poliției, pe magistrat și pe domnul Winterbottom uluiți și înspăimîntați, iar pe domnul Hirsch, „botul de șoarece“, nepăsător și sigur de el ; prea sigur pentru a fi în afara de orice primejdie.

În vestibul, Bătrînul Dougherty, îl întrebă mulțumit pe Mino :

— Ce ți s-a întîmplat, băiete ?

Mino aprinse o țigară și aruncă chibritul cu violență.

— M-am săturat să te văd țapul ispășitor al tuturor acestor nătărăi și încurcă-lume ai orașelului acesta. Acum trebuie să luptăm, însă nu cu sistemele acelei moluște de Winterbottom și ale celui șarlatan de Hirsch. Platteville e un oraș de treabă și este și orașul nostru, ca al atîtor altora. Eu mi-am petrecut toată viața aici. Nu e nici un motiv să nu avem o organizație democratică, bună și puternică ; nu însă așa cum o înțeleg indivizii de soiul lui Hirsch și a bătrînului Fliynn. Nu putem merge mai departe cu metodele lui Hirsch într-un oraș ca acesta. Vîno, hai să luăm masa la Millersville, discutînd cu puțină judecată.

Bătrînul își urmă băiatul, rîzînd în sinea lui. După ce se suiră în automobil și porniră, Mino mai spuse :

— Tare neghioabă idee a fost arestarea Mariei Gas-house și devastarea localului ! Cine dracu a avut-o ?

— Bătrînul Flynn.

— E mai bine să ne scăpăm de el. Trebuie să schimbăm toată tactica și să adoptăm altă linie de purtare. Trebuie să ne scăpăm de bătrînul Flynn și de porcul de Hirsch ; și poate chiar de nătărăul de Winterbottom.

— E tocmai ceea ce așteptam să putem face ; și tu ești cel potrivit pentru a face acest lucru. Chipul i se luminează de un zîmbet ; un zîmbet de bucurie pentru schimbarea lui Mino. Nu-i păsa nici de faptul că automobilul verde-deschis mergea cu o viteză de o sută patruzeci de kilometri pe oră pe șoseaua spre Millersville. În sufletul lui nu era totuși prea sigur că schimbarea aceasta nu venise prea tîrziu. Nu pomeni însă nimic despre teama lui. Nu voia să toarne apă rece peste spiritul bătaios al băiatului.

Ar fi putut să nu fie prea tîrziu. Dacă s-ar fi scăpat de Flynn și de Hirsch, ar fi putut cîștiga mult, căci partizanii Bătrînului Dougherty erau numeroși, iar în Platteville, toată lumea ținea la Mino ; se putea chiar întîmpla ca Bill Swain să-și schimbe gîndul și să renunțe să deschidă acțiune penală împotriva vechiului său dușman. De fapt, toată povestea s-ar fi putut desfășura altfel, dacă în cele douăzeci și patru de ceasuri ce urmau nu s-ar fi petrecut fapte noi.

În seara aceea, Richardson lucră pînă tîrziu în biroul său, după ce doamna McLeod, Jane și Willie plecaseră. Rămăseseră numai el și Jack ; linotipistul în camera lui și rotativa de la parter erau acum tăcute, căci activitatea zilei se încheiase. Scrise o scrisoare lui Bill Swain, una agentului din New York care se ocupa de cartea doamnei McLeod și alta Asociației Presei Canadiano-Americane, pentru a confirma telegrama lui de dimineată. Lîngă el, Jack, paznicul nelipsit, cu chipul fără expresie, făcea jucării de carton și din capse, cu miinile lui uriașe de mai-muță.

După ce sfîrși scrisorile, Richardson începu să lucreze, pregătind note, schițînd articole, trasînd liniile atacului de a doua zi. Scutul și Drapelul trebuia să apară cu trei-patru ceasuri înainte de retragerea cu torțe, și numărul

special trebuia să aibă puterea să aducă tot oraşul la procesiune.

Lucra de vreun ceas, cînd se auzi bătînd în uşă. Se întoarse şi spuse :

— Intră ! Auzindu-l, Jack sări în sus, lăsă ce avea în mînă, apucă revolverul şi ţinti uşa. Aceasta se deschise încet ; însă în loc de „Mutră-de-maimuţă“ sau de Herminiuţ, cei doi văzură întrînd o femeie în puterea vîrstei, pe care nici unul dintre ei nu o cunoştea.

Era o femeie osoasă, cu chipul palid şi obosit şi cu privirea rătăcită. Purta o rochie neagră de lînă, lucioasă şi uzată, cu un guleraş de blană de dihor mîncată de molii. Primele ei cuvinte i se adresară lui Jack :

— Lasă jos arma. Apoi către redactor : d-voastră sînteţi domnul Richardson ?

— Da.

— D-voastră sînteţi deci tinărul care a stirnit atîta vîlvă ?

Richardson zîmbi :

— Se pare.

— Foarte bine, eu sînt doamna Winterbottom, soţia directorului Gazetei.

Îşi strînseră mîna : apoi tinărul o pofti să şadă şi-i porunci lui Jack să pună revolverul în buzunar.

În timp ce doamna se așeza, tinărul ghici că era foarte nervoasă, cu toată înfăţişarea ei de cal războinic. Avea în ea o sfială ciudată, care o făcu să-şi încrucișeze strîns mîinile cu mînuşi decolorate pe geantă roasă.

— Poate că sînteţi surprins că mă vedeţi aici, îi spuse tinărului redactor.

— Mă bucur că vă văd.

— Sîntem singuri ? Şi femeia privi îngrijorată spre maimuţoi.

— Nu vă îngrijiiţi de Jack.

— Aş prefera să plece. Ceea ce trebuie să vă spun e cu totul secret.

Richardson zîmbi :

— Foarte bine. Apoi către Jack : Stai la ușă, Jack. Ar putea să suie cineva scara și să intre în cameră înainte ca noi să ne putem da seama. Dacă stai tu în capul scării, poți vedea pe oricine vine.

Urișul se ridică prosteste, clătinând din cap și îl ascultă. Doamna Winterbottom trase scaunul mai aproape de domnul Richardson și după ce înghiți în sec, începu :

— Este vorba de Gazeta și de W. Dougherty. Trebuie să vă spun multe lucruri. Vi se va părea ciudat că vin aici să-l trădez pe bătrîn. Omul acesta ne face însă, pe Homer, pe mine și pe copiii noștri, să murim de foame de aproape zece ani, și se poartă cu Homer ca și cum ar fi noroiul de pe ghetetele lui. Bărbatul meu e un bun director. E priceput și dezghețat, dar Bătrînul l-a ruinat. Nu mai are nici un viitor.

Așteptă să vadă ce-i va răspunde Richardson ; însă acesta părea că nu găsește altceva să-i spună decît :

— Nu știam nimic din toate acestea.

— Nimeni nu știe !, continuă doamna, stringînd cu violență geanta cea roasă : Toți cred că Homer are un post bun și că trebuie să fie recunoscător... Nimeni nu știe cum l-a exploatat W.M. pe Homer și l-a chinuit... Da, l-a chinuit ani și ani. Homer era un om simțitor. Astă seară a venit acasă abătut și deprimat, spunînd că trebuie să plece, fiindcă nu mai poate răbda. Nimic nu-i mai rău decît să ai de lucru cu un om ca Hirsch. De cînd a venit la Gazeta, și el l-a chinuit pe Homer. Făcu o pauză și lăsă ochii în jos ; și Richardson văzu că își coboară privirea fiindcă ochii îi erau plini de lacrimi. Avem opt copii de crescut. Un ziarist n-ar trebui să aibă copii.

Îl privi iar, ca și cum s-ar fi întrebat dacă va îndrăzni să continue. Apoi își luă inima în dinți :

— Am o mulțime de informații să vă dau. Sînt atîtea lucruri pe care W.M. nu l-a putut împiedica pe Homer să le afle ; așa încît, cînd Homer a plecat m-am așezat și am scris tot. Deschise geanta și scoase o coală de hîrtie acoperită cu un scris neregulat. Homer nu știe că sînt aici. Și doresc să nu știe nimeni.

— Fiți liniștită, nu voi spune nimănui nimic. Vă puteți încrede în mine.

— Poate că informațiile acestea vă vor fi de folos d-voastră și lui Bill Swain. A venit timpul să fie curățit și orașul acesta. Iar mie și lui Homer nu ni s-ar putea întâmpla ceva mai greu, acum când soțul meu s-a hotărât să plece.

Richardson așteptă, puțin cam stinjenit, și femeia continuă :

— Știu totul despre scandalul cu canalele de pe Halstead Street și despre șperțuirea femeilor de pe Franklin Street și multe alte lucruri. Bătrînul Dougherty l-a pus cîteodată pe Homer să-l ajute în operațiile sale mîrdare. Și mai sînt multe alte lucruri... destule să-l trimită pe Bătrîn la ocnă.

Puse foaia pe masă, și în timp ce Richardson asculta și lua note grăbite, dădu drumul la tot ceea ce știa despre ce făcuse clica lui Dougherty în Platteville : ca un șuvoi ce fusese stăvilît de zece ani de necazuri și de suferințe. Bună parte dintre informații erau cunoscute de Richardson, însă erau și cîteva lucruri pe care nu le știa. Singura greutate era să pună puțină ordine în valul acela de amintiri și de invinuiri. De vreo zece ori trebui să o întrerupă, pentru a întreba :

— Cînd s-a întîmplat aceasta ?

În timp ce vorbea, fața doamnei Winterbotton se lumina treptat, ca și cum izbucnirea aceasta fusese pentru ea o ușurare. Vorbi un ceas și sfîrși spunînd :

— Aceasta e tot. Dacă îmi voi aminti altceva, vă voi comunica.

— Mulțumesc, doamnă. Ceea ce mi-ați spus e de mare preț.

— Folosiți-le așa cum credeți. Numai să nu spuneți că eu v-am informat.

— Aveți încredere în noi.

Femeia se ridică, iar sfioasă, însă totodată agresivă,

— Acum mă duc. Trebuie să fiu acasă înainte de înapoierea lui Homer. S-a dus la bodega Hennessy și cred că se va îmbăta turtă. Dar astă seară nu-mi pasă.

Richardson se ridică și o însoți pînă pe coridor, unde Jack stătea în așteptare, rezemat de perete. O privi coborînd și o văzu uitîndu-se cu grijă spre piață înainte de a ieși. Apoi tinărul se întoarse și spuse :

— Mda, Jack, acum ne putem duce acasă.

Se întoarse să-și ia notițele de pe birou, le puse într-o mapă, stinse lumina și închizînd ușa, o luă spre piață, cu Jack pe urmele lui, ca un cîine mare danez.

Tufișurile de liliac și de merișor ce mărgineau aleea din curtea „Trăznaiei lui McLeod” erau un loc ideal pentru ascunzișuri. Iar Richardson și cu Jack puteau fi victime ușoare, unul adîncit în proiectele sale pentru campanie, celălalt mulțumindu-se să mcargă lingă el, ca un cîine credincios. Firește că Jack nu era un intelectual și nici nu era în stare de o convorbire ; așa încît, de la ziar pînă la „Trăznaia lui McLeod”, cei doi nu schimbă aproape nici un cuvînt.

Odată Richardson spuse :

— Te-ai putea duce acasă să te culci în patul tău, Jack. Nu mi se va întîmpla nimic. Însă Jack nu se lăsă convins :

— Doamna McGovern, mi-a spus că trebuie să mă țin scai de d-voastră, că o hirtie de prins muște, și mă voi ține scai.

Cînd deschise poarta aproape scoasă din țîțini, Jack, îndemnat de un instinct animalic, scoase revolverul din toc și îl ținu pregătît. Vederea armei învechite scînteind la lumina felinarului îl făcu pe Richardson să șovăie o clipă ; poate îi trecu prin gînd că ar fi fost mai înțelept să intre, ca și de data cealaltă, pe fereastra magaziei. Rise însă și spuse :

— Înainte, Jack.

Acesta o luă înainte, cu curaj, ținînd revolverul întins. Richardson îl urma ; întinericul îi ascundea zîmbetul. Cînd ajunseră în capul scării înalte ce ducea la intrare, Richardson rise iar, spunînd :

— Ai văzut, Jack ? Nu era nici o primejdie;

Dar în aceeași clipă se auzi detonătura înăbușită a unei arme moderne de foc — foarte modernă chiar. Pălăria lui Richardson îi zbură de pe cap, ca și cum violența încărcăturii l-ar fi împins înainte, tinărul sări în cameră aproape fără să mai atingă ultimile trepte. În aceeași clipă, Jack își lăsă capul în jos și dintr-un salt își găsi adăpost îndărătul unui colț al balustradei înalte; acolo așteptă puțin, observînd lumina ce se zărea în tufișuri cînd arma, sau mai bine zis cele două arme, traseră iar după Richardson. Atunci, cu arma lui veche cu repetiție, ochi cu grijă spre punctul unde apăruseră luminile, în mijlocul tufișurilor de libac. Trase de cinci ori, atent și hotărît; iar la al patrulea foc se auzi un urlet și apoi se făcu tăcere. Jack își păstra al șaselea foc de rezervă.

O tăcere de vreo trei minute; apoi, ridicîndu-se cu băgare de seamă, ajunsese la ușă și intră în casă. În vestibul, Richardson, întins pe divan, părea puțin cam tulburat, ștergîndu-și cu batista sîngele ce curgea dintr-o rană de la cap. În fața lui, doamna McLeod, înfășurată într-un halat vechi, cu părul căzîndu-i despletit pe față, își frîngea miinile plîngînd și spunînd:

— Știam. Știam. E grav de tot?

— Nu, nu e nimic, răspunse Richardson.

În clipa aceea apăru Aida tînguindu-se, și doamna McLeod se grăbi să-i poruncească să se ducă după apă caldă și prosoape.

Jane se și duse la telefon să cheme poliția; o Jane plină pe neașteptate de hotărîre, în care se trezise tot sîngele bătăios al familiei McLeod. Obținînd legătura cu poliția, spuse cu glas autoritar:

— Trimiteți îndată doi agenți la „Trăznaia lui McLeod.“ Fără atîta vorbărie. E un rănit și prin preajmă sînt criminali.

Întoarsă în vestibul, le găsi pe mătușa și pe Aida aplecate asupra lui Richardson și oblojindu-i nervoase rana făcută de lovitura care-i luase pălăria. Văzu îndată că mîna mătușii tremura prea tare pentru a putea face ceva bun și că Aida nu era în stare decît să geamă și să se

tinguiască, așa încît luă din mina Aidei lighearul cu apă caldă și din mîna mătușii prosopul, spunînd :

— Dă-mi voie. Apoi porunci negresei. Du-te și adu tinctura de iod din baie și o sticlă de whisky.

La sosirea poliției, Richardson era iar în picioare, cu capul înfășurat într-o bucată de pinză și fără să simtă altceva decît puțină amețală. În schimb, doamna McLeod se simțea rău. Întinsă într-un fotoliu din biroul lui J.E., înghițea cu greutate băutura turnată de Jane printre buzele fără culoare. Aida nu mai gemea. Își venise în fire, fiind prada unei minii violente : nu una dintre acelea din pricina cărora se îmbufna, ci o minie care-și vărsă focul în clipa cînd Jack deschise ușa și-i lăsă înăuntru pe Harvey Bingham cu doi agenți. Văzîndu-i negresa urlă :

— Halal de polițiști !... Să lăsați să-l atace pe un om ca domnul Richardson ! Netrebnici ! Oameni de nimica !

Nimeni nu putu scoate un cuvînt pînă ce Richardson, preferatul ei, nu-i porunci să tacă. Îi asculta orbește pe tînăr, mai ales acum cînd bietul mîrtis avea capul legat într-o fașă pătată de sînge. Nu mai striga, dar nu tăcea. Refugiată după fotoliul stăpînei sale, continuă să mormăie și să bombănească, privindu-l pe Harvey Bingham cu ochi scînteietori, ca o vrăjitoare voodoo.

Șeful poliției avea o înfățișare somnoroasă, uluită și înspăimîntată. Își dădea oarecum seama că el va fi acela ce va suporta consecințele acestei întîmplări. Asupra lui se va revărsa nu numai dezaprobarea întregului oraș, dar chiar și furiile Bătrînului Dougherty și ale lui Mino, fiindcă nu-i arestase pe cei doi ucigași și nu trimisese agenți să-l apere pe domnul Richardson și birourile ziarului Scutul și Drapelul. Tulburat la vederea atacului de nervi al doamnei McLeod și de bombănelile de vrăjitoare ale Aidei, șeful poliției înțelegea că în povestea aceasta urită va trebui un țap ispășitor și că acest rol îi va reveni lui. Nimic nu-l mai putea scăpa : pierduse pe toată linia. Și spaima lui creștea, văzîndu-l pe elegantul domn Richardson cu capul înfășurat într-un bandaj atît de mare încît părea un turban. Zimbetul tînărului îi îngheța sîngele în vine.

Nu avea altceva de făcut decât să încerce să fie autoritar ; și când Harvey Bingham voia să fie autoritar, devenea pretențios. Cu chipul roșu de spaimă și de ululală, porunci oamenilor săi :

— Duceți-vă și căutați prin tufișuri. Eu văd de percheziționarea casei.

Cei doi agenți (unul dintre ei fiind chiar acela care răsese de Richardson în ziua când, cu atita timp înainte, fusese arestat) nu păreau prea dornici să „caute prin tufișuri“. Unul spuse că ar fi mult mai bine să caute în timpul zilei ; însă șeful poliției deveni în clipa aceea intruchiparea însăși a poliției și strigă cu voce tunătoare :

— Ați auzit ordinul meu ? Duceți-vă și căutați prin tufișuri !

Și cei doi polițiști, impresionați de neașteptata schimbare a șefului lor, plecară din cameră rușinați. În ușă fură ajunși de Jack cu revolverul cel vechi meru în mină.

După ce agenții ieșiră, Harvey Bingham se simți din nou abătut. Făcea pe mindrul față de subalterni, însă știa foarte bine că această tactică nu folosea la nimic cu ceilalți din cameră. De aceea, întorcându-se spre doamna McLeod, spuse :

— Îmi pare foarte rău, Vinia, de ceea ce s-a întâmplat. Toată ziua i-am căutat pe cei doi criminali.

Îi răspunse Jane, încă plină de spiritul familiei McLeod :

— Plăcut oraș devine Platteville-ul, dacă nu mai poți fi sigur nici acasă la tine !

— O, îi vom prinde, domnișoară Baldwin. Nu vă fie frică. Am telefonat pretutindeni pe o rază de o sută de mile, ca să nu se poată ascunde nicăieri prin împrejurimi.

— Da, bombăni Aida, și pină atunci domnul Richardson putea foarte bine să fie ucis. E ușor să închizi grajdul după ce au scăpat vitele.

Făcându-se că nu o aude, șeful scoase un carnetel și un creion și se adresă lui Richardson :

— Acum, domnule Richardson, te rog să-mi spui ce s-a întâmplat.

Richardson îi povesti totul ceea ce de altfel era destul de simplu ; însă înainte de a fi terminat, Jack se întoarse în bibliotecă. Își puse revolverul la brâu și mergea legănându-și mâinile lungi de maimuță. Gura lui mare se strîmbă într-un zîmbet care-i descoperea toți dinții ne-regulați și spuse :

— Am cules unul.

— Ce vrei să spui, Jack, întrebă Richardson.

— L-am nimerit în cap. Îl aduc aci.

În timp ce toți ieșeau din bibliotecă să se ducă în vestibul, **cei doi polițiști** intrau pe ușă, ducînd un bărbat leșinat găsit printre tufișurile de liliac și de merișor. Îl întinseră pe jos. Unul dintre polițiști își scoase chipiul, își șterse nădușeala, apoi trecu batista de-a lungul panglicii de piele din interiorul chipiului și întrebă :

— Unde-i telefonul ? Trebuie să chem o ambulanță.

Mormăind neîncetat, Aida îl însoți la telefon ; cînd se întoarse, îl văzu pe Richardson îngenunchiat lângă criminalul leșinat.

— **Nu e încă mort**, dar nu se poate spune dacă rana este gravă. Nu putem face nimic pînă ce nu vine doctorul. Apoi îl privi pe Bingham și continuă : Cred că dacă își vine în fire atît cît trebuie ca să poartă vorbi, prietenul d-tale Hirsch va trebui să plece din Platteville.

O clipă, șeful poliției îl privi țintă : apoi, în creierul lui obtuz se făcu puțină lumină și răspunse :

— Ciudat, nu m-am gîndit la aceasta. Nu-mi trecuse prin minte că Hirsch ar putea fi amestecat în toată povestea aceasta. Și o umbră de zîmbet apăru pe gura lui prietenoasă.

Aida îl bătu cu palma pe umăr pe Jack, spunîndu-i :

— Ești un bun ochitor, Jack. Îngerul legii trebuie să-ți fi îndreptat glonțul. Și încă odată zîmbetul larg de mulțumire scoase la iveală dinții stricați ai maimuțeiului.

Ușa se deschise și Maria Gashouse intră. Era în cămașă de noapte și în pantofi cu tocuri înalte ; își pusese pe umeri un pardesiu de catifea roșie și pe cap o pălărie peste clădirea de bucle. Văzînd grupul în vestibul, îl privi numaidecît pe Richardson, întrebîndu-l :

— Nu, nu sint nici măcar rănit.

— Minnie a auzit povestindu-se întîmplarea în cîrciuma lui Joe. Mi-am luat pardesiul și am alergat aci... Apoi il privi pe cel ce zăcea întins pe jos și spuse aproape fără să vrea : E chiar el... Mahoney „Mutră-de-maimuță“... N-a fost de ajuns să-și vopsească părul și să-și lase mustați ca să-și schimbe mutra aceea urită... Apoi se întoarse :

— Cine l-a nimerit ?

— Jack, răspunse Richardson.

Și Maria își îmbrățișă servitorul și-l sărută pe obraz, spunîndu-i :

— Dumnezeu să te binecuvînteze, Jack ! Apoi către Harvey Bingham : Strașnic șef al poliției mai ești ! Mă arestezi pe mine și lași liberi prin oraș criminali ca „Mutră-de-maimuță“ ! Atinse cu vîrfurile pantofului piciorul celui leșinat, și-i spuse lui Jack :

— Păcat că nu l-ai omorît !

— Nu, protestă Richardson ; cînd își va veni în fire, va putea spune multe.

Sosi ambulanța, și „Mutră-de-maimuță“, tot leșinat fu scos afară de cei doi agenți și de șeful poliției, ultimul fiind fericit că scapă de mînia Janei, bătaia de joc a Mariei Gashouse, de ocările Aidei și de privirea dulce de muștrare a doamnei McLeod. Se simțea însă puțin ușurat. Richardson îi dăduse o indicație. O simplă indicație. Își dădea seama nu tocmai lămurit că ziaristul trebuie să aibă dreptate. Nu încăpea nici o îndoială că Hirsch îi adusese pe cei doi ucigași la Platteville. Poate că nu va mai fi el, Harvey Bingham, țapul ispășitor... sau, cel puțin, nu el singur.

Doctorul veni cu ambulanța, desfăcu voluminosul bandaj care înfășura capul lui Richardson și aruncă o privire grăbită la rană. Spuse că nu era nimic ; ajungea puțină tinctură de iod și nu era nevoie de kilometri de fașă... Puțină vată și cîteva fișii de plasture.

După ce plecă doctorul, Aida spuse :

— Acum vă fac puțină cacao.

Însă Richardson răspunse că le trebuia tuturor ceva mai tare și-i porunci negresei să se ducă să aducă o sticlă de whisky și puțină apă rece :

— Vom bea ca să ne venim în fire și apoi ne vom duce la culcare. Mîine va fi o zi mare.

— Mai e vorbă ! strigă Maria. Era triumfătoare, deoarece, cu simțul ei politic, asemenea aceluia al domnului Richardson, înțelegea toată însemnătatea celor întâmplate.

În timp ce Aida era dusă după whisky, doamna McLeod începu să plîngă încetișor, spunînd :

— Dacă aș fi prevăzut toate acestea, n-aș fi început niciodată campania.

Richardson îi luă o mină și i-o mîngîie.

— Nu vă mai gîndiți la aceasta; totul merge de minune. Ceea ce mi s-a întîmplat nu-i nimic. Aș prefera să fi fost rănit mai rău. Ar fi meritat. Și cred că chiar dacă prietenul meu, ucigașul, s-ar duce pe lumea cealaltă, n-ar fi o pierdere prea mare.

— Întocmai, încuviință Maria.

Aida reapăru și toți băură pentru succesul cruciadei. Lui Richardson și Mariei Gashouse, victoria li se părea foarte apropiată. Pentru a o liniști pe doamna McLeod, tinărul spuse :

— I-am pus în asemenea situație, încît acum se vor bate între ei. Vor încerca să facă din șeful poliției un țap ispășitor, iar Bingham se va revolta împotriva lui Hirsch. Se bătut pe coapsă și adăugă : Veți vedea ziarele de mîine !

Maria Gashouse le spuse „noapte bună“ : iar lui Richardson, care propunea ca Jack să o însoțească pînă acasă, îi răspunse :

— Nu, am un taxi care mă așteaptă. Și e mai bine ca Jack să rămînă aici să vă păzească pe toți. Întorcîndu-se spre Jack adăugă : vei dormi pe divanul din vestibul, și dacă porcul celălalt se întoarce, îl vei primi și pe el așa cum se cuvine. Făcu semn cu mina, salutîndu-i, și, strîngîndu-și pardesiul peste cămășuta trandafirie, ieși și coborî.

treptele „Trăznăii lui McLeod“, printre tufişurile bătrâne de liliac şi de merişor.

Cea dintâi care se duse să se culce fu Jane. Nu spuse nici măcar „noapte bună“, fiindu-i frică să nu izbucnească în lacrimi. Emoţia ce o stăpînea era o îmbinare de minie şi de durere amară. Nici minia nu era simplă ; în parte se îndrepta împotriva lui Mino Dougherty şi în parte împotriva ei însăşi, fiindcă îi plăcuse şi crezuse în el. Durerea venea din convingerea că Mino îşi bătuse joc de ea.

Crezuse în el, cu toate cele întîmplate. Se prefăcuse că nu înţelege aluziile Aidei, că nu vede durerea mătuşii Vinia ; şi chiar atunci cînd mîndria ei fusese rănită de povestea cu Fern Hedges, refuzase să creadă ceva împotriva lui. Luptase împotriva influenţei tuturor celorlalţi, împotriva propriului ei bun-simţ, împotriva mîndriei familiei McLeod, şi nu avusese în schimb decît umilinţă şi dezamăgire. Căci acum nu se mai putea înşela singură : nu mai putea crede că cei doi Dougherty nu erau aşa de negri precum se spunea.

Aduseseră criminali în Platteville, ca să-l omoare pe Richardson. Asupra acestui lucru nu mai era îndoială. Richardson era bandajat la cap şi unul dintre ucigaşi fusese dus la spital cu un glonţ în cap : Dacă Jack nu l-ar fi rănit, poate că Richardson ar fi fost acum mort ; iar după el, criminalii ar fi tras împotriva sărmanei mătuşii Vinia, sau împotriva lui Willie Ferguson, sau chiar împotriva ei.

Aprinse lumina în camera ei, se aşeză într-un fotoliu şi aprinse o ţigară. Nu era în stare să se dezbrace şi nici să-şi facă toaleta pentru culcat, atîta vreme cît nu vedea lucrurile lămurite în mintea ei ; nu era încă sigură că totul nu fusese decît un vis urît şi că, trezindu-se, nu ar fi văzut că nu era nimic adevărat.

Asemenea lucruri nu se puteau întîmpla într-un oraş liniştit ca Platteville. Bătrînul Daugherty nu era în stare de asemenea comploturi şi chiar Mino... Mino al cărui zîmbet era aşa de drăguţ, Mino care o dusesese de atîtea ori să ia cina la Millersville... Totuşi era adevărat. După trei ţigări, nu mai putea nădăjdui să se trezească şi să

constate că fusese un vis. Acum știa ce trebuie să facă. Trebuia să-și salveze demnitatea proprie, mândria ei, ca să spună întocmai ceea ce credea despre el.

După ce se dezbracă, își puse un halat și se așeză la birou.

Ar fi vrut să-i scrie „Stimate Domnule Dougherty“ ; înțelegea însă că ar fi fost o nerozie și că l-ar fi făcut poate să ridă. „Stimate Domn“ era și mai rău. Multă vreme căută zadarnic cum i-ar putea scrie pentru a-l putea face să înțeleagă răceala și dezgustul ei, dar totul i se păru stupid, și în cele din urmă trebui să se hotărască să-i scrie „Dragă Mino“. Nu se putea altfel.

Scrise repede, cu scrisul ei mare, care părea disproporționat cu statura ei.

„Dragă Mino,

Îți scriu pentru a-ți spune că nu vreau nici să-ți mai aud numele. Dacă din întâmplare mă vei întâlni pe stradă, ți-aș rămâne îndatorată dacă ai intra în vreun gang, așa încît să nu trebuie să te văd. Aceasta e ceea ce simt pentru d-ta. Un șarpe sau un șoarece m-ar scribi mai puțin decît mă dezgustă vederea d-tale sau a tatălui d-tale. După cele ce s-au întîmplat, orașul ar trebui scutit de prezența voastră. Așa se întîmpla cu oamenii de felul vostru cînd trăia unchiul meu J.E.

Fiecare ceas petrecut cu d-ta a fost un ceas pierdut.

Jane Baldwin“.

Reciti scrisoarea, întrebîndu-se dacă merge ; și luînd iar tocul mai adăugă cîteva rînduri sub iscălitură :

„Pînă acum inima mea nu lua parte la cruciadă. N-am luat parte la ea din pricina d-tale ; dar acum cînd știu cine ești, nu voi avea răgaz pînă ce nu vei fi alungat din Platteville“.

Puse scrisoarea într-un plic, scrisese adresa și apoi se culcă ; rămase însă mult timp trează, suferind în mîndria-i rănită și în conștiință că toți ceilalți avuseseră dreptate și că acum trebuia și ea să recunoască. Avea

însă în durerea ei, o mîngiere : se simțea liberă, ca atunci cînd ieșind din colegiu, venise la Platteville.

Acum totul se sfîrșise cu Mino Dougherty ; însă își dădea seama că și acea umbră de interes pe care o simțea pentru Richardson, nu însemna nimic. Îl văzuse cu capul însîngerat, scăpat de moarte ca prin minune, și nu simțise nici cea mai mică emoție, așa cum simțise matusa Vinia, Maria Gashouse și Aida. Ele puteau fi îndrăgostite de neprețuitul lor reformator, ea însă nu. Dimpotrivă, simțea pentru el un fel de ură asemănătoare intrucitva cu ceea ce simțea împotriva lui Bătrînul Dougherty și judecătorul Flynn. Dacă el n-ar fi venit niciodată în Platteville, totul ar fi continuat ca mai înainte și ca probabil n-ar fi rupt legăturile cu Mino. Și cînd, în cele din urmă, adormi, ultimul ei gînd conștient fu : De ce l-a scos din închisoare matusa Vinia ?

Odată cu răsăritul soarelui, a doua zi dimineata veni și căldura ; căldura apăsătoare și prăfoasă din cîmpiile Sud-Vestului. De-a lungul străzii Franklin și pe malul fluviului, hamali negri dormeau copleșiți la umbra magaziiilor celor mari. Pe Main Street cetățenii încercau să umble pe partea umbrită a străzii, însă chiar pe acolo căldura răsfrîntă de pavaj și de clădirile de pe partea cealaltă a străzii îi apăsau ca o greutate. În redacția ziarului Scutul și Drapelul, noile ventilatoare electrice bîzîiau, frămîntînd aerul cald. Bătrînul Jim Newman spuse că nu-și amintea de asemenea căldură de cincizeci de ani.

Cu toată căldura aceasta, Comitetul Reformator lucra toată ziua, gîfîind și asudînd, la lipirea stegulețelor și a insigneilor, chemîndu-i pe aderenții mai puțin înflăcărați și organizînd diferite secțiuni ale paradei demonstrative ce trebuia să aibă loc seara.

Vestea atacului săvîrșit împotriva domnului Richardson de către răufăcători străini de oraș, chiar în fața ușii „Trăznăii lui McLeod“, trecu din gură în gură cu o iuțeală uluitoare. Jack, de obicei tăcu ca un pește, se duse dintr-o cîrciumă într-alta, bind și povestindu-și isprava ; pe la ora două, copleșit de alcool și de conștiința vitejiei sale, se culcă pe jos în camera din spate a bodegii Hennessey și

adormi. Doctorii și infirmierii spitalului răspîndiră și ei povestea, iar cei doi agenți care-l însoțiră pe Harvey Bingham nu putură ascunde nimic soților lor, cu toate ordinile primite. Și cu cît se răspîndea știrea, cu atît valul de scîrbă, de minie și de teamă străbătu Platteville-ul și întreaga regiune pînă în virful dealurilor.

Cetățenii cinstiți se întrebau ce va ajunge orașul lor, dacă oamenii nu se mai puteau simți în siguranță în casele lor. Soția lui Homer Winterbottom îl înfruntă pe soțul ei înainte de plecare, spunîndu-i cu ton triumfător.

— Acum vine rîndul tău. Vor voi să scape de un om care știe prea multe. Frază nu tocmai potrivită pentru a-i da curaj soțului fricos.

La fiecare jumătate de ceas, Richardson, cu zgîrietura acoperită de o bucată de plasture, telefona la spital să afle dacă „Mutră-de-maimuță“ își venise în fire și putea vorbi; răspunsul era însă același: rănitul nu se trezise din leșin. S-ar fi putut să moară din pricina glonțului de revolver, dar era voinic și putea să scape. Era însă limpede că Richardson dorea ca individul să poată vorbi chiar în ziua aceea. Cu toată căldura, tinărul dădea dovadă de o energie uluitoare. Ședea la birou fără haină, scriind articole, răspunzînd la telefon, chemînd spitalul, poliția și cartierul general al Comitetului Reformat, ca și cum cruciada era toată pe umerii lui; ca și cum și-ar fi dat seama că momentul hotărîtor al campaniei se apropia și nu trebuia scăpat.

Jane, încă supărată, îl privea uluită. Nici chiar doamna McLeod, nici chiar însuși J.E. n-ar fi putut da dovadă de atîtă energie pe o căldură ca aceea. Spectacolul dat de Richardson o înspăimîntă.

Nu numai căldura o făcuse pe Jane inutilă toată ziua. Mai era și faptul că se simțea golită și amărîtă, ca și cum nimic pe lume n-ar mai fi putut însemna ceva pentru ea. Trimise lui Mino scrisoarea cu un curier, pentru a fi sigură că o va primi cît timp focul indignării îi mai mistuia încă inima. Scrisoarea plecase, și acum totul era sfîrșit. Nu se ducese nici să ia masa; nu-i era foame și nu avea puterea să se ridice de la birou și să plece din redacție.

La trei după amiază, simți o tresărire de interes când Harvey Bingham telefonă, spunând că îl prinseseră pe celălalt criminal în localul Walkers Ford. Însă Hermi-niut nu putuse spune nimic și nu va mai putea vorbi niciodată. Când îl înconjuraseră, încercase să-și deschidă drum trăgând cu revolverul, și șeriful local îl culcase la pământ cu un foc tras de la distanță cu un revolver Winchester de mare calibru. Comentariul lui Richardson fu scurt :

— De ce dracu l-au omorât ? Acum că a murit, nu ne mai poate fi de nici un folos.

Când biata doamnă McLeod află vestea aceasta, se retrase în cămăruța ei și izbucni în plins. Din clipa în care îl găsisese pe Richardson cu fața însingerată în vestibulul „Trăznăii lui McLeod“, rămăsese atât de zdruncinată încît nu mai era bună de nimic ; nu izbutea nici măcar să-i dea un ordin Aidei. Se trezise în toiul nopții și rămăsese trează pînă ce zorii îi umpluseră camera de lumină. Ceea ce se întimplase era prea mult pentru ea. De cînd fusese tînără, avusese curajul și energia să continue lupta pînă la capăt, dar acum se simțea obosită și înapăimîntată. I se părea că toate se întimplaseră din pricina ei, din pricina gîndului ei nebunesc de a curăți orașul. Nu-și închipuise niciodată ce ar putea produce o cruciadă ca aceea. „Sînt prea bătrînă și obosită“. Localul Mariei Gashouse era devastat. Jane cu inima sfîșiată și cu perspectiva de a ajunge o mătușică bătrînă ; Richardson scăpat ca prin minune ; la spital un om cu un glonț în cap, și o sută de alte grozăvii. Lui Richardson parcă nici nu-i păsa însă de toate acestea. Stînd la birou, lucra ca un hamal, ca și cum Platteville ar fi fost orașul lui și el însuși ar fi fost un McLeod. Gîndi din nou : Sînt o bătrînă sfîrșită. N-am tăria să duc la capăt ce-am început. Sînt o neroadă bătrînă.

Ciudat, fiindcă nu dorea altceva decît să facă din Platteville un oraș activ, înfloritor, plin de fericire, în care toți să fie buni și să se iubească între ei.

Pînă în clipa cînd ziarul intră la mașină. Richardson continuă să lucreze pe nerăsuflăte, schimbînd paginația,

scriind alte titluri de efect. Venise momentul... momentul potrivit pentru strivirea Răului și pentru triumful Bine-lui în Platteville ; numărul acesta din Scutul și Drapezul trebuia să le întrecă pe cele mai bătaioase publicate în vremea reformei de J.E. și de tatăl lui. Trebuia să fie un număr istoric, păstrat de fiecare cetățean pentru a-l arăta nepoților. Nici o spărtură nu trebuia lăsată în front, la dezlănțuirea atacului !

La ora patru, ziarul intră în mașină. Și când ultimul rînd fu dus de bătrînul Zimmerman la tipografie, Richardson se odihni și bău un whisky, spre uimirea lui Willie Ferguson.

Și atunci aflară despre ultima nenorocire.

În timp ce Richardson bea încă, ușa ce dădea spre scara interioară se deschise și Jacobi, șeful mașinilor, intră. Chipul lui pătat de cerneală de tipărit, era galben ca ceara ; ținea în mînă un inel de fier, turtit aproape cu desăvîrșire. Întinzîndu-l spre redactor, strigă :

— Uitați ultima lor lovitură !

— Ce vrei să spui ? întrebă Richardson.

Jacobi arată ceea ce fusese odată un inel de fier :

— Cineva trebuie să fi intrat azi noapte în tipografie, punînd fierul acesta între mașinăriile rotativei. Cînd am început să tipărim, blestematul acesta de inel a stricat rotativa.

Foarte palid, Richardson întrebă :

— Nu se poate repara ?

— Nu, răspunse Jacobi. S-a stricat.

— Ce porci ! strigă Ferguson.

O clipă Richardson rămase tăcut. Apoi, într-o inspirație neașteptată, întrebă :

— Nu-i așa că avem o mașină de mină ?

— Sigur.

— Foarte bine, vom face o ediție specială pe mașina plată... într-o singură pagină. O vom împărți pe străzi.

— Ne va trebui un secol să tipărim un ziar în condițiile acestea.

— Vom lucra toți, răspunse Richardson. Au încercat să ne lovească de moarte. Le vom arăta noi. Fapta aceasta

va fi o armă în miinile noastre. Noi vom fi aceia ce vom lovi. Scriu îndată o dare de seamă violentă despre ceea ce ne-au făcut... Zimmerman o va culege și foaia va fi împărțită pe străzi înainte de începerea defilării cortegiului. E tocmai ceea ce ne trebuia... o faptă ca aceasta ! Nici că se putea întâmpla ceva mai bun... Spune-i lui Zimmerman să vină aici.

Se duse repede la birou și după o scurtă pauză, începu să bată energic la mașina de scris. Zimmerman mergea de colo pînă colo, din tipografie în redacție, mestecînd tabac și culegînd aproape tot atît de repede pe cît scria Richardson. Într-o jumătate de ceas era gata. După douăzeci de minute, mașina lucra, tipărind numărul special și istoric din Scutul și Drapelul. Vinzătorii obișnuiți ai ziarului fură puși să găsească alți copii să le ajute la împărțirea gratuită a foilor în tot orașul, în cartierul de lîngă fluviu, pe Main Street, în mahalale, pentru ca tot orașul să afle despre complotul pus la cale împotriva ziarului, în ajunul Marelui Cortegiu.

Toți cei din redacție lucrară cu schimbul la mașina plană, pînă și Jane, a cărei ochi scînteiau de admirație pentru această nouă dovadă de forță.

Puțin după ora șapte, un băiat aduse o scrisoare pentru Jane ; o luă fără să spună nimic și se duse la toaletă. Recunoscu scrisul și, în timp ce o deschidea, miinile îi tremurau. Citi :

„Dragă Jane,

Poți crede ce dracu vrei. Nu te pot împiedica. Dar nici eu nici tata nu știm nimic despre cei doi criminali. Să mă trăznească Dumnezeu dacă nu spun adevărul. Trebuie să fi fost ceva pus la cale de Hirsh. În orice caz, acum Hirsch nu mai poate face nici un rău ; aceasta nu înseamnă că lupta s-a sfîrșit.

Mino“.

În timp ce citea, auzi strigătele vinzătorilor ce împărțeau ziarul tipărit de mîină ; îndoiind biletul și punîndu-l în geantă, înțelese că orice ar putea face Mino și cu

tatăl lui, lupta era sfârșită ; și se simți pe neașteptate fericită, fiindcă îl credea pe Mino. Îl cunoștea. Era superstițios. N-ar fi chemat trăznetele lui Dumnezeu asupra capului lui.

La șapte și jumătate cortegiul începuse să se formeze pe un câmp mare, proprietatea avocatului Landon, la marginea orașului, nu departe de Fleming Avenue, unde era palatul Dougherty. Adunarea era prezidată de pastorul Simpson și de avocatul Landon, asistați de doamna Mabel Urquahardt Jenkins. Toți trei purtau pieziș pe piept o panglică largă albă pe care cuvântul COMANDANT, în litere de aur arăta misiunea lor. Nu era ușoară, căci erau acolo câteva sute de persoane de disciplinat : unii își pusese ră costume de odinioară, alții erau în alb, ca îngerii nepătați, alții purtau hainele de toate zilele, însă își pusese ră pe piept panglici pe care scria : „Să curățim orașul“ sau „Jos cu Dougherty și cu banda lui“. Alții, în sfârșit, duceau torțe și steaguri. Zăpăceala era sporită de vreo cincizeci sau șaiszeci de băieți de toate vîrstele, veniți să se distreze privind spectacolul, însoțiți de cîini de toate rasele, care făceau un zgomot nemaipomenit cu lătrăturile și hîrîielile lor.* La marginea cîmpului erau trei prăvălii de plăcinte calde, una a unui argentinian și celelalte două ale unor greci : toate trei făceau afaceri strașnice.

Un ceas întreg cei trei „comandanți“ își dădură osteneala să pună puțină ordine în haosul acela ; în cele din urmă, văzînd că toate încercările lor sînt zadarnice, cerură ajutorul lui Jim Newman, iar acesta, desprinzînd de la barieră unul dintre caii lui negri de dric, sări pe el și se azvîrli în mijlocul mulțimii. Ajutat de glasul de stentor dăruit de mama natură, amplificat de un megafon de hîrtie cenușie împrumutat de la unul dintre cei doi greci, Jim izbuti să-i încoloneze pe toți cei veniți, așa încît fiecare să-și țină locul.

La ora nouă fără un sfert cortegiul se puse în mișcare spre centrul orașului, cu forțele aprinse și cu steagurile fluturînd în vînt.

În frunte era pastorul Simpson, suit (cu oarecare teamă) pe un cal alb bătrîn și purtînd o haină care-l făcea să semene cu ceva între generalul Robert Lee și un amiral din secolul al XVIII-lea. Numaidecît după el venea fanfara orășenească din Millersville, lipsită însă de cel ce cîntă din trombon și un clarinetist, amîndoi reținuți de ocupațiile zilnice în slujba întreprinderilor Dougherty. După fanfară era un batalion de doamne baptiste, toate în alb, ca niște îngerași, cîntînd „Înainte, creștini, mergeți la război“, acompaniate de fanfara din Millersville. În urma lor, o delegație a Federației Cercurilor Feminine din Platteville, condusă de doamna Mabel Jenkins, îmbrăcată și ea în alb, cu o cruce roșie cusută pe piept sub insigne de „comandant“. Jumătate dintre doamne purtau torțe și cealaltă jumătate steaguri mari, pe care erau scrise fraze ca acestea: „Unde s-a dus acoperișul Palatului de Justiție?“; „Trebuie să închidem Franklin Street“; „Cetățeni din Platteville, ridicați-vă și votați împotriva lui Dougherty!“; „Ce s-a făcut cu banii pentru canalele de pe Elm Street?“.

Al treilea batalion de manifestanți era cam dezordonat. Se compunea dintr-o delegație din cartierul de pe malul fluviului, recrutată de Maria Gashouse printre hamali, șomeri, haimanale și obișnuiți ai barului El Dorado. Și aceștia aveau torțe și plancarde pe care se citea: „Purtați-vă bine cu lucrătorii“; „De ce trebuie să lucrăm pentru Bătrînul Dougherty?“; „Faceți din Platteville un oraș primitiv pentru cei ce vor să lucreze“. Jumătate din acest batalion era puțin cam amețit și toți se legănau în dezordine, cîntînd cîntece de taverne, ce nu se potriveau deloc cu cîntecele doamnelor. În fruntea batalionului îngeresc, doamna Mabel Urguahardt se făcu roșie de mînie și de ciudă; era însă prea tîrziu ca să mai schimbe locul diferitelor batalioane ce formau cortegiul, așa încît trebui să se resemneze să meargă înainte, tulburată de cacofonia celor două coruri. Abia cînd ajunse în centrul orașului, doamnei Urguahardt îi trecu prin gînd că batalionul haimanalelor

nu-l urma pe al ei dintr-o greșeală, ci poate dintr-o mică răutate a lui Jim Newman.

După hamali — și de data aceasta puțin cam prea aproape de ei — o altă cohortă de îngeri în alb; erau îngeri metodiști, conduși de pastorul Burwash pe alt cal alb. Urma fanfara trompetelor de argint și apoi un mare contingent de cetățeni intrați în procesiune în ultima clipă. Duceau și ei plancarde și făclii. Venea apoi corpul local de cercetași și cercetașe, și la sfârșit delegația de provinciali condusă de Jim Newman; prea gras ca să călărească tot drumul, Jim era condus într-o trăsurică deschisă, scoasă dintr-una din magazinele lui și trasă de doi cai negri de dric. Puțini dintre provinciali aveau sub cincizeci de ani; iar unii aveau peste șaptezeci. Călăreau pe cai de stepă și purtau pălării cu margini largi și cizme cu pîteni lungi, cum nu se mai vedeau în regiune de jumătate de secol. Unii erau îmbrăcați ca indieni și toți vociferau într-un chip cu totul tulburător pentru îngerii metodiști dinaintea lor. Bătrînii crescători de vite erau foarte bine dispuși, susținuți de sticlețe de whisky ce treceau din mînă în mînă. Sam Henderson călărea unul dintre cail lui tărcați, formînd ariergarda împreună cu Hal Pierce, care ducea cu el ceva neobișnuit, la care nu se gîndise nici Richardson, nici Comitetul.

Făcuseră o paiață dintr-o haină veche a lui Jim Newman umplută cu paie și îi înfipseseră o plancardă pe care era scris cu litere uriașe: W.M. Dougherty. Îi legaseră un ștreang și, pe cînd călăreau, trăgeau paiața în praful serii de vară, scoțînd din cînd în cînd chiole sălbatice. Pe toată lungimea cortegiului, alergau vînzătorii ce împărțeau foile ediției istorice a ziarului Scutul și Drapelul, cu povestirea ticăloasei agresiuni împotriva redactorului șef și a actului de sabotaj împotriva rotativei ziarului.

Cortegiul străbătu străzile principale și în cele din urmă intră în Main Street și ajunse în piața principală. Aici se adunase o mulțime uriașă, care salută cu strigăte și aplauze pe îngerii pastorului Simpson; strigăte și aplauze ce crescuseră la culme cînd apărură crescătorii de vite,

cu caii lor speriați de lumina torțelor și cu chioțele lor sălbatice de război.

Cînd cortegiul trecu prin fața redacției ziarului Scutul și Drapelul, toți ridicară ochii spre ferestrele luminate, unde se strînsese întregul personal ; la una dintre ferestre stătea Richardson, zîmbitor și doamna McLeod tremurînd toată și cu ochii plini de lacrimi. În timp ce treceau, pastorul Simpson, doamna Urquahardt și pastorul Burwach salutară militărește. Îngerii își reîncepură cîntecul ; cei din cartierul fluviului aplaudară și cîntară iar cîntecul de taverne, iar crescătorii de vite scoaseră chioțele lor sălbatice, toți mai tare ca oricînd. Nimeni nu ținu seama că prin aplauzele și strigătele lor erau salutați nu numai de doamna McLeod și de Richardson, dar chiar de Maria Gashouse, Aida și fiul verișoarei Athena. Într-adevăr, Maria Gashouse dorise să vină la ziar și stătea discret mai îndărăt, distrîndu-se peste măsură de mult. Băuse o dușcă de whisky împreună cu Willie Ferguson și-i dăduse o palmă pe spinare, spre marea indignare a doamnei Myrtle.

Numai Jane nu era voioasă. După puțin timp se retrase în fundul redacției, prefăcîndu-se că e adîncită într-o lectură.

Era înspăimîntată în adîncul sufletului. De patru cinci zile își dădea seama de sentimentul de dușmănie crescîndă care-i frămîntau pe cetățenii din Platteville ; iar în seara aceea se îngrozise. Nu știa de ce ; îi era însă groază de retragerea aceea cu torțe și se simțea pierdută din pricina spiritului de revoltă și de ură pe care-l bănuia în mulțimea aceea. Pe neașteptate i se făcu frică pentru Mino și dorea să fi fost plecat la Millersville sau în altă parte. Atît Mino cît și tatăl lui ar fi trebuit să plece... să nu rămînă în oraș în timpul cortegiului. Dar un glas interior îi spunea că nu plecaseră. Celor doi Dougherty le plăcea lupta. Nu s-ar fi ascuns, tremurînd de spaimă. Și, de după paginile deschise ale unui ziar, șopti o rugăciune pentru ca Mino să nu iasă pe stradă în seara aceea.

Cei doi Dougherty nu plecaseră. De după ferestrele întunecate ale direcției Gazetei, priveau cortegiul. Bă-

îrînul tăcea, înspăimîntat pentru prima oară pînă în cele mai ascunse colțuri ale sufletului său. Nu se așteptase ca manifestația să fie atît de impunătoare. Spusese și repetase că se va sfîrși ca un balon de săpun : nu se putea nega însă că succesul era mareț. Și era aplaudat de public, de lumea aceea pe care el o crezuse credincioasă lui însuși, căreia îi făcuse atîtea hatîruri.

În spatele lui, Hirsch, — purcelul de India — era înspăimîntat și tăcut. Lovitura cu inelul de fier aruncat în rotativă nu reușise. Avusese drept rezultat furia Bătrînului Dougherty, care-l dăduse afară din slujbă, și pe aceea a lui Mino, care-l amenința că îl omoară : iar pentru Richardson se sfîrșise printr-o nouă victorie. În spatele tuturor era Winterbottom, tremurînd ca un membru al Curții lui Ludovic al XVI-lea la vederea mulțimii revoluționare. Stăteau tăcuți în întuneric : și cînd coada cortegiului făcu ocolul pieții, trăgînd după ea, prin praf, paiața Bătrînului Dougherty, Mino se întoarse și ieși din cameră.

— Unde te duci ? îl strigă tatăl său.

— Nu te îngriji de mine.

— Nu face pe prostul. Nu ieși pe stradă E primejdios.

Singurul răspuns fu însă zgomotul ușii trîntite. Bătrînul se ridică greoi în picioare și plecă după băiat : cînd ajunse însă jos, Mino dispăruse în mulțime, așa încît Bătrînul Dougherty se întoarse înapoi. Nu dorea deloc să dea ochii nici cu manifestanții, nici cu mulțimea. O femeie, una dintre cele găzduite de Estella Laverne, îl zări o clipă prin ușa și urlă :

— Omoriți bestia aceea botoasă !

Între timp Mino, făcîndu-și loc cu coatele, trecu strada spre Scutul și Drapelul. Stătuse jumătate de ceas în spatele Bătrînului, în întunericul ferestrei. Văzuse îngerii baptiști și metodști, delegațiile feminine, oamnenii din cartierul fluviului și pe crescătorii de vite. La lumina torțelor citise plancardele insultătoare. Și minia pusese treptat stăpînire pe el, o minie violentă și sălbatică ce îl ardea ca o flacăară. În sfîrșit, vederea efigiei tatălui său tirită prin praf în mijlocul strigătelor umpluse măsura. Văzuse roșu și se simțise cuprins de o dorință puternică

de a-l ucide pe Richardson, care stîrnise tot tărăboiul acela și o îndepărtase de el pe femeia iubită.

În timp ce trecea prin piață, fu recunoscut de cîțiva dintre manifestanții înfierbîntați; însă înainte ca ei să fi avut timp să-i spună ceva, el trecuse. Ajunse sub ferestrele ziarului Scutul și Drapeul și, intrînd pe ușă, sui scara în goană.

La fereastra redacției, stînd cu spatele spre el, erau toți cei ce creaseră toată zăpăceala aceea din Platteville, cei ce erau răspunzători de insultele aduse tatălui său... Erau toți, afară de Jane. Văzu într-o clipă că fata nu era printre acei ce priveau mulțimea ce aplauda, la lumina torțelor.

Străbătu camera și, apucîndu-l pe Richardson de un umăr îi strigă :

— Hai, vino jos, fiu de ciine ! Vino să boxăm !..

Uluit, Richardson îl privi o clipă. Apoi ochii i se înveseliră. Își scoase liniștit haina și răspunse :

— Desigur, hai afară. Și se îndreptă spre ușă.

În clipa aceea, doamna McLeod, dîndu-și seama de ceea ce se întîmplă, începu să urle :

— Nu te duce, domnule Richardson, nu te duce ! Dumnezeu, ce trebuie să facem ?

Willie Ferguson rămase nedumerit, însă Maria Gas-house strigă :

— Nu te îngriji ! Mă duc și eu și voi avea grijă să boxeze cinstit ! Îi supraveghez eu. Stai liniștită !

Sărînd din colțul ei, Jane începu să strige la rîndul ei :

— Mino ! Tom ! și îi urmă în goană pe scară.

Aida, care privise din biroul doamnei McLeod, retragerea cu torțe, împreună cu verișoara Athena, ieși afară întrebînd :

— Ce s-a întîmplat ? Ce-i zgomotul acesta ?

Mino și Richardson dispăruseră însă, urmați de Maria și de Jane ; iar doamna McLeod rămăsese să plîngă și să-și frîngă miinile, mîngîiată de bătrînul Zimmerman și de Willie Ferguson.

Richardson și cu Mino străbătură strada printre manifestanții uluiți și alergară în piață. Aci, lângă fîntîna monumentală, întînseră pumnii și lupta începu.

Un corp-la-corp strașnic. Mino era un luptător înăscut ; și Tatăl Ceresc nu-i dăduse degeaba umeri puternici lui Richardson. Se încăierară ca doi cerbi tineri și o clipă după aceea se formase în jurul lor un cerc de bărbați și de femei din cartierele fluviului și de fete de pe Franklin Street, libere în seara aceea, deoarece se știa că tot orașul se va duce să vadă retragerea cu torțe, iar cafenelele vor rămâne pustii.

În mijlocul mulțimii, Maria Gashouse și cu Jane îi pierdură din vedere pe cei doi tineri și îi căutară zadarnic cinci minute încheiate, pînă ce strigătele de aprobare ale micului cerc de privitori le îndreptară spre fîntîna închinată soldaților și marinarilor. Aci, în lumina nesigură, descoperiră cele două siluete ce se loveau pe rînd. Nici unul dintre ei nu era mai tare. Amîndouă fețele erau tot atît de însîngerate și cămășile erau sfîșiate pe amîndouă piepturile. Împrejurul lor mulțimea creștea, în timp ce Maria Gashouse, ajunsă cea dintîi, striga :

— Înapoi ! Faceți-le loc ! Înapoi !

Și iată că Jane sări între cei doi luptători, strigînd :

— Ajunge ! Ajunge ! Lasă-l ! Lasă-l !

O clipă fu cu neputință de înțeles căruia dintre cei doi bărbați îi vorbea și care dintre ei voia să fie lăsat în pace. Numaidecît după aceea se văzu că lovea cu pumnisorii ei în pieptul gol al lui Richardson, continuînd să strige : „Lasă-l ! Lasă-l !“, iar lupta fu întreruptă ; în liniștea neașteptată, lumea mai auzi glasul fetei strigînd întoarsă spre Richardson :

— Totul e din vina d-tale ! Nu s-ar fi întîmplat nimic... nimic, dacă nu veneai d-ta !

Apoi începu să șteargă cu batista ei fața însîngerată a lui Mino. Pînă în clipa aceea, cîțiva din mulțime își arătaseră simpatia, insultîndu-l pe tînărul Dougherty ; văzînd-o însă pe nepoata doamnei McLeod că venea în ajutorul lui, tăcură ; și nu se mai auzi decît un murmur ușor, ce creștea treptat-treptat, pe măsură ce alte persoane se adăugau la cele ce priveau lupta. Și atunci, Maria Gashouse amintindu-și de puterea care o avea atunci cînd

Î se întâmpla să trebuie să gonească ea însăși pe cineva din localul ei, își făcu loc printre ei și în rochie de catifea roșie și cu pălăria cu pene, se apropie de domnul Richardson să-l ajute.

În aceeași clipă, trei polițiști săriră în fugă și fără vreo somație îl înconjurară pe Richardson, spunându-i :

— Sinteți arestat !

... Aceasta depășea puterea de răbdare a Mariei ; se adresă deci noilor veniți, cu un torent de cuvinte luate din vocabularul localurilor îndoielnice. Richardson o întrerupse însă, pe cînd își ștergea singele :

— Lasă-i în pace ! Lasă-i să mă aresteze !

... — Nu cred. Și fața lui umflată se schimonosi într-un zîmbet ce era mai degrabă o strîmbătură. Apoi spuse polițiștilor :

— Vin îndată ! Ce învinuire mi se aduce ?

... — Ați tulburat liniștea publică.

... — Dar el, atunci ?, strigă Maria Gashouse arătîndu-l pe Mino, care încerca să scape de îngrijirile Janei. El a început !

... — Taci ! îi strigă Richardson. Și întors către polițiști, continuă cu o înfățișare de martir creștin : Să mergem. Duceți-mă ! Și se îndreptă spre strada închisorii.

... Maria nu mai era însă în stare să se stăpînească. Înveșmîntată în rochia ei de catifea purpurie, se cătără pe una dintre figurile alegorice ce împodobeau fîntina (era figura Războiului) și ajunse să se agățe de acelea ce înfățișeau Pacea și Abundența. De acolo de sus, începu să vorbească mulțimii :

... — Cetățeni din Platteville ! Trebuie să mai răbdăm oare asemenea insulte ? Trebuie să mai îndurăm tirania și corupția ? Trebuie să lăsăm să fie persecutat în chip ticălos un om cinstit ca domnul Richardson ?

... — Nu ! Nu !, urlă mulțimea de lucrători de pe țărmul fluviului, și de femei de pe Franklin Street, la care se adăugaseră mulți cetățeni onorabili și cinstiți.

... — Trebuie, continuă Maria, să-i măturăm pe ticăloșii aceștia ! Să-l liberăm pe cel arestat pe nedrept ! Cine vine cu mine la închisoare să-l liberăm pe domnul Richardson ?

„O aprobare sălbatică porni din mulțime. .

— Atunci să mergem ! Să-l smulgem din mîinile poliției. Haideți să-l scăpăm pe domnul Richardson !

Maria părăsi statuia Abundenței și, trecînd peste silueta prostită a Războiului, porni spre închisoare, urmată de o mulțime dezlănțuită, ca pe vremea cînd regiunea era năpădită de turmele de vite lăsate libere. Toți doreau să-l salveze pe erou. Se împrăștiară prin piață și pe străzi, unde se mai adăugară mulți care făcuseră parte din cortegiul risipit în fața Palatului de Justiție.

Și toți — îngeri bapțiști și metodști, cercetași, femei de pe Franklin Street, crescători de vite, doamne din cercurile feminine și hamali din port — conduși de Maria Gashouse, porniră împreună, umăr la umăr, spre închisoarea orașului.

Clica lui Dougherty greșise iar. De data aceasta greșala fusese a lui Harvey Bingham și a judecătorului Flynn. Procedaseră după o sugestie făcută cu mult timp înainte de Hirsch, purcelușul de India : dacă se putea pune în sarcina lui Richardson cel mai mic lucru, trebuia închis numaidecît ; închis, ar fi în siguranță și nevătămător. Lucrul acesta fusese spus însă cu cîteva săptămîni mai înainte ; iar în seara aceea, dacă nu s-ar fi ascuns în redacția Gazetei, domnul Hirsch le-ar fi spus să nu se atingă de Richardson nici chiar dacă ar fi săvîrșit o crimă. După întîmplarea cu inelul de fier, în seara aceea nu se puteau gîndi să-l atingă nici măcar cu un deget pe eroul popular. Dar nici Hirsch, nici Bătrînul Dougherty nu erau aproape de locul luptei ; iar șeful poliției, care privise cortegiul din piață, nefiind prea deștept, crezu că face ceva bun folosindu-se de acest prilej neașteptat. Acum, în biroul lui, în aceeași clădire cu închisoarea, stînd cu ușile și ferestrele închise, se căia că fusese atît de nesocotit. În fundul sufletului, era un om liniștit, căruia nu-i plăceau în nici un fel scandalurile ; și nu i se mai întîmplase niciodată să se găsească în mijlocul atîtor tulburări. În fața închisorii, îngerii, cercetașii, crescătorii de vite, prostituatele de pe Franklyn Street, urlau toți cerînd liber-

tatea eroului lor. Pindind printr-o crăpătură a obloanelor, privi cîtva timp mulțimea. Lumina ce murea a torțelor aproape arse dădea fețelor o înfățișare de cruzime neobișnuită.

În spatele lui, în birou, arestatul — îmbrăcat numai cu pantalonii și avînd cămașa în zdrențe — zimbea și își ștergea sîngele ce-i curgea pe față. Deodată Bingham se întoarse și-i spuse :

— Dacă vii cu mine, te scot pe ușa din dos, pe unde se aduc cărbunii.

Richardson zîmbi mai larg :

— Nu vreau să mă mișc.

— Ce vrei să spui ?

— Îmi place să stau aci. E un loc liniștit.

Purtarea aceasta îl lăsă nedumerit pe șeful poliției. Acum că-l avea în mînă, i se făcuse frică. Nu reușea să-l înțeleagă. Era mai șiret decît Bătrînul Dougherty, decît Hirsch și decît judecătorul Flynn, mai șiret decît oricare dintre cunoscuții lui. Și deodată îi trecu prin gînd că poate era o înșelătorie și că Richardson făcuse în așa fel încît să fie arestat, ca să-și bată încă odată joc de ei.

Se uită din nou prin crăpătură și văzu că mulțimea încurajată de Maria Cashouse, pusese mîna — Dumnezeu știe de unde ! — pe un stîlp de fier și acum se pregătea să spargă cu el ușa închisorii. Pînă și cei doi pastori dădeau o mînă de ajutor. Maria, cu pălăria pusă pieziș pe pieptănătura complicată, striga : Curaj băieți ! Spargem ușa cît ai clipi din ochi !

Șeful poliției începu să se simtă prost și întorcîndu-se repetă :

— Să mergem ; fii bun, vino cu mine.

— Nici nu mă gîndesc, răspunse Richardson încăpătinat.

Mai înainte ca șeful poliției să poată deschide iar gura, se auzi sgomotul semnificativ ce venea de la ușa lovită de stîlpul de fier. Apoi a doua și a treia lovitură. Harvey Bingham care nu era venit de ieri — de alaltăieri

în Platteville, începu să-și amintească de ceca ce putea fi în stare mulțimea de aci, odată dezlănțuită.

Pentru a treia oară își repetă propunerea, și pentru a treia oară Richardson îl refuză.

— Atunci, hotărî Bingham, plec singur.

O ultimă lovitură, și ușa cedă, însă mai înainte ca mulțimea să năvălească, șeful poliției și cei trei polițiști dispăruseră în subsol, ieșind pe ușa pe unde se aduceau cărbunii și care dădea în Market Street.

Însingerat, jupuit și pe jumătate gol, Richardson așteptă în biroul lui Bingham pe Maria Gashouse și cohorta ei.

Între timp în alt loc al pieții, avusese loc altă fugă de acelaș fel, pe o ușă asemănătoare. Nervosul Winterbottom, Bătrînul Dougherty și Hirsch „bot de șoarice“ coboriseră scara de serviciu a Gazetei, trecind prin curtea plină de gunoaie și sperind două pisici hoinare. Săriră un gard ; și abia ajunși pe stradă, domnul Hirsch se grăbi să dispară în noapte. La colț, domnul Winterbottom îl privi pe bătrîn, șovăi o clipă și apoi spuse :

— Noapte bună.

— Noapte bună !, răspunse bătrînul ; și fiecare își văzu de drum.

Încercător în protecția întunericului, Hirsch ajunsesese la ușa de serviciu a hotelului Beauregard. Din ferici- cire tot orașul era în clipele acelea în fața închisorii și străzile erau pustii. Se sui grăbit în camera lui și își pregăti geamantanul. După o jumătate de ceas, se afla ascuns în depozitul de bagaje al gării, așteptînd trenul de douăsprezece și douăzeci și unu pentru St. Louis.

Rămase pitit în colțul lui, pînă cînd auzi fluieratul locomotivei. Atunci, luîndu-și geamantanul, deschise ușa și se pomeni în brațele a doi bărbați cu o înfățișare nu tocmai liniștitoare. Unul îl apucă de braț, în timp ce celălalt îi spunea :

— Bună seara, domnule Sulzberger. Ne pare rău că trebuie să vă tulburăm plimbarea.

În clipa aceea Hirsch luă înfățișarea unui șoarece prins în cursă. Gura lui subțire se înăspri, ochii pârură două gămălii.

— Ce vreți ? Dați-mi drumul. Nu mă cheamă Sulzberger și trebuie să iau trenul.

— Îl vei lua, nu te îndoi, răspunse cel ce îl ținea de braț. Numai că nu vei călători singur. Te vom însoți.

— De ce mă puteți învinui ?

— De foarte multe lucruri.

Domnul Hirsch renunță la atitudinea îndrăzneată.

— Foarte bine. Dar dați-mi drumul. Vă urmez de bună voie. În tren întrebă : Cum ați aflat unde eram ?

— Ne-a spus o păsărică.

Richardson jucase o carte, telegrafînd Poliției Federale. Maria Gashouse îi spusese că Hirsch nu-i plăcea ; și avusese dreptate.

Venirea polițiștilor îndepărtase numaidecît atenția mulțimii de la spectacolul nemaipomenit al nepoatei doamnei McLeod care sărea în ajutorul fiului Bătrînului Dougherty. Maria Gashouse, cățărata pe statuile fîntinii, ocupa acum centrul scenei ; iar Mino Dougherty, aproape cumințit, simți deodată dorința să dispară nevăzut. Urmat de Jane, se strecură printre grupurile cărora nu le mai păsa de ei și se îndepărtară de fîntină. La marginea pieții, se găsiră cu desăvîrșire singuri, căci mulțimea condusă de Maria pornise spre închisoare.

Rămaseră cîțva timp tăcuți, în timp ce Jane încercă să mai oprească, cu o bucată din cămașa sfișiată, singele ce picura din buza crăpată a lui Mino. Pînă în clipa aceea, din pricina înflăcărării generale, întîmplarea nu li se păruse deloc neobișnuită nici unuia dintre ei ; dar acum, cînd piața începea să fie liniștită, senzația aceea de singurătate îi încurcă și îi intimidă.

— Acum mă simt bine, spuse Mino.

— Adevărat ?

Urmă altă tăcere lungă.

Erau din nou prieteni ; și totuși nu erau. Vechea intimitate reapăruse, însă se lovea de mindrie. În clip instinc-tiv se simțiră mai aproape unul de altul decît fuseseră vreodată ; aproape ca o intimitate dintre doi soți căsă-toriți de multă vreme, trecuți împreună prin multe neca-

zuri. Nu lămuriseră nimic. Situația era și mai rea ca înainte. (dacă era cu puțință), căci domnul Richardson fusese dus la închisoare și cruciada continua mai violentă ca oricând.

Mino o privi rece și spuse :

— Mda, cred că acum e mai bine să te întorci la redacție.

— Și eu cred. Glasul ei suna depărtat și nepăsător.

— Eu mă întorc la Gazeta.

— Noapte bună.

Apoi, nemaștiind ce să spună, îi întoarse spatele și trecu iar prin piața acum pustie. Auzea strigătele îndepărtate ale mulțimii, ajungând pînă la ea, și zgomotul făcut de drугul de fier ce lovea în ușa închisorii. Un zgomot înspăimîntător, ca acela de care își aducea nelămurit aminte că îl auzise în copilărie, cînd era linșat cîte un negru la Millersville, iar ea se trezea îngrozită în toiul nopții și răminea trează, în pătucul ei, pînă dimineața.

Gindi : ar trebui să mă întorc și să-l sfătuiesc să dispară... să plece pînă ce încetează tulburările. Și Bătrînul ar trebui să plece. Mulțimea infierbîntată e în stare de orice.

Se întoarse iar și, fără să se rușineze, căci nu era nimeni să o vadă, alergă să-l găsească pe Mino acolo unde îl lăsase ; dar tînărul plecase. Atunci porni spre Scutul și Drapelul.

Dé la fereastra redacției, doamna McLeod și cu Aida văzură mulțimea întorcîndu-se de la închisoare. Rămăseseră singure, fiindcă toți ceilalți plecaseră cu mulțimea. Chiar și doamna McLeod ar fi vrut să meargă, însă Aida, pe neașteptate autoritară, se împotrivise spunînd :

— Nu vă veți îndepărta nici un singur pas, doamnă. Sînteți prea bătrînă ca să vă duceți să vă amestecați prin gloata aceea de albi zdrențăroși.

Așteptaseră așadar, nedumerite și înspăimîntate de vuietul ce venea pînă la ele. Și iată că valul de strigăte se apropie acum ; văzură că lumea se întoarce spre ziar. Toți țineau încă torțe muribunde și fumegînde ; și în

mijlocul îngerilor și a hamalilor, purtată pe umeri de trei-patru rancheros, se vedea silueta lui Richardson rămas numai cu pantalonii pe el.

Îneebunită de bucurie, Aida se aplecă pe fereastră strigînd :

— Înainte băieți ! Bravo ! Iar către doamna McLeod : Ce v-am spus eu atunci cînd tînărul acesta ne-a intrat înția oară în casă ? Nimeni nu-l poate învinge. E prea deștept.

În fața ziarului, mulțimea se opri, aplaudînd și cîntînd, iar Richardson alunecă de pe umerii celor ce-l duceau și o zbughi spre scară. Atunci, Maria Gashouse, suită pe balustradă cu ajutorul a trei-patru oameni din cartierul fluviului, strigă :

— De trei ori „trăiască“ pentru doamna McLeod ! Și urletele se ridicară spre cer. Încă odată chipul bătrînei doamne fu inundat de lacrimi ; îndărătul ei, redacția se umplea între timp de prieteni și de admiratori... Erau Maria Gashouse, cei doi pastori și zeci de alți aderenți, înflăcărați la culme.

Willie Ferguson scoase sticla cu whisky din ultimul sertar și o făcu să treacă din mină în mină ; toți băură din sticlă și cînd fu goală, Jim Newman trimise pe fiul Athenei la bodega Hennessey să cumpere alta.

Ridicînd sticla deasupra capului, Willie — înfierbîntat și întinerit — strigă :

— Zău, cred că i-am arătat cine e stăpîn în Platteville ! De trei ori „Trăiască“ pentru domnul Richardson !

Pe la unu noaptea, adunarea din birourile ziarului Scutul și Drapelul începu să se împrăstie și mulțimea să se răspîndească. În cele din urmă, rămaseră numai doamna McLeod și Richardson, așezați unul în fața celuilalt. Iar doamna McLeod spuse :

— Ar fi bine să mergi acasă și să pui puțină carne crudă pe ochiul lovit. Altfel, miine vei arăta foarte rău.

— Nu-i nimic. Aș vrea să știu unde s-a dus Jane.

— Probabil s-a dus acasă să se culce. În zăpăceala mea, am uitat cu desăvîrșire de ea.

Richardson nu-i povesti scena petrecută lângă fântină, când Jane îl atacase, lovindu-l cu pumnii în piept. În schimb spuse :

— A fost puțin cam dureros pentru ea... tot ce s-a întâmplat.

Fără să-l asculte, doamna McLeod sări deodată de pe scaun, aproape strigînd :

— Am uitat... Ai o telegramă !

Se duse și o aduse din biroul ei și i-o dădu. Richardson o deschise, o citi și apoi i-o întinse zîbind :

Editorii oferă acout cinci mii. Să duc mai departe tratativele pentru un film ?

Doamna McLeod se lăsă pe un scaun.

— Ce v-am spus ? întrebă Richardson.

— Nu înțeleg nimic, răspunse încet doamna McLeod. Mi se învîrtește capul.

— Beți o dușcă. Și ii turnă puțin whisky într-un pahar de carton.

În clipa aceea apăru în prag silueta Janei. Era puțin zăpăcită și rușinată ; s-ar fi spus că aproape se făcuse mai mică în timpul serii. Rămase o clipă în prag, galbenă, șovăitoare, aproape neștiind dacă trebuie să intre sau să întoarcă spatele și să fugă. Ceilalți doi o priveau, așa încît fu o tăcere stîmjenită.

Apoi fata, cu glasul ciudat de umil, șopti :

— Îți cer iertare. Iartă-mă. Trebuie să-mi fi pierdut capul. Mi-e rușine parcă aș fi furat ceva.

— N-ai de ce, răspunse Richardson. Nu m-am distrat niciodată atît schimbînd cîțiva pumni.

— Ce s-a întîmplat, întrebă doamna McLeod. Te-a lovit cumva rău Mino Dougherty ?

— Nu ; Jane a încercat să mă bată.

Toți trei erau foarte obosiți din pricina înflăcăării și a emoțiilor ultimelor trei zile și trei nopți. Atît de obosiți încît, ducîndu-se acasă în taxiul chemat de Richardson, nu spuseră nici un cuvînt, adîncit fiecare în gîndurile sale. Într-un colț, doamna McLeod, încă uluită de tot ceea ce se întîmplase, de ciudata desfășurare de întîmplări,

care într-un timp atât de scurt schimbase toată viața ei și o azvîrlise într-o luptă a cărei violență nu și-ar fi putut-o închipui niciodată. Temerile și părerile de rău erau aproape uitate, căci avusese clipa ei de glorie, cînd Maria Gashouse ceruse să se strige de trei ori „trăiască” pentru doamna McLeod și mulțimea răspunse cu entuziasm. Zîmbea în întuneric, fără să-și dea seama, gîndindu-se din nou și la veștile nemaipomenite cu privire la carte. Un singur lucru îi lipsea, ca să fie fericită; siguranța că J.E. știa nu numai că ea scăpase ziarul, dar îl făcuse și bătaios, așa cum era pe vremea lui.

Lîngă ea, Jane, istovită, se rezemase de pernă, dîndu-și seama nelămurit că Richardson, pe care cu puțin înainte îl atacase cu unghiile și cu pumnii, ședea lîngă ea zîmbind în sinea lui. Vedea cu coada ochiului zîmbetul acela, atunci cînd îl luminau felinarele. Zîmbetul acesta o înfuria și o umilea, fiindcă înțelegea că era provocat nu numai de succesul serii, ci și de spectacolul pe care-l dăduse ea, azvîrlindu-se ca o pisică sălbatică la pieptul lui voinic. Zîmbea desigur și pentru că se gîndea că în clipa aceea ea își trădase sentimentele pentru Mino Dougherty și fiindcă, deși făcea pe intelectuală și pe superioară, se purtase ca o lucrătoare de fabrică. Faptul acesta o necăjca, căci se gîndea că acum sau mai tîrziu va trebui să-i explice de ce își pierduse capul; îi va explica, numai să nu mai vadă zîmbetul acela supărător.

Iar în colțul lui, Richardson zîmbea mai departe.

Ajunși în sfîrșit la „Trăznaia lui McLeod” și rămași singuri în vestibul, în timp ce doamna McLeod se dusesese să dea ordine Aidei, Jane își luă inima în dinți, vorbind cu greutate:

— Iartă-mă, dacă am fost atât de proastă.

Richardson zîmbi iar, disprețuitor, și răspunse:

— Nici nu merită să vorbim despre aceasta.

— În orice caz, îți mulțumesc că te-ai bătut pentru mine.

La cuvintele acestea, Richardson zîmbi și mai tare. Unul dintre ochi era aproape închis din pricina umflătu-

rii ; iar pe un obraz avea trei zgîrieturi lungi, pe care Jane nu le văzuse pînă atunci.

Înfățișarea lui, cu pieptul gol, acoperit numai de haină, era atît de ciudată, încît dacă n-ar fi fost supărată, Jane ar fi izbucnit în rîs.

— Dar nu era deloc pentru d-ta, vorbe tînărul. Ce te-a făcut să crezi aceasta ?

Chipușorul Janei se încrunță puțin și îi apărură o lumină ce o făcea să semene iar cu Jane cea obișnuită, nu umilită și nenorocită.

— Dar atunci pentru ce te-ai bătut ?

— Înainte de toate fiindcă Mino Dougherty dorea mult și n-am voit să-l dezamăgesc. În al doilea rînd — și glasul lui era dulce și cam ironic, ca în timpul conferințelor sale de marți — am luptat pentru un pricipiu. Observă desigur înfățișarea mirată a Janei, căci continuă : Da, mă tem că tocmai d-ta n-ai fost deloc în cauză. Știu că femeilor le place să fie pricina certurilor, dar din păcate a fost o luptă pe care aș numi-o „abstractă“, pe un plan ideal foarte înalt.

Jane se așeză ; toată sfiala dispărură și izbucni :

— Ești odios ! Ești odios și fără inimă.

— Nu spun că nu eram gata să mă îndrăgostesc de d-ta ; însă în primul rînd ar fi fost cel mai rău lucru, și în al doilea rînd am o logodnică, aceea care îmi scrie în fiecare zi.

— O ! făcu Jane.

Oboseala începea să-i învingă pe amîndoi. Ca să-și arate nepăsarea, Jane își scoase pălăria și se întoarse spre oglindă, prefăcîndu-se foarte ocupată să-și așeze părul. Dar în oglindă vedea iar imaginea chipului lui, lovit și batjocoritor. Cu o izbucnire de minie, se întoarse din nou spre el.

— Atunci de ce m-ai făcut să cred că te interesezi de mine ?

— Cînd ?

— Cînd ai încercat să-mi mîngii mîna la cinematograf.

— Ți-am spus să nu-ți închipui cine știe ce. Mă simțeam singur în clipa aceea.

— E o faptă rușinoasă.

— Nici pomeneală. Dar vreau să-ți spun ceva. Ai face bine să fii cu socoteală, căci altfel îl pierzi pe Mino Dougherty. Toți bărbații se satură pînă la urmă cînd femeile fac atîtea mofturi.

— N-am fost niciodată nesocotită și puțin îmi pasă dacă nu-l mai văd niciodată pe Mino Dougherty.

Încă odată străluci o scînteiere răutăcioasă în ochii lui Richardson.

— Acum nu mă mai poți face să cred aceasta. După ce m-ai lovit cum m-ai lovit ! Își acoperi pieptul gol, stringînd gulerul hainei cu o mișcare de pudoare exagerată și spuse : Mîine voi fi numai vînată !

— Ești odios, odios !, repetă Jane și începu să plîngă.

— Liniștește-te, o încurajă Richardson, punîndu-i o mînă pe umăr. Dar Jane se scutură minioasă și spuse :

— Plîng pentru că sînt obosită.

— Nici eu n-am crezut că plîngi pentru altceva.

Pe neașteptate, Jane se întoarse și-l întrebă :

— Cum e fata aceea ? Seamănă cu mine ?

Richardson rîse :

— Nu. Nici n-ar putea fi mai deosebită. Clipi din ochi : E o reformatoare ca și mine. Și e plină de bun simț.

— Nici un reformator n-are bun simț.

Richardson rîse iar :

— Poate că ai dreptate. Și poate că de aceea reformatorii sînt reformatori.

Dir. ușa bucătăriei, străbătînd sufrageria întunecată, se auzi glasul Aidei :

— Dacă nu veniți se răcește cacaoa.

În dimineața următoare toți dormiră pînă tîrziu, deoarece ziarul nu putea fi tipărit decît cu mașina de mină, într-o singură foaie, scrisă în întregime de Richardson : după amiază era destul timp pentru aceasta. La ora unsprezece, doamna McLeod răspunse zbirniitului telefonului și auzi un glas care i se părea întrucîtva cunoscut :

- Bună ziua !
- Bună ziua.
- Aci e W.M. Dougherty.

— O ! Și o clipă, bătrîna doamnă fu cuprinsă iar de mii de spaime... Se gîndi că ar putea pune să o aresteze pentru atacul închisorii, că voia să-i spună că o va declara în stare de faliment că o dădea în judecată pentru a o preveni că va pune să o ucidă. Încercînd să-și facă curaj, răspunse cu glas tremurat : Da... Ge este ? Ce dorești ?

— Aș vrea să vă vorbesc. Cînd vă pot vedea ?

— O... cînd vrei. Cînd vrei.

— Chiar acum ?

— Chiar acum.

— Aș vrea să vă văd singură.

— Foarte bine.

— N-aș vrea să vin la biroul d-voastră și îmi închipui că nici d-voastră nu vreți să veniți la mine.

— De ce nu vii aci... la „Trăznaia lui McLeod“ ? Nu ne va vedea nimeni.

— Foarte bine. Vin îndată.

Abia puse jos receptorul și doamna McLeod se simți din nou cuprinsă de îndoielile și temerile ei. N-ar fi trebuit să-i spună că-l va primi singură. Desigur că venea să o înspăimînte, sau să-și bată joc de ea. Prevedea că dacă voi fi singuri în aceeași cameră, el ar fi putut-o sili să facă ce vrea el, să înceteze cruciada, să părăsească orașul și chiar să-i vîndă Scutul și Drapelul. Se spălă repede, se pieptănă și se duse să bată în ușa lui Richardson. Nu răspunse nimeni. Bătu iar, de mai multe ori, însă zadarnic ; în cele din urmă deschise ușa și văzu că nu era nimeni în cameră.

Nevoia de a-l găsi deveni atunci tiranică și isterică. Dar Myrtle Ferguson, chemată la telefon, îi răspunse că nu-l văzuse. Poate, gîndi atunci înspăimîntată, s-a dus să se plimbe și se va întoarce. În orice caz, trebuie să mă îmbrac. Nu-l pot primi pe W.M. Dougherty în halat. Și în timp ce se îmbrăca, își repeta mereu sieși : Nu tre-

buie să-mi pierd capul. Nu trebuie să-mi pierd capul. Dar de ce nu-i domnul Richardson aici cînd am nevoie de el ?

Auzi soneria de la ușa de intrare ; suna violent, agresiv și o clipă doamna McLeod crezu că leșină.

Aida se duse să deschidă ; văzîndu-l pe domnul Dougherty, chipul ei de culoarea ciocolatei se făcu galben, iar ea își spuse : A aflat de oamenii din subsol și vine să ne aresteze pe toți.

Bătrînul nu părea însă aprig și spuse :

— Am o întîlnire cu doamna McLeod.

— Poftiți... poftiți... aci, în bibliotecă. Și îl însoți în camera tapetată cu cărți legate în piele roasă, atît de deosebită de biblioteca din casa lui mare de pe Fleming Avenue. Vederea atîtor cărți îl înspăimîntă puțin. Cărțile erau unul dintre puținele lucruri pe lume pe care le respecta.

Doamna McLeod coborî scările cu sufletul la gură și intră. Iată-l pe dușmanul ei stînd într-unul dintre fotoliile cele mari de piele ; mare și impunător (Ce trebuia să-i spună ? Ce trebuia să facă ?). Dar pentru prima oară de cînd îl cunoștea, el se ridică și îi veni în întîmpinare : nu era furios și necuviincios, ca monstrul pe care și-l închipuisese în clipa în care îi vorbise la telefon ; dimpotrivă, părea abătut și incurcat.

Primele sale cuvinte fură acestea :

— Cred că ați fost foarte mirată auzîndu-mă telefonînd...

— Într-adevăr, încuviință doamna McLeod, încercînd să se arate nepăsătoare. Cu ce te pot servi ? Nu vrei să șezi ?

— Mulțumesc. Și domnul Dougherty se așeză iar. Voiam să vorbesc cu d-voastră... să vedem dacă nu ne putem înțelege.

Și dintr-o dată, ca prin minune, ei nu-i mai fu frică și înțelese că celălalt nu-și va bate joc de ea. Poate din pricina amintirii aplauzelor din seara precedentă, poate din pricina avansului de cinci mii de dolari de la editor, sau poate din pricina gîndului că, la urma

urmei, orice s-ar fi întâmplat, îl avea pe Richardson să descurce totul. De aceea, cu o nouă demnitate, întrebă :

— Ce anume vrei să spui prin „să ne putem înțelege“ ?

Înainte de a răspunde, Bătrînul își aprinse o țigară de foi. Apoi spuse :

— M-am gândit că vom putea ajunge la un fel de compromis pentru tot ce s-a întâmplat.

Era vădit că fiecare cuvânt pe care-l spunea îl durea. Făcuse de atâtea ori acorduri politice, dar le făcuse întotdeauna așa cum voise ; pe cînd acum el — el, neînvinsul W.M. Dougherty — trebuia să facă propuneri nu unui grup mai puternic, ci unei femei, unei femei cam neroade.

În fața lui, doamna McLeod ședea pe marginea unui scaun, înspăimîntată din nou, fiindcă nu se pricepea deloc în politică și la compromisuri. Se temea să primească orice ar fi propus el. Nu trebuie să spun nici da, nici nu, gîndi, trebuie să spun că voi vedea. Iar cu glas tare răspunse :

— Ar fi mai bine să-mi spui care sînt propunerile d-tale.

Era foarte plăcut să poată vorbi în felul acesta cu Bătrînul Dougherty. Cînd se ducea la biroul lui, avea întotdeauna senzația că bătrînul rîdea de ea ca de o babă nebună. Acum totul se schimbase, datorită lui Richardson. Acesta stătea în spatele ei, ori de cîte ori avea nevoie, și o ajuta ca și cum ar fi fost băiatul pe care-l dorise și-l visase.

W.M. scoase fumul pe nări ; apoi se așeză picior peste picior și spuse pe un ton confidențial :

— Vreau să vă spun ceva, doamnă McLeod. Am avut întotdeauna simpatie și admirație pentru d-voastră. Nu cred că sînteți prea șireată, dar vă știu plină de compătimire ; de aceea vă fac o destăinuire. O pauză ; apoi continuă : trebuie să mă întorc cu mulți ani înapoi, cînd aveam șase ani și abia debarcasem în țara aceasta. Pînă la vîrsta aceea nu avusesem nici odată destul de mîncare ; și părinții mei se hotărîră să-și strîngă cufusele și să plece în America, atunci cînd văzură că nu

mai au nici cartofi în grădină. Abia în America mi-am putut potoli prima oară foamea. Părinții mei și noi, cei șapte copii, locuiam în două camere într-un cartier din sudul orașului Boston. Chipul lui se însenină puțin. Acolo am învățat politică... în Statul Boston. Acolo poți învăța totul. Și pînă atunci nu învățasem nici o iotă. Își scoase țigarea din gură și întrebă : Aveți puțin timp ? Căci povestea pe care vreau să v-o spun e cam lungă.

— Oricît e nevoie. Nu putem tipări ziarul ca de obicei fiindcă rotativa e stricată.

La aceste cuvinte, bătrînul își încruntă fruntea și spuse :

— Trebuia să vă spun că nu știam nimic despre aceasta, însă mi-am închipuit cine-i autorul și l-am dat afară. Dar nu despre aceasta voiam să vă vorbesc. Tuși puțin cam incurcat. Nu știu de ce vă povestesc aceste lucruri. Nu le-am spus altcuiva decît lui Mino.

— Continuă, îl încurajă doamna McLeod, începînd să se simtă și ea puțin stînjenită. Bătrînul Dougherty se frămîntă și se zbuciumă în fotoliul cel mare de piele, ca și cum sfortărea de a i se destăinui ei îi pricinaua o adevărată durere fizică. Continuă, repetă doamna, încercînd iar să-i dea curaj.

Și bătrînul continuă. Îi povesti tot ceea ce îi povestise lui Mino în seara cînd băiatul se întorsese acasă beat cu Fern Hedges ; îi vorbi despre căsătoria lui, despre moartea soției, despre ambițiile lui pentru Mino și despre felul cum nu se îngrijise de Mino, tocmai ca să poată cîștiga mai mulți bani și băiatul să poată trăi cîstit, ca un domn.

— Cred că am făcut din cînd în cînd porcării ; dar am încercat să fac în așa fel încît să nu-l amestec pe Mino. Multe lucruri nici nu le-a știut pînă în clipa cînd au fost publicate de Scutul și Drapelul ; și lovitura n-a fost ușoară pentru el... însă n-a vrut să-și părăsească habacul. Așa a dovedit că mă iubește. Dacă ar fi fost un bun politician, m-ar fi imitat ; Mino n-are însă stofă de politician. Are capul prea înfierbîntat și prea plin de idei...

Seamănă puțin cu mama lui. Cred că a suferit mult în ultimile două luni... atât din pricina campaniei ziarului d-voastră, cât și din pricina drăguței d-voastre nepoate.

— O !... făcu doamna McLeod, foarte interesată. A suferit... într-adevăr ?

— Ar trebui să-l cunoașteți cum îl cunosc eu. E bolnav. A slăbit ; a pierdut cu siguranță vreo zece kilograme.

Ochii doamnei McLeod se umplură de lacrimi. Le simțea că vin de cîtăva vreme, de cînd el îi spunea povestea tinereții lui ; iar acum, gîndul durerii lui Mino le făcuse să izbucnească. În același timp însă gîndi : Nu trebuie să mă las înșelată. Dacă mi-a vorbit așa, e fiindcă vrea să obțină ceva de la mine ; și cu toate acestea sînt atât de tulburată, încît aș fi în stare să spun da.

— Am hotărît deci, continuă Bătrînul, că n-am nici un drept să-mi fac băiatul nefericit. Am șaiszeci și cinci de ani și m-am bucurat de viață plăcută. Nu că m-aș simți obosit și n-aș mai avea putere să lupt. Nu trebuie să credeți aceasta nici o singură clipă. Aș putea lupta pînă la nouăzeci de ani. Dar e pentru el. Dacă n-ar fi el, m-aș apăra și m-aș lupta pînă aș izbuti să vă distrug ziarul. În schimb, înțelegeți, dacă eu las baltă totul și nu mai lucrez, Mino e liber. Și iată propunerea mea : De cîtva timp doresc să iau vacanță, să pescuiesc și să joc popice. Mîine plec la Dayton și voi rămîne cîtva timp... poate pentru totdeauna. Din partea mea, Partidul Democrat se poate da peste cap. Și în felul acesta orașul va rămîne la dispoziția d-voastră, a pastorului Burwash, a domnului Richardson și a Mariei Gashcuse.

Stînd în fața lui, doamnei McLeod i se părea că inima e gata să-i pleznească. Victorie ! Victorie ! Ceea ce visase atîția ani, se împlinea !

— Fac aceasta în special pentru Mino, continuă Dougherty. Dacă eu mă dau la o parte, Mino și cu nepoata d-voastră se pot împăca. Și dacă plec la Dayton, fiului meu nu-i va trebui să-i fie rușine de mine.

— Nu spune asta !, protestă doamna McLeod. Sînt sigură că nu se rușinează deloc de d-ta.

— O, ba da. Și e firesc. Dacă aș fi în locul lui, aș simți la fel. Nu se poate altfel. Dar va putea veni din cînd în cînd la Dayton și poate va veni și ea. E drăguță și simpatică, deși cam increzută. Strivi mukul țigării de alama unui vas de flori. Ceea ce doresc este ca d-voastră să-mi făgăduiți că încetați campania dacă plec din oraș și mă las de politică.

Cîteva clipe doamna McLeod tăcu. Ar fi vrut să-i spună : Desigur, vom înceta atacurile. Atunci s-ar fi făcut pace și liniște, iar după toată revărsarea aceea de ură, Mino și Jane ar fi reînceput să se vadă și Jane ar fi fost fericită. Teamă de Richardson o reținea însă ; teamă de ceea ce ar fi spus, teamă să nu o socotească neroadă. Apoi răspunse :

— Cred că ne vom putea înțelege ; dar mai întii trebuie să vorbesc cu domnul Richardson. Spunînd aceasta, încercă să ia o înfățișare nepăsătoare, dar nu făcu decît o strîmbătură foarte caraghioasă.

— Domnul Richardson, spuse Bătrînul Dougherty, ar trebui să se dedice politicii. Cred că ar izbuti foarte bine.

— Da, e foarte inteligent. Și doamna McLeod se simți mulțumită, ca și cum Richardson ar fi fost inventat de ea.

— Un lucru aș dori să știu, continuă Bătrînul.

— Ce anume ?

— Cine este și de unde a venit.

— E ziarist și vine din New-York.

— Dar atunci cum a venit aici fără ocupație și a fost arestat pentru vagabondaj ?

— Nu era fără ocupație. Lucra.

— La ce ?, întrebă Dougherty uluit.

— La o carte. Scria o carte despre șomaj și despre felul cum sînt tratați aceia ce nu găsesc de lucru.

W.M. Dougherty se gîndi o clipă la această mărturisire uluitoare. Apoi închise ochii și buzele i se strîmbară într-o expresie de dispreț.

— Înțeleg. Un radical.

— Cred.

— E nebun ; dar aceasta nu-l împiedică să fie foarte bun ziarist. Se ridică și își luă pălăria : Nu vreau să vă mai rețin ; doresc însă să înțelegeți un lucru. Că plec din pricina lui Mino. Nimeni nu-mi poate face nimic. Dacă n-ar fi la mijloc fericirea băiatului, nu m-aș urni de aci și în cele din urmă v-aș convinge.

— Înțeleg.

Bătrînul porni spre ușă și apoi se opri :

— Din păcate, mi-e teamă că e prea tîrziu pentru a mai împăca lucrurile între băiat și nepoata d-voastră. El este foarte mîndru și cred că și ea la fel.

— Într-adevăr, recunosc doamna McLeod.

El o privi întrebător, aproape umil, și apoi spuse :

— N-aveți vreo obiecție împotriva căsătoriei lor ?

— Nu, nici una. Era tocmai ceea ce dorea ea mai mult în clipa aceea. Dorea să dispară înfățișarea de „mătușică bătrînă” de pe chipul frumos al Janei ; și știa că pentru aceasta nu era decît un singur mijloc.

Bătrînul se făcu și mai umil :

— Și ați fi dispusă să mă ajutați, ca să izbutim ?

— Desigur.

— Nu știam. Așa cum stau lucrurile... Își învîrti pălăria în mîini. Seamănă puțin cu povestea mea... vreau să spun că povestea dintre mine și mama lui Mino. Familia lui mă socotea inferior ei. Ea era o doamnă, pe cînd eu eu eram un nenorocit.

— Înțeleg. Pînă acum cîteva luni nici nu s-ar fi putut gîndi că o McLeod s-ar fi putut căsători cu un Dougherty ; de atunci însă se petrecuseră multe întîmplări. Platteville-ul și împrejurările nu mai erau ca odinioară. Vremurile se schimbaseră. Iar Richardson — n-ar fi putut să spună în ce fel — o învățase multe lucruri.

Dougherty îi ițînse mîna cam încurcat :

— La revedere, doamnă. Mi-a făcut mare plăcere să vorbesc cu d-voastră. După cum v-am spus, mi s-a părut întotdeauna că sînteți o femeie plină de compătimire.

Încă odată lacrimile curseră din ochii doamnei McLeod ; de data aceasta erau însă lacrimi de bucurie. Toate se vor sfîrși cu bine. Iar ea dorise întotdeauna ca toți să fie fericiți. Și iată că acum chiar Bătrînul Dougherty va fi fericit, căci se va dedica pescuitului și popiceilor. I se păru chiar simpatic și se gîndi că pînă și dracul poate fi simpatic, dacă îl cunoaște cineva bine.

Lîngă ușa de intrare, Bătrînul îi strînse iar mîna :

— La revedere, doamnă.

— La revedere ; și vino din cînd în cînd să mă vezi.

— Mulțumesc. Cred însă că va trece cîtva timp fără să ne vedem.

După ce coborî treptele, se întoarse iar spre ea :

— Țineam să vă spun că retragerea cu torțe de aseară a fost spectacolul cel mai frumos văzut în Platteville de cînd am venit eu în acest oraș.

După ce plecă Bătrînul, doamna McLeod o găsi pe Aida așteptînd-o ; negresa o întrebă :

— Ce voia dracul bătrîn ?

— Pleacă. Nu mai poate răbda. Acum nu mă întreba altceva. Trebuie să mă duc să-i spun Janei.

Însă Jane nu primi știrea cu bucuria pe care și-o închipuia ea. Stînd lîngă fereastră, în camera ei, cu înfățișarea resemnată de „mătușică“, se mulțumi să răspundă :

— E o păcăleală. Și oricum, acum e prea tîrziu.

Nu era însă o păcăleală. W.M. Dougherty era învins și nimeni nu știa mai bine ca el însuși. Avea în buzunar o scrisoare-expresă care spunea numai atît : „Mai bine că tai funia cît mai e vreme“. Și era semnată de Bill Swain. Nu putea spune însă aceste lucruri dușmanului. Acestuia trebuia să-i spună că părăsise lupta din propria-i inițiativă.

Ieșind pe porțița aproape scoasă din țîpîni a „Trăznăii lui McLeod“, dădu din cap, așa cum își scutură capul un leu bătrîn. Nu izbutea să înțeleagă cum fusese învins

intr-un timp atât de scurt. Pînă și organizația lui, mecanismul acela construit cu atîta grijă după modelul studiat atîta vreme la Boston, se prefăcuse în bucăți.

Poate e altfel de lume, gîndi el. Poate e o mentalitate pe care n-am înțeles-o niciodată bine.

Dar, de fapt, îl bătuse tînărul acela inteligent, acel Richardson. Era un tip talentat, chiar dacă era un afurisit de radical.

Se duse la biroul său, trecînd pe străzile mai puțin umblate, fiindcă nu dorea să vadă lumea. Acel pe care-l întîlnea se făceau că nu-l văd, sau se mulțumeau să schițeze un salut, fără măcar să-și scoată pălăria. Iar el făcuse destul de multă vreme politică, pentru a putea pricepe înțelesul acestei purtări.

În drum, însă uită de durerea înfrîngerii și nu văzu măcar nici pe trecătorii pe care-l întîlnea ; vedea numai nisipul auriu de la Dayton și un bar plin de whisky, auzind pocnetul popicelor ce se ciocneau cînd le doboră cu o lovitură puternică.

În timp ce W.M. Dougherty și doamna McLeod discutau în biblioteca „Trăznăii lui McLeod“, Mino și cu Richardson ședeau la cele două capete ale unei mese lungi, în biroul firmei „W.M. Dougherty & Fiul, antreprenori“.

Erau îmbrăcați complet ; însă hainele nu puteau ascunde urmele bătăii din ajun. Ochiul stîng al lui Mino era umflat, iar buza de sus crăpată și pansată ; Richardson avea o vînație sub ochiul drept și obrazul umflat, ca și cum ar fi suferit de măsele. În fața lor, pe masă, era o sticlă de whisky cu două pahare.

Richardson ridică paharul și zise :

— Bine. În orice caz, să bem pentru ceea ce am vorbit.

Cînd sosise, cu douăzeci de minute mai înainte, Mino îi deschisese singur și îl privise, cu ochiul nelovit, cu o expresie ușoară de supărare și cu multă uimire și bănuială.

— Bună ziua, îi spusese foarte rece, și Richardson răspunsese :

Bună ziua, iar apoi îl întrebă : Pot să-ți vorbesc despre ceva important ?

— Dacă e într-adevăr important, intră, răspunse Mino.

Rămase în picioare fără să-l poștească pe Richardson să șadă, însă acesta nu așteaptă să fie poftit și luă un scaun, spunind :

— Șezind vorbim mai bine. Așa încît lui Mino nu-i rămăsese altceva de făcut decît să se așeze și el.

— Acum trebuie să pun la punct două-trei lucruri, continuase celălalt. Înainte de toate, eu n-am nimic împotriva d-tale... personal, se înțelege. Din cele ce mi s-au spus, trebuie să fi un om de treabă.

— Mulțumesc.

— În al doilea rînd, Jane n-a fost niciodată amestecată în cruciadă. Așa încît, nu te-a înșelat cît de puțin.

— Știam.

— Cum asta ?

— Fiindcă nu e o fată în stare să joace teatru.

— În al treilea rînd, n-a fost niciodată nimic între mine și Jane. Am privit-o de vreo două-trei ori cu oarecare interes... însă lucrurile au rămas aici. Oricum n-a fost nimic din partea ei.

Mino îl privi fără să vorbească ; dar în ochiul lui albastru era o expresie de uluială. După o clipă, întrebă :

— Ea te-a trimis ?

— Nu ; nu știe nimic. Ar sări în sus dacă ar afla.

— De ce ?

— Pentru că ar spune că aceasta nu mă privește. Am venit însă să pun lucrurile la punct. Mă simt răspunzător de anumite neînțelegeri. Jane nu ți-ar spune niciodată așa ceva... e prea mîndră.

— Sînt convins. Și cred că aceasta e piedica dintre noi.

— Cînd încetează armistițiul, lupta poate reîncepe. Dar să nu crezi că Jane are vreun amestec.

— Uneori am crezut într-adevăr... pînă aseară. Richardson zîmbi :

— Da, aseară a lămurit foarte bine lucrurile. Are pumni destui de grei pentru statura ei. Trase de câteva ori din țigară și apoi adăugă : Firește, nădăjduiesc că nu m-am înșelat. Dorești să te căsătorești cu Jane, nu-i așa ? Nu cumva sînt un nătărău, spunînd lucruri fără temei ?

— Și ce crezi că putem dori ? De ce m-am bătut cu d-ta ?

Puțin cam nedumerit, Richardson răspunse :

— Ce vrei, nu poți fi niciodată cu desăvîrșire sigur.

— Și nu știu zău ce te privește pe d-ta. Ai făcut totul pentru a provoca o ruptură între noi !

— Nici prin gînd nu mi-a trecut. Nu știam nimic. Iar cînd am aflat, era prea tîrziu să mai opresc campania, chiar dacă aș fi vrut. Dar aceasta n-are acum nici o importanță. Trebuia numai să punem lucrurile la punct.

— Cred că pot vedea singur de ceea ce mă privește.

Un zîmbet apăru pe chipul lovit al lui Richardson. un zîmbet de prietenie irezistibilă, un zîmbet care avea cu atît mai multă valoare cu cît era al unui om care nu era — Mino — darnic cu zîmbetele sale.

— Ascultă, te rog. Nu înțeleg să mă amestec în ceea ce nu mă privește, nici să fac pe superiorul. Îmi placeți și d-ta și Jane, și doresc să vă văd împăcați. Fac aceasta fiindcă asemenea fapte îți dau un sentiment de bunătate interioară... nu pentru altceva. Jane e foarte abătută de câteva săptămîni. Aprinse o țigară. Dacă aș fi în locul d-tale, m-aș duce îndată la ea, chiar în dimineața acesta : m-aș duce cu automobilul acela frumos și nou al d-tale și a-și lua-o îndată să mă căsătoresc fără înțîrziere, înainte de a se însera. O pereche ca voi doi, are pentru nație o valoare socială. Ar trebui să aduceți pe lume vreo douăzeci de copii, pentru binele Statului. Iată ce ne trebuie... copii și iar copii în viguroasa și onorabila clasă mijlocie.

— De ce nu începi o campanie demografică în Scutul și Drapelul ?

— Foarte bună idee... pentru cind vom fi reparat rotativa. Se sculă în picioare : Acum însă, trebuie să mă întorc la redacție.

Și Mino se ridică, încet, încă bănuitor, spunînd :

— Bem ceva ?

— Cu mare plăcere.

Luă o sticlă de whisky, puțin cam plictisit de faptul că Richardson socotea cruciada sfîrșită și bătălia cîștigată. Turnă whisky în două pahare, și atunci Richardson spuse :

— În orice caz, să bem pentru nunta voastră și pentru o familie numeroasă.

— Lasă astea, protestă Mino. Ridică paharele, și Richardson continuă :

— Jane se crede superioară. Să nu-ți pese de aceasta. Ceea ce îi trebuie, este să fie stăpînită.

— Vrei să-mi spui d-ta cum trebuie să mă port cu logodnica mea ?

În clipa aceea ușa se deschise și Bătrînul Dougherty intră ; se opri în prag, nemaifiind în stare să înainteze de uluială, în fața spectacolului ce i se arăta ochilor. Mino și Richardson beau împreună... Simți cum i se suie sîngele la cap și o clipă îi fu iar frică de un atac de apoplexie. Băiatul lui și cu Richardson, amîndoi zgîriați și cu vîntăi, pîrînd prieteni... Un spectacol ce îl întrecea chiar și pe acela al capitulării sale în fața doamnei McLeod. Îl auzi pe Richardson spunînd : Acum să bem pentru nuntă.

— Vino, babacule. Vorbeam despre pescuit. Vino să bei un whisky cu noi.

Dînd drumul clantei, Bătrînul răspunse :

— Da, dar nu trîntor simpatic.

După ce o înștiințase pe Jane despre cîștigarea victoriei, doamna McLeod trebui să-i spună și Aidei tot ce se întimplase. Era grăbită să se ducă la redacție să le povestească tot soților Ferguson și bătrînului Zimmermann, însă știa că dacă nu potolește curiozitatea Aidei, negresa s-ar fi văicărit toată ziua și ar fi avut „nervi”. Îi povesti la repezeală convorbirea, lăsînd la o parte

multe amănunte ; dar fu zadarnic, căci Aida, bănuind că nu-i rone unele lucruri, nu mai înceta cu „Cum ?” și cu „De ce ?”. La sfîrșit, negresa mai întrebă :

— Și domnișoara Jane a făcut pace cu Mino ?

— Nu știu.

— Ce rușine să alerge după el în felul acesta !

Doamna McLeod se gîndi o clipă, apoi întrebă :

— Ai fost îndrăgostită, nu-i așa, Aida ?

— Da. Sînt mulți ani de atunci.

— Și de ce l-ai luat pe Sam ?

— Fiindcă eram nebună după el.

— Era un trîntor, nu-i așa ?

— Da, un trîntor simpatic.

— Foarte bine, Mino Dougherty e un Dougherty simpatic. Iar tu trebuie să o lași în pace pe domnișoara Jane.

Apoi, punîndu-și cît putu mai bine pălăria ei veche, doamna McLeod se grăbi să plece la ziar.

Aci o aștepta altă surpriză. Myrtle Ferguson îi ieși înainte cu o înfățișare uluită, ținînd în mină o carte de vizită :

— Domnul acesta vrea să vă vorbească.

Și, o clipă, doamna McLeod simți că-i stă inima în loc, văzînd respectul și misterul întipărite pe chipul Myrtlei. Îi trecu prin gînd : „O fi cineva de la Poliția Federală”. Apoi luă cartea de vizită și citi :

JOHN M. BURNHAM

Gazeta din New-York

Curierul, din New-York

Cronica, din Boston

Ziarul, din Chicago

Gazeta, din Detroit

Revista, din San-Francisco

Globul, din Kansas City

Ridică privirea, cu ochii încă plini de uimire, spre Myrtle, iar aceasta spuse :

— Trebuie să fie Burnham de la trustul de presă.

— Și ce-o fi vrînd ?

— De, poate să cumpere Scutul și Drapelul. Poate a aflat ce-a făcut ziarul nostru.

— Se poate. Pofteste-l să intre. Nu-l putem lăsa să aștepte pe un om ca el.

Se înfierbîntase și simțea că i se învîrtește capul. Se gîndi să-i ceară lui Willie o dușcă de whisky, însă nu mai era timp. Trebuia să facă ordine pe birou. Ce-ar fi gîndit un om ca John M. Burnham despre o directoare de ziar care-și ținea biroul în halul acela ? Deschise în grabă sertarele și zvîrli în el hîrtille claie peste grămadă. Șterse praful de pe birou cu o batistă, scuipînd chiar pe birou ca să poată șterge o pată de cerneală făcută cu trei zile înainte, cînd vărsase călimara. Încercînd să-și potrivească părul și să-și îndrepte bluza și gulerașul ; ușa se deschise și Myrtle Ferguson, cu un glas ciudat de tenor, încă plin de respect spuse :

— Poftiți la doamna McLeod, domnule Burnham.

Doamna McLeod salută, făcînd o sforțare să-și stăpînească tremuratul glasului :

— Bună ziua. Nu luați loc ?

— Mulțumesc.

Îl privi cu ochi de femeie. Era un bărbat frumos, de vreo cincizeci și cinci de ani : o figură hotărîtă, cu maxilarele puternice și pătrate, cu bărbia voluntară și cu ochii cenușii limpezi.

O tăcere stinjenită ; apoi marele domn Burnham spuse :

— Eram la St.-Louis și m-am gîndit să viu să-l văd pe fiul meu.

— Firește, răspunse doamna McLeod nedumerită, însă nevoind să pară neghioabă.

— Nu mai știam nimic despre el de cîtva timp. Știți, avusesem oarecare neînțelegeri mărunte... Părerii diferite, atît în domeniul politicii, cît și în privința felului cum trebuie condus un ziar. Atunci s-a hotărît să plece să lucreze cîtva timp pe seama lui. Cred că v-ați dat seama că e un radical... înfierbîntat peste măsură...

Doamna McLeod crezu o clipă că înnebunește. Ar fi vrut să răspundă ; dar nu putea continua să se prefacă, făcându-se că pricepe ceea ce spunea celălalt, fără să riște să se încurce și mai mult.

De aceea răspunse :

— Nu știu despre ce vorbiți. Nu cred că-l cunosc pe fiul d-voastră. Nu cunosc nici un Burnham.

Oaspetele o privi uimit :

— Nu e aici redacția ziarului Scutul și Drapelul din Platteville ?

— Ba da.

— Ei bine, fiul meu lucrează aici.

— Trebuie să fie o greșală. Nu avem în personalul nostru pe nimănă pe care să-l cheme așa.

Domnul Burnham nu răspunse numaidecît. Scoase din buzunar o telegramă și o întinse doamnei, spunînd :

— Am primit-o alaltăieri de la el.

Doamna McLeod citi :

„Vino să vezi ce-am făcut. Caută-mă la ziarul Scutul și Drapelul, în Platteville. Jack“.

— Nu înțeleg, repeta doamna McLeod, dîndu-i înapoi telegrama. Avem aci de cîtva timp un tînăr, dar îl cheamă Richardson.

Domnul Burnham închise ochii și întrebă :

— Cum arată ?

— Un tînăr blond, cu ochii albaștri-cenușii, foarte harnic... Și în timp ce vorbea, o scînteiere de înțelegere îi fulgeră prin minte. Richardson semăna cu domnul Burnham ; acesta trebuie să fi fost întocmai ca el la vîrsta lui, înainte de a fi organizat marele trust de presă. Iată de ce se pricepea tînărul așa de bine în gazetărie ! O clipă îl privi tîntă pe oaspete, apoi continuă : Poate că domnul Richardson este fiul d-tale și lucrează sub alt nume.

Domnul Burnham zîmbi :

— Nu m-aș mira. E în stare să facă asemenea lucruri. Dar spuneți-mi vă rog : e băiat de ispravă ?

Doamna McLeod îi povesti tot. De citva timp, simțea dorința să spună cuiva ceea ce gândea despre redactorul ei, însă nu avusese pe nimeni cu care să poată vorbi. Și iată că acum avea prilejul să spună tot ce credea. îi povesti vizitatorului său totul : cum îl găsise în închisoare, împotrivirea de la început, când nu voia să fie scos de acolo și apoi cum pusese din nou ziarul pe picioare, începuse cruciada, cum începuse să-i publice cartea, și atacul celor doi criminali, și retragerea cu torțe, și lupta eroică cu Mino Dougherty, scoaterea din închisoare și triumful final, care culmina cu plecarea Bătrînului Dougherty în Dayton. Apoi încheie :

— Ar trebui să se dedice politicii. A spus-o și Bătrînul Dougherty.

Se putea vedea ușor că domnul Burnham era încântat. Zimbea. Povestea luptei și liberării din închisoare îl distră și spuse :

— Bun băiat. Plin de spirit și energie ; păcat că-l încăpăținat. Poate îi va trece cu vîrsta.

— Cred că e foarte priceput în gazetărie.

— Firește. A lucrat de pe cînd era un băiețandru. Are mania reformelor. Vrea să schimbe lumea. Ar face mai bine să-și vadă de meseria lui.

Și iată că în clipa aceea intră domnul Richardson, zgîriat tot și plin de vînatăi.

Jane era la jumătatea aleii mărginite de liliac și de merișor cînd auzi glasul Aidei strigînd-o :

— Domnișoară Jane ! Domnișoară Jane ! La telefon !

Glasul negresei o făcu să tresară și chiar să o sperie puțin ; nu fiindcă ar fi fost intîia oară cînd o striga, ci fiindcă avea un sunet neobișnuit, o notă ciudată. De o săptămînă, Jane începuse să-și dea seama de multe lucruri ; măruntisuri care-i scăpaseră întotdeauna în perioada ei de fericire. Ca și cum nefericirea îi ascuțise simțurile ; scîrțîitul unui scaun, trîntitul unei uși, claxonul unui automobil în timpul nopții, făceau uneori să-i vibreze nervii într-un chip de nesuferit. Acum, trecînd prin fața Aidei, o privi bănuitoare ; dar nu văzu altceva decît zîmbetul care descopereau toți dinții negresei.

Telefonul era un aparat vechi, agătat de zid, sub scară ; luind receptorul, Jane se aștepta să audă glasul matusii sau al domnului Richardson, ca să o dojenească pentru că întârzia să vină la redacție. În schimb auzi un glas ce nu putea fi confundat :

— D-ta ești Jane ?

Crezu că leșină și se ținu de masă să nu cadă. Adu-nindu-și toate puterile, izbuti să spună :

— Da ; cu cine vorbesc ? ca și cum n-ar fi cunoscut glasul.

— Știi prea bine, răspunse acesta.

— Da, da, știu. Însă dintr-odată fericirea o făcu atât de timidă, încît nu știu ce să spună. Singurele fraze ce-i veneau în minte erau acelea pe care mîndria ei nu-i îngăduia să le spună. Nu reuși nici măcar să-i explice că nu mai era nici miniată, nici supărată ; că nimic nu mai avea importanță, de vreme ce vor fi iar împreună : nici familie, nici mîndrie, nici cruciada și nici chiar respectul de ea însăși.

— Cred că ai aflat vestea.

— Da, Mino.

— Vrei să iei diseară masa cu mine ?

— Da. Ar fi vrut să plîngă. Ar fi vrut să spună atîtea, însă nu izbutea decît să scoată un sfios „da“, ca o școlăriță.

— Să mergem la Millersville. E zi de lucru ; nu va fi multă lume.

— Da.

— Vin să te iau de acasă pe la cinci.

— Bine.

O clipă de tăcere : apoi glasul — glasul acela scump, atât de mîngietor, atât de primejdios — continuă :

— Ce ai ? Tot mai ești supărată pe mine ?

— Nu, Mino. Și apoi, cu o sforțare uriașă pentru a-și umili mîndria, izbuti să spună : N-am să mai fiu niciodată grosolană.

Și atunci glasul, cald și drăgăstos, fu atât de frumos ca penele păsării paradisului :

— Ești o fată de ispravă. Nu știu cum voi putea aștepta pînă la cinci.

— La revedere, Mino. Își luă rămas bun în grabă, înainte de a izbucni în plîns. Simțea un nod în gît :

— La revedere..., murmură iar.

— La revedere.

Se lăsă să alunece într-un fotoliu mic de lîngă telefon și începu să plîngă, așa cum nu plînsese încă în viața ei. Lacrimile ciudate, voluptoase, lacrimi de fericire isterică, ce i se părură că o răcoresc și îi redau puterea. Din dosul ușii, de unde ascultase, apărură silueta Aidei :

— Ce ai, comoara mea ? Vreo veste rea ?

— Nu... nu... nu...

Aida îi dădu o palmă prietenească pe spinare și spuse :

— Atunci mă duc să aduc puțin whisky.

Cînd se întoarse, Jane ofta mai încet ; și în timp ce bea, negresa spuse această frază ciudată :

— Cred că de acum nu mai ești fetiță. Ești o femeie ca Aida și ca mătușa McLeod.

Cu mult înainte de ora cinci, automobilul verde-deschis era în fața porții, și Mino, cu ochiul umflat și cu plasturele pe buză, suia scara cîte trei trepte odată. În ajun, în lumina slabă din piață și în învălmășala luptei, Jane nu-și dăduse seama cît e de palid și de slab. Acum, văzîndu-l atît de suferînd, îi veni să plîngă ; dar îi veni și să ridă, fiindcă înfățișarea aceea dovedise că tinărul nu suferise mai puțin decît ea.

După ce el ajunsese în capul scării, cîteva clipe se simțiră amîndoi cuprinși iar de sfială. Nu era decît un mijloc pentru a o împrăstia : Mino ar fi trebuit să o ia în brațe și să o sărute : nu îndrăzni însă să facă aceasta la lumina zilei, cu lumea care trecea pe trotuare și cu Aida desigur ascunsă după perdelele salonului.

Deodată Mino rupse tăcerea.

— Ești gata ?

Jane rise nervos :

— Poate nu se vede ?

— Atunci să mergem.

Automobilul o luă nebunește la goană, ca întotdeauna cînd îl conducea Mino. Trecură de palatul Dougherty, de casele pretențioase și de grădinile de pe Fleming Avenue și ieșiră din oraș ; dar amîndorura peisajul acela cunoscut li se părea o lume nouă, deosebită, luminată de o lumină nemaivăzută.. Cînd ajunseră la zece mîle de oraș, Mino opri pe marginea șoselei. Ar fi trebuit să fie un copac sau un tufiș ; însă pe cîmpia aceea nu era nimic : nu se vedeau, în depărtare decît plopîi ce se înălțau lîngă clădirile fermelor.

Singuri în mijlocul acestei întinderi, avînd drept martori numai boii cu coarne scurte dîndărătul gardului de sîrmă, Mino o luă pe Jane în brațe și o săruiă, ținînd-c mult timp strînsă la piept. În cele din urmă se desprinseră cam palizi și stînjiți, iar tînărul spuse :

— E mai bine să mergem la Millersville înainte de a se mai întîmpla ceva.

Era o plimbare cu totul deosebită de aceea de acum cîteva luni, cînd se certaseră și Mino oprise automobilul, amenințînd că o duce înapoi la Platteville. Acum vorbeau despre cruciadă, despre Richardson, despre carte și chiar despre apropiata plecare a tatălui lui Mino, nu în chip serios, ci ca și cum totul ar fi fost o glumă. Nu le mai păsa de nimic. Jane izbucnește prostește în hohote de rîs, ca o fetiță, ceea ce nu mai făcuse în viața ei. În sinea ei gîndea însă : Poate așa a fost mai bine. Acum am mai mult bun simț. Înțeleg ceea ce merită să-i dai atenție și ceea ce nu. Nu voi mai fi niciodată rea și uricioasă. Doamne, ajută-mă să fiu bună, orice ar face Mino... Acum știu ce doresc. Ce teribil e să fi atît de fericit ! Și din cînd în cînd arunca o privire spre Mino, să se încredințeze că e lîngă ea, că nu-i un vis. Își spuse iar : poate a fost un bine că a venit Richardson și a stîrnit toate acestea.

În timp ce urcau șoseaua spre vîrfurile dealului, dincolo de care era Millersville, Mino spuse :

— Minunat băiat, Richardson.

Fata rise :

— Erai gelos pe el, nu ?

— Da, înfiorător de gelos.

— N-aveai dreptate. Nu-i decît o mașină. Nu e nici măcar uman. E numai un reformator.

— Fac prinsoare că ai cochetat cu el.

— Da, însă numai ca să te fac să te înfurii.

— Mda, ai reușit.

Richardson fu acela care propuse să sărbătorească împăcarea și logodna lui Mino Dougherty și a Janei Baldwin printr-o masă. Vorbi despre hotelul Beauregard, însă doamna McLeod se împotrivi cu tărie.

— Nu se poate, din pricina Aidei. Nu s-ar potoli dacă nu i-am da ei voie să pregătească masa. Vom chema pe vara ei Athena să servească la masă. Așa făceam întotdeauna cînd dădeam mese. A servit în casa unui fabricant de bere la St. Louis și se pricepe de minune.

Se sfătuiră în privința invitaților. Va veni domnul Burnham, marele Burnham de la trustul presei, și apoi soții Ferguson și părinții Janei.

— Și W.M. Dougherty ? întrebă Richardson.

— A și plecat, răspunse doamna McLeod. S-a dus la Dayton a doua zi după retragerea cu torțe. Șovăi o clipă ; apoi spuse : Dar mai e cineva pe care aș vrea să o poftesc.

— Cine ?

— Maria Gaschouse.

— Dar, firește !

Țîmp de două zile, Aida, ajutată de Athena, care dormea noaptea în patul verișoarei sale, lucra la pregătirea banchetului : ciorbă de roșii, păstrăvi din heleșteul vărului, erau fripți în făină de ovăz, pui fripți de Maryland, mazăre boabe, puré de cartofi — o adevărată poemă — salată, înghețată și tort de ciocolată.

În ziua banchetului, Aida era strălucitoare și înfierbîntată. Nimic mai firesc : perspectiva de a da de min-

care multor persoane îi ridica moralul negresei. În felul ei de a se purta era ceva ce dădu de bănuiră doamnei McLeod. De treizeci de ani trăiau împreună, stăpînă și slugă ; de treizeci de ani erau prietene ; de treizeci de ani se cunoșteau prea bine, și doamna McLeod cunoștea toate semnele ce dovedeau că Aida are un secret. Erau aproape tot atît de vădite ca și acelea care arătau „nervii“ Aidei. Stăpîna ei o văzu toată ziua zîbind singură, țopăind și vorbind singură.

Ar fi fost zadarnic să întrebe de ce. Atunci cînd Aida avea un secret sau pregătea o surpriză, nimic și nimeni n-ar fi putut să-i smulgă vreun cuvînt. Doamna McLeod n-avea nici cea mai mică bănuială despre ce putea fi. Totuși, bănuiala ei se înfiripă atunci cînd, la ora șapte, ducîndu-se în sufragerie, văzu că Aida pusese un tacîm mai mult. Întrebă ce înseamnă aceasta, Aida luă înfățișarea pe care doamna McLeod o numea „înfățișarea unei pisici după ce a înghițit canarul“ și răspunse :

— Se vede că a greșit Athena. E cam zăpăcită, și luă tacîmul.

Întorcîndu-se însă din întîmplare în sufragerie puțin timp după aceea, doamna McLeod văzu că tacîmul fusese iar așezat pe masă și înțelese că va veni un oaspete neașteptat. Nu mai spuse nimic, însă își bătu capul să ghicească cine ar putea fi.

Pentru primă oară după mulți ani, doamna McLeod își ondulă părul în după amiaza aceea. Își puse cea mai bună rochie de mătase, iar cînd fu gata, se privi în oglinda dulapului cel mare din camera ei și rămase uimită că poate părea atît de elegantă și de îngrijită. Părea chiar întinerită ; mult mai tînără decît părăsise în ultimii ani. Ca și cum ultimile zile ar fi șters zbîrciturile obișnuite de pe chipul ei. În timp ce se privea, îl auzi pe domnul Richardson ieșind din camera lui, coborînd scara și ieșind din casă. Îl văzu pe fereastră trecînd strada și cotînd pe Main Street. „Unde dracu se duce la ora aceasta ?“, se întrebă. „Nu mai e decît jumătate de ceas pînă la cină“.

Nu avu timp să se mai gîndească, deoarece în clipa aceea sosi automobilul care-i aducea pe părinții Janei și trebui să-i primească.

Puțin după aceea veni și Jim, iar Jane se coborî să se îngrijească de aperitive ; apoi apăru domnul Burnham și, după cîteva minute, Maria Gashouse într-un taxi, îmbrăcată în verde deschis — rochie de vară, de seară — cu o blană de vulpe albă pe umăr. În pieptănătura complicată avea piepteni împodobiți cu briliante ; la gît, la mîini și la urechi, cele mai frumoase bijuterii ale ei. Iată-l apoi și pe Willie Ferguson, într-un frac închiriat, care-i atîrna pe spate ca un cort, și Myrtle îmbrăcată în mătase albastră. Și în sfîrșit Mino, avînd încă pe față cîteva semne, însă dezumflat și fără platură întră cu un zîmbet pe jumătate fericit pe jumătate încurcat.

Jane împărți aperitivele și adunarea începu să se invioreze. Domnul Burnham și cu Maria Gashouse se împrieteniră îndată, și el o făcu să-i povestească numeroase întîmplări din viața localurilor de dans și a barurilor de lingă fluviu. De două trei ori stăpina casei se apropie zadarnic de fereastră să vadă dacă vine domnul Richardson ; a patra oară așteptarea ei fu însă răsplatită.

Domnul Richardson urca scara de la intrare însoțit de o necunoscută. O simplă privire o făcu pe doamna McLeod să înțeleagă că nu era o doamnă din Platteville.

O clipă după aceea, Richardson era în salon și o prezenta :

— Logodnica mea, Serena Higginson.

Era o tînară înaltă, îmbrăcată cu o rochie cu hăinuță de flaneluță și pantofi cu tocuri joase. Avea părul negru, lung și strîns într-un coc la ceafă. Nu s-ar fi putut spune nici că e frumoasă, nici că e urîtă ; dar se vedea sigur că e inteligentă. Nu era timidă. Strinse mîna tuturor, cerînd iertare pentru mica întîrziere datorită trenului. Abia sosise și n-ar fi avut timp să-și schimbe rochia, chiar dacă și-ar fi adus una de schimb. Telegrama lui Jack — spuse — sosise abia cu patruzeci de minute înainte de plecarea din Boston a trenului pentru Vestul Statelor Unite.

— Jane — foarte aproape de Mino, așa încît degetele lor se atingeau — simți, văzînd-o, un sentiment nelămurit de ușurare. Știa că în seara aceea e mai drăguță decît oricînd ; și gîndi : „Dacă acesta e gustul lui, nu mă mir că nu s-a îndrăgostit de mine.“ Și apoi : „Dacă bunul simț are înfățișarea aceasta, mai bine să nu-l am“. Totuși Serena Higginson și domnul Richardson păreau atît de potriviți unul cu celălalt ! Cu multă drăgălășenie, domnișoara Higginson o întrebă pe Jane :

— Și pe cînd e nunta ?

Jane șovăi o clipă ; însă Mino o încurajă, zîbind :

— Haide, spune !

— Ne-am și căsătorit, răspunse Jane. Ne-a cununat vărul Ira, la Millersville, a doua zi după retragerea cu torțe.

— Am vrut să ne căsătorim înainte de a se mai fi întimplat ceva, adăugă Mino.

Cînd se risipi uimirea pricinuită de această mărturisire, toți o sărutară pe mireasă ; mama Janei plînsese puțin și apoi toți băură în sănătatea tinerei perechi.

Apoi Richardson ridică paharul :

— Acum să bem în sănătatea doamnei McLeod, care a purificat orașul Platteville ; și în timp ce toți îi urau sănătate, bătrîna doamnă, roșie și fericită, își simți ochii plini de lacrimi de emoție și de stînjenire. Încercă să vorbească, simțînd cum i se îneacă glasul :

— N-am făcut eu nimic ; domnul Richardson a făcut totul.

Tînărul rîse :

— N-aș fi putut face nimic dacă d-voastră nu m-ați fi scos din închisoare. Apoi scoase din buzunar un plic mare și spuse : Iată contractul pentru carte ; și întorcîndu-se spre logodnica lui, o informă : Doamna McLeod a scris o carte. Cel dintîi editor care o citit-o a și reținut-o. Titlul este : „Frumoasele timpuri de odinioară“. O privi pe doamna McLeod, și între ei trecu o fulgerare de înțelegere : E un titlu prevestitor de bine, adăugă tînărul.

Atunci îl întrerupse glasul Athenei :

— Cina e servită, doamnă.

Mergînd în sufragerie la brațul vestitului domn Burnham, doamna McLeod zări silueta Aidel ce dispărea spre bucătărie. Negresa stătuse ascunsă după perdelele de catifea, încă de cînd domnul Richardson intrase aducînd cu el „surpriza“.

SFÎRȘIT